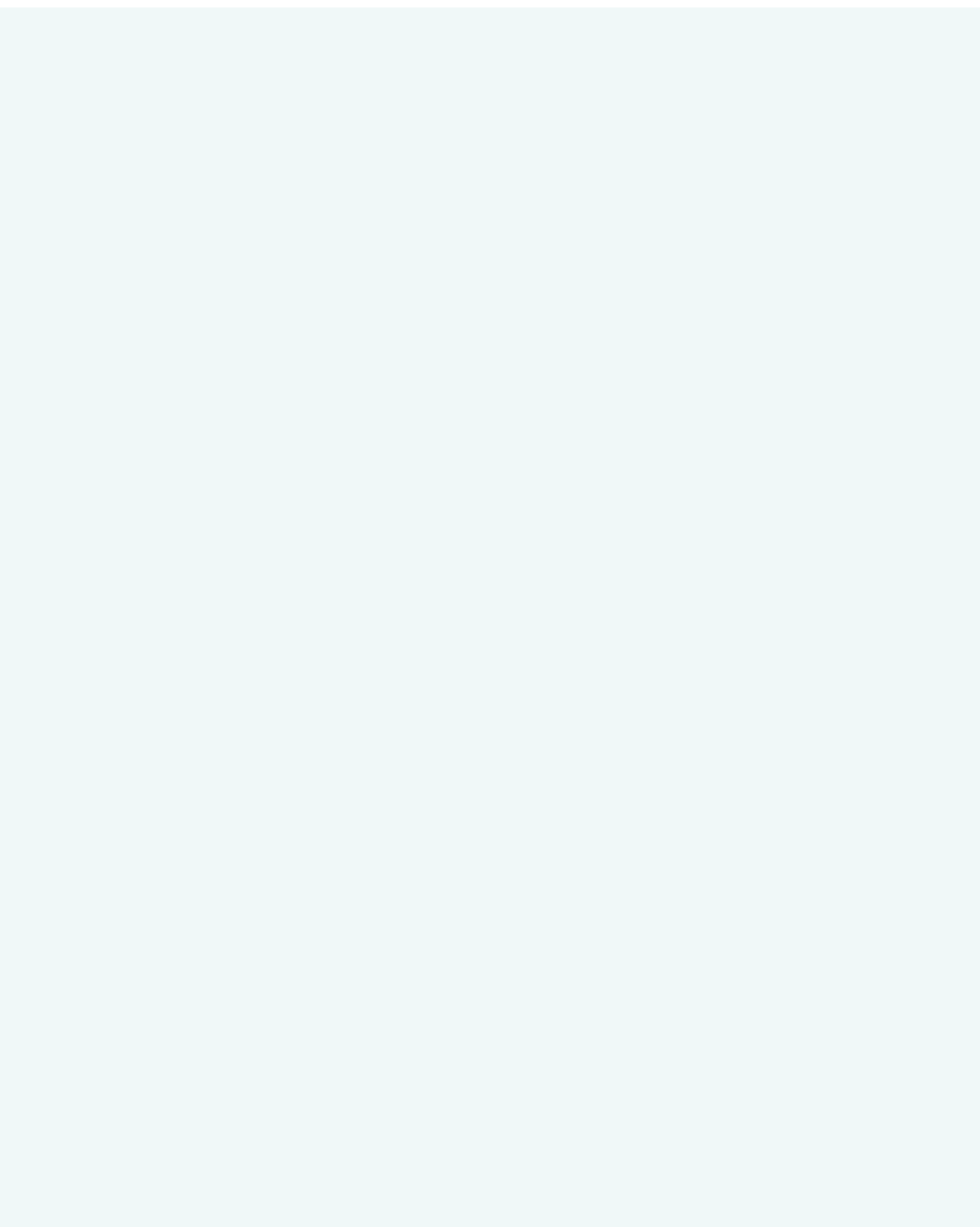

N.V. Eneco Beheer

Jaarverslag 2019

Inhoudsopgave

Bestuursverslag	2
Voorwoord Raad van Bestuur	2
Profiel	4
Resultaten op hoofdlijnen	5
Belangrijke gebeurtenissen	6
Waardecreatie	10
Strategie	20
Wat is materieel ?	24
Resultaat: groei in energielevering	26
Resultaat: groei in innovatieve diensten	30
Resultaat: groei in duurzame energie	36
Resultaat: One Planet	42
Enthousiaste en kundige medewerkers	54
Veiligheid, security en ICT	56
Financieel resultaat	60

Governance	62
Corporate governance	62
Risicomanagement	64
Integriteit en compliance	72
In Control-verklaring	74
Remuneratie	75

Assurance-rapport	76
Assurance-rapport	76

N.V. Eneco Beheer Jaarrekening 2019	79
--	-----------

Overige gegevens	163
-------------------------	------------

Bijlagen	172
-----------------	------------

Voorwoord Raad van Bestuur

Het afgelopen jaar was ongetwijfeld een van de meest bewogen jaren voor Eneco. Dit was het laatste jaar voor Eneco met publieke aandeelhouders: we maken nu een nieuwe start, met nieuwe aandeelhouders. Tijdens het verkoopproces ging Eneco gewoon door met (financieel) presteren. En daarbij staat de klant centraal. Wij hanteren daarbij het werkwoord 'omschakelen': wij helpen consumenten, bedrijven en organisaties graag bij het omschakelen in de energietransitie. Vandaar de titel van dit jaarverslag: 'Samen omschakelen'.

Verkoop

Vanzelfsprekend begin ik met de verkoop van de aandelen in Eneco. In december 2018 maakten wij bekend dit via een 'gecontroleerde veiling' te gaan doen. Op 22 februari gaven we het officiële startschot van het verkoopproces. In advertenties in de *Financial Times* en *Het Financieele Dagblad* nodigden we geïnteresseerde partijen uit om zich te melden. Die werden getoetst op diverse prekwificatie-criteria, zoals hun ervaring met transacties van deze omvang en natuurlijk ook hun financiële positie. Na de selectieronde brak de fase aan van de niet-bindende biedingen. Deelnemende partijen kregen meer informatie van en over het bedrijf, op basis waarvan ze een niet-bindende bieding konden uitbrengen. Daarin lieten ze onder andere zien wat hun plannen met Eneco waren. In de

daaropvolgende fase van de bindende biedingen kregen de overgebleven partijen nog meer informatie over, van en door de onderneming, bijvoorbeeld tijdens bedrijfsbezoeken en management-presentaties. Uiteindelijk konden wij gezamenlijk op 25 november het winnende consortium bekendmaken.

De keus is gevallen op een consortium van Mitsubishi Corporation (80%) en Chubu Electric Power (20%). Dat was voor vele (nieuws)volgers wellicht verrassend, maar voor de mensen die bij de deal betrokken waren niet. Dit consortium biedt de beste garanties op de diverse criteria die aan het begin van de veiling waren gesteld, waaronder die aan de positie van de werknemers, het behoud van de zelfstandige koers en de dealzekerheid. Daarbij boden zij de hoogste prijs. Deze bieding is het beste voor de onderneming, de werknemers en de verkopende aandeelhouders. Eneco maakt met de nieuwe eigenaren een mooie nieuwe start.

Het verkoopproces was zeer intensief voor iedereen die erbij betrokken was, waaronder ook een fors aantal medewerkers. Ik ben blij dat we dit proces in goede samenwerking met de verkopende aandeelhouders en alle adviseurs hebben kunnen doorlopen en kijk hier met tevredenheid op terug. Natuurlijk feliciteer ik ook Mitsubishi Corporation and Chubu Electric Power!

Goede resultaten

Vanzelfsprekend bleef Eneco tijdens dit proces niet alleen doordraaien, het bedrijf accelereerde zelfs om het helpen omschakelen van onze klanten nog beter mogelijk te maken. De executie van de strategie was en is het speerpunt, met mooie resultaten.

Omschakelen houdt ook in dat wij zelf moeten zorgen dat we daar klaar voor zijn. Dat betekent ketenbreed samenwerken en inzetten op digitalisering. Alleen daarmee kunnen we in de klantbehoefte voorzien en kan Eneco ook in commercieel opzicht een topbedrijf zijn. Dat lukt steeds beter, maar het blijft een punt van voortdurende aandacht.

In financiële zin draaiden we een prima jaar. Dat was niet alleen te danken aan de goede commerciële resultaten en die van de

handelsvloer, we hebben ook zeer bewust op kostenbesparingen gestuurd. Hierdoor kunnen we verder gaan met investeren, bijvoorbeeld in onze eigen hernieuwbare bronnen, in cruciale innovaties rond elektrisch laden en in de warmtenetten, die van groot belang zijn in de 'van gas los'-discussie.

Op commercieel vlak zijn er veel mooie resultaten te melden, die u in dit verslag aantreft. Ik licht er graag een paar uit. Samen met onder andere Mitsubishi Corporation ontwikkelden wij windpark Norther voor de Belgische kust, dat in 2019 voor het eerst elektriciteit ging produceren. Dankzij onze overeenkomst met vervoersbedrijf RET voor de afname van groene stroom maken de inwoners van Rotterdam en omstreken gebruik van steeds duurzamer openbaar vervoer. In Utrecht hebben we samen met corporatie Bo-Ex een innovatief concept geïntroduceerd, namelijk een gegarandeerd warme woning tegen een vast bedrag per maand. In de Haagse wijk Ypenburg plaatsten we onze eerste elektrode-boiler, waardoor de bron van het lokale warmtenet is verduurzaamd. Voor inwoners van Utrecht en Nieuwegein geldt dat ook, middels de BioWarmte Installatie bij de centrale in Lage Weide. En de Nederlandse datacenters van Microsoft draaien voor een groot deel op Eneco's groene stroom.

Afscheid

Ik wil afsluiten met een persoonlijke noot. Bij de presentatie van de nieuwe aandeelhouders maakte ik bekend dat ik zelf heb besloten om af te treden als CEO op het moment van het sluiten van de deal. Dat is naar verwachting voor de zomer van 2020. Wel blijf ik de komende jaren nog verbonden aan dit bijzondere bedrijf als senior adviseur van de Raad van Bestuur. Ik heb met heel veel plezier bij Eneco gewerkt en ik dank klanten, aandeelhouders, adviseurs en alle anderen die de afgelopen twee jaar mijn pad hebben gekruist. Maar bovenal wil ik de medewerkers danken. Ik heb onnoemelijk veel van hen geleerd, hard met hen gewerkt, en samen veel gelachen. Zij maken Eneco tot het prachtige bedrijf dat het is.

Ruud Sondag
CEO

Profiel

Een van de grootste veranderingen in deze tijd is de energietransitie: we gaan over op schone energie. Eneco maakt de omschakeling naar duurzame energie mogelijk. Met elkaar en samen met klanten en partners werken we aan de missie: 'Duurzame energie van iedereen'. Eneco produceert en levert steeds meer duurzame energie. Daarnaast ontwikkelen we producten en diensten waarmee consumenten en bedrijven zelf duurzame energie kunnen produceren, opslaan, gebruiken en delen. Dankzij onze consistente koers zijn we koploper in de energietransitie. Wij zijn actief in Nederland, België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

Eneco produceert en levert steeds meer duurzame energie en warmte. Samen met klanten en partners ontwikkelt zij betaalbare energiediensten die besparen en zelf opwekken mogelijk maken. Zo helpt Eneco heel Nederland en België omschakelen naar duurzame energie.

Oxxio is de energieleverancier die zich onderscheidt door online dienstverlening. Zij biedt klanten de beste prijs voor 100% Europese windstroom en gas. Daarnaast biedt Oxxio sinds 2019 ook internet, tv en bellen aan.

WoonEnergie helpt woningcorporaties en hun huurders energie te besparen en daarmee hun kosten respectievelijk woonlasten te verlagen.

AgroEnergy richt zich primair op tuinders in de glastuinbouw. Zij ondersteunt klanten in de agrarische sector bij het zelf inkopen van duurzame energie tegen de beste prijs.

LichtBlick is een groen en innovatief energiebedrijf. Zij is gevestigd in Duitsland en is daar marktleider in het leveren van groene stroom aan consumenten.

Quby ontwikkelt technologische dienstenplatforms voor de slimmer en duurzamer wordende huizen. Het meest bekende platform is Toon, de slimme thermostaat van Eneco. Verder ontwikkelde Quby diensten voor de Eneco app, het slimme beveiligingssysteem van Interpolis, ThuisWacht®, en boxx, de slimme thermostaat van ENGIE (verkrijgbaar in België).

Peeeks ontwikkelt slimme energieoplossingen gedragen door de convergentie van elektriciteit, warmte en mobiliteit.

Deelnemingen

Eneco heeft belangen in verschillende bedrijven en start-ups:

Enyway stelt consumenten in staat hun stroom direct van een groene bron naar keuze af te nemen.

Greenchoice is leverancier van duurzame energie aan bedrijven en huishoudens.

GreenFlux biedt een software platform om laadpalen op afstand te beheren, transacties te verwerken en het laadproces af te stemmen op de netcapaciteit.

Luminext maakt publieke verlichting slim en stuurbaar.

Next Kraftwerke is de operator en aanbieder van een grote 'virtuele energiecentrale', die een netwerk van duurzame bronnen slim bundelt en aanstuurt. De inzet van flexibiliteit helpt om vraag en aanbod op energiemarkten in balans te brengen.

Olisto verbindt slimme apparaten, apps en diensten.

ONZO is een data-analytics softwarebedrijf dat een platform heeft ontwikkeld dat het energieverbruik van huishoudelijke apparatuur herkent en analyseert op basis van data die wordt gegenereerd door slimme meters en 'connected' apparaten zoals slimme thermostaten.

Roamler Tech biedt een platform dat de manier van werken in de installatiewereld verandert.

Suniverse levert duurzame energiesystemen aan woningeigenaren en woningcorporaties, inclusief een breed aanbod financieringsoplossingen, onder andere onder de naam Energie In Huis.

Thermondo is gespecialiseerd in de verkoop en installatie van particuliere verwarmingsoplossingen.

Resultaten op hoofdlijnen

Bedragen uit de jaarcijfers 2019; in € 1 mln.

Brutomarge en overige opbrengsten		Bedrijfsresultaat (EBIT)		Kasstroom uit operationele activiteiten		Totale opbrengsten	
2019	1.096	2019	132	2019	454	2019	4.332
2018	1.082	2018	162	2018	428	2018	4.183
Bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (EBITDA)		Nettowinst		Investerings (en acquisities) in vaste activa			
2019	428	2019	80	2019	372		
2018	415	2018	136	2018	548		

Groepsvermogen		Rentendragende schulden		Balanstotaal	
2019	2.937	2019	767	2019	5.968
2018	2.939	2018	505	2018	5.743

Groepsvermogen/ totaal vermogen		Credit Rating		ROCE (Return on Capital Employed)		ICR (Interest Coverage Ratio)	
2019	49,2%	2019	BBB+	2019	3,0%	2019	28,5
2018	51,2%	2018	BBB+	2018	5,3%	2018	18,0

Belangrijke gebeurtenissen

Verkoop

Eind december 2018 kondigden onderneming en aandeelhouders gezamenlijk aan dat de privatisering van Eneco door middel van een 'gecontroleerde veiling' zou plaatsvinden. Sindsdien is er hard gewerkt om de verkoop voor te bereiden. In 2019 zijn de volgende belangrijke stappen gezet.

1. Officiële start verkoopproces

Advertentie in Financial Times en Het Financieel Dagblad, op 22 februari, waarin geïnteresseerde partijen werden opgeroepen hun interesse voor deelname aan de gecontroleerde veiling kenbaar te maken.

2. Prekwalificatie-fase

De geïnteresseerde partijen werden beoordeeld op diverse criteria (bijvoorbeeld ervaring en financiële positie) om te beoordelen of zij in staat zouden zijn een koopovereenkomst van deze omvang af te sluiten.

3. Fase van niet-bindende biedingen

In deze fase kregen de deelnemende partijen meer informatie van en over het bedrijf om hen in staat te stellen een niet-bindende bieding te doen, waarin zij onder andere konden laten zien wat hun plannen met Eneco waren.

4. Fase van bindende biedingen

De geselecteerde partijen brachten hun bindende bod op Eneco uit. Dit gebeurde op basis van aanvullende informatie over het bedrijf, uitgebreid contact met onderneming en aandeelhouders – onder andere door middel van management presentaties, bezoeken aan bedrijfsonderdelen en een fors aantal vragen-en-antwoorden.

5. Selectie potentiële koper

Op 25 november maakten aandeelhouders en onderneming bekend dat Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power als potentiële koper zijn geselecteerd. De overeengekomen koopprijs is € 4,1 miljard. Begin 2020 besluiten de 44 aandeelhoudende gemeenten of zij hiermee akkoord gaan en daarnaast zijn er regelgevende instanties die hun akkoord moeten geven.

Overige gebeurtenissen

12 februari

Eneco en Vattenfall nemen het vernieuwde windpark Slufterdam in gebruik. Het vermogen is bijna verdubbeld van 25,5 MW naar 50,4 MW. Jaarlijks wekken de 14 molens elektriciteit op voor het gebruik van ongeveer 60.000 huishoudens.

7 maart

Eneco eMobility neemt alle aandelen over van Flow Nederland B.V. en voegt met deze aankoop circa 2.000 actieve laadpalen en 4.500 laadpassen toe aan haar portfolio.

8 maart

Het Nationale Park De Hoge Veluwe neemt vanaf 1 april 2019 voor een periode van vijf jaar 100% groene stroom af van Eneco. In het kader van natuurherstel ondersteunt Eneco in diezelfde periode het steenmeelproject waarmee het Park probeert verzuring in de natuur tegen te gaan.

11 maart

Eneco-dochter WoonEnergie neemt alle klanten over van Robin Energie, de energieleverancier uit Veenendaal die eind februari failliet werd verklaard. Het gaat om ongeveer 25.000 klanten.

17 mei

LichtBlick sluit een overeenkomst (PPA) af voor stroomafname van het windpark Papenrode, waarmee 7.000 huishoudens vanaf 2021 direct en subsidieloos groene stroom kunnen afnemen.

23 mei

Microsoft Corporation en Eneco kondigen aan dat Microsoft 90 MW afneemt van de in totaal 731,5 MW die zal worden opgewekt in het offshore windproject Borssele III/IV. Eneco levert deze groene energie vanaf 2022 gedurende 15 jaar aan de datacenters van Microsoft.

28 juni

Het Klimaatakkoord wordt gepresenteerd. Eneco is zeer actief geweest in de onderhandelingen en ondertekent later in het jaar de plannen voor elektriciteit en gebouwde omgeving.

2 juli

Als eerste in Nederland past Eneco een elektrode-boiler in het stadswarmtenet in de Haagse wijk Ypenburg. Hiermee wordt een gedeelte van de warmteproductie geëlektrificeerd, wat een CO₂-besparing oplevert van ongeveer 1.260 ton per jaar.

18 juli

Eneco neemt gedurende 15 jaar alle groene stroom af van Windpark Fryslân, het grootste nearshore windpark van Nederland. Windpark Fryslân gaat jaarlijks 1.500 GWh groene stroom produceren; dat staat gelijk aan het stroomgebruik van 500.000 huishoudens. Het is Eneco's grootste stroomafnamecontract met een Nederlands windpark.

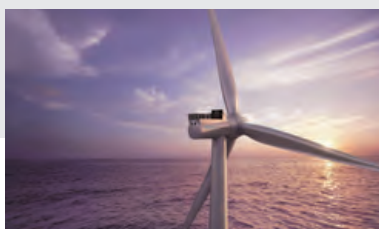
9 september

Gasunie neemt de ontwikkeling en aanleg van Leiding door het Midden over van Eneco. Hiermee komt de duurzame warmtelevering aan huishoudens in de regio Den Haag en de glastuinbouw in het Westland op basis van overtollige warmte uit de haven van Rotterdam in een stroomversnelling.

10 september

De bouw van SeaMade, het grootste offshore windpark voor de Belgische kust (487 MW) gaat van start. Er is een totale investering van 1,3 miljard euro mee gemoeid. Eneco's aandeel in het consortium is 12,5%.

16 september

Op het dak van ArcelorMittal in Gent rondt Eneco de installatie af van 27.000 zonnepanelen. Het is het grootste zonnedak van België. Ruim 5000 medewerkers krijgen de kans om mee te investeren.

15 oktober

Eneco eMobility neemt 100% van de aandelen over van het Duitse chargeIT mobility. Eneco breidt zich hiermee verder uit in Duitsland en voegt ongeveer 3.000 oplaadpunten toe aan haar portefeuille.

18 oktober

De nieuwe BioWarmte Installatie wordt officieel geopend. De BWI levert duurzame warmte aan het warmtenet van Utrecht en Nieuwegein, waar ruim 500.000 huishoudens en bedrijven op aangesloten zijn.

25 november

De aandeelhouderscommissie en Eneco bereiken akkoord met een consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power over een bod op Eneco ter waarde van EUR 4.1 miljard.

19 december

Eneco gaat in samenwerking met S4 Energy innovatieve opslagtechnologie inzetten om een virtuele duurzame energiecentrale te creëren. Er wordt verdeeld over drie locaties 25 MW aan vermogen gecreëerd.

Waardecreatie

Onze groeidomeinen

- Groei in duurzame bronnen**
We hebben een leidende positie in hernieuwbare energieopwekking en breiden ons marktleaderschap in warmte uit.
- Groei in energielevering**
We groeien in het aantal klanten die we duurzame energie leveren. Door dit slim te combineren met producten en diensten waar de klant op zit te wachten, verhogen we de klantwaarde.
- Groei in innovatieve diensten**
We schalen op in het ontwikkelen en leveren van innovatieve diensten rondom het huis en op het gebied van elektrisch vervoer en energiemangement.

Wat bereiken we met onze strategie?

- Aandeel duurzame energie**
We investeren samen met klanten, coöperaties en partners om het aandeel van duurzame energie te vergroten.
- Verduurzaming van warmte**
We zetten in op hernieuwbare warmte en vervanging van fossiele opties.
- Klantenloyaliteit**
We vergroten onze trouwe klantenkring, die we inzicht geven in hun energieverbruik en handelingsperspectief bieden.
- Uitswisseling van duurzame energie**
We ondersteunen onze klanten om hun duurzame energieverbruik in huis, kantoor en vervoer te integreren in het veranderende energiesysteem.
- Slimme diensten**
We bieden slimme diensten die het comfort van de klant vergroten en helpen energie af te nemen op momenten dat er veel aanbod is van groene energie.

Hoe meten we onze voortgang?

- Leven binnen de grenzen van de aarde**
Reductie van de absolute CO₂e-uitstoot in onze ketenemissies.
 - Groeien in duurzame bronnen, E+W
 - Aandeel duurzame energie t.o.v. totale levering
- Een gezond financieel rendement**
ROCE en stijging EBITDA
- Relevant voor de klant**
Verhogen klantwaarde
 - # contracten
 - Klanttevredenheid
 - Van gas los en behoud waarde warmteklanten
- Enthousiaste en kundige medewerkers**
Recordable Incident Frequency
Voorkomen van verzuim
Diversiteit, gelijke kansen
Executiekraacht
- Klanten doen mee aan de energietransitie**
 - Groei aantal betaalde diensten per klant
 - Groei laaddiensten en elektrisch vervoer
 - Groei energiemangement
 - Leidend in Energy as a Service

Welke waarde leveren we?

- Waarde voor de maatschappij**
Eneco Groep committeert zich aan de Parijse klimaatspraken en is koploper in de energietransitie. Draagt bij aan milieu-impact in steden (SDG [Sustainable Development Goals] 11, 13) en aan behoud biodiversiteit op land en zee (SDG 14, 15).
- Waarde voor de klant**
Eneco Groep stelt klanten in staat zelf te bepalen hoe ze schone energie opwekken, gebruiken, opslaan en delen (SDG 7 en 12).

Klanten krijgen betaalbare en schone energie en meer comfort dankzij innovatieve producten en diensten.
- Waarde voor de aandeelhouder**
Eneco Groep is een financieel gezond bedrijf met een duidelijk groeipotentieel en met maatschappelijke doelen.
- Waarde voor de medewerker**
Met ruim 3.000 hoog gemotiveerde medewerkers creëert Eneco Groep werkgelegenheid en is ze aanjager van kennis en innovatie in de landen waar ze actief is. Medewerkers dragen bij aan duurzame ontwikkeling.

Eneco's strategie is gericht op het creëren van waarde op de langere termijn voor verschillende groepen belanghebbenden: onze medewerkers, onze klanten, onze aandeelhouders en de maatschappij. We willen met onze duurzame activiteiten onze impact op economie, mens en milieu zo positief mogelijk laten zijn. Hoe we dat doen, maken we inzichtelijk in ons waardecreatiemodel.

Indicatoren en continuous reporting

Behalve de financiële resultaten rapporteren we over niet-financiële prestaties die onder meer betrekking hebben op het aandeel duurzame energie, hoe veilig we werken en hoe tevreden onze klanten zijn. Informatie over productiecapaciteit en levering onderverdeeld naar bron en land presenteren we op onze website op meer continue basis (zie Energiecijfers op onze corporate website).

Waardecreatiemodel

Het waardecreatiemodel is een schematische weergave van onze strategische keuzes. Het uitgangspunt is dat wij leven binnen de grenzen van één aarde. Eneco wil groeien in duurzame productie, energielevering en innovatieve diensten. Deze groeidomeinen kunnen concreet worden gemaakt in doelen, ofwel het antwoord op de vraag wat wij willen bereiken met onze strategie: een groeiend aandeel duurzame energie in onze productie, de verduurzaming van onze warmteketen, de klantenloyaliteit, de uitwisseling van duurzame energie en het aanbod van slimme diensten. Deze doelen maken we meetbaar in strategische KPI's (kritische prestatie-indicatoren), waarmee de impact voor onze klant, onze aandeelhouders, de maatschappij en onze medewerkers duidelijk kan worden weergegeven. Zo geven wij inhoud aan onze missie: duurzame energie van iedereen.

Om het waardecreatiemodel meer te laten leven hebben we dit jaar enkele mensen gevraagd om te vertellen hoe zij Eneco en duurzaamheid zien binnen hun waardeketen, hun leven, of binnen hun loopbaan. Het gaat respectievelijk om onze gewaardeerde zakelijke klant Royal Schiphol Group, onze partners van Heerema Marine Contractors, jonge bezoekers van ons Energielab en een van onze ervaren medewerkers. In de kolom naast de interviews staan enkele passende indicatoren waarmee wij de waardecreatie meten. Op deze manier maken wij nog duidelijker hoe waardecreatie integraal onderdeel is Eneco's missie, visie en werkwijze.

Waarde voor de
klant

Schiphol wil de meest duurzame luchthaven van de wereld zijn

'De ambitie van Schiphol is om de duurzaamste luchthaven van de wereld te zijn. Om dit te bereiken volgen we onze Roadmap *Most Sustainable Airports* op weg naar een afval- en emissievrije luchthaven: geen diesel en gas en zeer zuinig omgaan met elektriciteit. Dit plan wordt gedragen door de volledige directie en elk van de vier directieleden heeft hierin een eigen rol. Dat moet ook, want bij al onze investeringen houden we rekening met duurzaamheid; in alle uitwerkingen en fitnesses.

Honderd procent Nederlandse windenergie

Aan het woord is André van den Berg, Vice President & Chief Commercial Officer van Royal Schiphol Group. 'Elektriciteitsgebruik bepaalt het grootste deel van onze footprint. Om emissievrij te worden zijn we overgaan op hernieuwbare elektriciteit. Schiphol Group, dus ook de luchthavens in Rotterdam, Eindhoven en Lelystad, draait inmiddels honderd procent op door Eneco geproduceerde duurzame elektriciteit, opgewekt in Nederlandse windparken; controleerbaar, inzichtelijk en aantoonbaar. Een deel komt van het windveld in Vianen en de rest van windparken op zee. Daarnaast wekken we ook zelf elektriciteit op, vooral grootschalig. Zo hebben we

zonnepanelen op diverse daken en een zonnepanelenveld op maaiveldhoogte. Ook de nieuwe pier en terminal krijgen zonnepanelen op het dak.'

Gasloos en elektrische mobiliteit

'Warmtekoudeopslag (WKO) is het belangrijkste middel om het gasverbruik te reduceren. We hebben al tientallen jaren WKO's onder de pieren, maar ook in kantoren als "The Base" of het nieuwe Hilton-hotel. Onze operatie is hiermee grotendeel gasloos. Een ander aandachtspunt is elektrische mobiliteit. Al het airside-busvervoer is volledig elektrisch en draait op windenergie en energie van onze eigen zonnepanelen. Ook is ons eigen wagenpark volledig elektrisch. Voor passagiers en forensen van en naar de luchthaven beschikken we binnenkort over driehonderd elektrische bussen, waarvan er al honderd operationeel zijn. Daarnaast rijden er bijna tweehonderd elektrische taxi's en promoten we vervoer per trein.'

Toekomst

'In de toekomst zetten we in op verder intensiveren van circulariteit en afvalscheiding en verduurzaming van de luchtvaart, bijvoorbeeld door schonere en stillere vliegtuigen korting te geven op havengelden en investeringen in onder meer biobrandstof en synthetische brandstof.'

André van den Berg
Vice President & Chief Commercial Officer
Royal Schiphol Group

Klantcontracten¹ (in mln.)

Realisatie 2018	Doel 2019	Realisatie 2019
6,0	5,6	5,7

Klanttevredenheid na klantcontact²

Realisatie 2018	Doel 2019	Realisatie 2019
89,8%	89,6%	88,4%

1 Het aantal klantcontracten is inclusief acquisities gedurende het jaar.

2 De relationele klanttevredenheid is het percentage klanten dat het merk waarbij men klant is, beoordeelt met de opgetelde scores voor 'uitstekend', 'zeer goed' en 'goed'. We hanteren nu een uitgebreidere scope waarbij de klanttevredenheid het gewogen gemiddelde van de relationele klanttevredenheid van Eneco B2C, Oxxio, SME, Warmte, WoonEnergie en België is en berekend is als het gemiddelde over vier kwartalen van het betreffende jaar.

Waarde voor de
aandeelhouder

Grootste kraanschepen ter wereld gaan aan de stekker

Eneco, Havenbedrijf Rotterdam en Heerema Marine Contractors zetten zich actief in voor de energietransitie en reductie van emissies.

Op initiatief van Heerema worden de megakraanschepen Sleipnir, Thialf en Aegir – waarvan de grootste, de Sleipnir, ruim 200 meter lang is, 90 meter breed is en tot 180 meter met de kraan omhoog kan – aan de walstroom gelegd als ze zijn aangemeerd in het Calandkanaal, de thuishaven van Heerema. De stroom wordt opgewekt in het windmolenpark van Eneco in Rozenburg.

Vincent Doedée, Sustainability Advisor Heerema Marine Contractors, en zijn collega Senior Marine Advisor Erik van Hintum zijn de initiatiefnemers van dit project. 'Omdat de dieselgeneratoren van de schepen worden uitgezet zodra een schip aangemeerd is, zullen vrijwel alle emissies – CO₂, NOX, SOX en fijnstof – verdwijnen. Ook zal geluidsoverlast significant worden gereduceerd. In de toekomst kunnen ook andere schepen in het gebied worden aangesloten op de elektrische infrastructuur. Zo wordt de footprint van emissies door de maritieme sector in het gebied verder verlaagd.'

Uniek voorbeeld

Vincent en Erik: 'Dit is een uniek voorbeeld voor de maritieme sector.'

Eneco (80%) en het Havenbedrijf Rotterdam (20%) hebben hiervoor een apart bedrijf opgericht, Heerema is de afnemer en investeert hierin substantieel door de technische infrastructuur aan boord van de schepen aan te passen, wat best een technische uitdaging is. De huidige windmolens worden vergroot en uitgebreid. Om de technische aansluiting te realiseren wordt een zogeheten E-house gebouwd met een vermogen van 20 megawatt. De inpassing van het E-house op de landtong is gebeurd in een participatietraject samen met de bewoners van Rozenburg. De gemeente Rotterdam geeft twee miljoen euro voorwaardelijke subsidie. Als er meer afname komt van walstroom wordt dit op termijn terugbetaald. Na vijftien jaar is de exploitatie dekkend.

Enorme besparingen

De besparing op de CO₂-uitstoot bedraagt ruim 15.000 ton op jaarbasis, net zoveel als 5.000 tot 7.000 auto's gemiddeld aan uitstoot produceren. Door één schip op walstroom aan te sluiten wordt per dag net zoveel CO₂ bespaard als de uitstoot in de milieuzone in Rotterdam. Omdat een goed voorbeeld wonderen doet, wordt verwacht dat in de komende jaren in de Rotterdamse haven vergelijkbare initiatieven ontstaan. Eind 2020 moet de klus geklaard zijn en gaan de schepen van Heerema letterlijk aan de stekker.'

Vincent Doedée (links)
Sustainability Advisor

Erik van Hintum (rechts)
Senior Marine Advisor

Beiden van Heerema Marine Contractors

Solvabiliteit

2018	2019
51,2%	49,2%

Return on Capital Employed

2018	2019
5,3%	3,0%

Interest coverage rate

2018	2019
18,0%	28,5%

Credit Rating

2018	2019
BBB+	BBB+

Waarde voor de
maatschappij

EnergieLab: werken aan bewustwording voor later

In het Eneco EnergieLab in Vianen, naast windpark Autena, leren leerlingen van groep 7 en 8 van basisscholen op een speelse wijze hoe je duurzame energie opwekt en wat je thuis allemaal kunt doen om energie te besparen.

Aansluiting bij onderwijs

Leerlingen van groep 8 van de christelijke basisschool Eben Haëzer uit Benschop zijn vandaag ook van de partij. Leraar *Joran Visee* is enthousiast: 'Uit een les of boek leren is één, maar in de praktijk ervaren hoe je met energie kan omgaan is twee. Het lesprogramma sluit aan bij vakken als aardrijkskunde, natuur en techniek. Dit past bij de ontwikkeling van de kinderen, is leuk en – eerlijk is eerlijk – ook gratis. Na een kleine infosessie kunnen de kinderen concreet aan de slag met zonne-energie en energiebesparing in huis.

Ook het bouwen aan een eigen windmolen vinden ze interessant. De bewustwording neemt toe, ze onthouden dit echt. Kinderen zijn slimmer dan je wellicht denkt!

Stekkertrekken en zonnecellen

Salomé (10 jaar) vindt de windmolen het leukst: 'Thuis trekken we de stekkers uit de tv en computers als deze niet aan staan. Met mijn vader en moeder praten we regelmatig over zonnepanelen op het dak. Misschien gaan we deze volgend jaar wel laten plaatsen, zei papa laatst.' *Yusuf* (12 jaar) vindt de vragen het leukst. 'Hier leer ik veel van. Wat ik niet begrijp is waarom je geen zonnepanelen in verre landen hebt. De mensen zijn daar arm en de zon schijnt elke dag. Hier moet Nederland bij helpen. Fossiele brandstoffen opmaken kan echt niet meer!'

Yusuf
Scholier christelijke basisschool Eben Haëzer

Leven binnen de grenzen van de aarde

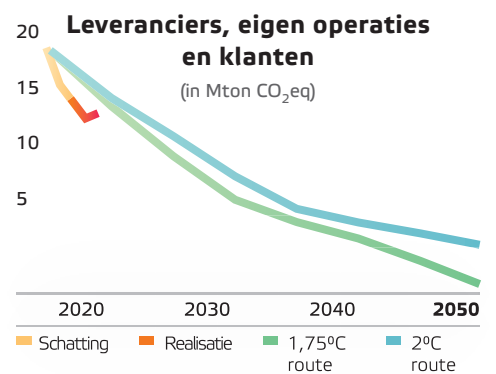
CO₂-uitstoot door Eneco Groep, haar leveranciers en klanten (in Mton CO₂)

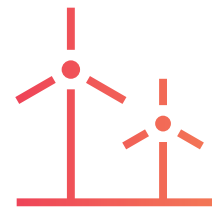
Realisatie 2018	Doel 2019	Realisatie 2019
15,3 (incl. E.ON Benelux)	17,9	15,6

Leveranciers, eigen operaties en klanten

(in Mton CO₂eq)

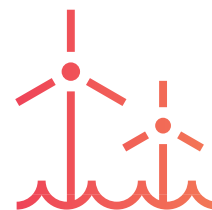

Wind op land

	2018	2019
Productiecapaciteit (MW)	1.367	1.716
Geproduceerd (GWh)	3.087	4.071

Wind op zee

	2018	2019
Productiecapaciteit (MW)	427	611
Geproduceerd (GWh)	1.479	1.835

Waarde voor de
medewerkers

Warmte-innovatie door inzet, betrokkenheid en transparantie

Jinny Moe Soe Let werkt al zes jaar voor Eneco. Van huis uit is ze juriste. Na een carrière bij de overheid maakte ze de overstap naar Eneco en inmiddels werkt ze als Programma Manager Heat voor de industriële markt. Jinny: 'Eneco gaf mij de ruimte om mijn lobbyvaardigheden en kennis van regelgeving vanuit een brede interdisciplinaire visie in te zetten. Ik breng externe partijen in de markt samen rondom innovatie op het gebied van warmte. Als spin in het web kan ik hierin mijn passie meer dan kwijt.'

Warmtenet Zuid-Holland

Jinny: 'Ik werk aan het Warmtetransportnet Zuid-Holland, het grootste warmtewerknet in Nederland. Hier werken Eneco, het Havenbedrijf Rotterdam en Gasunie samen. Ook de inzet van het Rijk en decentrale overheden, zoals de provincie Zuid-Holland en gemeenten, is hard nodig. Er wordt een hoofdinfrastructuur ontwikkeld die grote delen van de provincie van warmte kan voorzien. Dit warmtetransportnet koppelt vraag

en aanbod aan elkaar. Dit netwerk zal straks warmte kunnen leveren aan huishoudens, bedrijven en aan de tuinbouw. Deze komt als restwarmte beschikbaar uit de industrie in de Rotterdamse haven. Dit project vereist intensieve samenwerking. Het is mijn rol om alle partijen samen te brengen. De cultuur bij Eneco maakt het mogelijk dat ik mijn rol met verve kan vervullen. Iedereen werkt mee.'

Transparantie geeft vertrouwen

'Het gaat om visie, passie en overtuigingskracht, maar ook over vertrouwen en transparantie. Het helder definiëren van belangen en op nieuwe, innovatieve manieren kijken naar samenwerking vanuit verschillende rollen zijn hierbij de sleutelwoorden. Over een paar jaar wordt het warmtetransportnet in gebruik genomen. Uiteindelijk kunnen dan 500.000 huishoudens en honderden bedrijven worden aangesloten.'

Jinny Moe Soe Let
Programma Manager Heat bij Eneco

Aantal medewerkers (gemiddeld aantal FTE)

2018	2019
2.990	2.775

Man-vrouw verhouding

	2018	2019
Mannen	64%	67%
Vrouwen	36%	33%

Recordable Incident Frequency

Realisatie 2018	Doel 2019	Realisatie 2019
0,45	0,54	0,89

Strategie

Eneco wil zo veel mogelijk klanten helpen omschakelen naar duurzame energie. Onze uitdaging daarbij is vooral het opwekken van veel betaalbare, betrouwbare, duurzame energie. Opschalen voor de omschakeling dus. Door CO₂-neutrale energie en duurzame innovatieve oplossingen voor iedereen beschikbaar te maken, worden ze betaalbaar. Haast is geboden: de Groningse gaskraan gaat dicht, de Belgische kerncentrales blijven langer open maar zorgen niet voor leveringszekerheid en verduurzaming, en we moeten de Parijse klimaatdoelen halen.

Missie en positionering

Door onze energievraag putten we de draagkracht van onze aarde uit. Als elke wereldbewoner zou leven zoals de gemiddelde Nederlander, zouden er 3,6 aardes nodig zijn. We zijn vastberaden om de energiebehoefte en het energieverbruik binnen de grenzen van een leefbare planeet te krijgen. Dit is de One Planet-gedachte (zie pagina 42). We gaan steeds meer over op het produceren en leveren van duurzame energie, en we mobiliseren mensen binnen en buiten ons bedrijf om mee te doen met deze omschakeling. De missie van Eneco is daarom: 'Duurzame energie van iedereen'. Daar werken we aan, samen met onze klanten en partners.

Strategische doelen

Om onze rol als koploper in de energietransitie verder te versterken en mee te bewegen met de markt, moeten we groeien: in energielevering, innovatieve diensten en duurzame productie. We beschrijven welke doelen we hiervoor hebben gesteld. In de hoofdstukken over onze resultaten geven we weer hoe we hieraan hebben gewerkt en wat we hebben bereikt.

Groei in energielevering

We willen voor onze klanten waarde leveren met betaalbare energie, een uitstekende digitale service en een uitgebreid aanbod dat aansluit op hun behoeften. Dit past bij onze beweging van sterke duurzame-energieleverancier naar innovatieve dienstverlener. Maar we blijven ook onze traditionele rol trouw. We gaan nog meer duurzame energie

leveren en combineren dat met slimme diensten.

Groei van het aantal klanten

We willen nieuwe klanten aantrekken en bestaande klanten aan ons binden. Dat doen we door onze waarde voor de klant te verhogen door de klant op één te zetten en door kostenefficiënt te werken. Met behulp van de inzichten die we opdoen uit data en door het inrichten van een soepel verlopende digitale klantreis bieden we onze klanten een goede persoonlijke ervaring. We spelen meer in op de klantbehoefte, waardoor we meer en relevantere producten en diensten kunnen verkopen.

In Nederland en België richten we ons op het behoud van ons marktaandeel in het leveren van groene energie. In Duitsland focussen we op groei, gezien de mogelijkheden in de markt en de uitstekende uitgangspositie die wij daar hebben met LichtBlick.

Markttrends

Het tempo van de energietransitie ligt hoog; veranderingen en innovaties volgen elkaar snel op. De markttrends zijn samen te vatten in 4 D's: decarbonisatie, decentraal, digitaal en democratisch.

Decarbonisatie

Het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen neemt fors toe. Dit leidt tot decarbonisatie. Door meer elektrisch vervoer en andere warmtebronnen stijgt de vraag naar elektriciteit ten koste van fossiele brandstoffen. De kosten van duurzame elektriciteitsproductie dalen.

Decentraal

Dankzij de beschikbaarheid van goedkope en efficiënte technologieën zijn nieuwe energiebronnen vaker decentraal. Grote centrale productie-installaties maken plaats voor lokale installaties voor eigen gebruik.

Democratisch

Door decentrale energieproductie kunnen onze klanten of burgercoöperaties zelf investeren en eigenaar worden van productie-installaties, vaak ondersteund door bedrijven. Het aantal energiecoöperaties en het aantal installaties dat zij hebben groeit, en meer omwonenden worden betrokken.

Digitaal

Klanten verwachten 24/7 feilloze digitale service; menselijk contact is er om

klantverwachtingen te overtreffen. Systemen stemmen productie en verbruik van energie op elkaar af én voorspellen energiebehoefte. Zo kan energie geleverd worden op het juiste moment, op de juiste plaats en tegen de laagste kosten. Ook helpen digitale middelen energie te besparen. Tot de energiewereld zijn branchevreemde partijen toegetreden (Amazon, Google, Apple) die diensten introduceren in domeinen die energieleveranciers nog verkennen (zoals Smart Home). Ook zien we spelers uit de automotive industrie, zoals Tesla en BMW, en schuiven de energiemarkt en de telecommarkt naar elkaar toe.

Ook warmteklanten willen we aan ons binden. We schakelen om van aardgas naar andere warmtebronnen, gebaseerd op elektriciteit of biomassa. Daardoor stoten wij – en onze klanten – minder CO₂ uit. Tegelijk loopt de omzet uit gas terug. Om dit verlies te compenseren, ontwikkelen we nieuwe dienstverleningsmodellen. Zo willen we koploper zijn in het aanbieden van (hybride) warmtepompen aan consumenten in Nederland en België.

Groei in innovatieve diensten

We verhogen klanttevredenheid en loyaliteit van onze klanten door het aanbieden van meer innovatieve diensten voor het huis (Energy as a Service), elektrisch vervoer en (decentraal) energiemanagement. Onze digitale platformen vormen de basis voor onze innovatieve diensten.

Groei van het aantal betaalde diensten per klant

Door in te spelen op individuele klantbehoefte kunnen we per klant meer en beter geïntegreerde producten en diensten ontwikkelen en verkopen.

Leidend zijn in Energy as a Service

We ontwikkelen nieuwe businessmodellen waarin we ons digitale platform combineren met tastbare producten en diensten bij mensen thuis. Ook ontwikkelen we energiegerelateerde diensten. Zo ontstaan waardevolle proposities voor onze klanten, zoals de Verspillingschecker of slimme boilers.

Groei van het aantal laaddiensten voor elektrisch vervoer

We willen tot de top 3 behoren in e-mobility. We verhogen het aantal laadpunten en laaddiensten (zoals laadpassen) voor thuis en op het werk. Om voldoende schaal en dekking te bereiken, doen we dit in Nederland, België en Duitsland.

Groei in energiemanagement

We willen groeien met het aanbod van (decentrale) energiemanagementdiensten waarmee klanten hun energiesysteem managen, sturen en balanceren. We helpen hen om op het juiste moment energie in te kopen of terug te leveren, of bieden batterijen aan.

Groei in duurzame productie

We willen van betekenis zijn voor onze klanten door toonaangevend te zijn in de productie van duurzame elektriciteit en in verwarmingsoplossingen. Deze elektriciteit en warmte leveren we direct of via tussenkanalen.

Groei in duurzame elektriciteit en warmte

Eneco heeft een leidende positie in duurzame productie. Om die positie te behouden, verdubbelen we ons duurzaam vermogen van 1.100 MW in 2017 naar 2.200 MW in 2022. Zo worden we sterk in wind op land en blijven we leidend in wind op zee, in België en Nederland. In België zijn we al leidend op het gebied van zonne-energiesystemen op daken en zijn we de op één na grootste producent van zonne-energie.

In Nederland zijn er ook mogelijkheden om uit te breiden in zonne-energie, maar de markt is sterk concurrerend. Daarom zoeken wij vooral samen met klanten naar maatwerkoplossingen. Ook bieden we zonne-energieoplossingen voor klanten die geen zonnepanelen kunnen plaatsen.

Nederland gaat van aardgas over op andere warmtebronnen. Eneco zoekt manieren om deze omschakeling mogelijk te maken en marktleider in warmte te blijven. We breiden onze lokale warmtenetten uit en bieden de consument warmteoplossingen op maat, op grote schaal en ook individueel.

Groei van het aandeel duurzame elektriciteitsproductie

Naast onze eigen productie sluiten we langetermijncontracten af voor de inkoop van groene stroom. Dit biedt garantie voor investeerders in duurzame productie, die alleen investeren als ze voor een lange termijn duurzame elektriciteit kunnen afnemen. Omdat we zelf nog niet voldoende duurzame elektriciteit kunnen produceren, kopen we voor klanten elektriciteit in met Garantie van Oorsprong-certificaten. Op deze manier zal het aandeel geproduceerde duurzame elektriciteit in de totale leveringsportfolie stijgen van 21,6 % nu naar 50% in 2022.

Strategische keuzes

Het realiseren van groei in energielevering, innovatieve diensten en hernieuwbare bronnen is gebaseerd op een aantal strategische keuzes.

Duurzame productie realiseren zonder subsidie

In de toekomst is minder subsidie beschikbaar, terwijl elektriciteitsprijzen mogelijk laag blijven. Daarom gaan we onze infrastructuur kostenefficiënter inzetten. We blijven faciliteiten en infrastructuren voor duurzame productie ontwikkelen, in opdracht van of samen met onze klanten.

Versnellen van de warmtetransitie

Ons aandeel in Nederlandse stadsverwarming willen we laten groeien in partnerschappen met regionale stakeholders, zoals gemeenten, woningcorporaties, havenbedrijven en provincies. Samen leggen we nieuwe warmtenetten voor wijken aan. Ook bieden we oplossingen bij mensen thuis, tegen zo laag mogelijke kosten.

Transformeren naar digitale dienstverlening

We hebben onze systemen verder gedigitaliseerd, zodat we onze klanten comfort, gemak en regie over hun energieverbruik kunnen bieden. Met behulp van inzicht in klantdata kunnen we op het juiste moment via de juiste kanalen relevante aanbiedingen doen.

Integreren van diensten

We integreren onze digitale platformen met andere hardware en services, zodat we comfort en energie-efficiëntie kunnen bieden. Diensten die we al ontwikkeld hebben, gaan we slimmer inzetten en integreren.

Groeien in Nederland, België, Duitsland

In Nederland, België en Duitsland breiden we onze faciliteiten voor duurzame productie uit en verkopen meer innovatieve diensten.

Geïntegreerde klantgerichte organisatie

Voor het waarmaken van onze doelstellingen en keuzes hebben we een organisatie-structuur ingevoerd waarmee we efficiënter en slimmer kunnen werken. Dit leidt tot een verbetering van de financiële performance en tot meer ruimte voor investeren in duurzame groei. We werken nu op een geïntegreerde klantgerichte manier, zowel in de klantorganisatie als in de ondersteunende afdelingen die ook hun werk afstemmen op de behoefte van de business. Zo komen we samen tot slagkracht die nodig is om de strategische doelen te bereiken. We zetten belangrijke stappen om de dienstverlening aan de klanten te verbeteren. In combinatie met de verdere digitalisering van onze diensten kunnen wij klanten doeltreffender bedienen.

Om meer groei te realiseren uit nieuwe producten en diensten letten we sterker op de effectiviteit van innovaties en business development. Besluitvorming en sturing rond innovaties is centraal belegd bij de afdeling Product Portfolio Management. Hierdoor sluiten innovaties beter aan op de klantbehoefte, hebben ze een hogere kans van slagen en krijgen ze sneller de juiste middelen toebedeeld om te kunnen opschalen.

Wat is materieel ?

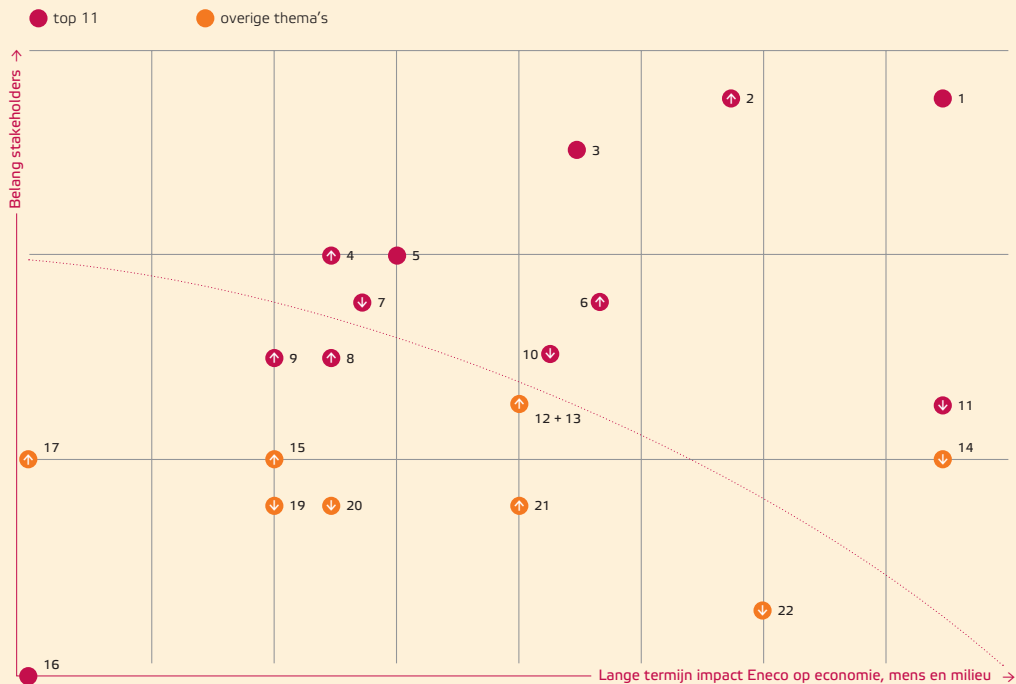

Wat onze belanghebbenden relevant vinden is voor ons noodzakelijk om te weten, omdat we daarop onze koers afstemmen. Tot onze directe kring van belanghebbenden rekenen we onder andere onze klanten, medewerkers, aandeelhouders, leveranciers, de politiek en regelgevers. Regelmatig gaan we met hen in gesprek of toetsen we hun mening in onderzoeken. Verder vinden we het belangrijk een goede relatie te onderhouden met non-gouvernementele organisaties en financiële instellingen.

Nieuw overzicht materiële thema's

In 2018 hebben we een materialiteitsonderzoek uitgevoerd onder een aantal geselecteerde belanghebbenden, waarbij we onze strategische ambities als uitgangspunt hebben genomen. De onderwerpen die interne en externe belanghebbenden gezamenlijk het meest relevant vinden, hebben we waar mogelijk gekoppeld aan ons sturingskader (strategische KPI's) en aan de GRI Standards. De koppelingen met het sturingskader van strategische KPI's en met de GRI Standards is weergegeven in de *Topic-specific disclosures and management approach* in de bijlage GRI Content Index (zie pagina 180).

Materialiteitsmatrix Eneco

Top 11 gekoppeld aan SKPI's en GRI

- 1 Bijdragen aan energietransitie (*blijft op 1*)
- 2 Veiligheid, gezondheid en welzijn (*stijgt van 7 naar 2*)
- 3 Privatisering organisatie (*blijft op 3*)
- 4 Innovatieve diensten uitbreiden (*stijgt van 12 naar 4*)
- 5 Groei in warmteoplossingen – gastransitie (*blijft op 5*)
- 6 Relevant voor de klant (*stijgt van 14 naar 6*)
- 7 Investerings in hernieuwbare bronnen – Herkomst energie (*daalt van 4 naar 7*)
- 8 Omgevingsmanagement – draagvlak voor hernieuwbare energieprojecten (*stijgt van 11 naar 8*)
- 9 Concurrerende prijsstelling – (behoud klanten) – stijgt van 18 naar 9
- 10 Bijdragen aan Parijse klimaatafspraken – CO₂ en andere emissies verlagen in de keten, Bijdragen aan energiebesparing door klanten (*daalt van 6 naar 10*)
- 11 Rendement uit een financieel gezond bedrijf (*daalt van 2 naar 11*)

Overige relevante thema's waarover

- we rapporteren in ons jaarverslag**
- 12 Data security (privacy, continuity, cybersecurity) (*stijgt van 22 naar 12*)
 - 13 Duurzaam inkopen (*stijgt van 26 naar 13*)
 - 14 Internationaal groeien (*koppelen we aan 11*)
 - 15 Governance (informatie over samenstelling en samenwerking top van het bedrijf) (*stijgt van 20 naar 15*)
 - 16 Betrouwbaar en beschikbaar/toegankelijk (*stijgt van 28 naar 16*)
 - 17 Werkgeverschap (*stijgt van 29 naar 17*)
 - 18 Training en opleidingen (*samengevoegd met 17*)
 - 19 Compliance aan gelden wet- en regelgeving, incl. overtredingen en boetes (*daalt van 13 naar 19*)
 - 20 Anti-corruptiebeleid (*daalt van 14 naar 20*)
 - 21 Biodiversiteit (*stijgt van 27 naar 21*)
 - 22 Eerlijke beloning, gelijke beloning man – vrouw, ratio top en werkvloer (*daalt van 21 naar 22*)

Dit jaar hebben we een beperkte update uitgevoerd van de materiële thema's uit 2018 door ze te vergelijken met wat onze collega's in de sector hierover melden in hun jaarverslag. We hebben ook een media-analyse gemaakt en bekeken of we onderwerpen misten. Verder hebben we een aantal thema's logischer gebundeld.

'Relevant voor de klant', 'concurrerende prijsstelling' en 'innovatieve diensten' zijn daardoor gestegen van de top 20 naar de top 10. Het thema 'privatisering' staat op 3, maar is een tijdelijk thema. Vandaar dat we de top 10 hebben uitgebreid tot een top 11.

Resultaat: groei in energielevering

Bij de energielevering aan onze klanten willen we waarde toevoegen met betaalbare energie, een uitstekende digitale service en een uitgebreid aanbod. In 2019 zijn we er opnieuw in geslaagd meer duurzame energie te leveren dan het jaar ervoor.

Ontwikkeling van de portefeuille

We willen graag dat zo veel mogelijk mensen omschakelen naar duurzame energie. Onze klantenbasis is belangrijk om dit doel te realiseren. Daarom zetten we in op behoud van het marktaandeel in Nederland en België en groei van het aantal klantcontracten in Duitsland.

Nederland

Langjarige partnerschappen

We hebben een aantal langjarige partnerschappen gesloten voor de afname van energie. Zo sloten we tienjarige contracten af met de gemeente Rotterdam en met zeven gemeenten rond Delft.

Het duurzame partnerschap met Intrakoop, de inkoopcoöperatie voor de zorgsector, is voortgezet. De contracten voor de levering van elektriciteit en gas zijn verlengd. Zo blijven we een sterke speler in de zorgsector. We leveren volledig groene elektriciteit op basis van Europese wind. Een aantal klanten heeft de stap gemaakt naar windenergie specifiek van Nederlandse bodem.

Verder is in 2019 een grote overeenkomst met Microsoft gesloten, waarbij langjarig een aanzienlijk energievolume voor datacenters van Microsoft geleverd wordt uit Nederlandse wind (windpark Borssele).

Vanaf 1 januari 2020 gaat een tienjarig partnerschap met het Rotterdamse OV-bedrijf RET van start voor de levering van jaarlijks 135 miljoen KWh duurzame energie. Deels voor de vloot van elektrische en hybride bussen, maar in het contract is ook afgesproken dat ook de stations en kantoren omschakelen naar duurzame energie. Zo verduurzamen we de remise aan de Kleiweg met onder meer zonnepanelen en mogelijkheden voor slim laden. In 2020 leveren we groene elektriciteit uit de bestaande portefeuille, en vanaf 2021 komt daar windenergie uit nieuwe projecten bij.

België

Integratie Eni Gas & Power

Eneco België nam in 2017 Eni Gas & Power NV over, en 2018 en 2019 waren integratiejaren. Integratie van de datasystemen zorgde voor optimalisatie van de twee klantportfolio's. Door de samenvoeging van de IT-systemen heeft Eneco nu een krachtige basis voor toekomstige groei. Zo behoudt en versterkt Eneco zijn positie van op twee na grootste speler in België.

Duitsland

LichtBlick blijft marktleider in duurzame energie

LichtBlick is ook in 2019 marktleider in Duitsland in de duurzame-energievoorziening. Vooral de herstructurering van de organisatie, de uitbreiding van de directe verkoop en de initiatieven voor online verkoop droegen bij aan dit succes. LichtBlick voorzag particuliere klanten van elektriciteit en gas, beide uit 100% hernieuwbare energiebronnen. De verkoop van energie (groene stroom en gas) aan particulieren steeg met 37% ten opzichte van 2018, zoals de doelstelling was. Daarnaast leverde LichtBlick groene elektriciteit aan zakelijke klanten en openbare instellingen.

Handel en inkoop van energie

Levering van energie		
TWh	2019	2018
Electriciteit	29,5	30,5
Gas	52,1	50,9
Warmte	2,9	2,8
Totaal	84,5	84,2

Trade

Trade vervult binnen Eneco de energie-management-rol: het koppelen van alle klantvragen van Eneco aan de levering van energie uit de duurzame productiefaciliteiten en centrales en de inkoop- en handelsmarkt.

De tradingactiviteiten zijn in 2019 voor Eneco succesvol geweest. Zo is windpark Friesland gecontracteerd, het grootste windpark op land. Dit wordt gebouwd langs de Afsluitdijk. Een deel van de geproduceerde elektriciteit wordt verkocht via lokale Friese aanbieders.

We borgen de duurzame levering aan klanten door het (blijven) contracteren van meer duurzaam opgewekte elektriciteit uit onder andere wind en zon in Nederland, België, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland. Ook managen we het verkoopvolume uit productie en inkoop. Het toenemen van het duurzame volume heeft steeds meer effect op het balanceren van inkoop en verkoop. Strategisch richten we ons met trade-management op het nog beter kunnen beheersen van die effecten door meer flexibel vermogen te contracteren en flexibiliteit bij klanten mogelijk te maken. Verder richten we ons op geografische spreiding, zodat weerseffecten over een groter gebied gemiddeld worden en we onze portfolio beter kunnen managen.

Transparantie

Vanuit de Wet Voorgang Energietransitie wordt vanaf 1 januari 2020 'full disclosure' van kracht. Hiermee zijn energiebedrijven verplicht om volledige transparantie te geven over de herkomst van de geleverde elektriciteit. Eneco is hier klaar voor.

Digitalisering van de dienstverlening

Rond het leveren van energie verloopt onze dienstverlening steeds meer digitaal. Dit leidt tot meer efficiëntie. Ook streven we hiermee naar een hogere klanttevredenheid. In 2019 hebben we onze digitale dienstverlening uitgebreid en verbeterd.

Consumenten

In april hebben we een compleet nieuwe online selfservice-omgeving opgeleverd. Ook kunnen nieuwe klanten met track-and-trace hun aanmelding volgen en hebben ze direct toegang tot de Mijn Eneco-omgeving. De website bevat ook een digitale assistent.

In september hebben we de vernieuwde Eneco App gelanceerd. Die staat centraal in onze digitale klantreis. Klanten krijgen inzicht in hun energiezaken en kunnen daarmee meer de regie nemen om bijvoorbeeld energie te besparen. In de Eneco App zit een service-kanaal met een digitale assistent. Ook is het mogelijk om via de app live te chatten. Samen met Quby (die ook Toon heeft ontwikkeld) hebben we voor de app een slimme dienst ontworpen die inzicht geeft in het energieverbruik per apparaatgroep. Daarmee krijgen klanten inzicht in sluipverbruik, energieslurpers en de kosten voor verwarmen, en we geven handige tips voor besparen en omschakelen.

Ook voor onze warmtekanten is de digitale omgeving verbeterd. Klanten kunnen zich nu online aanmelden voor warmte en we kunnen hen een indicatie geven van het termijnbedrag.

Oxxio

Online energieleverancier Oxxio heeft in 2019 succesvol Internet, TV & Bellen gelanceerd voor haar klanten. Zij krijgen – net als bij energie – een scherpe prijs en slimme digitale service. Oxxio biedt hiermee het gemak van alle dienstverlening onder één dak. De Oxxio App is verder uitgebreid met selfservice voor Internet, TV & Bellen, en chatbuddy O. helpt klanten nu op de klantenservice-pagina. Oxxio won de #DDP06 Award voor beste webcare in de categorie energie. De waardering hiervoor is terug te zien in de groei van het aantal klanten.

Partner Portal

Bedrijven waarmee we samenwerken vormen voor ons een belangrijk verkoopkanaal voor elektriciteit en gas voor de zakelijke markt. Voor hen zijn we een online Partner Portal gestart waarin ze binnen enkele minuten offertes kunnen maken voor het leveren van elektriciteit en gas aan hun klanten.

Schommeling in tarieven

De markt voor consumenten en kleinverbruikers in het midden- en kleinbedrijf was ook in 2019 beweeglijk. In het begin van het jaar stegen de belastingen en de elektriciteits- en gastarieven sterk, waardoor de energienota gemiddeld zo'n € 330 omhoog ging. Door deze stijging en de bijbehorende media-aandacht zijn meer klanten dan gebruikelijk overgestapt naar een andere energieleverancier, waardoor we zowel afscheid namen van veel klanten als nieuwe klanten mochten verwelkomen. Daarnaast hebben we voor veel klanten de termijnbedragen in lijn met de stijgende kosten verhoogd om nare verrassingen op de jaarnota te voorkomen. In juli zijn de prijzen op de energiemarkt weer behoorlijk gedaald en hebben wij onze tarieven verlaagd. De beweeglijkheid op de markt is ook weer afgenomen.

De gestegen energiekosten leidden tot extra drukte in het callcenter. Met name in januari en februari waren de wachttijden langer dan gebruikelijk. Eneco heeft hard gewerkt om de bereikbaarheid op te schalen. Dit is gelukt: Eneco scoorde in het onderzoek van de Consumentenbond in september zelfs als beste van de markt, zowel in bereikbaarheid, wachttijden en klanttevredenheid. In digitale bereikbaarheid scoorde Eneco zelfs 9,8.

Onze klanttevredenheid (zie bladzijde 13) is dit jaar licht gedaald (2019: 88,4 versus 2018: 89,8), maar dat is ook het gevolg van de aangepaste methode. De scope is uitgebreid waardoor er een beter beeld ontstaat van de Eneco-brede prestaties op dit vlak. Het aanpassen van de berekeningsmethodiek zorgt ervoor dat de impact van seizoenspatronen wordt geminimaliseerd. Wij bewegen daarmee van een momentopname naar een gemiddelde over het hele jaar. Het hanteren van een gewijzigde methodiek en scope heeft (ook) een negatief effect op de score van de klanttevredenheid gehad.

Resultaat: groeien in innovatieve diensten

Voor het omschakelen naar duurzame energie bieden we onze klanten innovatieve diensten voor in en om huis en bedrijf (Energy as a Service), elektrisch vervoer en (decentraal) energie-management. Om hierin te versnellen en meer impact voor en met onze klanten te hebben, werken we samen met partners en investeren we in innovatieve bedrijven.

In en om het huis en bedrijf

We maken het omschakelen naar duurzaam geproduceerde energie voor particulieren en ondernemers steeds gemakkelijker met allerlei oplossingen voor huis en bedrijf. Ook zorgen we bij 200.000 particuliere klanten voor het onderhoud van installaties in huis: cv-ketels en boilers, maar ook warmtepompen en innovatieve installaties.

Zonoplossingen

Na de lancering in 2018 is StukjeZon ook in 2019 een succes gebleken. Hiermee nemen particuliere klanten die zelf geen zonnepanelen hebben elektriciteit af uit een

zonnepark, in eerste instantie uit Veendam. Ruim 32.000 klanten ontvangen energie uit in totaal ruim 53.000 eenheden StukjeZon. Hiermee wordt jaarlijks 13,2 GWh opgewekt. In 2019 zijn we gestart met de voorbereidingen voor een tweede zonnepark voor StukjeZon: zonnepark Tholen. De verkoop van StukjeZon uit dit park start op 1 januari 2020. Hier komen 40.000 eenheden StukjeZon beschikbaar.

Het tweede halfjaar van 2019 hebben we de campagne ZonOpDak gevoerd. Midden- en grootzakelijke klanten met een geschikt dak voor zonnepanelen hebben we geïnformeerd over de SDE+-subsidierегeling en we stuurden ze per mail een persoonlijke dak-scan. Kiezen ze voor zonnepanelen, dan ontzorgen we ze volledig in dit proces, van subsidieaanvraag tot en met plaatsing en onderhoud van de panelen.

Comfort-as-a-Service

In Utrecht zijn 61 nieuwe corporatiewoningen met zonnepanelen en een warmtepomp opgeleverd met de dienst Comfort-as-a-Service. Deze dienst hebben we samen met corporatie Bo-Ex ontwikkeld. Tegen een vast bedrag per maand garandeert Eneco een aangename temperatuur in huis en een vaste hoeveelheid warm water per dag. Als bewoners meer warm water willen of de woning extra willen verwarmen, weten ze vooraf wat dit kost. Hierdoor behoren mee- of tegenvallers op de energienota tot het verleden.

Energie-oplossingen in huis

In januari 2019 zijn we van start gegaan met ons partnerschap met Suniverse, een onafhankelijke adviseur voor duurzame oplossingen voor huishoudens. Suniverse helpt onze klanten omschakelen met behulp van zonnepanelen, zonneboilers en hybride warmtepompen, inclusief financiering en subsidie-advies. Sinds september verkopen we ook de Eneco WarmteWinner via Suniverse, zodat klanten een zo compleet mogelijk advies en productaanbod krijgen als ze hun woning willen verduurzamen.

In 2016 is Eneco met Roamler de joint venture Roamler Tech gestart om duurzame oplossingen efficiënt en klantvriendelijk bij huishoudens te installeren met behulp van onafhankelijke professionals. In 2019 is de samenwerking, die al liep voor Toon, uitgebreid naar cv-ketels en boilers.

In juni hebben we een strategisch partnerschap beklonken met Remeha, de marktleider voor cv-ketels voor particulieren. Een uitstekende inkooppositie, de enorme potentie van ons klantenbestand en het brede innovatieve en duurzame productaanbod van Remeha maken ons tot partners bij uitstek in de energietransitie.

Toon is veel meer dan alleen een slimme thermostaat.

Samen met Peeeks biedt Eneco de innovatieve SlimmeBoiler Module aan. Met deze module warmt de boiler op als er een overschot aan zonne- en windenergie is. De teller staat op bijna 15.000 boilers. De uitrol van deze module gaat door in 2020.

Inzicht in energieverbruik

Om energie te kunnen besparen, is het belangrijk om inzicht te hebben in het verbruik. Onze slimme thermostaat Toon, die hierbij helpt, is door de ontwikkelaar Quby uitgebreid. Ook zijn er andere slimme diensten gelanceerd.

Toon ontwikkelt door

Voor de gebruikers van Toon heeft Quby het 'Maand Magazine' geïntroduceerd. Dit is een activerend overzicht met gepersonaliseerde energie-inzichten. Ook stelde Quby het 'Slim Programma Advies' aan 10.000 gebruikers beschikbaar. Dit analyseert de programma-instellingen op Toon en herkent op basis van energiedata en -algoritmen wanneer de Toon-gebruiker aanwezig en afwezig is. Door de combinatie van deze inzichten leert Slim Programma Advies wanneer de verwarming aan is terwijl er niemand thuis is. Vervolgens wordt er een alternatief programma geadviseerd, waardoor alleen verwarmd wordt bij aanwezigheid in de woning. Zodra de ervaringen en suggesties van deze groep zijn verwerkt, krijgen ook de andere gebruikers toegang.

In 2019 kreeg Quby drie patenten op de technologie in de nieuwe generatie Toon-displays en de datagedreven wetenschappelijke aanpak voor het vaststellen van het verbruik per apparaat, per huishouden. Deze aanpak zet kunstmatige intelligentie in om consumenten te helpen bij het tegengaan van energievervalsing. De Verspillingschecker in Toon is bijvoorbeeld op deze aanpak gebouwd.

Quby heeft de lancering van Toon in Duitsland voorbereid. Na de succesvolle technische test wordt een commerciële test onder 200 Duitse huishoudens voorbereid om een grootschalige uitrol te onderzoeken.

Zonnepanelensimulator

Ook bouwde Quby de Zonnepanelensimulator, die klanten zonder zonnepanelen interactief en datagedreven laat nadenken over de aanschaf van zonnepanelen.

Elektrisch vervoer

Elektrisch vervoer is een belangrijke pijler in de energietransitie. Eneco is een grote speler op deze markt met Eneco eMobility.

Eneco eMobility

In 2019 is Eneco eMobility in de Benelux en Duitsland organisch en strategisch gegroeid op de zakelijke markt. Eind 2019 waren er 18.387 laadpunten en 28.255 laadpassen (in 2018 waren dat er respectievelijk 9.129 en 15.411).

Nederland

Eneco en leasemaatschappij Alphabet hebben de samenwerking voortgezet voor het leveren van diensten om de markt voor elektrisch vervoer nog meer te faciliteren en te stimuleren. Daarnaast hebben we de portefeuille met leasemaatschappijen flink uitgebreid en hiermee een goede basis voor de komende jaren gelegd. Ook zijn we in 2019 een samenwerking aangegaan met de gemeente Rotterdam voor het plaatsen van 1.000 laadpunten in gemeentelijke parkeergarages. Vlak voor Kerst werd een contract getekend met ALD Automotive (zie ook hieronder).

Onze positie in de markt voor elektrisch vervoer hebben we in 2019 versterkt door een substantieel deel van de dealerkanalen – onder andere Emile Frey, Broekhuis, Hyundai, BMW en Stern Groep – te voorzien van laadinfrastructuur.

Eneco heeft in 2019 Flow Nederland B.V. overgenomen en heeft daarmee behalve een merk met een eigen positionering ook 2.000 actieve laadpunten, 4.500 laadpassen en aansprekende klanten als KPN, EY en de Efteling aan het portfolio toegevoegd.

België

In 2019 zijn in België alle activiteiten rond elektrische mobiliteit samengevoegd onder Eneco eMobility. Er is een nieuwe portal gelanceerd en de organisatie is versterkt om ook daar de opkomende markt voor elektrisch vervoer optimaal te kunnen bedienen. In België bestaat die markt – net als in Nederland – voornamelijk nog uit zakelijke rijders. De lease-sector is daarom een van de belangrijkste kanalen. In 2019 is er een partnerschap voor de lange termijn gesloten met een van de grootste leasemaatschappijen, ALD Automotive.

Duitsland

Eneco eMobility wil ook in Duitsland een toonaangevende laaddienstverlener worden. Er zijn mooie partnerschappen gesloten, onder meer met CleverShuttle, een dienstverlener met elektrische deeltaxi's die volledig duurzame mobiliteit garandeert. Hiervoor verzorgt Eneco de engineering, de installatie en het beheer van de zogenoemde laadhubs in steden als Berlijn, München en Keulen.

In oktober 2019 heeft Eneco de Duitse laaddienstverlener chargeIT mobility GmbH overgenomen, met een team van zo'n 40 zeer ervaren medewerkers, 3.000 laadpunten en een aantal grote klanten en nieuwe kanalen, zoals Stadtwerke.

WoonEnergie is een energieleverancier speciaal voor woningcorporaties en hun huurders. In samenwerking met woningcorporaties helpt WoonEnergie huurders met het verlagen van hun energieverbruik. In maart heeft WoonEnergie de circa 25.000 klanten van het failliet verklaarde Robin Energie overgenomen. Robin Energie richtte zich vooral op mensen in de schuldhulpverlening, een kwetsbare groep die extra aandacht vraagt van een energieleverancier. WoonEnergie heeft ruime ervaring in de levering van energie aan de sociale huursector en met mensen in de schuldhulpverlening, waardoor het goed is toegerust om deze doelgroep extra aandacht en ondersteuning te kunnen geven.

Energiemanagement en flexdiensten

Samen met partners en klanten ontwikkelen we flexdiensten waarmee we de vraag van energieverbruikers koppelen aan het aanbod van duurzame energie. Bijvoorbeeld door pieken in energieverbruik terug te dringen of het mogelijk te maken dat duurzaam opgewekte energie wordt opgeslagen en pas wordt ingezet als het nodig is. Dit maximaliseert het gebruik van duurzame energie en bespaart kosten.

Hourly matching

Veel bedrijven sluiten een energiecontract af met groene-stroomcertificaten (Garanties van

Oorsprong, GvO's), die aantonen dat de geleverde elektriciteit op jaarbasis uit een duurzame bron komt. Bij de ambitie om alle elektriciteit volledig af te nemen uit hernieuwbare bronnen is het belangrijk dat de stroomproductie uit hernieuwbare bronnen en de vraag naar groene stroom zo veel mogelijk met elkaar in lijn liggen. Met Hourly matching helpen we onze zakelijke klanten om op ieder uur van de dag zo veel mogelijk gebruik te maken van stroom uit hernieuwbare bronnen. In 2019 zijn we met een aantal zakelijke koplopers in de energietransitie en ngo's een pilot gestart om hun vraag en het aanbod voor ieder uur van de dag in kaart te brengen, en zijn de eerste stappen gezet om dit bij elkaar te brengen.

EnergieCoach voor ondernemers

Voor ondernemers introduceerden we in 2018 de Eneco EnergieCoach. Ook in 2019 hebben we geïnvesteerd in deze dienst. Op basis van een intake door een energie-expert en een scan van het bedrijfspand ontvangt de ondernemer een advies op maat. Via een online dashboard ziet de ondernemer welke duurzame maatregelen het hoogste rendement opleveren en welke nodig zijn om te voldoen aan energiewetgeving. Zo helpen we ondernemers om eenvoudig te voldoen aan de gestelde informatieplicht die hoort bij de Wet Milieubeheer en om de energierekening te verlagen. In 2019 zijn er 206 contracten voor de EnergieCoach gesloten door 159 klanten.

Masterclasses en kennissessies

Als kennispartner nemen we klanten mee in nieuwe ontwikkelingen en inzichten die hen helpen om de volgende stap naar verduurzaming te maken. Hiervoor organiseren we kennisevenementen. We verzorgden een masterclass over het Klimaatakkoord en andere relevante energiewetgeving en gaven een workshop Hourly matching. Voor industriële klanten gaven we de masterclass Verduurzaming van industriële warmte, met extra aandacht voor elektrificatie.

Verslimmen van het netwerk

In de Haagse wijk Ypenburg zijn we een pilot gestart om zo'n 200 kleinverbruikers via een slimme meter realtime inzicht te geven in hun warmteverbruik. En in de wijk Leidsche Rijn in Utrecht zijn 35 warmtekanten uitgerust met een slimme warmteset met daarvoor geschikt gemaakte Toons. Met de warmteset kunnen we sturen op het verbruik en samen met de klant het comfort verhogen én warmteverliezen verlagen. Ook willen we door actieve warmtesturing de piekvraag beter verdelen, zodat we minder opgesteld vermogen nodig hebben. De stooklijnen (de instellingen van de temperatuur van de warmtepomp in verhouding tot de buitentemperatuur) in Ypenburg zijn verlaagd door de aansturing van de installatie via algoritmes. Deze stemmen de warmte af op de vraag van de klanten. Aanvullend zijn er ruim 1.000 grootverbruikers 'verslimd', waardoor we maandelijks het werkelijke verbruik kunnen factureren. Op basis van de inzichten die we uit al deze initiatieven opdoen, kunnen we vanuit het programma 'Verslimmen netwerk' in 2020-2023 ons volledige klantenbestand verder 'verslimmen'.

Next Kraftwerke: flexoplossingen

Ook in 2019 is ons portfoliobedrijf Next Kraftwerke flink doorgegroei. Met meer dan 7.142 MW is het een van de grootste *virtual power plants* (VPPs) ter wereld. Zakenblad *FOCUS* en statistiekportal Statista riepen het bedrijf uit tot een van de '2020 Growth Champions' in Duitsland. Next Kraftwerke biedt sinds 2018 zijn VPP als softwareoplossing aan en in 2019 is er forse internationale groei te zien, met bijvoorbeeld de Japanse energiebedrijven Tohoku en Toshiba als nieuwe klanten.

Eneco en Next Kraftwerke werken op verschillende gebieden samen. Zo sturen we een 2MW-batterij bij onze klant Peleman Industries aan en koppelen we de warmtekrachtcentrale van onze AgroEnergy-klanten aan een VPP, zodat ze met hun capaciteit het net in balans kunnen houden.

Peeeks: slimme energieoplossingen

Begin 2019 hebben Peeeks en Ampard en ons team van het project CrowdNet hun krachten gebundeld onder de naam Peeeks. Peeeks levert de software voor slimme energieoplossingen achter de meter voor verwarming, zonne-energie, opslag en elektrisch vervoer voor consumenten. LichtBlick biedt bijvoorbeeld samen met Peeeks de LichtBlick Schwarmbatterie aan, een combinatie van zonnepanelen en batterijopslag om de eigen consumptie te optimaliseren en geld te verdienen door extra flexibiliteit in te zetten op het net. Ook biedt Eneco samen met Peeeks klanten met een elektrische boiler de SlimmeBoiler Module aan om pieken in de productie van zonne- en windenergie op te vangen.

Resultaat: groei in duurzame energie

Nederland zit vooralsnog in de Europese achterhoede bij het behalen van de Parijse klimaatdoelen. Verduurzaming van de energievoorziening is essentieel voor de inhaalslag die nodig is voor het omschakelen van onze klanten. In 2019 is de portefeuille aan eigen duurzame productiemiddelen (zon en wind) gegroeid met 182 MW naar 1281 MW. Wij blijven doorgaan met deze investeringen in duurzame capaciteit, die zich vertaalt in duurzame productie. In de tabel hiernaast staan de resultaten voor dit jaar (inclusief inkoop bij derden), onderverdeeld naar de diverse bronnen en de landen waarin wij actief zijn.

Grootschalige duurzame energieproductie

Geproduceerd (GWh) ¹	Totaal		NL		B		UK	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Biomassa	124	109	111	109	13	-	-	-
Zon	323	199	223	91	78	70	22	23
Hydro	2	3	-	-	2	-	-	-
Wind op land	4.071	3.087	2.579	2.017	982	582	510	488
Wind op zee	1.835	1.479	923	934	912	545	-	-
Subtotaal hernieuwbaar	6.355	4.877	3.836	3.151	1.987	1.197	532	511
Conventioneel	3.340	3.691	3.340	3.691	-	-	-	-
Warmte Kracht Koppeling	1.622	2.085	1.622	2.085	-	-	-	-
Totaal	11.317	10.653	8.798	8.928	1.987	1.197	532	511

1 Inclusief ingekochte productie. Totaalcijfers 2018 incl. zon en hydro Frankrijk (medio 2018 verkocht).

Productiecapaciteit (MW) ¹	Totaal		NL		B		UK	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Biomassa	56	53	50	50	6	2	-	-
Zon	463	272	348	173	93	72	23	28
Wind op land	1.716	1.367	1.045	850	448	295	223	222
Wind op zee	611	427	249	249	362	178	-	-
Subtotaal hernieuwbaar	2.846	2.118	1.692	1.321	909	547	246	250
Conventioneel	522	522	522	522	-	-	-	-
Warmte Kracht Koppeling	508	507	507	507	-	-	-	-
Totaal	3.876	3.147	2.722	2.350	909	547	246	250

1 Inclusief controlled capacity derden . Totaalcijfers 2018 incl. zon en hydro Frankrijk (medio 2018 verkocht)

Windenergie

Windenergie, zowel op land als op zee, is een van de meest herkenbare manieren om onze klanten te helpen omschakelen.

Een belangrijke mijlpaal hebben we in april dit jaar gevierd. Toen hebben we nagenoeg de volledige productie van het aandeel Eneco in Windpark Borssele III/IV verkocht, terwijl het park pas in 2021 elektriciteit gaat leveren. Partners als Stedin, DSM, Microsoft en Royal Schiphol Group sloten hiervoor langjarige contracten met ons af.

Onderdeel van onze strategie is continu investeren in nieuwe duurzame-productie-capaciteit. Die faciliteiten willen we graag langjarig koppelen aan onze klanten in Corporate PPA-contracten (Power Purchase Agreement, afnamecontract voor duurzaam opgewekte energie). Zo helpen we onze klanten omschakelen. Deze contracten maken dan weer mogelijk dat we blijvend investeren

in nieuwe productiefaciliteiten voor duurzame energie. Eneco is koploper in het realiseren van deze contracten, die vaak de basis vormen voor verdere samenwerking voor verduurzaming van onze klanten. Zo nemen de Nederlandse en Belgische vestigingen van Johnson & Johnson gedurende tien jaar elektriciteit af uit windpark Norther. Met de gemeente Rotterdam sloten we een tienjarig contract voor windenergie die wordt opgewekt binnen de gemeente zelf: landtong Rozenburg. LichtBlick heeft in 2019 zijn eerste PPA-overeenkomst gesloten met PNE (Pure New Energy) voor de afname van niet-gesubsidieerde energie uit het Duitse windpark Papenrode, dat een capaciteit heeft van 13 MW.

In 2019 is er een capaciteit van 159 MW aan opgesteld vermogen toegevoegd aan de windportefeuille die begin 2019 een omvang van 997 MW had. Deze groei in lijn met de ambities die zijn geformuleerd voor de periode tot en met 2022.

Ongeveer de helft van deze groei is afkomstig van offshore windpark Norther, een windpark voor de kust van België met een capaciteit van 370 MW, waarvan Eneco 25% eigenaar is en 50% van de productie heeft gecontracteerd. Eneco België leverde Norther begin juni op, samen met onder andere Mitsubishi Corporation. Het park met 44 turbines met elk een vermogen van 8,4 MW levert jaarlijks elektriciteit voor een equivalent van bijna 400.000 huishoudens.

Ook nam Eneco België een participatie in SeaMade, een windpark op zee dat in dezelfde zone wordt gebouwd. SeaMade zal in 2022 jaarlijks elektriciteit leveren aan 485.000 huishoudens.

Op het vlak van wind op land springen de oplevering van windparken Hogezaandse Polder en Nieuwe Waterweg in het oog, die samen goed zijn voor ruim 50 MW. Nieuwe Waterweg is in juni opgeleverd. Dit park levert groene stroom voor ruim 20.000 huishoudens. Om het draagvlak in de omgeving te vergroten, laten we omwonenden meeprofiten van de komst van het windpark. Daarvoor hebben we WindOpbrengst gelanceerd. Hiermee kunnen omwonenden vanaf € 50 investeren in het park, waarbij Eneco jaarlijks een vast rendement van 5% garandeert. Vanaf 1 oktober konden de direct omwonenden participeren en vanaf 1 november heel Nederland. Binnen twee maanden was de volledige participatielening van € 2 miljoen volgeschreven en hadden we 1177 unieke investeerders die samen 1537 investeringen hebben gedaan. 360 investeerders hebben dus meer dan 1 keer geïnvesteerd.

Zonne-energie

Voor zonne-energie hebben we verschillende langjarige contracten gesloten. Op het dak van Bol.com is gewerkt aan 25.000 m² zonnepanelen. PostNL legde nog eens vier daken vol met zonnepanelen van Eneco, waarmee we in 2019 groeiden van zo'n 20.000 naar ruim 24.000 panelen op de daken van PostNL.

Evenementenlocatie Ahoy schakelt ook om met Eneco, onder meer door de plaatsing van 30.000 zonnepanelen. Op de daken van Schiphol werken we ook aan zonnepanelen, allereerst op de nieuwe parkeergarage.

Voor zakelijke klanten is de grootste ZonOpDak-installatie van België gebouwd: er werden 27.000 zonnepanelen geplaatst op het dak van ArcelorMittal in Gent. Daarmee heeft de staalproducent het op drie na grootste zonnepark in België en zelfs het grootste op één dak. De bouw was een huzarenstukje, ook vanwege het recordtempo waarin dit project gerealiseerd is: nog geen halfjaar van planvorming tot en met oplevering. Via een innovatief crowdfundingplatform hebben een aantal medewerkers van ArcelorMittal mee geïnvesteerd in de zonnepanelen.

Het aandeel zon is met 35 MW ruim 30% gegroeid, onder andere dankzij twee grote grondgebonden installaties in Tholen en Reimerswaal die zijn opgeleverd en die samen 12 MW toevoegen (gewogen Eneco-aandeel in de installaties).

Stoom en warmte

In mei hebben we een onherroepelijke omgevingsvergunning verkregen voor de bouw van een aquathermie warmtepomp op het terrein van de RWZI in Utrecht. Met een vermogen van 25 MWth wordt dit de grootste warmtepomp in Nederland. Het finale investeringsbesluit voor € 25 miljoen verwachten we eind 2020 te nemen. In 2022 gaat de warmtepomp in ongeveer 10% van de totale warmtevraag van het stadswarmtenet Utrecht voorzien. Hiermee krijgen 10.000 huishoudens duurzame warmte.

De warmtekrachtcentrale van het Eneco-warmtenet in Ypenburg wordt uitgebreid met een e-boiler, die medio 2020 gaat draaien. Hiermee willen we de warmteproductie voor dit net deels elektrificeren als alternatief voor gasgestookte warmte. De toepassing van een e-boiler voor stadswarmte is een primeur in Nederland.

In april heeft Eneco samen met Shell een aanvraag ingediend voor een opsporingsvergunning naar aardwarmte voor een deel van Rotterdam, Capelle aan den IJssel, Lansingerland, Krimpen aan den IJssel en

Zuidplas. De aardwarmte wordt geleverd aan bestaande en nieuwe warmtenetten.

In september is in Utrecht een groot vervangingsproject voor stadsverwarming opgeleverd waarbij in een complexe gebouwde omgeving 1,8 kilometer warmtetransportleiding (DN500) is vervangen.

In september hebben we de aandelen van ons initiatief Leiding door het Midden verkocht aan Gasunie. Die leiding gaat restwarmte uit de Rotterdamse haven vervoeren naar Den Haag en omliggende gemeenten. De start van de warmtelevering is voorzien vanaf januari 2023. Daarvoor werd met Gasunie een WarmteTransportOvereenkomst getekend.

In oktober is Fase 1 van de BioWarmte Installatie (BWI) in Utrecht geopend. Deze installatie verduurzaamt de jaarlijkse warmtevraag in Utrecht met 20%. Fase 2 volgt in 2020.

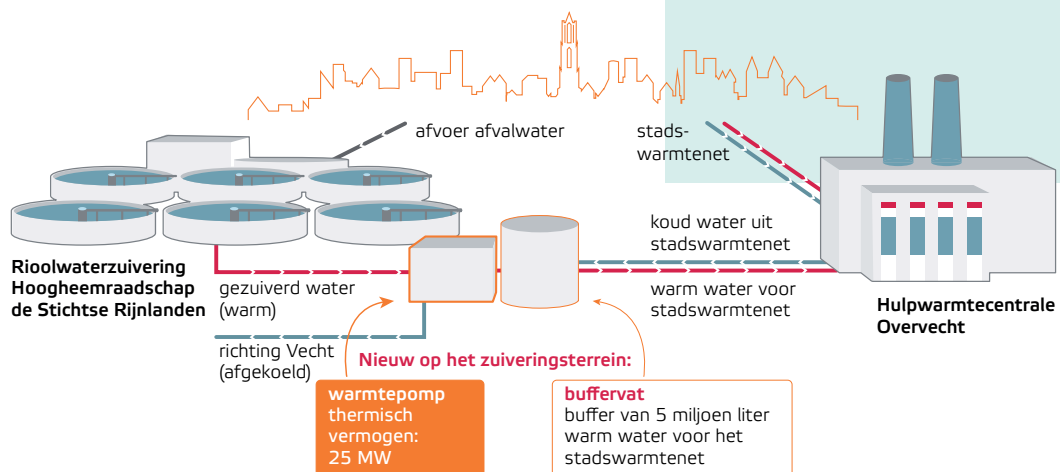
Projecten in aanbouw en acquisities

Er is in 2019 veel vooruitgang geboekt in projecten die in 2020 of daarna worden opgeleverd. Behalve de windparken Borssele III/IV en SeaMade, samen goed voor 134 MW, worden in 2020 ook de windparken op land Geefsweer, Oosterhorn, Blaakweg, Boneffe en Kabeljauwbeek opgeleverd. Die hebben samen een vermogen van een kleine 100 MW. We hebben een intentieovereenkomst

gesloten om onder voorwaarden het project Pottendijk bij Emmen te verwerven, een gecombineerd zon- en windpark van ruim 100 MW. Deze overname ronden we in 2020 af. Ook heeft Eneco zich gekwalificeerd voor het uitbrengen van een bod op windpark Maasvlakte II, eveneens met een capaciteit van ruim 100 MW (NB. In februari 2020 bleek dat wij de winnende bieding hebben uitgebracht). Daarnaast werken we aan de voorbereiding van services aan het assetmanagement voor het offshore windpark Blauwwind (Borssele III/IV).

Burgerparticipatie

Eneco participeert ook in initiatieven voor burgerparticipatie in de energietransitie. In 2019 is dit verder versterkt dankzij een belang in Ecco Nova. Dit Belgische platform is in 2016 opgericht om door middel van crowdfunding projecten binnen de energietransitie en rond duurzame energie te financieren en is toonaangevend. In 2019 haalde het platform ruim €10 miljoen op voor duurzame-energieprojecten. Sinds de oprichting werden al 22 projecten gefinancierd. Door het partnerschap met Eneco kan Ecco Nova – ook internationaal – opschalen en krijgt het platform meer slagkracht. In 2019 is Ecco Nova dan ook met succes actief geweest op de Nederlandse

markt, waar € 2 miljoen is opgehaald voor een windproject van Eneco.

Beschikbaarheid van de assets

De beschikbaarheid van de windparken was in 2019 doorgaans goed: 80% van de projecten had een beschikbaarheid van 97% of hoger. Het windaanbod is iets achtergebleven bij de verwachting, vooral in de zomermaanden. Bij het offshore windpark Prinses Amalia zijn twee geslaagde onderhoudsacties uitgevoerd voor vervanging van hoofdcomponenten. Dit gebeurde in het kader van de kosten-efficiëntere onderhoudsstrategie die we in 2018 hebben ingevoerd.

De zonninstallaties hebben in 2019 goed gepresteerd: de productie was 8% hoger dan voorzien. Dit komt vooral door de specifieke aanpak met een eigen team voor onderhoud en asset management. Dit leidde tot een hogere beschikbaarheid en betere performance-ratio (dit is de verhouding tussen de theoretisch mogelijke energieopbrengst en de gemeten opbrengst). Er zijn geen meldenswaardige incidenten voorgevallen.

Omgevingsmanagement

Eneco staat voor duurzame energie van iedereen. Onze projecten voor energieproducerende assets en mogelijkheden voor opslag dragen op lokaal niveau bij aan de energietransitie. Eneco wil een goede buurman zijn, en daarbij speelt de omgeving een belangrijke rol. De kennis en de betrokkenheid van de omgeving maakt het project beter en is bepalend voor de acceptatie.

Het is onze ambitie dat de stakeholders aangeven dat we niet alleen nu, maar ook in de toekomst, bij een nieuw project, welkom zijn. Hierbij is het bouwen aan een duurzame relatie cruciaal. Om hier invulling aan te geven, hebben we een beleid voor Community Engagement (CE) opgesteld. Dit beleid is ingebed in de organisatie en de besluitvorming. Het uitgangspunt is dat we

stakeholders zo vroeg mogelijk betrekken bij de ontwikkelingen in hun omgeving. Hierdoor weten we welke belangen er spelen en krijgen we lokale informatie over wat bijdraagt aan een sterker en beter geaccepteerd project. Kernbegrippen hierin zijn wederzijds begrip, respect én de bereidheid voor betrokkenheid op lange termijn. We maken transparante afspraken, die duidelijk en verdedigbaar zijn. We maken faire afspraken waarmee we voldoen aan wet- en regelgeving en waarin het belang van de stakeholders is meegenomen. En we maken consistente afspraken, dus afspraken die vergelijkbaar zijn met die voor vergelijkbare duurzame assets.

Voorbeelden van omgevingsmanagement rond windenergie zijn als eerste het betrekken van de omwonenden bij windpark Nieuwe Waterweg door hen in de opbrengst te laten delen met WindOpbrengst. Het tweede voorbeeld is dat van de windparken die we samen met coöperaties ontwikkelen en waarbij Eneco en de coöperatie elk voor 50% eigenaar zijn, zoals in Culemborg, Weert en Gorinchem. Ook de oesterbanken in windpark Luchterduinen in de Noordzee zijn een voorbeeld van het op elkaar aanpassen van het project en de omgeving.

Het is een uitdaging om zonneparken goed in te passen in het landschap en rekening te houden met zo veel mogelijk belangen. Een brede coalitie van energie-, natuur- en landschapsorganisaties heeft daarom in november een gezamenlijke gedragscode Zon op Land opgesteld. Als lid van Holland Solar heeft Eneco de code in november ondertekend. Afspraken zijn onder andere dat omwonenden bij plannen en het ontwerp worden betrokken en financieel kunnen participeren, dat de locatiekeuze meerwaarde biedt voor de omgeving en dat het oorspronkelijk grondgebruik mogelijk blijft na de levensduur van het zonnepark.

Vanuit diverse onderdelen uit de energiesector, organisaties en de overheid is in 2017 het Lerend platform Energie & Omgeving (LEO) ontstaan. Eneco is ook aangesloten bij LEO. De energietransitie is niet alleen technisch, maar ook op sociaal vlak lastig. Als er installaties in de omgeving komen, ontstaan er bij omwonenden soms felle discussies en tegenstand. Omgevingsmanagement is daar essentieel. LEO vormt een netwerk dat bijdraagt aan het vergroten van de kennis over omgevingsmanagement bij individuele

medewerkers, binnen organisaties en binnen de keten. Eneco zit in het kernteam van LEO om de weerstand uit de omgeving zo veel mogelijk te kunnen wegnemen en zo het omschakelen naar duurzame energie mogelijk te maken.

Bij de BioWarmte Installaties proberen we begrip bij de omgeving te creëren door omwonenden uit te nodigen om een bezoek te brengen aan de installatie. Ook maken we duidelijk dat we zorgvuldig zijn met de herkomst van de biomassa. Meer hierover staat in het hoofdstuk One Planet - Biodiversiteit(zie pagina 45).

AgroEnergy voor de glastuinbouw

Tuinbouwbedrijven richten zich steeds meer op teelt en afzet en brengen hun energie-management vaker onder bij experts, zoals AgroEnergy. Dit bedrijf biedt datagedreven diensten gecombineerd met persoonlijke begeleiding door energiespecialisten.

Levering van energie

AgroEnergy is sterk in energieleveringscontracten waarbinnen klanten zelf hun inkoopmix op de groothandelsmarkten kunnen samenstellen. Dit gebeurt via de geavanceerde klantportal EnergyManager. In 2019 is de intraday-elektriciteitsmarkt voor alle klanten toegevoegd.

De commerciële doelen voor de leveringscontracten liggen op schema. De druk op de marge is onverminderd hoog en de combinatie van het stabiele marktaandeel en het krimpende aantal tuinbouwbedrijven leidt tot lagere opbrengsten. Op twee manieren werkt AgroEnergy aan groei in een bredere doelgroep: grootzakelijke klanten werven die hun inkoopmix zelf willen samenstellen, en bij de producenten van duurzame elektriciteit en gas inspelen op de behoefte aan producten die gerelateerd zijn aan de spotmarkt.

AgroEnergy heeft in 2019 een plan opgesteld voor een efficiëntere en minder kwetsbare keten. De uitvoering is begonnen en loopt tot 2021. Ook is het beleid voor energiekostprijsmanagement concreter gemaakt. Daarmee

kan het kredietrisico beter bewaakt en gestuurd worden. Ten slotte heeft Eneco twee nieuwe gasinkoopcontracten gesloten, waarmee de mogelijkheden voor gasverkoop door AgroEnergy vergroot zijn.

Innovatieve diensten

Netbeheerder Liander heeft in 2019 een tender uitgeschreven voor het verkrijgen van flexvermogen uit de markt om knelpunten in het netwerk te verhelpen. De pieken en dalen in de afname en de levering van energie in specifieke delen van het net leiden tot ongewenste transportbeperkingen. Tenergy Services en AgroEnergy hebben het flexvermogen uit deze tender gegund gekregen. Ook zijn meer klanten het product EnergieBeheer gaan afnemen.

Ondanks deze groei is de schaal waarop AgroEnergy diensten voor energie-management kan aanbieden en hiermee binnen de bestaande klantgroep kan groeien, beperkt. Daarom is in 2019 gestart met twee initiatieven voor schaalvergroting. Het eerste is het aanbieden van diensten zonder leveringscontract. Dit vergt een lange aanlooperperiode vanwege de huidige positionering van AgroEnergy als energieleveringsbedrijf. Het tweede initiatief is de ontwikkeling van datagedreven teeltmanagement.

Warmte

Doordat Eneco de ontwikkeling van de Leiding door het Midden verkocht heeft aan Gasunie ziet AgroEnergy kansen om niet aangewende warmte uit het Eneco-portfolio te leveren aan de glastuinbouw in het Westland.

Samen met de opgerichte warmtecoöperaties in de regio Oostland wordt gezocht naar mogelijkheden om het warmteleveringsgebied van de RoCa-warmteleiding (Rotterdam-Capelle) verder uit te breiden. AgroEnergy heeft in 2019 samen met partners voor twee geothermieprojecten SDE+-subsidieaanvragen ingediend.

Resultaat: One Planet

Als iedereen in de wereld zou leven zoals wij in Nederland, hadden we voor onze behoeften 3,6 aardes nodig. Eneco wil zijn impact binnen de draagkracht van de aarde brengen. Daarvoor hebben we het One Planet-programma. Dit is geïnspireerd op het concept van Planetaire Grenzen van het Stockholm Resilience Centre. Onze One Planet-doelstellingen koppelen we aan de Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties.

Klimaat

Wij willen een bijdrage leveren aan de doelen van het Parijse klimaatakkoord uit 2015. Dat betekent dat de samenhangende emissies van onze leveranciers, onze bedrijfsvoering en onze klanten (ketenemissies) beperkt moeten blijven om ruim onder 2°C opwarming van de aarde te blijven, met een streven naar 1,5°C. De impact van onze ketenemissies op klimaatverandering is relatief groot. Onze eigen emissies (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol) bestaan voornamelijk uit de CO₂-emissies van onze elektriciteitscentrales. De grootste impact zit in onze scope 3-emissies, vooral in het gebruik van aardgas voor met name de verwarming van de huizen en kantoren van onze klanten.

Onze One Planet-doelstellingen

- Ruim onder de 2°C opwarming van de aarde blijven, met een streven naar 1,5°C (Parijsakkoord)
- Het aandeel duurzame elektriciteitsproductie van de totale levering is 50% in 2022

Onze activiteiten gaan netto niet ten koste van de biodiversiteit en ecosystemen

Klimaat

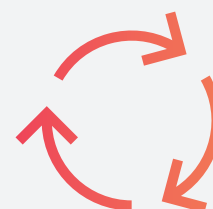
Biodiversiteit

Binnen de draagkracht van onze aarde

Schone lucht

Circulariteit

- Samen op weg naar 100% duurzame mobiliteit
- Rookgasreiniging volgens de best beschikbare en bewezen technieken

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) waar circulariteit onderdeel van is

Ruim onder de 2°C opwarming van de aarde blijven, met een streven naar 1,5°C

De afspraken om dit doel te halen zijn vertaald naar een koolstofbudget voor ons bedrijf, inclusief onze leveranciers en klanten. Dit budget is vastgesteld met de methode SDA (Sectoral Decarbonisation Approach) van het Science Based Target initiative (SBTi). In 2019 was het koolstofbudget 17,9 Mton CO₂-eq.

Al sinds de ondertekening van het Parijse klimaatakkoord in 2015 blijven onze ketenemissies onder het afgesproken koolstofbudget. Dat geldt met 15,6 Mton CO₂-eq ook voor 2019.¹ Dit komt voornamelijk door onze investeringen in duurzame energie. Ook de transparantie in onze warmtelevering draagt aan de daling bij, aangezien ons warmte-etiket lager uitvalt dan de eerder gehanteerde generieke emissiefactor. De overname van E.On Benelux was per 1 mei 2018. In 2019 tellen deze klanten het hele jaar mee voor onze ketenemissies. We verwachten de komende jaren voor nog meer klanten het omschakelen mogelijk te maken.

¹ Ons eigen verbruik is in dit getal niet materieel. Om aan de GRI vereisten te voldoen hebben we in 2019 gewerkt aan een rapportage over het eigen energieverbruik in alle landen waar we actief zijn. Echter, door het verkoopproces van de Eneco Groep hebben we hier niet de tijd en middelen aan kunnen alloceren die benodigd waren om de rapportage af te ronden. Wij zijn voornemens om dit in 2020 alsnog af te ronden en handhaven daarmee onze intentie om uitgebreid over ons eigen energieverbruik te rapporteren.

Het aandeel duurzame elektriciteitsproductie in de totale levering is 50% in 2022

Het aandeel duurzame productie in onze totale elektriciteitslevering is gestegen van 16% in 2018 (inclusief E.ON Benelux) naar 21,6% in 2019.¹ Dit komt onder meer door de ingebruikname van offshore windpark Norther. We verwachten ons doel voor 2022 te halen door forse investeringen en door meer lange-termijncontracten in de vorm van PPA's (Purchase Power Agreements).

Klimaatakkoord

In september 2019 heeft Eneco het Klimaatakkoord ondertekend. We namen een jaar eerder deel aan de sectortafel Elektriciteit en vertegenwoordigden de hele energiesector aan de sectortafel Gebouwde omgeving. Het akkoord bevat goede afspraken over doelen en beleidsinstrumenten. Als alle voorgestelde beleidsinstrumenten op tijd worden ingevoerd, kan Nederland van achterblijver transformeren naar koploper in de energietransitie. Dit akkoord moet in 2030 leiden tot 2 miljoen elektrische auto's, 1,5 miljoen aardgasvrije huizen en 70% elektriciteit uit zon en wind.

Positief is ook dat aan de tafel voor de Gebouwde omgeving is afgesproken dat gemeenten de regie krijgen in het aardgasvrij maken van de circa 12.000 wijken. Cruciaal daarbij zijn de voorgenomen lastenneutrale

verschuiving in de energiebelasting van elektriciteit naar aardgas en de duurzame subsidieregelingen (ISDE en SDE) voor warmtebronnen, warmtepompen en warmtenetten. De warmtetransitie is vooral een sociale transitie en niet zozeer een technische uitdaging. We willen daarom mensen en bedrijven helpen om zonder moeite deze omslag te kunnen maken. Bijvoorbeeld door ontzorgingsconcepten inclusief financieringsconstructies te bieden, zodat de omschakeling betaalbaar blijft.

Mede namens de warmtebedrijven hebben we in 2019 afspraken gemaakt met AEDES, de Woonbond, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze afspraken moeten begin 2020 leiden tot een landelijk kader voor het verduurzamen van 100.000 woningen van woningcorporaties tussen 2020 en 2025. Hierdoor kunnen huurders omschakelen naar warmtenetten zonder dat ze daar meer voor hoeven te betalen dan voor de huidige gasaansluiting. Deze zogeheten Startmotor is een afspraak uit het Klimaatakkoord en loopt vooruit op de wijkgerichte aanpak die de gemeenten grootschalig gaan toepassen.

Er is meer duurzame elektriciteitsproductie uit zonne- en windparken op land mogelijk dan de afgesproken 35 TWh in 2030. Wij denken dat hiervoor, onder de juiste randvoorwaarden, meer gebieden kunnen worden aangewezen. We geloven dat er voldoende draagvlak is als mensen in de omgeving ook profiteren van de

	Target 13.2	Doelstelling Eneco	Resultaat 2019
 	Klimaatbeleid en reductie uitstoot broeikasgassen (CBS)	Ruim onder de 2°C opwarming van de aarde blijven, met een streven naar 1,5°C	15,6 Mton CO ₂ eq
 	Bevorderen van gebruik van hernieuwbare energie (CBS)	Aandeel duurzame elektriciteitsproductie van totale levering verhogen naar 50% in 2020	21,6%

¹ De vergelijkende cijfers over 2018 zijn niet retrospectief aangepast als gevolg van acquisities omwille van materialiteit (acquisitie Robin Energie). De onderliggende systematiek van het retrospectief aanpassen van cijfers uit het voorgaande jaar ten behoeve van materiele acquisities is ongewijzigd.

financiële voordelen van deze projecten en kunnen participeren. Dat sluit aan bij de afspraak in het akkoord om ernaar te streven dat de omgeving voor 50% eigenaar wordt van nieuwe zonne- en windparken.

Wet- en regelgeving

De Nederlandse overheid zet steeds meer in op maatregelen die de CO₂-emissie verminderen.

In 2019 is het wetsvoorstel voor een minimum CO₂-prijs voor de productie van elektriciteit ingediend bij de Tweede Kamer. De impact van deze wet is vooralsnog beperkt, omdat de minimum CO₂-prijs in deze wet lager is dan de geprognosticeerde Europese CO₂-prijs.

Ook hebben de Eerste en Tweede Kamer een wet aangenomen voor een verbod op het gebruik van kolen voor de productie van elektriciteit. Als gevolg van deze wet zullen kolencentrales in de komende jaren moeten stoppen met het gebruik van steenkool.

Daarnaast is er in 2019 een begin gemaakt met de verbreding van de SDE+-subsidie-regeling. Dat houdt in dat niet alleen de productie van hernieuwbare energie wordt gesubsidieerd, maar ook maatregelen die de CO₂-emissie verminderen, zoals elektrificatie van de industrie of de inzet van restwarmte. Voor Eneco brengt de uitbreiding van SDE+ nieuwe kansen mee om nieuwe duurzame projecten te ontwikkelen.

Het wetsvoorstel om de negen grootverbruikers van laagcalorisch aardgas uit Groningen te verplichten om per oktober 2022 te stoppen met gebruik van dit aardgas, zal een direct effect hebben op Eneco. We gaan hieraan uiteraard uitvoering geven als het parlement dit wetsvoorstel aanneemt. De compensatieregeling voor de benodigde ombouw van installaties wordt van belang.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is van belang voor een veerkrachtige natuur. We kunnen bij omwonenden en andere stakeholders meer draagvlak voor onze projecten krijgen door in onze projectontwikkeling rekening te houden met de biodiversiteit. Onze impact op biodiversiteit spitst zich toe op emissies naar lucht en water, ruimtegebruik en geluid bij nieuwe en bestaande energieprojecten en op het gebruik van biomassa voor energieproductie.

Onze activiteiten gaan netto niet ten koste van de biodiversiteit en ecosystemen

Natuurontwikkeling

De eerste resultaten van het project De Rijke Noordzee zijn bekend geworden. De oesters die in het najaar van 2018 in Windpark Eneco Luchterduinen waren geplaatst, bleken te zijn gegroeid, hebben zich voortgeplant en waren vrij van de parasiet Bonamia. Helaas bleken de kooien waarin de oesters zaten niet geschikt voor de locatie Luchterduinen en is het experiment afgebroken. Er wordt nu een nieuw plan gemaakt voor natuurontwikkeling.

De aanleg van offshore windparken Borssele III en IV is gestart, en ook hier worden oesters geplaatst. En met het oog op meer windparken in de Noordzee zijn we partner in een experiment (WinWind) voor duurzame krabben- en kreeftenvisserij in het windpark Prinses Amalia.

Eneco is partner van GROW, een gezamenlijk programma voor offshore wind dat onderzoek initieert en innovaties versnelt. Het GROW-project Gentle Driving of Piles (GDP) heeft als doel het installatieproces van palen efficiënter te maken. Het doel is om het trillingsniveau van de bodem en het installatiegeluid te verminderen, die schadelijk zijn voor bijvoorbeeld zoogdieren en vissen.

In 2019 is in samenwerking met Rijkswaterstaat in Luchterduinen veel onderzoek gedaan naar het gedrag van vogels rond en in het windpark. Dit is gedaan om meer inzicht te krijgen in de vogeltrek over de Noordzee en

in aantallen slachtoffers. Resultaten zijn nog niet beschikbaar.

Stikstof

Stikstof is sinds de uitspraak van de Hoge Raad in toenemende mate een maatschappelijke kwestie. Stikstof is afkomstig uit landbouw, verkeer en industrie. Als het neerslaat, verandert het landschap en wordt de voedselketen beïnvloed. We hebben een samenwerking met het Nationale Park De Hoge Veluwe geïnitieerd ter compensatie van de stikstofneerslag uit onze energiecentrale in Utrecht. Onze totale stikstofemissies zijn met minder dan 1 miljoen kilo per jaar vrij klein: dit is 0,3% van de totale stikstofemissies naar lucht en daarmee minder dan 0,1% van de totale stikstofdepositie in Nederland. Door onze samenwerking met het Nationale Park De Hoge Veluwe is een promotieonderzoek gestart waarin wordt gefocust op effecten van grazers op loofbosontwikkeling en effecten van steenmeel in het bos op begrazing van

loofbomen. Hiervoor worden een aantal plekken in het bos behandeld met steenmeel.

De uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft voor Eneco als direct gevolg gehad dat de vergunningsprocedure voor een middelgrote biostoominstallatie (Vossenberg) is stopgezet. Verder worden lopende vergunningsprocedures voor wind- en zonne-energieprojecten van Eneco van geval tot geval bekeken en waar mogelijk doorgezet.

Biomassa

Om onze One Planet-doelen te behalen, hebben we alle duurzame energiebronnen nodig: zon, wind, aardwarmte, energie uit water en ook biomassa. Dit is het biologisch afbreekbare deel van producten, afval en reststoffen uit de land- en tuinbouw, onze bossen, de zee of industrieel en huishoudelijk afval.

		<p>Target 14.2</p> <p>Duurzaam managen en beschermen van mariene en kustecosystemen (CBS)</p>	<p>Doelstelling Eneco</p> <p>Onze activiteiten gaan netto niet ten koste van de biodiversiteit en ecosystemen</p>	<p>Resultaat 2019</p> <p>Eerste resultaten oesterpilot Luchterduinen</p> <p>Partner in WinWind (duurzame krabben- en kreeftenvisserij), GROW en GROW-pilot 'Gentle driving of piles'</p> <p>Samenwerking met Rijkswaterstaat: onderzoek vogelgedrag bij Luchterduinen</p>
		<p>Target 15.2</p> <p>Aantasting land en bodem (m.b.t. stikstofoverschot) (CBS)</p>	<p>Doelstelling Eneco</p> <p>Onze activiteiten gaan netto niet ten koste van de biodiversiteit en ecosystemen</p>	<p>Resultaat 2019</p> <p>Cofinanciering natuurherstellende maatregelen</p>
		<p>Target 15.5</p> <p>Biodiversiteit (CBS)</p>	<p>Aanpak Eneco</p> <p>Inkopen van biomassa die voldoet aan strikte duurzaamheidseisen (NTA8080/Better Biomass, FSC of vergelijkbaar)</p>	<p>Resultaat 2019</p> <p>Eneco toetst al haar biomassaprojecten aan het duurzaamheidskader NTA8 met het certificeringsschema Better Biomass</p>

Het uitgangspunt van Eneco bij biomassa is dat we het alleen toepassen als er te weinig duurzame alternatieven beschikbaar zijn en dat we alleen biomassa gebruiken die voldoet aan strikte duurzaamheidscriteria. We gebruiken door de Europese en Nederlandse overheid goedgekeurde certificaten – zoals Better Biomass – om aan te tonen dat de biomassa die wij verwerken, verhandelen en toepassen, voldoet aan internationale duurzaamheidscriteria en eisen aan keten-beheer. Deze certificaten stellen eisen aan broeikasgasemissies, concurrentie met voedsel en lokale toepassingen van biomassa, biodiversiteit, milieu, welvaart en welzijn. Is er onvoldoende aanbod van biomassa met de benodigde certificaten, dan gebruikt Eneco het Nederlandse verificatieprotocol. Daarmee kunnen de duurzaamheidscriteria op onderdelen afgedekt worden met certificeringsregelingen die de Nederlandse overheid heeft erkend, zoals FSC.

Hoewel deze duurzaamheidscriteria tot de strengste van de wereld behoren, stellen wij aanvullende duurzaamheidseisen. Zo zetten we biomassa voor het opwekken van energie in op basis van cascadering. Dit betekent dat er in de verwerking in meerdere stappen steeds de componenten met de hoogste toegevoegde waarde eruit worden gehaald. Zo wordt de biomassa optimaal benut. Meer over cascadering van biomassa staat op onze website.

We gebruiken biomassa voor het maken van stoom voor de industrie (met hernieuwbare elektriciteit als bijproduct) en warmte voor onze warmtenetten. Omdat veel soorten biomassa niet voldoen aan normen voor duurzaamheid of niet tot significante CO₂-reductie leiden, gebruiken we afvalhout en reststromen die in ons land geen verdere hoogwaardige toepassing hebben. In de centrale Eneco Bio Golden Raand worden houtsnippers van afvalhout omgezet in groene stoom en groene elektriciteit. Het afvalhout is onder andere afkomstig van bouw- en sloopafval, grof huishoudelijk afval en gemeentelijke milieustraten, zo veel mogelijk regionaal uit Nederland en omliggende landen. Bij de BioWarmte Installatie Lage Weide in Utrecht gebruiken we vooral houtshreds, materiaal dat gemaakt wordt uit groenafval of dat overblijft na compostering. De overige biomassa bestaat uit houtchips afkomstig van regulier onderhoud van parken, plantsoenen en beheerde bossen. De

houtresten worden zo lokaal mogelijk verzameld, waarbij we ons inspannen om onze leveranciers de schoonste voertuigen (Euro VI) te laten gebruiken voor de aanvoer ervan.

De emissies van stikstof en fijnstof tijdens de verbranding beperken we in zeer vergaande mate doordat we strengere eisen stellen aan de rookgasreiniging dan de wet voorschrijft, door gebruik te maken van de best beschikbare technieken. De samenstelling van de gereinigde rookgassen wordt continu gemonitord en periodiek gerapporteerd aan gemeenten en betrokken instanties.

Schone lucht

In de landen waarin wij actief zijn, is de luchtkwaliteit slechter dan de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) adviseert en voldoet die soms zelfs niet aan de Europese normen. Eneco heeft een beperkte impact op deze luchtkwaliteit, maar we vinden het van belang om bij te dragen aan schone lucht.

Rookgasreiniging

Waar regelgeving achterloopt op de technische mogelijkheden, willen we vooroplopen door strengere eisen te laten opnemen in de vergunning, zoals we dat hebben gedaan bij de bouw van de Enecogencentrale. Ook bij onze BioWarmte Installatie Lage Weide in Utrecht hebben we strengere emissie-eisen aangevraagd dan de wet voorschrijft. Daarnaast gaan we de samenstelling van de rookgassen scherper in de gaten houden dan de wet van ons eist.

Energieproductie met brandstoffen als biomassa en aardgas gaat gepaard met de uitstoot van onder andere fijnstof en stikstof. Ons commitment is om rookgasreiniging toe te passen volgens de best beschikbare en bewezen technieken.

Samen op weg naar 100% duurzame mobiliteit

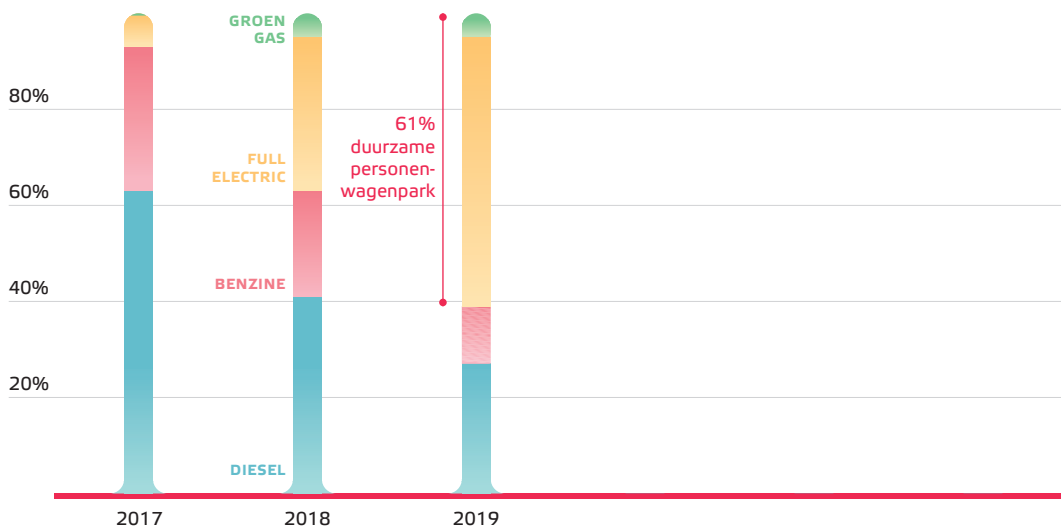
Onze mobiliteit is gebaseerd op duurzame middelen, zoals het openbaar vervoer, elektrische (deel)auto's, de (ov)-fiets of een combinatie. Is het niet nodig om te reizen, dan reizen we niet en gebruiken we slimme communicatiemiddelen.

We zijn koploper in duurzame mobiliteit. Ons Nederlandse personenwagenpark wordt sinds 2018 snel verduurzaamd. Eind 2019 was al 61% van ons personenwagenpark in

Nederland duurzaam (elektrisch of rijdend op groen gas). We verwachten in 2022 een volledig duurzaam personenwagenpark te hebben in Nederland. In België en Duitsland is inmiddels ook een start gemaakt en verwachten we in 2025 een volledig duurzaam personenwagenpark te hebben.

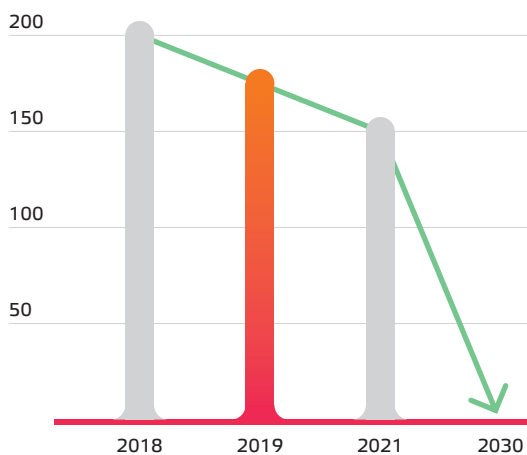
Medewerkers die kiezen voor het ov, reizen 24/7 gratis met alle ov door heel Nederland, zakelijk en privé. Fietsers krijgen een kilometervergoeding en kunnen met belastingvoordeel een fiets of e-bike kopen. Leaserijders rijden elektrisch en laden op

Nederlands personenwagenpark (ca. 350 auto's)

Dalend koolstofimiet als milieunorm

CO₂/km

Onze (toekomstige) maatregelen moeten resulteren in:

Leasewagens

Arbeidsvoorwaardelijk én functioneel emissievrij in 2022

Bedrijfswagens

Busjes en bestelwagens emissievrij in 2030

Woon-werkverkeer

Alleen duurzame vergoedingen in 2030

Zakelijk reizen

Alleen duurzame vergoedingen in 2030

Parkeren

Alleen toegang voor duurzame voertuigen in 2030

terwijl ze werken. Het leasebudget dat over is, kunnen ze vrij besteden. De zakenreizen die we faciliteren, zijn zo duurzaam mogelijk. Zo zijn er NS Business Cards, elektrische deelauto's en fietsen beschikbaar. Bij internationale zakenreizen heeft de trein de voorkeur als de bestemming binnen vijf uur bereikbaar is.

Als de reistijd met ov extreem langer is dan met de auto en de auto aan de milieunorm voldoet, krijgt de medewerker toegang tot de parkeergarage. Onze milieunorm wordt gekenmerkt door een dalende koolstoflimiet.

Wat betreft onze mobiliteit is per fte een daling van de CO₂-uitstoot van 34% bereikt ten opzichte van 2016 (1,9 ton CO₂/fte in 2019 vs 2,9 ton CO₂/fte in 2016). Onze absolute uitstoot van onze interne bedrijfsvoering (mobiliteit en energie voor panden) daalde naar 5,7 kton in 2019 ten opzichte van 8,7 kton (-34%) in 2016.

Sinds 2008 compenseren we de CO₂-uitstoot van onze interne bedrijfsvoering via REDD+ en Gold Standard CO₂-certificaten. Door de besparingen en het gebruik van duurzame energie in onze panden is nagenoeg alleen mobiliteit verantwoordelijk voor de voetafdruk van de interne bedrijfsvoering. Ook in 2019 is de CO₂-uitstoot gecompenseerd om tot een klimaatneutrale interne bedrijfsvoering te komen. De verduurzaming van onze mobiliteit maakt compensatie uiteindelijk overbodig.

Circulariteit

Onze impact op mens, economie en milieu wordt mede veroorzaakt door de inkoop van goederen en de verkoop en verhuur van apparatuur. Behalve op kwaliteit, service en kosten selecteren we onze leveranciers op duurzaamheid. Bij elk inkoopvraagstuk vragen we onszelf en onze leveranciers of de behoefte duurzamer kan worden ingevuld.

Met Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) verleggen we accenten in het reguliere inkoopproces en letten we ook op sociale en ecologische criteria bij de selectie van leveranciers. In 2020 willen we dat 60% van onze contracten de MVI-criteria omvat. In 2019 hebben we een nulmeting uitgevoerd: van onze nieuwe contracten met een inkoopvolume groter dan € 50.000 bevat 28% één of meer duurzaamheidscriteria. We weten nu beter waar we op moeten sturen om dit percentage te verhogen. Voor elke categorie hebben we daarom een Category Card opgesteld met duurzaamheidscriteria die de inkopers kunnen gebruiken in hun aanbestedingen.

In mei 2019 heeft Eneco de intentieverklaring ondertekend voor het Windconvenant, met afspraken over het respecteren van de rechten van mensen en hun leefomgeving in de waardeketen van windenergie. Dit is een windsectorbreed initiatief onder begeleiding van de SER en onder toezicht van verschillende ngo's.

	Target 11.6	Doelstelling Eneco	Resultaat 2019
  	<p>Verminder milieu-impact in steden (CBS)</p>	<p>Samen op weg naar 100% duurzame mobiliteit</p>	<p>-34% CO₂-besparing t.o.v. 2016 (1,9 versus 2,9 Mton CO₂/FTE)</p> <p>61% van ons Nederlandse personenwagenvoerpark is inmiddels fossielvrij</p>

Om ons percentage circulaire inkoop te verhogen van 6% in 2019 naar 20% in 2020 volgen zes inkoopers de training Circulaire Inkoop Academy bij Copper8 en PIANOo. Aan de hand van eigen aanbestedingscasussen leren ze hoe ze een circulair inkooptraject succesvol doorlopen. De eerste stappen zijn hierin gezet voor aanschaf van laptops en circulair aanbod in werkkleding.

Onze strategische en voorkeursleveranciers toetsen we op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. We werken hiervoor samen met Ecovadis. De doelstelling voor het percentage Leaders onder onze top 50-leveranciers op het gebied van MVO is bijgesteld naar een meer realistische 40% in 2022, omdat dit doel alleen in goede samenwerking met de leveranciers gehaald kan worden en van beide partijen tijd en inzet vraagt. Nu valt slechts 14% in de categorie Leader en 37% in de categorie Performer. We nemen de resultaten met de leveranciers door met als doel de scores op Environmental Social en Governance (ESG) verder te verhogen.

Minstens 90% van onze inkoopuitgaven willen we besteden bij leveranciers die onze Supplier Code of Conduct onderschrijven (te downloaden op de pagina Voorwaarden op onze corporate website). Van het inkoopvolume in 2019 is 90% afkomstig van leveranciers die deze code hebben getekend.

Duurzaamheids-scores

Onze klanten, investeerders en andere belanghebbenden hechten steeds meer waarde aan bewijsvoering in de vorm van ESG-scores (Environmental, Social & Governance), benchmarks en standaarden voor duurzaamheid.

EcoVadis

Het internationale EcoVadis beoordeelt bedrijven op duurzame prestaties en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met de rating kunnen bedrijven en organisaties leveranciers vergelijken op het gebied van duurzaamheid, milieu en sociaal en ethisch werken. Ze gebruiken daarbij internationale normen zoals de Global Reporting Initiative, United Nations Global Compact en ISO 26000. Eneco scoort de Gold CSR Rating. Daarmee behoren we tot de 7% best scorende bedrijven in onze sector. Met duurzaam inkopen behoren we zelfs tot de beste 4% in onze sector.

Sustainalytics

Sustainalytics is een wereldwijde speler in het beoordelen van bedrijven op duurzaamheid op verzoek van investeerders. Onze ESG-score bij Sustainalytics is 76 van de maximaal 100 punten. Hiermee zijn we 'outperformer' en behoren we tot de beste 15%.

	Target 12.2	Doelstelling Eneco	Resultaat 2019
 	Duurzaam management en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen (CBS)	20% circulair ingekocht in 2020 MVI-criteria 60% van onze nieuwe contracten (>50k euro) in 2020	6% circulair ingekocht 28% nieuwe contracten met MVI-criteria

CDP

Op initiatief van investeerders benadert het CDP (voorheen het Carbon Disclosure Project) al ruim 15 jaar beursgenoteerde bedrijven om hun klimaatvoetafdruk publiekelijk te delen. Investeerders kunnen daarmee risico's beter inschatten. In 2019 nam Eneco voor de derde keer vrijwillig deel aan het Climate Change programma. Het CDP beoordeelde Eneco met een B-score. Dit is hoger dan het gemiddelde in de sector (C) en het Europese gemiddelde (C).

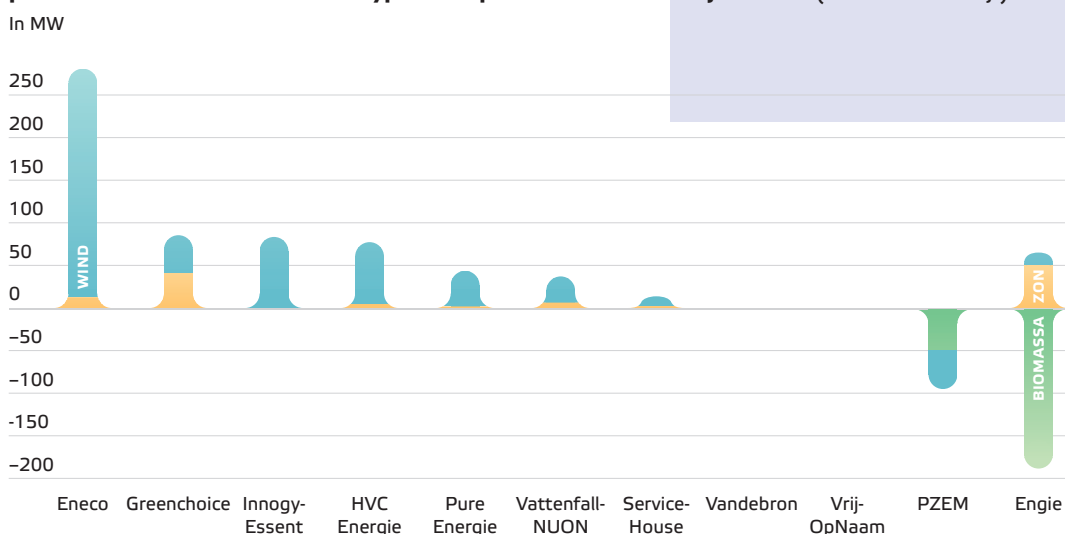
doelstellingen met die van Parijs helpt ons in onze One Planet-ambitie 'Leven binnen de grenzen van onze aarde' en draagt bij aan het vinden van alternatieven voor bijvoorbeeld het gebruik van aardgas door klanten en dus het creëren van nieuwe businessmodellen. Sinds 2015 zijn we voor onze bijdrage aan het Parijse klimaatakkoord ruim onder de 2°C opwarming van de aarde gebleven.

Science Based Targets initiative

Al in 2017 was Eneco het eerste Nederlandse bedrijf met goedgekeurde targets door het Science Based Targets initiative (STBi). De relatieve targets van toen waren gesteld voor 2020 en zijn inmiddels ruimschoots bereikt. Bijna drie jaar later updaten wij onze targets en schakelen over naar absolute targets over de gehele keten. Het gaat immers om het reduceren van de absolute hoeveelheid emissies. Bijzonder is dat wij als Eneco verantwoordelijkheid nemen voor de hele keten waarin we actief zijn en daarmee onze klanten gaan helpen omschakelen naar duurzame energie. Het in lijn brengen van onze

Eneco investeert veel in wind- en zonneparken in Nederland. Dat blijkt uit recent onderzoek van bureau CE Delft (2020). De figuur geeft inzicht in de mate waarin elektriciteitsleveranciers (ondernemingen die stroom verkopen aan particuliere en zakelijke klanten in Nederland) in de periode 2014-2019 (t/m 1 juli) hebben geïnvesteerd in hernieuwbaar productievermogen dat momenteel operationeel is in Nederland.

Geïnvesteerd in hernieuwbaar vermogen in Nederland (minus desinvesteringen) per elektriciteitsleverancier en type in de periode 2014 t/m 1 juli 2019 (status: in bedrijf)

Bron: CE Delft (2020), Investerings in hernieuwbaar vermogen in Nederland; vergelijking elektriciteitsleveranciers 2014-2019.

Het tijdschrift Focus Money heeft LichtBlick 'ten zeerste aanbevolen' als groene gasleverancier in de categorie 'House + Energy'. Voor elektriciteit kreeg LichtBlick het stempel 'high competence' van Focus Money en van ServiceValue, waar consumenten hun mening geven over producten, diensten en bedrijven. In een klantenonderzoek van ServiceValue en DIE WELT naar de beleving van digitale klant nabijheid kreeg LichtBlick zilver in de categorie 'Digital Champions'.

Onderzoek duurzaamheid Nederlandse Stroomleveranciers

In november publiceerden Wise, Greenpeace, Natuur en Milieu en de Consumentenbond hun jaarlijkse rapport over de duurzaamheid van Nederlandse stroomleveranciers. Het merk Eneco scoort op deze ranking een mooie 7,7. Op de zakelijke ranking scoren we lager dan je zou verwachten van een bedrijf dat van alle Nederlandse stroomleveranciers het meeste heeft geïnvesteerd in hernieuwbare opwekcapaciteit in Nederland. Dat blijkt ook uit een recent onderzoek van CE Delft (zie figuur).

Eneco steunt de jaarlijkse publicatie van de ranking van stroomleveranciers door ngo's, omdat die bijdraagt aan transparantie en leveranciers prikkelt om meer belang te hechten aan duurzaamheid. Maar de methodiek achter de ranking kent relatief weinig gewicht toe aan investeringen in duurzame opwekcapaciteit. Zo kunnen leveranciers de maximale score van een 10 behalen en bovenaan in de ranking komen zonder een euro te investeren in zonnepanelen

of windmolens. Dat doet geen recht aan leveranciers die wel grootschalig investeren in hernieuwbare capaciteit, maar tegelijkertijd met een gascentrale nog moeten zorgen voor back-up als er geen zon en wind is. Eneco roept de ngo's op om de methodiek op dit punt in lijn te brengen met wat er maatschappelijk nodig is, zodat de ranking de komende jaren nog beter inzicht geeft in welke leveranciers bijdragen aan het versnellen van de energietransitie.

Een belangrijke reden voor de tijdelijke daling van Eneco op de zakelijke ranking vormt de overname van E.ON Benelux in 2018. Door deze overname steeg het aandeel 'grijze' klanten in onze zakelijke portefeuille. We willen deze klanten zo snel mogelijk laten omschakelen naar duurzame energie. Een aantal van hen is al omgeschakeld, waardoor het aandeel duurzame stroom in het zakelijk segment dit jaar is toegenomen.

Het volledige onderzoeksrapport is te raadplegen op de website van de Consumentenbond.

Duurzaamheidsstandaarden

Wij conformeren ons verslag aan de standaarden van het Global Reporting Initiative (GRI). Aan de hand van het framework van de International Integrated Reporting Council (IIRC) verduidelijken we de samenhang tussen de kernelementen van ons beleid. Ook rapporteren we over de voor ons relevante Sustainable Development Goals (SDGs): 7, 11, 12, 13, 14 en 15. In 2019 zijn we lid geworden van UN Global Compact en rapporteren we in ons verslag over onze voortgang op de tien principes in elk van de vier aandachtsgebieden: mensenrechten,

arbeidsomstandigheden, milieu en anti-corruptie. Zie bijlage Communication on Progress (zie pagina).

Greenpeace-klassement van Belgische stroomleveranciers

Elk jaar analyseert Greenpeace een twintigtal elektriciteitsleveranciers op het vlak van duurzaamheid. Daarbij onderzoeken ze de herkomst van de aangeboden stroom en het investeringsbeleid in groene energie. Voor het derde jaar op rij krijgt Eneco België van Greenpeace een onderscheiding voor de prestaties op het vlak van duurzame energie. Eneco scoort lichtgroen, de op een na hoogste score. Daardoor blijft Eneco de groenste van alle grote Belgische energieleveranciers.

De hoge score heeft Eneco België te danken aan de grote hoeveelheid groene energie waarmee ze bijna 1 miljoen klanten bedient – Eneco België is met meer dan 330.000 zonnepanelen de tweede grootste zonne-energieproducent van het land. Ook bezit Eneco België 98 windmolens op land. Voor wind op zee is Eneco België veruit de actiefste leverancier met de recente oplevering van windpark Norther en de bouw van windpark SeaMade.

Enthousiaste en kundige medewerkers

Het jaar 2019 stond in het teken van excellente medewerkers. Mensen die met al hun werkvermogen en talent werken aan de strategie van Eneco door uit te blinken in klantgerichtheid, samenwerking en executiekracht.

Samen omschakelen

Om onze belofte aan de klant waar te maken, moeten we onszelf omvormen naar een bedrijf dat meer dan vroeger uitblinkt in commercie. Voor onze medewerkers betekent dit meer focus op de klant, meer samenwerken door de keten heen en meer executiekracht. Met de veranderaanpak 'Heel Eneco schakelt om' hebben we in 2019 veel aandacht besteed aan dit omvormen. In een Veranderkompas hebben we vastgelegd welk gedrag en welke competenties van medewerkers en leidinggevenden worden verwacht. De competenties zijn verankerd in het leiderschapsprofiel en de hele personeelscyclus. Om de verandering kracht bij te zetten, vertellen we voorbeeldverhalen over hoe we de klant duurzame stappen laten zetten of over hoe mede-

werkers focus, samenwerking en executiekracht laten zien.

Leiderschap

We hebben teams gewijzigd en nieuwe teams samengesteld, en die teams hebben gewerkt aan teambuilding. Essentieel voor het uitvoeren van onze strategie is een leiderschapsteam met één gezamenlijke taal en cultuur. Daarom hebben we leiderschapsinterventies - zoals training, coaching en assessments - samengevat in menukaarten voor operationeel/tactisch leidinggevend en voor strategisch leidinggevend.

Influencers

Tegelijk willen we verandering van onderaf stimuleren. In alle lagen van de organisatie hebben we zo'n 150 collega's in kaart gebracht die voorbeeldgedrag vertonen in hun werk: de zogenoemde *influencers*. Zij zijn door anderen genoemd als degenen met wie ze graag samenwerken of die ze graag opzoeken om zaken voor elkaar te krijgen. De influencers helpen de organisatie actief met omschakelen door met concrete acties bij te dragen aan executiekracht, ketenbreed samenwerken en klantgerichtheid. Er zijn 50 aansprekende voorbeelden verzameld in een 'omschakelbox', die als toolkit beschikbaar is gesteld.

Stand van omschakelen

Dit jaar hebben we twee keer het medewerkersonderzoek 'Stand van omschakelen' ingezet. Hierin vragen we medewerkers of ze klaar, bereid en in staat zijn om de verandering te realiseren. De eerste resultaten hebben geleid tot drie kernvragen die de organisatie heeft opgepakt:

1. Waar wil je morgen al mee stoppen?
2. Wat is kansrijk en wil je meer van doen?
3. Waar ervaar je tegenstrijdige doelen en hoe los je dat op?

Tegelijk blijkt dat wij na twee metingen het gestelde doel van 75% op 'executiekracht' niet hebben behaald. De score was 74%. Wel zien wij een goede stijging op de twee stellingen waarmee wij dit doel willen bereiken: 'De collega's in mijn team zetten ideeën en de met hen afgesproken doelen om in resultaat' (+8%); 'Mijn team voert de strategie van Eneco uit' (+2%).

Juiste mensen op de juiste plek

De juiste mensen inzetten op de juiste posities is belangrijk in een slagvaardige organisatie. Dit jaar hebben we extra aandacht besteed aan het inzicht in de bedrijfspopulatie om het potentieel zo goed mogelijk te benutten. Medewerkers van Eneco werken continu aan zichzelf. We werken met een nieuw integraal portaal, MijnTalent, dat de dialoog tussen leidinggevend en medewerkers ondersteunt met de vragen: doe je de juiste dingen, doe je de dingen goed, ontwikkel je je voldoende, wat is jouw kracht, zit je nog op de juiste plek? Met Springest, onze nieuwe Learning Service Partner, hebben we een modern leerportaal opgezet dat medewerkers helpt om passende trainingen en opleidingen te vinden en te boeken via één leercatalogus voor de hele organisatie. Dit resulteert in meer inzicht in opleidingsactiviteiten, lagere kosten en betere kwaliteit.

Performance – werkvermogen, vitaliteit en verzuim

Eneco streeft ernaar dat alle medewerkers hun talenten optimaal kunnen inzetten in een veilige en ambitieuze werkomgeving. Medio 2019 zijn wij een samenwerking aangegaan met Arbobotler als nieuwe arbodienst. Hiermee omarmt Eneco de visie van het 'Huis van werkvermogen', een hulpmiddel voor de ondersteuning van duurzame inzetbaarheid. De verschillende 'verdiepingen' (werk, normen en waarden, competenties en gezondheid) geven richting aan en ondersteuning bij de vroegtijdige dialoog over de duurzame inzetbaarheid en het totale werkvermogen. Daarvoor bieden we de Werkvermogensscan en coaching aan.

In 2019 heeft Eneco de onderwerpen Talentmanagement en Diversiteit & Inclusiviteit als ontwikkelthema's omarmd door op beide terreinen een nieuwe visie en strategie te ontwikkelen.

Veiligheid, security en ICT

In al onze activiteiten willen we zorgen voor de veiligheid en de gezondheid van iedereen die betrokken is bij onze bedrijfsvoering of daardoor wordt beïnvloed. Ook de veiligheid van onze systemen vergt de nodige aandacht om de continuïteit van ons bedrijf te waarborgen.

We trainen onze medewerkers om incidenten te voorkomen en om hun veiligheid en veiligheidsbewustzijn te bevorderen. Het gaat dan vooral om de medewerkers en aannemers die werken aan de ontwikkeling en het onderhoud van duurzame assets en andere bronnen, maar ook het kantoorpersoneel wordt getraind. De inhoud van deze trainingen volgt uit risico-inventarisaties.

Veiligheidsscores

De veiligheid meten we met de strategische KPI Recordable Incident Frequency (RIF). Dit is het voortschrijdend gemiddeld aantal incidenten met verzuim, vervangend werk of medische behandeling per 200.000 gewerkte uren. In 2019 was onze RIF-score 0,89. Deze score ligt ver boven de doelstelling van 0,54.

Er waren in 2019 negen ongevallen met verzuim, met in totaal 91 verzuimdagen. De zogenoemde ernstgraad (severity rate) komt daarmee op 10,1 (91/9).

De verklaring voor het hoger aantal incidenten is dat er door Eneco in 2019 meer projecten en grote onderhoudswerken zijn uitgevoerd, en dat deze projecten ook een hoge complexiteit kenden (bijvoorbeeld BWI, grote onderhoudstops, bladenwisselingen bij Wind Offshore, veel ZonPV en Wind Op Land). In aanvulling hierop krijgen we uit diverse audits op de veiligheidsladder terug dat daarmee het gevoel van werkdruk is toegenomen. In 2020 gaan wij trachten deze opwaartse trend te keren door focus aan te brengen en het verder verhogen van het veiligheidsbewustzijn.

De verklaring voor het hoger aantal incidentmeldingen is dat we hard hebben gewerkt om het risicobewustzijn te verhogen evenals de bereidheid om gevaarlijke situaties te melden. Dit als onderdeel van het verhogen van de veiligheidscultuur. We zijn blij dat dit zijn vruchten afwerpt.

In 2019 hebben wij 2233 veiligheidsrondgangen gelopen en hebben deskundigen 601 werkplekinspecties uitgevoerd. Dit is conform onze doelstelling.

De bedrijfsonderdelen Field Services en Heat Utrecht (warmte en elektriciteitsproductie) zijn conform doelstelling op trede 3 (op een schaal van 5) van de NEN Veiligheidscultuurladder gecertificeerd. Onze vestigingen in Inverness (UK), net als de onderdelen Solar België en Gasspeicher, bereikten dit jaar zelfs trede 4. In totaal zijn nu zes onderdelen extern gecertificeerd op de NEN Veiligheidscultuurladder. Dit is een belangrijke mijlpaal op weg naar trede 4 die we nastreven, het niveau van de proactieve veiligheidscultuur (trede 4 staat voor: veiligheid heeft een hoge prioriteit en zit in alle vezels van het bedrijf). Ons veiligheids- en cultuurprogramma voor het bereiken van trede 4 is een meerjarig traject dat de komende jaren onverminderd aandacht krijgt.

Belangrijkste veiligheidsrisico's

In de veiligheidsmeldingen in 2019 onderscheiden we drie hoofdcategorieën: vallende objecten en valgevaar voor mensen, geraakt

worden door een (bewegend) object, en agressie tegen personeel.

Bij hoogterisico's, oftewel vallende objecten of vallende personen, zijn er 152 meldingen gedaan in 2019. Het ging vooral om mensen die hun valbescherming niet (goed) gebruikten of die het risico van vallen van hoogtes van meer dan 2,5 meter onderschatten. Hoogterisico's bestaan onder andere bij windmolens en in de centrales in Delfzijl, in Utrecht en op de Maasvlakte.

Bij geraakt worden door een (bewegend) object ging het om 31 meldingen, vooral van aanrijdingen in de publieke ruimte en het gebruik van gereedschappen.

In 2019 zijn er ook 13 meldingen gedaan van agressie tegen medewerkers. Het komt helaas steeds vaker voor dat medewerkers van Eneco niet netjes behandeld of zelfs bedreigd worden. Dit gebeurt bij alle bedrijfsonderdelen en op allerlei manieren, zoals via sociale media (bijvoorbeeld bij windontwikkelaars), via de telefoon (schelden op medewerkers van callcenters) of op locatie (diverse klachten) en tegen monteurs. Deze trend wordt door diverse instanties (o.a. Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid) onderschreven. Ook wordt er in rapporten van diverse instanties op gewezen dat het protest verhardt, bijvoorbeeld bij de bouw van windparken op land.

Veiligheid van aannemers

Vanuit onze rol als opdrachtgever nemen we veiligheid zeer serieus. Vanuit het branchebrede initiatief Samen Veilig Werken aan Warmte zijn er ook in 2019 bijeenkomsten met bedrijven uit de warmtebranche georganiseerd, en er zijn nieuwe partijen toegetreden. De contacten met de warmte-aannemers van Eneco zijn flink verbeterd en er wordt op steeds meer gebieden nauw samengewerkt. We nemen ook deel aan de Arbocatalogussen Productie en Leveringsbedrijven en Wind. Deze vormen een platform om nauwer samen te werken met andere bedrijven aan veiligheid en gezondheid en om gezamenlijk de standaarden te verbeteren.

Dit jaar hebben er 11 ongevallen met verzuim, vervangend werk of medische behandelingen plaatsgevonden waar onze aannemers bij betrokken waren. Wij volgen deze ongevallen

direct op met een dialoog tussen de directie van Eneco en de directie van de betreffende aannemer. Dit doen we omdat wij geloven dat een goed gesprek vanuit een gedeeld belang om veilig te werken de juiste weg is om veiligheidsbewustzijn te scheppen.

Crisisorganisatie

Als er een crisis dreigt of is, mobiliseren wij een tijdelijke crisisorganisatie die naast de staande organisatie bijeengeroepen wordt om de crisis professioneel aan te pakken. Een speciale vergadertechniek maakt snelle en goede besluitvorming mogelijk. De crisisorganisatie is verder geprofessionaliseerd door middel van trainingen. Naast gezamenlijke crisis-trainingen wordt crisiscommunicatie apart getraind. In 2019 is gebleken dat de organisatie een crisis efficiënt kan bezweren. Een aantal calamiteiten is door de staande organisatie opgepakt en afgehandeld. Denk hierbij niet alleen aan ongevallen, maar ook bijvoorbeeld de tramaanslag in Utrecht, waarbij voor Eneco relevante aspecten naar voren kwamen.

Kwaliteitsmanagement

In 2019 is de organisatie van het kwaliteitsmanagement verder gecentraliseerd. Daardoor kunnen we de efficiëntie hiervan verder vergroten. Het integraal managementsysteem van Eneco (Quality Information System, QIS) is dit jaar verder doorontwikkeld en is uitgebreid met onderdelen als risicomanagement en verbetermanagement. In QIS borgen en verbinden we onder meer wetgeving, onze processen, risico's en controls, managementsystemen en informatie. Zo kunnen we ze efficiënt toegankelijk maken voor de hele organisatie. Onze certificatenportefeuille is verder uitgebreid, onder meer op het gebied van assetmanagement (ISO 55001), kwaliteitsmanagement (ISO 9001) en de veiligheidsladder (trede 3 en 4).

Cyberveiligheid

De cyberveiligheid in Nederland is in 2019 prominent onder de aandacht gebracht in publieke uitingen van overheidsinstanties en ook door de minister van Justitie en Veiligheid. Het jaarlijkse officiële Cyber Security Beeld Nederland 2019 heeft zelfs als ondertitel 'Ontwrichting maatschappij ligt op de loer'. Opvallend in dit rapport is dat statelijke actoren (actoren die handelen uit naam van de overheid) nu als grootste bedreiging worden genoemd. Expliciet worden gebeurtenissen in de Europese energievoorziening genoemd waaruit blijkt dat er concrete aanvallen zijn geweest.

Incidenten

In 2018 heeft Eneco verstrekkende maatregelen op het gebied van cyberveiligheid genomen en die hebben in 2019 effect gehad. Het aantal grote incidenten in de interne informatievoorziening is met 5 op het relatief lage niveau van eind 2018 gebleven. In het interne ICT-netwerk zijn geen geslaagde ransom- of malware-infecties geconstateerd.

Heel 2019 zijn er veel phishing-aanvallen geweest. Daarvan waren er begin 2019 twee geslaagd. Dankzij een groter bewustzijn bij de gebruikers en meer slagvaardigheid in de beheerorganisatie bleef de schade beperkt. Organisatiebreed was Eneco al bezig met de invoering van meervoudige authenticatie. Dat wil zeggen dat de toegang tot het systeem wordt afgeschermd door een combinatie van methodes. De geslaagde phishing-aanvallen waren aanleiding om dit versneld te implementeren. Daarna zijn er geen geslaagde phishing-aanvallen meer geconstateerd, hoewel er veel pogingen werden gemeld.

Vooruitblik

In het jaarverslag van 2018 kondigden we de implementatie aan van de nieuwe Wet beveiliging netwerken- en informatiesystemen (Wbni), die voor Eneco in 2019 relevant zou worden. Het ministerie heeft de invoering uitgesteld tot 2020. Volgens de impactanalyse die in 2019 is uitgevoerd, is de Wbni vooral relevant voor de energieproductiekant van Eneco.

Financieel resultaat

Prima jaar Eneco

Financieel

De omzetstijging van 4% (2019: € 4,3 miljard, 2018: € 4,2 miljard) is vooral te danken aan de overname van Robin Energie, en de overname van E.ON die nu het hele jaar meetelde.

Positief is daarbij dat de omzetstijging zich voordeed in de levering van elektriciteit, gas én warmte, maar ook bij Eneco's (nieuwe) dienstverlening, zoals e-mobility.

Als de financiële cijfers worden genormaliseerd voor de eenmalige verkoopgerelateerde kosten en de veranderingen in de vennootschapsbelasting dan presteert de onderneming naar volle tevredenheid. De EBITDA stijgt met 10% naar € 464 miljoen (2018: € 421 miljoen), het bedrijfsresultaat (EBIT) blijft stabiel op € 168 miljoen. De winst voor belasting stijgt met 13% naar € 153 miljoen (2018: € 136 miljoen) en de nettowinst stijgt met 14% naar € 115 miljoen, (2018: € 101 miljoen).

De operationele prestaties van de onderneming zijn daarmee goed en vallen geheel in de verwachtingen die zijn uitgesproken richting huidige en toekomstige aandeelhouders.

Invloed verkoop en vennootschapsbelasting

Waar de toekomstige wijziging in het tarief van de vennootschapsbelasting in 2018 € 40 miljoen bijdroeg aan het netto resultaat, is er nu een min van € 8 miljoen. De kosten gerelateerd aan de verkoop van de aandelen van Eneco komen dit jaar uit op € 36 miljoen vóór belasting (2018: € 6 miljoen), waaronder project- en advieskosten en kosten voor een erkentelijkheidsuitkering.

De gerapporteerde EBITDA stijgt met 3% naar € 428 miljoen. De gerapporteerde nettowinst komt uit op € 80 miljoen in 2019.

Investerings

Eneco wil het aantal megawatt aan eigen opgesteld vermogen aan duurzame productiemiddelen verdubbelen. In vier jaar tijd willen wij uitbreiden van 1100 MW naar 2200 MW. Dat betekent dat er steeds meer nieuwe wind- en zonneparken in productie

worden genomen. Naast het grote windpark Norther voor de Belgische kust ging het in 2019 bijvoorbeeld om de Nederlandse windparken Nieuwe Waterweg, Slufterdam en Hogezandsepolder, om Cordona en Louwind in België en om diverse zonneparken.

Eneco investeerde in 2019 € 343 miljoen in duurzame productiemiddelen, een forse stijging ten opzichte van 2018, toen er € 248 miljoen werd geïnvesteerd. Het grootste deel is besteed aan de bouw van nieuwe windparken (in totaal € 205 miljoen), waaronder Seamade, Borssele III & IV, Delfzijl, Libeccio en Verda. Ook is er € 23 miljoen geïnvesteerd in de uitbreiding van de zonneparken. Daarnaast is er fors ingezet op de uitbreiding en het onderhoud van de warmtenetten (€ 69 miljoen) en op de productie van warmte (€ 39 miljoen), vooral bij de nieuw in gebruik genomen BioWarmte Installatie in Utrecht.

Kostenbeheersing

In juni 2018 werd een groot verandertraject aangekondigd, gericht op verbeterde klantervaring, onder andere door digitalisering en een geïntegreerde klantervaring. Het traject had ook een structurele resultaatverbetering tot doel. Eind 2019 staat hiervan de teller op 70 miljoen euro. In 2019 leidde de voortdurende aandacht voor kostenbeheersing ook tot een daling van de kosten van vast personeel met € 29 miljoen (genormaliseerd), waarbij het gemiddeld aantal fte met 215 afnam, naar 2775.

Door met omschakelen

In 2019 hebben ruim 150.000 klanten een duurzame stap gezet. Bijvoorbeeld door over te stappen op Eneco HollandseWind, door te profiteren van de opbrengst van zonne-energie uit een Nederlands zonnepark door een StukjeZon af te nemen, door zelf duurzame energie op te wekken door de aanschaf van bijvoorbeeld zonnepanelen, of over te stappen op elektrisch autorijden. Dat vraagt om verschillende en geïntegreerde aanbiedingen aan de klant, waardoor er intern beter in de keten moet worden samengewerkt. Daardoor kunnen wij de klant beter helpen om de broodnodige omslag te maken die de energietransitie vraagt.

Vooruitzicht

Op grond van onze strategie en groeiambities hebben wij vertrouwen in de verdere ontwikkeling van ons bedrijf. De nieuwe aandeelhouders steunen niet alleen de bestaande strategie, maar willen deze ook versterken en internationaal uitbreiden. Eneco wordt de Europese hub voor alle duurzame energie-activiteiten van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power, en Mitsubishi is van plan om ongeveer 400 MW opgesteld duurzaam vermogen (wind op zee) onder te brengen bij Eneco. De rol van de overheid bij de uitvoering van het Klimaatakkoord is nog niet op alle punten uitgewerkt en de wijze waarop dat gebeurt, bijvoorbeeld hoe beleidsinstrumenten en subsidies worden vormgegeven, is van invloed op onze groeimogelijkheden. Tegen deze achtergrond spreken wij geen resultaatverwachting voor 2020 uit.

Corporate governance

In dit hoofdstuk beschrijven wij welke rollen we onderkennen op bestuurlijk en toezichhoudend niveau met de bijbehorende taken en bevoegdheden. We onderstrepen het belang van diversiteit, inclusie en integer gedrag.

Taken en verantwoordelijkheden

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur (RvB) is eindverantwoordelijk voor de prestaties van Eneco. De RvB wordt benoemd door de Raad van Commissarissen (RvC) en legt verantwoording af aan de RvC en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). De RvB, bestaande uit vier leden, vertegenwoordigt de vennootschap. De personalia van de RvB-leden zijn te vinden op de pagina Bestuur op de corporate website van Eneco.

De Strategic Board die Eneco in 2017 had ingesteld, is medio 2019 opgeheven. Naast de

Raad van Bestuur wordt gewerkt met een Exco (Executive Committee).

heeft een meldpunt integriteit en er is een vertrouwenspersoon benoemd aan wie medewerkers klachten over sociaal ongewenst gedrag kunnen melden (zie Integriteit en compliance (zie pagina 72)).

Diversiteit en inclusiviteit

Eneco Groep vindt het belangrijk om te werken met teams waarin diversiteit in achtergrond en persoonlijkheid een afspiegeling zijn van de samenleving en waarin we deze verschillen omarmen en op een positieve wijze benutten. Diversiteit stelt ons in staat zo breed mogelijk de verbinding aan te gaan met onze klanten, met de omgeving en met elkaar. Eneco's gerichtheid op diversiteit uit zich onder meer in het actief stimuleren van het aannemen en het op een goede manier inzetten van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een ander voorbeeld is ons streven naar gender-diversiteit. Eind 2019 heeft Eneco besloten diversiteit in 2020 nadrukkelijker op de kaart te zetten met een programma met een aantal concrete en ambitieuze doelen.

Diversiteit is onlosmakelijk verbonden aan inclusie. Inclusie is het creëren van een werkomgeving waarin de individuele eigenschappen van en verschillen tussen mensen tot hun recht mogen komen en waarin iedereen zich welkom, gewaardeerd en ondersteund voelt. Inclusie is dan ook een belangrijk onderdeel van het programma.

De RvB heeft in 2019 bestaan uit 4 mannelijke leden, en de RvC uit zeven leden, waarvan twee vrouwen. Daarmee is niet voldaan aan de gewenste diversiteit. Echter, waar wel nauwlettend op wordt gelet, is door in een profielschets dit streven expliciet te benoemen, zodat bij een eventuele nieuwe benoeming van dit streven kan worden uitgegaan. Door de huidige benoemings-termijnen was dit helaas nog niet mogelijk. Maar zodra er een vacature ontstaat wordt er gestreefd naar een evenwichtiger verdeling.

Gedragscode

Voor iedereen binnen Eneco gelden gedrags- en integriteitsnormen die schriftelijk zijn vastgelegd in onze gedragscode (zie de pagina Bestuur op onze corporate website). Eneco

Risicomanagement

Risicomanagement draagt bij aan het op een verantwoorde wijze realiseren van onze strategische doelen. Met ons risicobeleid wegen we zorgvuldig af welke risico's Eneco loopt en welke beheersmaatregelen wij daar tegenover zetten. We toetsen de effectieve werking van deze maatregelen.

Governance

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het risicomanagement van de onderneming als geheel. Voor de inrichting van het risicomanagement hanteren wij het 'three lines of defense'-model. Hiermee volgen wij de huidige good practices betreffende risicomanagement. De Raad van Bestuur heeft de uitvoering van het risicomanagement primair gedelegeerd aan de directeurs van de bedrijfsonderdelen ('eerste lijn'). Business Control en functionele gebieden zoals compliance en veiligheid ondersteunen vanuit de 'tweede lijn' de bedrijfsonderdelen. De afdeling Operational Risk Management is ook onderdeel van de 'tweede lijn' en zorgt voor beleidskaders en de coördinatie van het risicomanagementproces. De Internal Audit-functie ('derde lijn') toetst onafhankelijk en

rapporteert de resultaten aan de Raad van Bestuur en de Auditcommissie van de Raad van Commissarissen.

De directies van de bedrijfsonderdelen bespreken elk kwartaal hun risico's, de risico-inschattingen en de status van maatregelen die zijn gericht op het beperken en beheersen daarvan. Elk kwartaal worden in de Business Unit Review de belangrijkste risico's en maatregelen aan de verantwoordelijke portefeuillehouder van de Raad van Bestuur gerapporteerd. Deze worden geconsolideerd voor rapportage aan de Raad van Bestuur en de Auditcommissie.

De risicogrenzen op ondernemingsniveau hebben we vastgelegd in diverse concrete beleidsverklaringen, codes en richtlijnen op gebieden als veiligheid, handelsmandaten, autorisatiebevoegdheden en gedrag. De Auditcommissie ziet toe op het adequaat functioneren van de risicobeheersings-activiteiten.

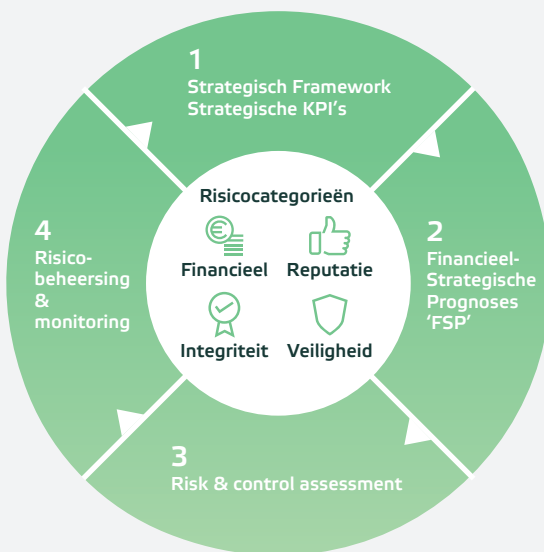
Raamwerk risico- en performance-management

Wij hanteren het interne Eneco risico-beheersings- en controlesysteem (ECRS) dat is afgeleid van het COSO ERM-raamwerk, de wereldwijde standaard voor Enterprise Risk Management.

Het ECRS omvat een systematische aanpak voor risico-inventarisatie, een set van beheersmaatregelen en een self-assessment-methodiek waarmee het management van de bedrijfsonderdelen zelf vaststelt of de beheersmaatregelen effectief zijn. De In Control-verklaring van de Raad van Bestuur is mede gebaseerd op de uitkomsten van deze self-assessments die worden uitgevoerd door de bedrijfsonderdelen.

Risicomanagement is een iteratief en continu proces en is onderdeel van de reguliere Business Planning Cyclus. Minimaal één keer per jaar voeren de bedrijfsonderdelen een diepgaande analyse van de bedreigingen en kansen uit. Voor ieder risico bepalen we wat de mogelijke impact kan zijn op de risicocategorieën Financieel, Reputatie, Integriteit en Veiligheid. Wij sturen middels beheers-

Raamwerk risico- en performance-management

1. **Strategisch Framework Strategische KPI's**
 - Raamwerk risico- en performance-management
2. **Financieel-Strategische Prognoses 'FSP'**
 - Verwachte realisatie strategische doelstellingen
 - Verwachte financiële resultaten
 - Verwachte credit rating ratio's
3. **Risk & control assessment**
 - Bruto risico-inventarisatie (risico register)
 - Bepaling controls
 - Bepaling van potentiële impact risico's op financieel strategische prognoses
4. **Risicobeheersing & -monitoring**
 - Mitigerende maatregelen en opvolging
 - Netto risicorapportage en monitoring op alle niveau's
 - Vaststellen of risico's acceptabel zijn

maatregelen die individuele risico's verlagen en op basis van financieel-strategische prognoses ondersteund met gevoeligheidsanalyses, waaronder single-event-stresstesten en VaR-analyses voor het totaal van alle businessrisico's. Op alle niveaus van de organisatie zijn risicobeheersings-systemen ingericht, waarin specifieke risicobeperkende maatregelen besloten liggen. De bedrijfsonderdelen rapporteren tweemaal per jaar over door hen uitgevoerde self-assessments op de key-controls. Deze key-controls zijn de beheersmaatregelen die de belangrijkste risico's significant verlagen.

Voor ieder van de door Eneco onderscheiden risicocategorieën hebben we onze risicobereidheid bepaald.

Risicobereidheid

Risicocategorieën	impact: laag	impact: midden	impact: hoog
Veiligheid	Letsel met vervangend werk	Letsel met verzuim of ziekenhuisopname	Eén of meerdere dode(n)
Integriteit & Compliance	Geen/beperkte fraude mogelijk	Incidentele fraude mogelijk	Grootschalige fraude mogelijk
Financieel	< € 1 mln	> € 1 mln < € 10 mln	> € 10 mln
Reputatie & Kwaliteit	Beperkte negatieve beeldvorming bij stakeholders	Daling van vertrouwen bij stakeholders	Structurele schade bij stakeholders

Risicocategorieën	risicobereidheid
Veiligheid	Binnen Eneco is veel aandacht voor veiligheid en onze risicobereidheid is zeer laag. Ernstige voorvallen (ziekenhuisopname, dodelijk ongeval) beschouwen we als onacceptabel.
Integriteit & compliance	Eneco heeft een zero-tolerancebeleid ten aanzien van integriteits- en compliancierisico's.
Financieel	Onze risicobereidheid is in het algemeen laag, maar soms moeten we voor een risico een hogere financiële impact 'accepteren' omdat de mogelijkheid tot mitigatie beperkt is (bijvoorbeeld weerrisico). Daarnaast kiezen we op specifieke gebieden, zoals op innovatie en transformatie, bewust voor een hoger risicoprofiel. Middels gevoeligheidsanalyses en stresstesten, stellen we vast of we voldoende robuust zijn om tegenvallers en incidenten het hoofd te bieden.
Reputatie & Kwaliteit	Onze risicobereidheid is laag en waar mogelijk trachten we te voorkomen dat er aanleiding ontstaat tot negatieve beeldvorming over Eneco.

Ontwikkelingen in 2019

In 2019 is de programmatische aanpak voortgezet die tot doel heeft om generieke normstelling te implementeren, zoals voor beheersing van risico's op het gebied van externe verslaglegging, compliance en IT. Het programma beoogt het verbeteren van zowel de kwaliteit van beheersmaatregelen en processen als de aantoonbaarheid daarvan.

Incidenten

In 2019 hebben zich enkele incidenten voorgedaan. Wij lichten er een toe.

In november 2019 is in Marrum in Friesland ijs van de bladen van de windturbine gevallen. Daarbij is schade ontstaan aan auto's en zonnepanelen. Om dit in de toekomst te voorkomen is een ijsdetectiesysteem geïnstalleerd en wordt er gebruikgemaakt van slimme software.

Strategische risico's

Strategische risico's doen zich voor op langere termijn en beïnvloeden de haalbaarheid van onze strategische doelstellingen. Bij de doelstellingen die we hebben gedefinieerd, onderkennen we de hierna genoemde belangrijkste strategische risico's, die niet altijd alleen maar een bedreiging inhouden, maar vaak ook aangrijpingspunt voor kansen zijn.

1. Verlies van geloofwaardigheid van het duurzame imago

De missie van Eneco Groep is 'Duurzame energie van iedereen'. We willen koploper zijn in de energietransitie en als duurzaam energiebedrijf acteren binnen de grenzen van onze aarde: onze One Planet- ambitie. Deze ambitie is vertaald naar een CO2-reductie-doelstelling voor onze eigen bedrijfsvoering, te weten een verdubbeling van eigen duurzame productiecapaciteit en een streven naar meer dan 50% groene levering aan onze klanten. Onze missie 'Duurzame energie van iedereen' is weerspiegeld in al onze interactie met zakelijke en niet-zakelijke klanten en stakeholders. Overeenstemming over deze missie speelt een centrale rol tijdens gesprekken met mogelijke toekomstige aandeelhouders.

2. Veranderende klantbehoefte

Door de energietransitie transformeert de klantbehoefte en vinden innovaties snel hun weg. Er is druk op de marge per klant en verlies van 'traditionele' energieklientencontracten. Eneco wil meerwaarde voor klanten creëren, nieuwe energiediensten ontwikkelen met veelbelovende technologieën zoals blockchain en slim gebruikmaken van data voor Smart Home-toepassingen en energiemanagement. Daarnaast passen we digitalisering en data-analytics toe om huidige processen te optimaliseren, te zorgen dat dingen in één keer goed gaan (first time right) en de verwachtingen van onze klanten te overtreffen. We willen de exclusieve eigenaar zijn van bepaalde data en marktkennis, waardoor kansen ontstaan om waardevolle proposities te bouwen.

3. Structureel lagere elektriciteitsprijzen en subsidies

Structureel lagere elektriciteitsprijzen in de toekomst en lagere subsidies op duurzame productie hebben een negatieve impact op de haalbaarheid van onze strategische doelen op het gebied van duurzaamheid. Prijzen van elektriciteit en groencertificaten kunnen op de energiehandelsmarkten voor een aantal jaren worden vastgelegd, maar vaak niet voor de volledige levensduur. Dalende opbrengsten impliceren dat de ruimte voor toekomstige investeringen in duurzame-productieassets afneemt. Door internationale diversificatie spreiden we het risico. Daarnaast passen we de strategie toe om duurzame-productiefaciliteiten te bouwen met en op verzoek van klanten (Client Sources met langjarige afnamecontracten) en om via structurering van handelscontracten prijsrisico's over te dragen. Via meerdere efficiencyprogramma's hebben we onze winstgevendheid vergroot, wat bijdraagt aan onze financiële kracht en ruimte geeft voor de toekomst.

4. Afnemende winstgevendheid warmtesegment

De overheid wil dat alle huishoudens in 2050 onafhankelijk zijn van aardgas. Ook op kortere termijn zal al sprake zijn van dalende (gas)opbrengsten en marges door toenemende isolatie en de opkomst van besparende (lokale) oplossingen, zoals de elektrificatie van warmte. Wij investeren in duurzame warmte-oplossingen, collectieve oplossingen zoals stadsverwarming en individuele oplossingen zoals warmte-opslag. Daarnaast optimaliseren we de keten om het effect van een afnemende gasmarge te verkleinen.

5. Veranderende publieke opinie

De energietransitie is een maatschappelijke uitdaging. Het succes dat wij behalen bij het realiseren van onze doelen is sterk afhankelijk van de publieke opinie. De publieke opinie heeft invloed op een directe manier, zoals bij de acceptatie van stadswarmte door bewoners, en op een indirecte manier, bijvoorbeeld bij de bepaling van de hoogte van stimuleringsmaatregelen door de overheid.

Eneco erkent de onzekerheden die de transitie met zich meebrengt voor de klant. Onze missie 'Duurzame energie van iedereen' wil zeggen dat we proactief, samen met de klant veranderingen bewerkstelligen. Verder mitigeren we dit risico door transparante communicatie naar stakeholders over de voortgang van de uitvoering van onze strategie.

6. Toenemende impact van het weer op het resultaat

Weersinvloeden leiden tot schommelingen in de opbrengsten van zowel duurzame productie als warmtelevering. Door de beoogde relatieve groei hiervan in ons portfolio en het groeiend aantal weersafhankelijke energiebronnen in de markt neemt de afhankelijkheid van het weer op ons financieel resultaat structureel toe. Met actief portfoliomanagement krijgen we grip op toenemende exposure. Mitigatie van het weerrisico vindt primair plaats door hedging in de markt, gestructureerde overeenkomsten en verzekeringen aan te gaan.

7. Onvoldoende competenties en inzetbaarheid van medewerkers

De uitvoering van de strategie en het realiseren van de energietransitie vergt nieuwe competenties, tempo en wendbaarheid van de organisatie en onze

medewerkers. Onze focus is het bouwen van een high performance-organisatie, onder andere door de principes van 'agile' werken en Lean-methodieken toe te passen en door verdere digitalisering. De gekantelde organisatie-inrichting ondersteunt het klant- en ketengericht werken. Binnen specifieke vakgebieden zal er schaarste aan goed personeel ontstaan. Eneco voorkomt schaarste aan goed personeel binnen het eigen bedrijf door pro-actief aandacht aan deze vakgebieden te besteden. Twee voorbeelden hiervan zijn 1) onze eigen bedrijfsschool die is opgezet om technici op te leiden, en 2) de Eneco hackathons die we organiseren om IT- collega's aan ons bedrijf te binden.

8. De boot missen tijdens de datarevolutie

De ontwikkeling richting digitale en data-gedreven producten en diensten zet zich in rap tempo voort. Slimme toepassing van datatechnologie kan bestaande markten en waardeketens bedreigen, maar biedt tegelijkertijd kansen voor wie er vroeg op inspeelt. Eneco omarmt deze trend en is door het gebruik van artificial intelligence (AI) in de Toon in staat het elektrisch verbruik van oude en inefficiënte apparaten te detecteren. Daarmee kunnen klanten gericht worden geadviseerd. Veel aandacht gaat daarbij ook uit naar zorgvuldige omgang met en de opslag en het gebruik van deze gegevens, met name ten aanzien van de herleidbaarheid naar personen.

Operationele risico's

De operationele risico's zijn veelal performance- en businessgerelateerd. Hierna lichten we de belangrijkste operationele risico's toe die na mitigatiemaatregelen nog een ingeschatte resterende impact van > € 5 miljoen kunnen hebben.

Risico (trend t.o.v. 2018 ↑→↓)	Potentiële impact	Beheersmaatregelen
Financiële positie		
Kredietwaardigheid ↓ Afname gepercipieerde kredietwaardigheid Eneco, respectievelijk rating downgrade.	<ul style="list-style-type: none"> Afname in bereidheid door energiehandelspartijen om Eneco Groep ongedekte limieten op handelsposities te geven, respectievelijk toename in af te geven garanties en andere zekerheden door Eneco Groep. Slechtere condities voor toegang tot kapitaal- en geldmarkten en (beperkt) hogere rente-opslagen. 	<ul style="list-style-type: none"> De kredietwaardigheid onder invloed van support van kredietwaardige nieuwe aandeelhouders (Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power) is t.o.v. 2018 verbeterd. Stress-testen met name op EBITDA. Sturing op condities van contracten met klanten en handelstegenpartijen.²
Spark spread → Lagere spark spread, waardoor minder uren waarin geprofiteerd kan worden van een hoge spark spread en centrales vaker stilstaan.	<ul style="list-style-type: none"> Circa € 10 miljoen per jaar (€ 20 miljoen in niet-liquide jaren). Impact potentiële CO₂-belasting is afhankelijk van politieke besluitvorming. 	<ul style="list-style-type: none"> Portfoliomanagement en hedging-strategieën in de energiehandelmarkten met energiederivaten.
Winstgevendheid duurzame assets ↑ Lagere toekomstige opbrengsten vanwege dalende elektriciteitsprijzen of dalende marktwaarde van groene stroom.	<ul style="list-style-type: none"> Circa € 10 miljoen per jaar (€ 15 miljoen in niet-liquide jaren). De Nederlandse en Belgische subsidieregelingen nemen niet het volledige prijsrisico weg. Het subsidieregime in het VK impliceert een inherent grotere gevoeligheid voor prijsniveau. Portfolio groeit en daarmee ook het risico. 	<ul style="list-style-type: none"> Spreiding van investeringen over meerdere landen. Afdekken van posities via energiehandelmarkten; er is echter voor een beperkt aantal jaren vooruit een liquide markt. Sluiten van langjarige klantbeleveringstransacties.
Graaddagenrisico → Lagere vraag van klanten naar gas/warmte door milde winter.	<ul style="list-style-type: none"> Circa € 25 miljoen - € 30 miljoen op jaarbasis. Per huishouden neemt het temperatuurrisico geleidelijk af vanwege minder gebruik, als gevolg van betere isolatie en andere technieken. Het weerrisico is ten dele kosteneffectief te mitigeren, maar er blijft een substantieel restrisico. Door het uitbreiden van de klantportefeuille gas en warmte kan dit risico groter worden. 	<ul style="list-style-type: none"> Afsluiten graaddagen-hedges, weersverzekeringen. Gebruikmaken van Eneco's gasopslag-faciliteiten Portfoliomanagement en inzet expertise op voorspelling van weer in relatie tot verwachte energievraag en -aanbod. Toepassing van vraagstuuringsmechanismen samen met onze klanten.
Windvolumerisico ↑ Vanwege weersomstandigheden lager dan gemiddelde productieopbrengsten van windparken (weinig wind).	<ul style="list-style-type: none"> Circa € 35 miljoen - € 55 miljoen op jaarbasis Door het uitbreiden van onze windproductie neemt de invloed van het weer op de resultaten toe. Minder wind leidt tot minder inkomsten. 	<ul style="list-style-type: none"> Afsluiten weersverzekeringen, wind volume hedges Portfoliomanagement en inzet expertise op voorspelling van weer in relatie tot verwachte productie met wind. Sourcing van duurzame energie deels via langjarige inkoop van derden (PPA's).
Risico's ten aanzien van business performance, beheersing en governance van onze deelnemingen en recente overnames →	<ul style="list-style-type: none"> Reputatieschade en financieel verlies in verhouding tot de omvang van de organisatie en het belang dat we hebben. Reputatieschade ontstaat als businessdoelstellingen in onvoldoende mate worden bereikt of zich incidenten op het vlak van de interne beheersing voordoen. Financieel verlies ontstaat bij het niet realiseren van beoogde synergievoordelen bij te consolideren overnames, bij schades of bij het niet kunnen waarmaken van de groei-doelstellingen bij overnames en deelnemingen. Wij geven onze op innovatie gerichte deelnemingen bewust meer ruimte zodat ze sneller kunnen innoveren en excelleren; daarbij accepteren we dat er een inherent groter risico kleeft aan dit type deelnemingen. 	<ul style="list-style-type: none"> Eneco houdt middels zijn vertegenwoordigende zetels in toezichhoudende organen van zijn deelnemingen toezicht en toetst het beleid van het management ten aanzien van bedrijfsontwikkeling en interne beheersing. Voor mee te consolideren deelnemingen geldt dat aanvullende eisen gesteld worden, met name op verslaggevings- en IT-controls, als deze niet in lijn zijn met Eneco standaarden. Via periodieke monitoring houden we toezicht op onze ventureportfolio. Het hogere risicoprofiel wordt deels gemitigeerd door de toegepaste transactiestructuur en voorwaarden (bijvoorbeeld gebruik van preferente aandelen).

1 ↑ risico gestegen t.o.v. 2018 ↓ risicogedaald t.o.v. 2018 → risico gelijk aan 2018.

2 Zie noot 31 van de geconsolideerde jaarrekening voor nadere toelichting van de beheersing van financiële risico's.

Risico (trend t.o.v. 2018 ↑→↓)	Potentiële impact	Beheersmaatregelen
Financiële verslaggeving		
Risico's op het gebied van de interne en externe financiële planning en verslaggeving →	<ul style="list-style-type: none"> ● Reputatieschade, claims en juridische procedures. ● Niet-compliant of onjuiste verslaggeving. ● Ontbreken van juiste, tijdige en onderbouwde financiële stuurinformatie ten behoeve van besluitvorming door management. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Up-to-date houden van kennis over de financiële verslaggeving. ● De interne controle en administratief-organisatorische maatregelen, waaronder onze accountingrichtlijnen. ● Procedures voor periodieke afsluiting, rapportage, forecasting en energiebalans.
Operationeel – IT gerelateerd		
Ongeautoriseerde toegang tot en/of wijzigingen in IT-systemen alsmede cybersecurity →	<ul style="list-style-type: none"> ● Reputatieschade. ● Fraude. ● Financiële impact: afhankelijk van aard en ernst van het zich voordoende incident kan schade oplopen tot meer dan € 1 miljoen. ● In lijn met de maatschappelijke trend blijft het risico op cybersecurityincidenten hoog. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Bewustwordingstrainingen voor medewerkers. ● Versterkte regie-organisatie voor de aansturing van kritieke leveranciers. ● In Control-programma waarbij self-assessments op belangrijke beheersmaatregelen worden uitgevoerd. Deze maatregelen betreffen bijvoorbeeld wijzigingsbeheer, het aanmaken en afvoeren van accounts, het controleren van toegekende rechten en het toepassen van IT-beveiligingsprotocollen. ● Signalerings- en detectietechnieken op ongeautoriseerde toegang en verdachte activiteiten. ● Penetratietestwerkzaamheden door gespecialiseerde, externe partijen. ● Assurancetoetsing door derden (audits).
Operationeel – Klanten		
Business continuity interruptions → Incidenten en/of storingen in onze warmtelevering, productie en/of handels- en klantsystemen met negatieve impact op de operatie.	<ul style="list-style-type: none"> ● Veiligheidsincidenten met letsel of erger. ● Financiële impact: afhankelijk van de aard en ernst van het zich voordoende incident kan dit oplopen tot meer dan € 5 miljoen. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Veiligheidsbeleid en voorschriften. ● Dubbel uitgevoerd IT-platform voor kritische systemen. ● Uitvoeren van periodieke crisismanagement- en hersteltesten. ● Onderhoud en monitoring van onze warmtenetten en eigen productie-units. ISO 55001-certificering van productie-units, zoals in Utrecht en Delfzijl. ● Kritische bedrijfsfuncties zoals inkoop en facturatie zijn centraal georganiseerd en beheerst.

1 ↑ risico hoger t.o.v. 2018 ↓ risico lager t.o.v. 2018 → risico gelijk aan 2018.

Risico (trend t.o.v. 2018 ↑→↓ ¹)	Potentiële impact	Beheersmaatregelen
Wet- en regelgeving		
Het niet voldoen aan wet- en regelgeving →	<ul style="list-style-type: none"> ● Reputatieschade. ● Claims. ● Juridische procedures. ● Financiële impact: De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) kan boetes opleggen die oplopen tot € 20 miljoen of tot 4% van de wereldwijde omzet voor fundamentele overtredingen of het niet opvolgen van bevelen van de AP. ● Energiebedrijven worden meer data-intensief; de toenemende regelgeving op dat gebied verhoogt het risico. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Privacy en compliance control frameworks bij bedrijfsonderdelen inclusief risicomitigerende maatregelen. ● Up-to-date houden van kennis over aankomende relevante wetgeving en dit actief delen met de business via interne media en kennissessies (o.a. privacy).

1 ↑ risico hoger t.o.v. 2018 ↓ risico lager t.o.v. 2018 → risico gelijk aan 2018.

Integriteit en compliance

Zakendoen volgens de regels is een voorwaarde voor al onze bedrijfsactiviteiten. Eneco voert een proactief compliance-beleid om te voldoen aan wet- en regelgeving. Daarnaast willen we ons onderscheiden met de wijze waarop we met onze klanten, met elkaar en met onze partners omgaan. Daarom sturen we met een integriteitsprogramma op het handhaven van de normen en waarden binnen de onderneming.

Integriteit

Onze waarden zijn: klant eerst, we doen het samen, vertrouwen geven en verantwoordelijkheid nemen. Met deze leidraad voor ons gedrag kunnen we versnellen, versterken en verbinden: precies wat de strategie van ons vraagt. Onze leidraad helpt ons om continu de juiste beslissingen te nemen over de vraag hoe we een activiteit uitvoeren.

In 2019 hebben we in workshops met managers en medewerkers ruimte gecreëerd om verdere invulling aan deze waarden te geven. Daarnaast hebben we onze gedragscode vernieuwd. De nieuwe versie hebben we binnen Eneco geïntroduceerd met een organisatiebrede e-learningmodule. Ook besteden we regelmatig aandacht aan ons integriteitsbewustzijn door te communiceren

via onze zogenoemde 'influencers'. Zij nemen het voortouw om de waarden om te zetten in dagelijks gedrag, zodat meer collega's zich dit eigen kunnen maken.

Er is een meldpunt integriteit en een vertrouwenspersoon. Medewerkers die slachtoffer zijn geworden van ongewenst gedrag, zoals pesten, discriminatie of seksuele intimidatie, kunnen bij deze vertrouwenspersoon terecht. In 2019 zijn er 33 meldingen gedaan bij het meldpunt en de vertrouwenspersoon, ongeveer evenveel als in 2018. Hiervan hield circa 40% verband met fraude of diefstal, 15% met ongewenst gedrag zoals discriminatie, intimidatie en pesten, en 45% met andere integriteit-gerelateerde problemen. Waar nodig zijn na de meldingen disciplinaire maatregelen genomen en aanpassingen in de processen doorgevoerd om nieuwe incidenten te voorkomen.

Compliance

Het niet voldoen aan nationale en internationale wet- en regelgeving brengt risico's met zich mee voor onze 'license to operate' en klantreputatie en mogelijke financiële effecten in de vorm van boetes en ongeldige overeenkomsten. Eneco heeft een compliancebeleid, voert een jaarlijks complianceprogramma uit en heeft een Compliance Officer ter ondersteuning hiervan. Deze werkt nauw samen met de afdelingen Legal en Regulatory Affairs. Daarnaast zijn er in ieder bedrijfsonderdeel aanspreekpunten voor compliancekwesties.

Intern wordt assurance verkregen door middel van de In Control-verklaring en audits. Extern wordt er toezicht gehouden op de naleving van de wet door diverse toezichthouders, waaronder de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Begin 2019 hebben we van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) wederom een ontheffing voor een jaar gekregen van de verplichting tot het hebben van een MiFID-vergunning (MiFID staat voor Markets in Financial Instruments Directive en is een Europese beleggingsrichtlijn).(zie pagina 74)

In 2019 is binnen Eneco een (relatief beperkt) compliance-incident aan het licht gekomen, waarover we de ACM hebben geïnformeerd. In overleg met de ACM zal in 2020 de afhandeling hiervan worden vastgesteld.

In 2019 is er veel aandacht gegaan naar de implementatie van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), die sinds 25 mei 2018 van kracht is. Er is een privacy assessment met een 'peer'-vergelijking uitgevoerd om de status ten aanzien van privacy vast te stellen van het bedrijfs-onderdeel van Eneco in Nederland dat zich richt op consumenten. De aanbevelingen zijn meegenomen in het interne privacy-programma van dit bedrijfsonderdeel. Het privacy-programma zit in een afrondende fase. De resterende aanbevelingen worden in 2020 overgedragen aan de business. Om privacy aantoonbaar te borgen is een Privacy Risk en Control Matrix uitgerold en hebben de bedrijfsonderdelen in Nederland en België een privacy In Control self-assessment doorlopen. Eneco heeft een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld en aangemeld bij de AP om te adviseren en intern toezicht te houden op de naleving van de AVG.

Eneco heeft in totaal vier meldingen gedaan van een datalek: twee bij de autoriteiten die toezicht houden op privacy in Nederland, een in België en een in Duitsland. Samen met branchevereniging Energie Nederland heeft Eneco een voorstel opgesteld voor een nieuwe Gedragscode Slimme Meter voor de Leveranciers, waarin de verplichtingen zijn opgenomen die voortvloeien uit de AVG. Dit voorstel is met de AP besproken en treedt naar verwachting in 2020 in werking, na formele goedkeuring door de AP.

Uit de Verklaring naleving gedragscode voor leveranciers (zie pagina 186) van elektriciteit en gas is gebleken dat we zorgvuldig omgaan met gegevens van onze klanten.

In Control-verklaring

De Raad van Bestuur is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid voor de adequate en effectieve werking van de interne beheersing binnen Eneco Groep.

De Raad van Bestuur heeft onder meer het in de risicoparagraaf beschreven risico-beheersing- en controlesysteem ingezet als instrument om te waarborgen dat de realisatie van strategische, operationele en financiële doelstellingen wordt bewaakt, dat de verslaggeving over financiële en niet-financiële informatie betrouwbaar is en dat wet- en regelgeving wordt nageleefd.

Aan ieder intern risicobeheersings- en controlesysteem zijn inherente beperkingen verbonden. Wij kunnen dan ook niet de absolute zekerheid geven dat wij onze ondernemingsdoelstellingen zullen realiseren of dat zich geen materiele fouten, verliezen, fraudes of overtredingen van wet- en regelgeving zullen voordoen.

Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's is de Raad van Bestuur van mening dat de gehanteerde interne risicobeheersings- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen afwijkingen van materieel belang bevat en dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar voldoende hebben gewerkt.

In 2019 is doorgezet met de projectmatige aanpak ter verdere versterking, uniformering en formalisering van de beheersmaatregelen op financiële verslaggevingsrisico's, energiebalans, ICT- en compliance risico's. Dit programma is in 2018 gestart en geeft invulling aan de professionaliseringslag die de Raad van Bestuur passend vindt voor de ontwikkeling die hij beoogt door te maken op het gebied van de interne beheersing en het zo veel mogelijk uitbannen van risico's op voornoemde gebieden. Genoemd programma wordt in 2020 gecontinueerd.

Remuneratie

Beloningsbeleid Raad van Bestuur

Bij het vaststellen van de beloning voor de leden van de Raad van Bestuur houdt Eneco Groep N.V. rekening met haar bijzondere maatschappelijke positie door het hanteren van het marktprincipe en het matigingsprincipe.

Uitgangspunt

De primaire arbeidsvoorwaarden van de Raad van Bestuur (RvB) worden bepaald op basis van het Bezoldigingsbeleid Raad van Bestuur, dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) van Eneco Holding N.V. op 20 mei 2005 heeft vastgesteld.

Het beloningsbeleid van de RvB moet Eneco Groep in staat stellen om gekwalificeerd management aan te trekken en vast te houden. De gewenste marktpositie voor de arbeidsvoorwaarden van de RvB-leden heeft als referentie het mediaanniveau in de Algemene Markt voor Bestuurders. Hierbij zijn twee beleidsprincipes leidend: het marktprincipe en het matigingsprincipe.

Marktprincipe en matigingsprincipe

Het marktprincipe betekent dat Eneco Groep gezien moet worden als een normaal, commercieel en marktgeoriënteerd bedrijf. Het matigingsprincipe houdt in dat de Raad van Commissarissen (RvC) een terughoudend bezoldigingsbeleid hanteert met het oog op de historie van Eneco Groep en gezien het feit dat de aandelen van Eneco Groep N.V. voor 100% in handen zijn van publieke aandeelhouders (gemeenten). Daarom vertaalt de RvC de benchmark met bedrijven van vergelijkbare omvang en complexiteit in de private sector niet volledig naar de actuele beloning van de bestuurders van Eneco Groep.

Bij de vaststelling van het beloningsbeleid hanteert de RvC het referentiekader van de algemene arbeidsvoorwaarden voor bestuurders, dat wordt opgesteld op basis van de beloningsgegevens van meer dan 200 bestuurders. Om recht te doen aan het marktprincipe positioneert Eneco Groep zich

rond de mediaan van het referentiekader. Hiermee richten we ons op de middelgrote bedrijven uit de referentiegroep en vermijden we dat wordt gemeten ten opzichte van de grootste bedrijven. Het matigingsprincipe houdt in dat we de mediaanuitkomst niet overnemen, maar dat er een reductie plaatsvindt. In overeenstemming met het door de AvA goedgekeurde bezoldigingsbeleid hanteert Eneco Groep in het beloningsbeleid een bandbreedte van plus of min 20% rond de op de mediaan geplaatste referentie. Met de laatste salarisreferentie was de actuele 'matiging' opgelopen tot meer dan 30% ten opzichte van de mediaan.

Variabele beloning

Ook in 2019 was de beloning van de leden van de RvB – met uitzondering van de voorzitter van de RvB – afhankelijk van prestatiecriteria. De vier hoofdcriteria voor variabele beloning lagen grotendeels in lijn met de strategische thema's en waren:

1. financieel resultaat (EBITDA) (prestatie criterium voor CFO, CSGO en COO);
2. succesvol privatiseringstraject (prestatie criterium voor CFO, CSGO en COO);
3. strategie, groei en overnames (prestatie criterium CSGO), herstructurering (prestatie criterium COO) en in control (prestatie criterium CFO);
4. duurzaamheid (prestatie criterium voor CFO, CSGO en COO).

Op de pagina Bestuur op onze corporate website publiceert Eneco Groep jaarlijks het remuneratierapport waarin nadere details over de beloning van de RvB zijn opgenomen.

Assurance-rapport

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant betreffende de duurzaamheidsinformatie in het jaarverslag

Aan de aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen duurzaamheidsinformatie van N.V. Eneco Beheer ("Eneco" of de "Vennootschap") te Rotterdam over 2019 beoordeeld (de "Duurzaamheidsinformatie").

De Duurzaamheidsinformatie bestaat uit de volgende strategische KPI's:

- klanttevredenheid na klantcontact;
- recordable incident frequency;
- aandeel duurzame elektriciteitsproductie in de totale levering;
- leven binnen de grenzen van de aarde (CO₂-uitstoot);
- executiekracht;
- klantcontracten; en
- laadpunten

zoals opgenomen in de hoofdstukken 'Waardecreatie', 'Resultaat: groei in energielevering', 'Resultaat: groei in innovatieve diensten', 'Resultaat: One Planet', 'Enthousiaste en kundige medewerkers' en 'Veiligheid, security en ICT'.

Verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur van de Vennootschap is verantwoordelijk voor het opstellen van het verslag in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative ("GRI") en de intern gehanteerde verslaggevingscriteria zoals toegelicht in het hoofdstuk Verslaggevingsbeleid (samen de "Verslaggevingscriteria"), inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de Raad van Bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van het verslag en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in hoofdstuk Verslaggevingsbeleid en het hoofdstuk 'Topic-specific disclosures and management approach' in de bijlage GRI Content Index.

De Raad van Bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van het verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een conclusie over het verslag op basis van de door ons verrichte beoordeling. Wij hebben onze beoordeling met betrekking tot het verslag verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 3810N, "Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen". Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en onze beoordeling zodanig plannen en uitvoeren dat een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat het verslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De in dit kader uitgevoerde werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit het inwinnen van inlichtingen bij functionarissen van de Vennootschap en het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de informatie opgenomen in het verslag. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij beoordelingswerkzaamheden is daarom ook lager dan mate van zekerheid die wordt verkregen bij controlewerkzaamheden.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor onze conclusie te bieden.

Werkzaamheden

Onze belangrijkste werkzaamheden bestonden uit:

- het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de organisatie;
- het evalueren van de aanvaardbaarheid van het gebruikte verslaggevingsbeleid en de consistente toepassing hiervan, waaronder het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en de redelijkheid van schattingen gemaakt door het management;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de Duurzaamheidsinformatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur;
- het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de Duurzaamheidsinformatie, inclusief het op hoofdlijnen kennisnemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;
- het identificeren van gebieden in de Duurzaamheidsinformatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de duurzaamheidsinformatie. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het afnemen van interviews bij het management (en/of relevante medewerkers) op groeps- en bedrijfseenheid niveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en -beleid en prestaties;
 - het afnemen van interviews bij relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor het verslag, het uitvoeren van interne controles op gegevens en de consolidatie van gegevens in het verslag;
 - het verkrijgen van assurance-informatie dat de Duurzaamheidsinformatie aansluit op de onderliggende administraties van de Vennootschap;
 - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie; en
 - het analytisch evalueren van data en trends aangeleverd voor consolidatie op groepsniveau;
- het aansluiten van de relevante financiële informatie met de jaarrekening;

- het evalueren van de consistentie van de Duurzaamheidsinformatie met de informatie in het jaarverslag buiten de scope van onze beoordeling;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de Duurzaamheidsinformatie; en
- het overwegen of de Duurzaamheidsinformatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Conclusie

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de Duurzaamheidsinformatie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van het beleid van Eneco ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2019 in overeenstemming met de Verslaggevingscriteria.

Rotterdam, 3 maart 2020

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend,

drs. J.A. de Bruin RA

N.V. Eneco Beheer Jaarrekening 2019

Geconsolideerde jaarrekening 2019	80		
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	80	19. Overige financiële vaste activa	127
Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	81	20. Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop	127
Geconsolideerde balans	82	21. Handelsdebiteuren	128
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	83	22. Overige vorderingen	129
Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen	84	23. Liquide middelen	129
		24. Groepsvermogen	130
		25. Personeelsvoorzieningen	131
		26. Overige voorzieningen	133
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	85	27. Rentedragende schulden	135
1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving	85	28. Handelscrediteuren en overige schulden	136
2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	93	29. Niet uit de balans blijken de rechten en verplichtingen	136
		30. Transacties met verbonden partijen	139
		31. Beheersing van financiële risico's	140
		32. Kapitaalmanagement	152
		33. Gebeurtenissen na balansdatum	152
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	108		
3. Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten	108	Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht	153
4. Overige opbrengsten	108	34. Mutatie werkkapitaal	153
5. Personeelsbeloningen	109		
6. Bezoldiging bestuurders	109	Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	154
7. Resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures	111		
8. Financiële baten	111	Venootschappelijke jaarrekening	157
9. Financiële lasten	111	Venootschappelijke winst- en verliesrekening	157
10. Belastingen over het resultaat	111	Venootschappelijke balans	158
11. Overheidssubsidies	112		
		Toelichting op de venootschappelijke jaarrekening	159
Toelichting op de geconsolideerde balans	114	1. Waarderingsgrondslagen	159
12. Materiële vaste activa – activa in eigendom	115	2. Bezoldiging bestuurders en commissarissen	159
13. Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen	116	3. Financiële vaste activa	160
14. Immateriële vaste activa	118	4. Eigen vermogen	160
15. Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur	119	5. Niet uit de balans blijken de rechten en verplichtingen	161
16. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	120	6. Accountantskosten	161
17. Uitgestelde belastingen	122	7. Voorstel winstbestemming 2019	162
18. Afgeleide financiële instrumenten	124		

Geconsolideerde jaarrekening 2019

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

x € 1 mln.	Toelichting	2019	2018
Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten	3	4.271	4.100
Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten		3.236	3.101
Brutomarge		1.035	999
Overige opbrengsten	4	61	83
Brutomarge en overige opbrengsten		1.096	1.082
Personeelsbeloningen	5	260	264
Uitbesteed werk en andere externe kosten		382	389
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa	12	220	180
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties immateriële vaste activa	14	76	73
Overige bedrijfskosten		26	14
Bedrijfskosten		964	920
Bedrijfsresultaat		132	162
Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures	7	-	-9
Financiële baten	8	9	9
Financiële lasten	9	-24	-32
Resultaat voor belastingen		117	130
Belastingen	10	-37	6
Resultaat na belastingen		80	136
Resultaatverdeling			
Resultaat toe te rekenen aan minderheidsaandeelhouders		1	-
Resultaat toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer		79	136
Resultaat na belastingen		80	136

Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

x € 1 mln.	Toelichting	2019	2018
Resultaat na belastingen		80	136
Niet-gerealiseerde resultaten die niet via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Herwaardering van toegezegd-pensioenregelingen		1	-1
Niet-gerealiseerde resultaten die wel via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Translatieverschillen	31	13	-1
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen en afdekking netto-investering in buitenlandse entiteiten	31	-29	-13
Uitgestelde belastingverplichtingen kasstroomafdekkingen en afdekking netto-investering in buitenlandse entiteiten	17 31	8	2
Aandeel in niet-gerealiseerde resultaten van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	16 31	-7	-2
Totaal niet-gerealiseerde resultaten		-14	-15
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		66	121
Resultaatverdeling			
Minderheidsaandeelhouders		1	-
Aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer		65	121
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		66	121

Geconsolideerde balans

x € 1 mln.	Toelichting	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa			
Materiële vaste activa			
- Activa in eigendom	12	2.661	2.495
- Gebruiksrechten geleasede activa	13	212	-
Immateriële vaste activa			
Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	14	1.045	1.074
Uitgestelde belastingvorderingen	16	111	109
Financiële vaste activa			
- Afgeleide financiële instrumenten	17	30	30
- Overige financiële vaste activa	18	51	84
- Overige financiële vaste activa	19	114	129
Totaal vaste activa		4.224	3.921
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop	20	1	2
Immateriële activa en voorraden	14	158	178
Handelsdebiteuren	21	655	722
Actuele belastingvorderingen		6	1
Overige vorderingen	22	162	239
Afgeleide financiële instrumenten	18	225	176
Liquide middelen	23	537	504
Totaal vlottende activa		1.744	1.822
TOTAAL ACTIVA		5.968	5.743
Groepsvermogen			
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	24	2.932	2.936
Minderheidsbelangen	24	5	3
Totaal groepsvermogen		2.937	2.939
Langlopende verplichtingen			
Personeelsvoorzieningen	25	8	9
Overige voorzieningen	26	140	107
Uitgestelde belastingverplichtingen	17	251	267
Afgeleide financiële instrumenten	18	72	76
Leaseverplichtingen	13	193	-
Rentedragende schulden	27	479	464
Overige schulden	28	148	142
Totaal langlopende verplichtingen		1.291	1.065
Kortlopende verplichtingen			
Verplichtingen aangehouden voor verkoop	20	1	3
Personeelsvoorzieningen	25	7	7
Overige voorzieningen	26	2	13
Afgeleide financiële instrumenten	18	214	150
Leaseverplichtingen	13	23	-
Rentedragende schulden	27	72	41
Actuele belastingverplichtingen		4	8
Handelscrediteuren en overige schulden	28	1.417	1.517
Totaal kortlopende verplichtingen		1.740	1.739
TOTAAL PASSIVA		5.968	5.743

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

x € 1 mln.	Toelichting	2019	2018
Resultaat na belastingen		80	136
Aanpassingen voor:			
- Financiële baten en lasten in het resultaat	8.9	15	23
- Belastingen ten laste van het resultaat	10	37	-6
- Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures		-	9
- Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste en immateriële activa	12, 13, 14	296	253
- Resultaat bij verkoop materiële en immateriële vaste activa		5	1
- Mutatie werkkapitaal	33	55	120
- Mutatie voorzieningen, afgeleide financiële instrumenten en overige		33	-19
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		521	517
Ontvangen dividend van geassocieerde deelnemingen en joint ventures		1	2
Betaalde rente		-20	-18
Ontvangen rente		8	10
Ontvangen (-betaalde) vennootschapsbelasting		-56	-83
Kasstroom uit operationele activiteiten		454	428
Nieuw verstrekte leningen		-3	-6
Aflossing verstrekte leningen		-	201
Acquisitie dochterondernemingen (netto, exclusief aangekochte liquide middelen)	15	-22	-288
Desinvestering dochterondernemingen (netto, exclusief verkochte liquide middelen)		7	48
Acquisitie joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen		-7	-12
Desinvestering joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen		-	11
Investerings materiële vaste activa		-325	-229
Desinvesteringen materiële vaste activa		5	5
Investerings immateriële vaste activa	14	-18	-19
Desinvesteringen activa aangehouden voor verkoop		-2	6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-365	-283
Dividendbetalingen		-68	-64
Betaling kortlopende leaseverplichtingen		-25	-
Aflossing langlopende rentedragende schulden	27	-47	-108
Nieuw verkregen langlopende rentedragende schulden	27	82	66
Aankoop/verkoop belang minderheidsaandeelhouders		1	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-57	-106
Mutatie liquide middelen		32	39
Saldo liquide middelen per 1 januari		504	465
Translatieresultaat liquide middelen dochterondernemingen		1	-
Saldo liquide middelen inkrimping consolidatiekring		-	-
Saldo liquide middelen per 31 december		537	504

Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen

x € 1 mln.	Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer ¹						Minderheidsbelangen	Totaal groepsvermogen
	Gestort en opgevraagd kapitaal	Reserve translatieverschillen	Reserve kasstroomafdekkingen	Ingehouden resultaten	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen		
Per 1 januari 2018	122	-6	10	2.613	127	2.866	3	2.869
Aanpassingen in openingsbalans per 1 januari	-	-	-	13	-	13	-	13
Aangepaste openingsbalans per 1 januari	122	-6	10	2.626	127	2.879	3	2.882
Resultaat na belastingen 2018	-	-	-	-	136	136	-	136
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	-1	-13	-1	-	-15	-	-15
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-1	-13	-1	136	121	-	121
Winstbestemming 2017	-	-	-	127	-127	-	-	-
Dividend aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	-	-	-	-64	-	-64	-	-64
Totaal transacties met eigenaren van de vennootschap	-	-	-	63	-127	-64	-	-64
Per 31 december 2018	122	-7	-3	2.688	136	2.936	3	2.939
Resultaat na belastingen 2019	-	-	-	-	79	79	1	80
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	3	-18	1	-	-14	-	-14
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	3	-18	1	79	65	1	66
Winstbestemming 2018	-	-	-	68	-68	-	-	-
Dividend aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	-	-	-	-	-68	-68	-	-68
Wijzigingen minderheidsbelang in dochtervennootschappen	-	-	-	-1	-	-1	1	-
Totaal transacties met eigenaren van de vennootschap	-	-	-	67	-136	-69	1	-68
Per 31 december 2019	122	-4	-21	2.756	79	2.932	5	2.937

¹ Voor verdere informatie omtrent het eigen vermogen raadpleeg toelichting 24 Groepsvermogen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in miljoenen euro.

1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

1.1 Algemene informatie

N.V. Eneco Beheer ('de vennootschap') is een vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Rotterdam en houdstermaatschappij van dochterondernemingen, deelnemingen in joint operations en joint ventures alsmede geassocieerde deelnemingen (deze gezamenlijk aangeduid als 'Eneco' of 'Groep'). De vennootschap is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24246970.

Vanuit haar missie 'duurzame energie van iedereen' investeert de Groep in de verdere verduurzaming van de energieketen met als doel energie ook op langere termijn schoon, leverbaar en betaalbaar te houden voor onze klanten. De Groep richt zich op innovatieve energiediensten en producten. Hiermee kunnen klanten energie besparen, zelf of samen duurzame energie opwekken en energie terug leveren aan het energienet. Daartoe worden nieuwe diensten ontwikkeld die vorm en inhoud geven aan de energietransitie, onder meer via het platform Toon®, innovatieve flexdiensten en diensten gericht op energiebesparing. De Groep is behalve in Nederland ook actief in België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

De belangrijkste strategische samenwerkingsverbanden betreffen deelnemingen, participaties en lidmaatschappen in windparken, zowel onshore als offshore, in zonneparken, in startups en in coöperaties. Dit zijn de gezamenlijke investeringen met Mitsubishi Corporation in het offshore windpark Luchterduinen, het offshore windpark Norther voor de Belgische kust (operationeel vanaf mei 2019) en daarnaast de investering (samen met Partners Group, Shell, Mitsubishi Corporation en Van Oord) in het offshore windpark in ontwikkeling Blauwwind (Borssele III & IV). Vanaf 2018 neemt Eneco ook deel in het offshore windpark in ontwikkeling SeaMade in België. Verder neemt de Groep deel in de energiecentrale Enecogen VOF, in Groene Energie Administratie B.V. (Greenchoice) en in het Duitse Next Kraftwerke GmbH, exploitant van een virtuele energiecentrale ('Virtual Power Plant').

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld door de Raad van Bestuur van de vennootschap. De jaarrekening 2019 is ondertekend door de Raad van Bestuur in de vergadering van 21 februari 2020 en zal ter vaststelling worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de per 31 december 2019 geldende International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Commissie, en Titel 9 Boek 2 BW. Waar nodig zijn waarderingsgrondslagen van joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen in overeenstemming gebracht met die van N.V. Eneco Beheer. De geconsolideerde jaarrekening is met toepassing van het continuïteits- en het toerekeningsbeginsel opgesteld.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 402, Titel 9 Boek 2 BW in beknopte vorm weergegeven.

1.2 Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden

Per 1 januari 2019 zijn een nieuwe IFRS-standaard, een nieuwe IFRS-interpretatie en een aantal wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden door de Europese Commissie goedgekeurd en van kracht geworden. Voor zover relevant worden zij door Eneco vanaf die datum toegepast.

- Nieuwe IFRS-standaard IFRS 16 'Leases'

Algemene impact van de toepassing van IFRS 16

IFRS 16 is van toepassing voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2019. Deze nieuwe standaard vervangt de bestaande regelgeving in IAS 17 'Leases', IFRIC 4 'Determining whether an Arrangement contains a Lease', SIC 15 'Operating Leases – Incentives' en SIC 27 'Evaluating the Substance of Transactions in the Legal Form of a Lease'.

Volgens deze standaard vervalt voor lessees (huurders) bij de verwerking van het leasecontract in de jaarrekening het onderscheid tussen operating en finance leases en is off balance accounting in geval van operating leases niet langer toegestaan. Van bedrijfsmiddelen waarover de beschikkingsmacht bestaat op basis van een operating lease dient het gebruiksrecht in de balans te worden geactiveerd. Daartegenover staat een passivering van de leaseverplichting.

Voor lessors (verhuurders) vervalt dit onderscheid tussen een operating en finance lease niet. De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling voor lessor accounting zijn in 2019 niet veranderd en zijn gelijk aan de in de jaarrekening 2018 vermelde grondslagen.

Eneco heeft gebruik gemaakt van een praktische mogelijkheid ('practical expedient') in IFRS 16 om bij de invoering van deze standaard het cumulatieve effect daarvan in de openingsbalans per 1 januari 2019 te verwerken en niet de vergelijkende cijfers 2018 aan te passen (zgn. 'modified retrospective approach').

Door de implementatie van IFRS 16 worden zowel de geleasede activa als de leaseverplichtingen in de balans verwerkt onder de 'Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa' en de 'Leaseverplichtingen', (zowel onder Langlopende als Kortlopende verplichtingen) tegen de contante waarde van in totaal € 220 mln. respectievelijk € 225 mln. per 1 januari 2019. Het gevolg van IFRS 16 is verder dat de geactiveerde geleasede activa worden afgeschreven over de resterende gebruiksduur en via de 'Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa' ten laste van het resultaat worden gebracht. De leaseverplichtingen worden na eerste opname verminderd met de leasebetalingen en verhoogd door de oprenting. De interestkosten voor het oprenten worden via de 'Financiële lasten' in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Impact verandering van de definitie van een lease

Eneco heeft gebruik gemaakt van de praktische mogelijkheid in IFRS 16 om de bestaande contracten per de transitiedatum van 1 januari 2019 niet opnieuw te beoordelen op basis van de criteria van IFRS 16 of dit leaseovereenkomsten zijn of een lease bevatten. Dat betekent dat contracten die voorheen onder IAS 17 en IFRIC 4 kwalificeerden als een lease ook als zodanig onder IFRS 16 zijn aangemerkt. Contracten die voorheen niet werden gekwalificeerd als een lease zijn dat ook niet met ingang van 1 januari 2019. Dit laatste geldt ook voor de al tot en met 2018 bestaande inkoopcontracten voor energie, zoals vermeld in toelichting 29 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen' van de jaarrekening 2018, en voor zover gerelateerd aan specifieke productiecapaciteit (wind- of zonnepark).

Of nieuwe inkoop- of andere contracten aangegaan vanaf 1 januari 2019, een lease zijn of bevatten is beoordeeld op basis van de IFRS 16-criteria. De verandering van de definitie van een 'lease' volgens de nieuwe regels heeft vooral betrekking op het concept van 'control' (beschikkingsmacht). IFRS 16 bepaalt dat of een contract een lease is of bevat, afhangt of Eneco als lessee (huurder) het recht van control heeft verkregen inzake het gebruik van een specifiek gedefinieerd actief voor een bepaalde periode in ruil voor betaling van een vergoeding.

Voor meer informatie, zie verder toelichting 1.4 'Implementatie IFRS 16 'Leases' per 1 januari 2019'.

- Nieuwe Interpretatie IFRIC 23 'Uncertainty over Income Tax Treatments'

Deze interpretatie geeft richtlijnen voor de verwerking van onzekere (winst)belastingposities in de (half)jaarrekening. Eneco moet vaststellen of zij onzekere belastingposities afzonderlijk beoordeelt, dan wel als collectief. Een belastingplichtige entiteit moet een oordeel vormen en bepalen of elk ingenomen fiscale standpunt onafhankelijk moet worden beoordeeld of dat sommige ingenomen standpunten samen moeten worden overwogen. Die beslissing moet gebaseerd zijn op welke aanpak betere voorspellingen biedt voor het oplossen van de onzekerheid.

Eneco moet daarbij overwegen of het waarschijnlijk is (> 50%) dat de relevante autoriteit elk ingenomen fiscale standpunt of groep van ingenomen standpunten zal accepteren die Eneco ('de entiteit') heeft gebruikt, of van plan is te gebruiken, in de betreffende belastingaangifte:

- Als de entiteit concludeert dat het waarschijnlijk is dat een bepaald ingenomen fiscale standpunt wordt aanvaard, moet de entiteit de belastingpositie consistent met het ingenomen fiscale standpunt in zijn belastingaangifte behandelen.
- Als de entiteit concludeert dat het niet waarschijnlijk is dat een bepaald ingenomen fiscale standpunt wordt aanvaard, moet de entiteit het 'meest waarschijnlijke bedrag' of de 'verwachte waarde' van het ingenomen fiscale standpunt gebruiken bij het bepalen van de belastingpositie. Die beslissing moet gebaseerd zijn op welke methode betere voorspellingen biedt voor het oplossen van de onzekerheid.

Inherent aan de bedrijfsactiviteiten van Eneco, met diverse belastingplichtige entiteiten in meerdere belastingjurisdicties, is een aantal onzekere belastingposities in deze jaarrekening verwerkt. Deze posities zijn conform de uitleg hiervoor in de cijfers opgenomen als het naar het oordeel van Eneco waarschijnlijk resp. niet waarschijnlijk is dat de belastingautoriteiten de posities zullen accepteren. De impact van deze onzekere belastingposities is niet materieel in het kader van deze jaarrekening en is derhalve niet verder toegelicht.

- Wijzigingen van diverse standaarden

Annual Improvements to IFRS Standards 2015-2017 Cycle

- IFRS 3 'Business Combinations': verduidelijking inzake het verkrijgen van zeggenschap ('control') over een bedrijf waarin al werd deelgenomen in de vorm van een joint operation; deze transactie wordt aangemerkt als een bedrijfscombinatie die 'in fasen is gerealiseerd' ('business combination achieved in stages') waarbij geldt dat het reeds gehouden belang in die joint operation wordt geherwaardeerd naar de reële waarde.
- IFRS 11 'Joint Arrangements': verduidelijking inzake het verkrijgen van gezamenlijke zeggenschap ('joint control') over een bedrijf waarin al werd deelgenomen in de vorm van een joint operation; in die situatie vindt geen herwaardering naar reële waarde plaats van de reeds gehouden deelneming in dat bedrijf.
- IAS 12 'Income Taxes': verduidelijking van de reeds bestaande regels inzake de verwerking van belasting op dividenduitkeringen waardoor die nu van toepassing worden op alle belastinggevolgen van dividenden en niet alleen meer in bepaalde specifieke situaties, waarin er verschillende belastingtarieven gelden voor uitgekeerde en niet-uitgekeerde winsten.
- IAS 23 'Borrowing Costs': verduidelijking inzake de situatie dat wanneer een specifieke lening nog uitstaat nadat de activa-post die daarmee verband houdt gereed is voor het beoogde

gebruik of verkoop, deze lening onderdeel wordt van de algemene leningen van een entiteit. Aan de hand daarvan wordt het percentage berekend voor het activeren van rente als onderdeel van de kostprijs van het betreffende actief (zoals materiële vaste activa).

Wijziging in IAS 28 'Investments in Associates and Joint Ventures'

Deze standaard is aangepast om te verduidelijken dat een entiteit IFRS 9 'Financial Instruments', inclusief de vereiste bepalingen inzake bijzondere waardevermindering, toepast op andere langetermijnbelangen dan verkregen aandelen. Bijvoorbeeld verstrekte leningen vanuit Eneco aan de betreffende geassocieerde deelneming of joint venture waarin wordt deelgenomen. Dit geldt alleen indien deze langetermijnbelangen onderdeel uitmaken van de netto-investering in de geassocieerde deelneming of joint venture. Voor de waardering van het aandelenbelang als onderdeel van deze netto-investering wordt de equity methode toegepast. Voor deze andere langetermijnbelangen gelden dan de waarderingsregels volgens IFRS 9 in plaats van voorheen die in IAS 28.

De wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden die hieronder zijn vermeld, zijn van toepassing vanaf boekjaar 2020 en zijn reeds goedgekeurd door de Europese Commissie.

Wijzigingen in IAS 1 'Presentation of Financial Statements' en IAS 8 'Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors'

- De wijzigingen zijn bedoeld om de definitie van 'materieel' ('material') in IAS 1 begrijpelijker te maken en zijn niet bedoeld om het onderliggende concept van 'materialiteit' ('materiality') in IFRS-standaarden te wijzigen.
- Het concept van het 'verbergen' ('obscuring') van materiële informatie met immateriële informatie is opgenomen als onderdeel van de nieuwe definitie.
- De drempel voor materialiteit die gebruikers beïnvloedt, is gewijzigd van 'zou kunnen beïnvloeden' in 'kan redelijkerwijs worden verwacht dat dit invloed heeft'.
- De definitie van 'materieel' in IAS 8 is vervangen door een verwijzing naar de definitie van 'materieel' in IAS 1. Bovendien heeft de IASB andere Standaarden en het 'conceptueel kader' ('The Conceptual Framework for Financial Reporting') gewijzigd als die een definitie van 'materieel' bevatten of verwijzen naar de term 'materieel' om te zorgen voor consistentie.
- De definitie is nu gewijzigd in: "Informatie is materieel als redelijkerwijs kan worden verwacht dat het weglaten, onjuiste weergave of verbergen van invloed is op beslissingen die de primaire gebruikers van financiële overzichten voor algemene doeleinden, nemen op basis van die financiële overzichten; deze overzichten verschaffen financiële informatie over een specifieke rapporterende entiteit."

Wijzigingen in IFRS 9 'Financial Instruments' en IFRS 7 'Financial Instruments: Disclosures' inzake het project 'Interest Rate Benchmark Reform' (EU-endorsed in januari 2020)

De Groep past kasstroomhedge accounting toe om het op Euribor gebaseerd renterisico af te dekken. In de komende jaren wordt Euribor vervangen door nieuwe, te ontwikkelen, rentebenchmarks. De nieuwe rentebenchmarks zijn momenteel niet voorhanden voor de hedgerelaties van de Groep. Toepassing van hedge accounting vereist onder andere een economische relatie tussen het afgedekte risico en het afdekkingsinstrument (renteswapcontracten gebaseerd op Euribor) en de zeer waarschijnlijke fluctueren(de) kasstromen als het afgedekte risico (rentebetalingen gebaseerd op Euribor). De economische relatie en de hoge mate van waarschijnlijkheid van de kasstromen wijzigt als gevolg van de vervanging van Euribor en mogelijk wordt hierdoor niet meer aan de eisen van hedge accounting voldaan onder IFRS 9. IFRS faciliteert een overgangsmaatregel (tijdelijke vrijstelling) waarbij hedge accounting gecontinueerd wordt tijdens de overgang(sfase) naar nieuwe rentebenchmarks. Deze overgangsmaatregel wordt toegepast totdat de onzekerheid over de nieuwe rentebenchmark is verdwenen of de hedgerelatie is beëindigd.

Overige nieuwe IFRS-standaarden, wijzigingen in bestaande standaarden en/of nieuwe interpretaties die op latere boekjaren van toepassing zullen zijn en/of nog niet zijn goedgekeurd door de Europese Commissie en/of niet relevant zijn voor de Groep, zijn niet nader toegelicht in deze jaarrekening.

1.3 Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat N.V. Eneco Beheer, haar dochterondernemingen en het proportionele deel van haar joint operations, alsmede niet-geconsolideerde joint ventures, geassocieerde deelnemingen en overige kapitaalbelangen.

Dochterondernemingen

Een dochteronderneming is een onderneming waarover de vennootschap beslissende zeggenschap heeft. Dit houdt in dat de vennootschap direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van die onderneming beheerst met als doel economische voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van die onderneming. Zeggenschap is gebaseerd op het feit of de investeerder (1) overheersende zeggenschap heeft over de entiteit, (2) onderhevig is aan, en rechten heeft op, variabele rendementen uit de investering in de entiteit en (3) de mogelijkheid heeft om zijn overheersende zeggenschap te gebruiken om het bedrag van deze rendementen te beïnvloeden. Over het algemeen heeft de vennootschap meer dan de helft van de aandelen van haar dochterondernemingen.

De jaarrekening van een dochteronderneming wordt volgens de integrale consolidatiemethode in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum dat beslissende zeggenschap is verworven tot het moment dat die beslissende zeggenschap niet meer bestaat. Bij de bepaling of sprake is van beslissende zeggenschap worden ook potentiële stemrechten meegenomen die onmiddellijk kunnen worden uitgeoefend. Volgens de integrale consolidatiemethode worden in de geconsolideerde jaarrekening de activa, verplichtingen, baten en lasten van dochterondernemingen voor 100% opgenomen. Intercompany-balansposities, -transacties en -resultaten op dergelijke transacties tussen dochterondernemingen worden geëlimineerd.

Minderheidsbelangen (aandeel derden) bestaan uit het kapitaalbelang toebehorend aan de minderheidsaandeelhouders van de reële waarde van de activa en passiva die identificeerbaar waren bij de overname van een dochteronderneming en het minderheidsbelang in de veranderingen van het eigen vermogen die daarna hebben plaatsgevonden. Minderheidsbelangen van derden in het eigen vermogen en het resultaat van dochterondernemingen worden afzonderlijk gepresenteerd.

Joint operations / Joint ventures

Joint operations en joint ventures zijn ondernemingen voor samenwerkingsverbanden, waarvoor contractueel met één of meerdere partijen is overeengekomen, dat zij gezamenlijke beslissende zeggenschap hebben over die onderneming. Hierbij wordt onder een joint operation ('gezamenlijke bedrijfsactiviteit') verstaan een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten op de netto-activa van de overeenkomst hebben.

Alleen het aandeel van de Groep in activa, verplichtingen, baten en lasten in joint operations worden geconsolideerd op basis van de waarderingsgrondslagen van de Groep. Joint ventures worden op basis van de 'equity method' opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van de Groep. Belangen in joint operations en joint ventures worden opgenomen vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat.

Geassocieerde deelnemingen

Een geassocieerde deelneming is een onderneming waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financiële en operationele beleid, maar waarbij geen beslissende zeggenschap aanwezig is. Over het algemeen betreft dit een aandeel van 20% tot 50% van de stemrechten in de geassocieerde deelneming. Het aandeel in geassocieerde deelnemingen wordt in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen volgens de 'equity method'. Hierbij vindt eerste opname plaats tegen de verkrijgingsprijs van de deelneming. Vervolgens wordt de boekwaarde aangepast met het aandeel in het resultaat en verminderd met de ontvangen dividenden. De verkrijgingsprijs van een deelneming is het bedrag waarvoor de deelneming door Eneco is verworven. Als dit bedrag groter is dan de waarde van de overgenomen netto identificeerbare activa, dan omvat dit bedrag mogelijk ook goodwill. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming. Eventuele bijzondere waardeverminderingen van geassocieerde deelnemingen worden niet geëlimineerd.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarin naast de boekwaarde ook eventueel verstrekte leningen aan de deelneming zijn begrepen. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt alleen een voorziening opgenomen indien de Groep zich daarvoor aansprakelijk heeft gesteld.

Overige kapitaalbelangen

Overige kapitaalbelangen zijn investeringen in ondernemingen waarin de Groep een belang heeft en geen beslissende zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Deze belangen worden gewaardeerd tegen reële waarde en mutaties in deze waarde worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Indien de reële waarde niet betrouwbaar te bepalen is, wordt het kapitaalbelang gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Dividenden worden verantwoord in het resultaat op het moment dat deze opeisbaar zijn.

1.4 Implementatie IFRS 16 'Leases' per 1 januari 2019

Aanpassingen in openingsbalans door invoering IFRS 16

Bij de toepassing van IFRS 16 heeft de Groep leaseverplichtingen opgenomen in de balans met betrekking tot leases die eerder waren geclassificeerd als operating leases volgens de criteria van IAS 17 en IFRIC 4. Deze verplichtingen, aangepast op basis van IFRS 16, zijn in de openingsbalans 2019 gewaardeerd tegen de contante waarde van de resterende leasebetalingen, verdisconteerd aan de hand van de 'incremental borrowing rates' van Eneco per activa-categorie. De gewogen gemiddelde 'incremental borrowing rates', toegepast voor de waardering van de leaseverplichtingen per 1 januari 2019 en gerelateerd aan de verschillende daarmee samenhangende activa-categorieën en valutasoorten, variëren van 0,22% tot 3,56%.

De Groep heeft als huurder (lessee) geen leases die eerder onder IAS 17 werden geclassificeerd als finance leases.

Per 1 januari 2019	
Leaseverplichtingen inzake operating leases per 31 december 2018 volgens jaarrekening 2018, tegen nominale waarde	291
Short-term leases waarvan de kosten direct in het resultaat worden verantwoord ¹	-1
Low-value leases waarvan de kosten direct in het resultaat worden verantwoord	-2
Contracten die zijn herbeoordeeld, waarbij non-leasecomponenten (bv. servicekosten) zijn aangemerkt	-3
Aanpassingen als gevolg van een verschillende behandeling van opties in de contracten voor uitbreiding en beëindiging (vergeleken met de 2018-berekening)	1
Aanpassingen met betrekking tot variabele leasebetalingen en/of wijzigingen in de index of koers die van invloed zijn op variabele leasebetalingen	-12
Aanpassingen als gevolg van de proportionele verwerkingsmethode voor joint operations	-15
Aanpassingen als gevolg van overige verschillen	4
Leaseverplichtingen opgenomen in de balans per 1 januari 2019 nominaal	263
Leaseverplichtingen opgenomen in de balans per 1 januari 2019 verdisconteerd	225
Waarvan:	
- Kortlopende leaseverplichtingen	22
- Langlopende leaseverplichtingen	203

¹ Voor deze berekening betreft dit twee categorieën: short-term leasecontracten die voor maximaal 12 maanden waren afgesloten en het restant van meerjarige leasecontracten waarvan de laatste termijnen in 2019 aflopen.

De gebruiksrechten voor de geleasede activa zijn voor een gelijk bedrag als de desbetreffende leaseverplichtingen gewaardeerd en in de openingsbalans 2019 verwerkt, gecorrigeerd met het bedrag van alle vooruitbetaalde of overlopende leasebetalingen met betrekking tot die leaseovereenkomsten zoals opgenomen in de balans per 31 december 2018 en ontvangen lease incentives. Er waren geen leasecontracten die op de datum van eerste toepassing verlieslatend waren en een aanpassing in de waardering van de gebruiksrechten vereisen.

De per 1 januari 2019 in de balans opgenomen gebruiksrechten voor de geleasede activa van totaal € 220 mln. hebben betrekking op grond en gebouwen voor € 212 mln. en overige bedrijfsmiddelen voor € 8 mln.

De verandering van de waarderingsgrondslagen inzake leasecontracten heeft de volgende posten in de openingsbalans per 1 januari 2019 beïnvloed:

Per 1 januari 2019	
Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa	220
Uitgestelde belastingvorderingen	-
Overige langlopende schulden	5
Rentedragende schulden - leaseverplichtingen	-225
Overige kortlopende schulden	-
Totale impact	-

De netto impact van de implementatie van IFRS 16 op het Eigen vermogen van de Groep per 1 januari 2019 is nihil.

Aanpassingen presentatie in winst- en verliesrekening 2019 door invoering IFRS 16

De verandering van de waarderingsgrondslagen inzake leasecontracten heeft geleid tot verschillen in presentatie en bedragen in de winst- en verliesrekening vergeleken met de toepassing van de voorgaande standaard IAS 17:

	2019	
	IFRS 16 (nieuw)	Pro forma IAS 17 (oud)
Uitbesteed werk en andere externe kosten	2	28
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa	22	-
Financiële lasten	4	-
Totaal bedrag leasekosten	28	28

Impact van IFRS 16 op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

De presentatie van betaalde bedragen inzake leaseovereenkomsten in het geconsolideerde kasstroomoverzicht is na de invoering van IFRS 16 als volgt:

- betalingen in verband met 'short-term leases', 'low-value leases' en variabele leasetermijnbetalingen die niet zijn opgenomen in de waardering van de leaseverplichtingen, worden gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten';
- betalingen voor het interest-deel van de leaseverplichtingen worden gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten';
- betalingen voor het nominale / principale deel van de leaseverplichtingen worden gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit financieringsactiviteiten'.

Onder IAS 17 werden alle leasebetalingen uit hoofde van operating leases gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten'.

Toegepaste praktische mogelijkheden ('practical expedients') volgens IFRS 16

Bij de implementatie van IFRS 16 heeft de Groep de volgende mogelijkheden ('practical expedients') toegepast die door deze standaard zijn toegestaan:

- contracten die voorheen onder IAS 17 en IFRIC 4 kwalificeerden als een lease zijn ook onder IFRS 16 als zodanig aangemerkt; contracten die voorheen niet werden gekwalificeerd als een lease zijn dat ook niet met ingang van 1 januari 2019;
- het gebruik van één disconteringsvoet voor de waardering van een leaseportefeuille per activacategorie (bijvoorbeeld grond en gebouwen) rekening houdend met de soort valuta;
- het toepassen van eerdere beoordelingen of leasecontracten verlieslatend zijn;
- de accounting van (voorheen) operating leaseovereenkomsten met een resterende leaseperiode van minder dan 12 maanden op 1 januari 2019 als 'short-term leases';
- de uitsluiting van eerder betaalde initiële directe kosten voor de waardering van de gebruiksrechten voor de gelease activa op de datum van eerste toepassing; en
- het achteraf gebruiken van nieuwe informatie bij het bepalen van de leaseperiode wanneer het contract opties bevat om de huurovereenkomst te verlengen of te beëindigen.

Voor meer informatie, zie toelichtingen 2.7 'Materiële vaste activa - gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen', 2.8 'Leases – verhuur van materiële vaste activa', 13 'Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen', 29 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' en 31.3 'Liquiditeitsrisico'.

2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

2.1 Algemeen

Hierna worden de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling samengevat die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2019.

De waarderingsgrondslagen in deze jaarrekening zijn consistent met de waarderingsgrondslagen, toegepast in de jaarrekening 2018, met uitzondering van invloeden van nieuw toegepaste en gewijzigde standaarden, zoals vermeld in paragraaf 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'.

Oordelen, schattingen en veronderstellingen

Het opmaken van een jaarrekening brengt mee dat het management oordelen, schattingen en veronderstellingen toepast die van invloed zijn op de verantwoorde bedragen en op de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. De toegepaste oordelen, schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis, ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Toegepaste oordelen, schattingen en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Oordelen

De volgende toelichtingen bevatten informatie die is gebruikt voor het vormen van oordelen bij de toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving die significant effect hebben op de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen:

- toelichting 2.2 'Opbrengsten' onder Energielevering en Energie-gerelateerde activiteiten: of de opbrengsten worden verantwoord gedurende een periode of op een bepaald moment;
- toelichting 3 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten': of de Groep acteert als agent of principaal; en
- toelichting 'Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen': de mate van zeggenschap die de Groep heeft over een deelneming.

Schattingen en veronderstellingen

Schattingwijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien indien de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben. Indien de schattingwijziging tevens betrekking heeft op toekomstige perioden dan vindt wijziging prospectief plaats in de hiervoor relevante perioden. Informatie over de belangrijkste schattingen en veronderstellingen met een aanzienlijk risico op een materiële aanpassing van de boekwaarde van activa en passiva dan wel impact op resultaatposten zijn onder andere opgenomen in de volgende toelichtingen:

- toelichting 3 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten': het geschatte verbruik inzake energielevering zoals is uitgelegd in paragraaf 2.2 (waarderingsgrondslagen voor de opbrengsten);
- toelichting 12 'Materiële vaste activa – activa in eigendom': de gebruiksduren van materiële vaste activa;
- toelichting 13 'Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen': de gebruiksduren van geleasede activa indien afwijkend van de leasetermijn en het al dan niet uitoefenen van verlengingsopties van leasecontracten;

- toelichting 14 'Immateriële vaste activa': de gebruiksduren van immateriële vaste activa en bijzondere waardeverminderingen van activa, alsmede belangrijke veronderstellingen die ten grondslag liggen aan realiseerbare bedragen in het kader van het uitvoeren van een impairment test;
- toelichting 17 'Uitgestelde belastingen': erkenning van uitgestelde belastingvorderingen ofwel de beschikbaarheid van toekomstig belastbare winst waartegen overdraagbare fiscale verliezen kunnen worden gebruikt;
- toelichting 21 'Handelsdebiteuren': de belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan het bepalen van de voorziening dubieuze debiteuren op basis van de 'expected credit losses'-methode; en
- toelichtingen 25 'Personeelsvoorzieningen' en 26 'Overige voorzieningen' (waarvan de amoveringsvoorzieningen de grootste categorie betreffen): de belangrijkste (actuariële) parameters voor en inschattingen van de hoogte van deze voorzieningen.

Bijzondere waardevermindering van activa

Van een bijzondere waardevermindering is sprake indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde van een actief wordt bepaald op basis van de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen.

Deze contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belastingen waarin de tijdswaarde van geld en de specifieke risico's van het actief tot uitdrukking komen. Voor activa die niet zelfstandig kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waarvan de betreffende activa deel uitmaken.

Een kasstroomgenererende eenheid is de kleinste identificeerbare groep activa die zelfstandig kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroomgenererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten.

Goodwill wordt bij eerste vaststelling toegewezen aan een of meerdere kasstroomgenererende eenheden, in overeenstemming met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld.

Halfjaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Als een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor het betreffende actief of de kasstroomgenererende eenheid. Voor goodwill wordt jaarlijks de realiseerbare waarde bepaald.

Als de boekwaarde van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen activa hoger is dan de realiseerbare waarde wordt de boekwaarde tot de realiseerbare waarde teruggebracht. Deze bijzondere waardevermindering wordt ten laste van het resultaat gebracht. Een bijzondere waardevermindering van een kasstroomgenererende eenheid wordt eerst in mindering gebracht op de goodwill die aan de desbetreffende eenheid (of groepen van eenheden) is toegewezen en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de betreffende eenheid (of groepen van eenheden).

Een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering kan worden teruggenomen ten gunste van het resultaat als de oorzaak van vermindering die daarvoor bestond niet langer bestaat of is veranderd. Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen.

Vreemde valuta

De euro (€) is de functionele valuta van de Groep en is eveneens de valuta waarin de jaarrekening wordt gepresenteerd. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op de datum waarop deze transacties plaatsvinden. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen op balansdatum worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op balansdatum. Valutakoersverschillen die optreden bij de omrekening worden verwerkt in het resultaat.

Indien de functionele valuta van buitenlandse dochterondernemingen, joint operations, joint ventures of geassocieerde deelnemingen afwijkt van de euro, worden de koersverschillen als gevolg van omrekening verantwoord onder translatieverschillen in het eigen vermogen. Het cumulatieve translatieverschil wordt ten gunste, respectievelijk ten laste van het resultaat gebracht bij eventuele verkoop van een buitenlandse dochteronderneming, joint operation, joint venture of geassocieerde deelneming. Translatieverschillen van monetaire items die onderdeel uitmaken of uitmaakten van de netto-investering in vornoemde buitenlandse activiteiten worden tevens gecumuleerd in de translatiereserve en bij verkoop van de buitenlandse activiteiten naar het resultaat gebracht.

Saldering

Vorderingen en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens sprake is van intentie tot het gesaldeerd afwikkelen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of sprake is van een actief of een verplichting.

2.2 Opbrengsten

Prestatieverplichtingen

Opbrengsten worden verantwoord op basis van de te verwachten vergoeding als aan de leveringsverplichting van goederen of diensten is voldaan. De vergoeding kan bestaan uit een vaste prijs met voor enkele productvormen een aanvulling met een variabele prijs. Eneco neemt de variabele prijs van de prestaties uitsluitend op wanneer het zeer waarschijnlijk is dat geen significante terugname van het cumulatieve bedrag van de opbrengsten zal plaatsvinden zodra de onzekerheid die samenhangt met de variabele prijs bekend is. Ter bepaling van de opbrengsten worden contracten geïdentificeerd evenals eventuele afzonderlijke prestatieverplichtingen binnen de contracten. Er is sprake van afzonderlijke prestatieverplichtingen indien het goed of dienst een zelfstandige waarde heeft voor de eindgebruiker en de levering niet in hoge mate afhankelijk is van andere onderdelen van het contract. Na het vaststellen van de transactieprijs wordt deze gealloceerd naar de afzonderlijke prestatieverplichtingen op basis van de prijzen waarvoor deze goederen of diensten aan afnemers worden verkocht.

Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor eigen risico (indien Eneco als principaal optreedt), worden als opbrengst verantwoord. Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor derden (wanneer Eneco agent is) worden niet als opbrengst verantwoord. De Groep hanteert in het algemeen een betaaltermijn van 15-30 dagen afhankelijk van het type klanten.

Voor iedere prestatieverplichting wordt vastgesteld of deze wordt voldaan gedurende een bepaalde periode of op een bepaald tijdstip. Eneco past de praktische oplossing van IFRS 15 toe om mogelijke financieringscomponenten bij voorschotten en periodieke vergoedingen van afnemers niet in aanmerking te nemen indien deze niet significant zijn op basis van een beoordeling op portfolioniveau.

Verrichte of nog te verrichten prestatieverplichtingen die in de voorgaande of latere periode worden afgewikkeld resulteren in contractactiva respectievelijk contractverplichtingen. Een contractactief uit hoofde van opbrengsten is een voorwaardelijk recht op een vergoeding voor de Groep in ruil voor goederen of diensten aan de afnemer. Zodra de goederen of diensten aan de afnemer zijn overgedragen en de Groep geen risico meer heeft uit hoofde van de transactie wordt

dit actief gepresenteerd als een vordering (debiteurenvorderingen of 'nog te factureren bedragen'). Deze vorderingen vormen geen onderdeel van de contractactiva.

Een contractverplichting is de verplichting om goederen of diensten over te dragen aan een afnemer waarvoor de Groep een vergoeding heeft ontvangen of nog zal ontvangen. Te verrekenen bedragen uit hoofde van voorschotbetalingen voor energie vallen onder de overige schulden en vormen geen onderdeel van de contractverplichtingen.

Energielevering

Opbrengsten uit de verkoop van energie aan eindverbruikers worden opgenomen gedurende de periode waarin de energie wordt geleverd aan de klant. Wanneer de Groep bedragen gedurende of aan het einde van de contractduur aan de klant betaalt dan worden deze in mindering gebracht op de opbrengst gedurende de looptijd van het contract.

De afrekening van verkopen aan grootverbruikers vindt maandelijks op basis van meterstanden plaats. Voor verkopen aan kleinverbruikers is de afrekening eveneens gebaseerd op meterstanden dan wel op meteropnames gespreid over het hele jaar. De omvang van de energielevering gedurende de verslagperiode aan kleinverbruikers en de opbrengstwaarden daarvan worden daarom deels geschat op basis van historische verbruiksgegevens, standaardklantprofielen, weersomstandigheden en van toepassing zijnde energietarieven. Op basis van historische informatie van meteropnames is vastgesteld dat de gehanteerde data om verbruiksgegevens te schatten per balansdatum voldoende betrouwbaar zijn.

Het verschil tussen de leveringen aan kleingebruikers volgens de termijnfacturen en de daadwerkelijk geleverde hoeveelheid energie wordt aan het eind van de verslagperiode in de nog te factureren of te verrekenen bedragen opgenomen. De van warmteklanten ontvangen bijdragen voor aansluitkosten worden verwerkt als contractverplichtingen en worden gedurende de geschatte gebruiksduur lineair ten gunste van het resultaat gebracht.

De opbrengsten van de geleverde energie van lopende energiecontracten correspondeert direct met de afname door de afnemer. Eneco maakt gebruik van de praktische toepassing volgens IFRS 15 om de prijs van toekomstige prestatieverplichtingen niet toe te lichten en neemt alleen de verkoopverplichtingen op volgens de bepalingen van de "Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen" (zie toelichting 29).

Energie-gerelateerde activiteiten

De opbrengsten uit de aanleg, onderhoud en verhuur van energie-installaties en verbruikstoestellen alsmede uit de verkoop van zonnepanelen en abonnementen op slimme thermostaten zijn opgenomen als opbrengsten uit energie-gerelateerde activiteiten. Bij de aanleg van verbruikstoestellen en de verkoop van zonnepanelen en slimme thermostaten wordt de opbrengst verantwoord op het moment dat de beschikkingsmacht over het goed is overgedragen aan de klant. De andere genoemde energie-gerelateerde activiteiten worden als opbrengst in aanmerking genomen gedurende de periode van levering.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer een redelijke zekerheid bestaat dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of worden ontvangen. Exploitatiesubsidies ter compensatie voor kosten worden als opbrengsten verantwoord in de periode waarin die kosten worden gemaakt.

2.3 Inkoopkosten energie

De inkoop van energie bestaat uit direct toewijsbare kosten aan de verkoop van energie aan eindverbruikers. De inkoopkosten van energiecontracten en -commodities die zijn aangegaan met als doel het daadwerkelijk verkrijgen van energie ('own use'), worden in dezelfde periode verantwoord als de periode waarin de opbrengst van de verkoop wordt gerealiseerd.

Contractwervingskosten die additioneel gemaakt worden voor het verkrijgen van contracten worden, op voorwaarde dat deze kosten worden terugverdiend, geactiveerd als vooruitbetaalde kosten en geamortiseerd over de looptijd van de contracten. De amortisatiekosten worden gepresenteerd afhankelijk van het verkoopkanaal als 'inkoop energie' of 'uitbesteed werk en andere externe kosten'. Voor contracten met een looptijd van één jaar of korter worden deze wervingskosten direct ten laste van het resultaat gebracht.

2.4 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten de rentebaten van belegde en uitstaande middelen, dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen, rentelasten van opgenomen gelden, rentelasten als gevolg van de periodieke oprenting van voorzieningen en leaseverplichtingen, valutakoersresultaten en winsten en verliezen op financiële afdekkingsinstrumenten die in het resultaat worden verwerkt. Rentebaten en -lasten worden opgenomen volgens de effectieve rentemethode. Dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen worden verantwoord zodra deze opeisbaar zijn.

2.5 Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat omvatten de actuele belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste (of ten gunste) van het resultaat gebracht, tenzij het posten betreffen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen.

De actuele belastingen betreffen de bedragen die waarschijnlijk verschuldigd of verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar. Deze zijn berekend op basis van de geldende belastingwetgeving en -tarieven.

Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen, inclusief belastingen die door dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen of joint ventures zijn verschuldigd op uitkeringen aan de Groep.

Additionele belastingen op het resultaat voor dividenduitkeringen worden gelijktijdig verwerkt met de verplichting om het betreffende dividend uit te keren.

2.6 Materiële vaste activa – activa in eigendom

De materiële vaste activa worden opgenomen tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De kostprijs van activa die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en overige direct toerekenbare kosten. Kostenbijdragen van derden en overheidssubsidies worden op de kostprijs in mindering gebracht, voor zover dit geen bijdragen van afnemers betreffen. Mits daarvoor een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting bestaat wordt in de kostprijs een contant gemaakte schatting opgenomen van het bedrag dat naar verwachting bij het einde van het gebruik van het actief nodig is voor ontmanteling, sloop, verwijdering en herstel tot de oorspronkelijke staat van de locatie waar het actief is gesitueerd.

Financieringskosten (bouwrente) die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden in de kostprijs opgenomen. Als een actief uit meerdere significante componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk opgenomen.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer een redelijke zekerheid bestaat dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of worden ontvangen.

Investeringsubsidies ter compensatie van de kosten van een actief worden op de kostprijs van dat actief in mindering gebracht en vervolgens gedurende de gebruiksduur van dat actief meegenomen in de berekening van de afschrijvingen.

Uitgaven na eerste opname

Latere uitgaven worden alleen aan de boekwaarde van een actief toegevoegd indien en voor zover daardoor de toestand van het actief is verbeterd ten opzichte van zijn oorspronkelijk geraamde prestatienorm. Reparatie en onderhoud worden als last genomen in de periode dat de betreffende kosten ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur, rekening houdend met de geschatte restwaarde. De gebruiksduur en restwaarde worden jaarlijks beoordeeld, eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op grond, terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Bedrijfsgebouwen	25 - 50
Machines en installaties	10 - 50
Overige bedrijfsmiddelen	3 - 25

2.7 Materiële vaste activa - gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen

Algemeen

Vanaf 1 januari 2019 worden leaseovereenkomsten in de balans verwerkt als een gebruiksrecht voor een geleased actief en een overeenkomstige leaseverplichting op de datum waarop het geleasede actief beschikbaar is voor gebruik door Eneco. De beoordeling of een contract een leaseovereenkomst is of een lease bevat vindt plaats bij aanvang van dat contract. Indien betalingen niet-leasecomponenten bevatten (bijv. onderhouds- of servicekosten) dan worden deze niet meegenomen in de waardering in de balans maar ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop de prestaties betrekking hebben.

Bedrijfsmiddelen met een waarde minder dan USD 5.000 ('low-value leases'), om praktische redenen wordt EUR 5.000 als grens gehanteerd, of met een leasetermijn korter dan 12 maanden ('short-term leases') zijn binnen IFRS 16 vrijgesteld van activering waar de Groep gebruik van maakt.

Waardering leaseverplichtingen

Verplichtingen die voortvloeien uit een leasecontract worden initieel gewaardeerd op basis van de contante waarde van de volgende soorten leasebetalingen:

- vaste betalingen (inclusief termijnbetalingen die variabel lijken maar naar hun aard vast zijn), na aftrek van eventuele te ontvangen lease 'incentives';
- variabele leasebetalingen die zijn gebaseerd op een index of een koers;
- bedragen die naar verwachting verschuldigd zullen zijn onder restwaarde-garanties;
- de uitoefenprijs van een koopoptie als het redelijk zeker is dat van die optie gebruik zal worden gemaakt;
- leasebetalingen als gevolg van een verlengingsoptie als het redelijk zeker is dat van die optie gebruik zal worden gemaakt;

- uitbetalingen van boetes voor het beëindigen van de huurovereenkomst, indien de huurtermijn overeenkomt met de huurder die die optie uitoefent.

Een leaseverplichting wordt initieel verdisconteerd aan de hand van de interestvoet die impliciet in het leasecontract is opgenomen. Als dat percentage niet beschikbaar is, wordt de 'incremental borrowing rate' van de desbetreffende activacategorie gebruikt. Dit is het rentetarief dat Eneco zou moeten betalen om de benodigde liquide middelen te lenen om een actief van vergelijkbare waarde te verkrijgen in een vergelijkbare economische omgeving met vergelijkbare voorwaarden.

Vervolgens wordt de leaseverplichting opgericht tegen de interestvoet die impliciet in het leasecontract is opgenomen of, als deze niet beschikbaar is, tegen de 'incremental borrowing rate'. De leaseverplichting wordt verminderd met de lease-betalingen en verhoogd door oprenting. De interestkosten voor het oprenten worden via de 'Financiële lasten' in de winst- en verliesrekening verwerkt. Deze financieringskosten worden ten laste van het resultaat gebracht gedurende de leaseperiode op een dussdanige manier dat een constante periodieke rentevoet gegenereerd wordt voor het resterende saldo van de leaseverplichting.

Eneco maakt een herbeoordeling van het leasecontract en past een herwaardering toe van de leaseverplichting en van het daarmee samenhangende gebruiksrecht van het geleasede actief indien:

- de leasetermijn is aangepast of er is een verandering in de inschatting van de uitoefening van een koopoptie;
- de nog te betalen (variabele) leasebedragen zijn gewijzigd door aanpassingen in een index of koers of een verandering in de verwachte betaling inzake een gegarandeerde restwaarde; en
- een leasecontract is aangepast en deze aanpassing van de lease is niet verwerkt als een afzonderlijke (nieuwe) leaseovereenkomst.

Waardering gebruiksrechten van geleasede activa

Gebruiksrechten van geleasede activa worden initieel gewaardeerd tegen kostprijs en omvatten het volgende:

- het bedrag van de initiële waardering van de leaseverplichting;
- leasebetalingen gedaan op of voor de ingangsdatum minus ontvangen lease incentives;
- eventuele initiële directe kosten; en
- verwachte herstelkosten (amoveringskosten) indien contractueel verplicht.

Het gebruiksrecht voor het geleasede actief wordt vervolgens afgeschreven ten laste van het resultaat op lineaire basis over de kortste termijn van de gebruiksduur of de leasetermijn van het actief.

Onder IFRS 16 worden gebruiksrechten voor geleasede activa beoordeeld op een bijzondere waardevermindering in overeenstemming met de regelgeving in IAS 36 'Impairment of Assets'. Daarmee vervalt de verplichting onder de vorige standaard IAS 17 om een voorziening te vormen voor een verlieslatend contract.

Bedragen die niet zijn opgenomen in de waardering van leaseverplichtingen

Dit betreft de volgende betalingen:

- betalingen in verband met kortlopende leaseovereenkomsten ('short-term leases') en leases van activa met een lage waarde ('low-value leases') worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen onder de regel 'Uitbesteed werk en andere externe kosten'.

Kortlopende leasecontracten zijn overeenkomsten met een leasetermijn van 12 maanden of korter en geleasede activa met een lage waarde omvatten vooral ICT-apparatuur en klein kantoormeubilair; en

- bedragen voor variabele leasebedragen die niet samenhangen met / afhankelijk zijn van een index of een koers.

Deze bedragen worden als kosten geboekt in de periode dat een bepaalde gebeurtenis of conditie zich voordoet en zijn in de winst- en verliesrekening opgenomen als 'Uitbesteed werk en andere externe kosten'.

Belangrijkste waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen volgens IAS 17 'Leases'

Tot en met het boekjaar 2018 werden eerst alle contracten waarvan het vermoeden was dat deze een lease bevatten, beoordeeld op grond van de criteria in IFRIC 4 'Determining whether an Arrangement contains a Lease'. Vervolgens werden al deze contracten met leases van materiële vaste activa geclassificeerd als een operating lease; de Groep had als huurder (lessee) geen finance leases. Betalingen die zijn gedaan onder operating leases (na aftrek van eventuele incentives die zijn ontvangen van de verhuurder) werden ten laste van het resultaat gebracht gedurende de leaseperiode (grotendeels als 'Uitbesteed werk en andere externe kosten' in de winst- en verliesrekening).

2.8 Leases – verhuur van materiële vaste activa

Lease-overeenkomsten waarbij Eneco als verhuurder (lessor) feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als een operating lease. Indien dit niet het geval is worden deze overeenkomsten gezien als een finance lease. Deze resultaat- en waarderingsgrondslagen zijn niet gewijzigd door de invoering van IFRS 16 per 1 januari 2019.

Materiële vaste activa die op basis van een operating lease-overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden opgenomen en verwerkt volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. De leasebaten worden lineair over de leaseperiode in de winst- en verliesrekening verwerkt, tenzij een andere toerekening meer in overeenstemming is met het patroon van de, met het lease-object verkregen, opbrengsten. Eventuele vergoedingen, zoals voor service en reparatie, die opgenomen zijn in de leasetermijnen, worden verwerkt in overeenstemming met de criteria voor het verlenen van diensten.

Materiële vaste activa die op basis van een finance lease-overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden als (langlopende) vorderingen opgenomen ter hoogte van de netto-investering in die activa. De leasebetalingen worden op basis van de constante periodieke rente gesplitst in een rente-component en een aflossingscomponent. De rentecomponent wordt in de betreffende periode ten gunste van het resultaat gebracht en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leasevordering.

2.9 Goodwill

De overnameprijs van een dochteronderneming, joint operation, joint venture of geassocieerde deelneming is gelijk aan het bedrag dat voor de verwerving van het kapitaalbelang is betaald. Wanneer deze overnameprijs hoger is dan het aandeel in de reële waarde op verwervingsdatum van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen, wordt het meerdere verantwoord als goodwill. Een eventueel negatief verschil wordt verwerkt als bate ten gunste van het resultaat (badwill).

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen (impairments). Goodwill wordt toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden. Jaarlijks wordt getoetst of goodwill een bijzondere waardevermindering moet ondergaan.

Betaalde goodwill bij de overname van dochterondernemingen en joint operations wordt in de balans opgenomen onder de immateriële vaste activa. Goodwill die is betaald voor het verkrijgen van een joint venture of geassocieerde deelneming is opgenomen in de verkrijgingsprijs.

2.10 Overige immateriële vaste activa

Overige immateriële vaste activa betreffen klantenbestanden verworven bij overnames, software en licenties, concessies, vergunningen, merknamen, overige rechten en ontwikkelingskosten. De kosten hiervan worden geactiveerd indien waarschijnlijk is dat deze activa economisch voordeel zullen brengen en de kosten betrouwbaar kunnen worden bepaald. Overige immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Klantenbestanden

Een klantenbestand dat is verkregen van een overgenomen partij wordt bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, dit is inclusief de meegekochte geactiveerde contractwervingskosten. Deze waarde wordt op de overnamedatum bepaald op basis van de meest recente soortgelijke transacties mits de economische omstandigheden vergelijkbaar zijn, anders wordt de reële waarde bepaald door discontering van geschatte toekomstige netto kasstromen van dit actief.

Software

Software wordt geactiveerd tegen kostprijs. Zowel voor standaardsoftware als maatwerksoftware bestaat de kostprijs uit de eenmalige kosten van licenties, verhoogd met de kosten om de software gebruiksklaar te maken. Alle toerekenbare kosten van softwareproducten, die kwalificeren als immaterieel vast actief, worden tegen kostprijs opgenomen. Kosten van onderhoud van software worden als last verwerkt in de periode waarin deze ontstaan.

Merknamen

Als de Groep besluit in het kader van een bedrijfscombinatie om de merknaam van die overgenomen partij in stand te houden om commerciële redenen, wordt deze bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt op de overnamedatum bepaald op basis van de 'relief from royalty method'.

Ontwikkelingskosten

Ontwikkelingskosten zijn gericht op de toepassing van kennis verkregen door eigen onderzoek of door derden, voor een plan of ontwerp voor de productie of toepassing van verbeterde materialen, producten, processen, systemen of diensten, voorafgaand aan het begin van commerciële productie of gebruik. Ontwikkelingskosten worden alleen geactiveerd indien deze kunnen worden aangemerkt als immaterieel vast actief, anders worden deze kosten als last genomen in de periode waarin deze zijn ontstaan. Onderzoekskosten zijn gericht op het verwerven van nieuwe wetenschappelijke of technische kennis en inzichten. Deze kosten worden in het resultaat genomen in de periode waarin deze ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht op basis van de geschatte gebruiksduur en vanaf het moment dat het betreffende actief beschikbaar is voor gebruik. Overige immateriële vaste activa worden afgeschreven volgens de lineaire methode. De restwaarde van deze activa is nihil.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Klantenbestanden	6 - 20
Licenties	3 - 30
Software	3 - 5
Merkmamen	20
Concessies, vergunningen en rechten	3 - 30
Ontwikkelingskosten	5 - 15

2.11 Emissierechten

Emissierechten worden bij eerste opname onderscheiden naar rechten bestemd voor eigen gebruik ('own use') en rechten bestemd voor handelsdoeleinden.

Emissierechten die worden aangehouden om periodiek aan de overheid te kunnen leveren voor de werkelijke CO₂-uitstoot (eigen gebruik) worden opgenomen als immaterieel actief en gewaardeerd tegen kostprijs. Rechten met een vlottend karakter worden gepresenteerd als immateriële activa. Voor deze leveringsverplichting wordt een voorziening aangehouden die eveneens wordt gewaardeerd tegen kostprijs. Ingeval van een verwacht leveringstekort wordt deze voorziening ten laste van het resultaat verhoogd met de laagste van de marktwaarde van dat tekort en de boete die voor dat tekort naar verwachting verschuldigd zal zijn.

Emissierechten die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden verwerkt als afgeleid financieel instrument. De winst of het verlies van de herwaardering naar reële waarde van deze rechten wordt direct in het resultaat verwerkt als overige opbrengsten.

2.12 Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode en toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare tijdelijke verschillen, de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden. Dit is alleen toegestaan indien en voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en de ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

Uitgestelde belastingvorderingen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures worden alleen opgenomen als het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld en dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het tijdelijke verschil kan worden verrekend.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden opgenomen voor alle belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures, behalve als de Groep het moment kan bepalen waarop het tijdelijke verschil wordt afgewikkeld en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil niet in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden met elkaar gesaldeerd als een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de

uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

2.13 Afgeleide financiële instrumenten

Bij de operationele en financieringsactiviteiten worden risico's gelopen door ontwikkelingen in marktprijzen van energiecommodities (elektriciteit, gas, olie e.d.), vreemde valuta, rentestanden en emissierechten. Om deze risico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van afgeleide financiële instrumenten zoals termijn- en swapcontracten. Voor commoditycontracten wordt bij het aangaan van de transactie vastgesteld of het instrument bestemd is voor eigen gebruik ('own use') of risicoafdekking.

Waardering en verwerking

Afgeleide financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Mutaties in de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten worden direct in het resultaat verwerkt, tenzij de afgeleide financiële instrumenten bestemd zijn voor eigen gebruik of worden gebruikt als risicoafdekking. De bepaling van de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten en andere financiële instrumenten is afhankelijk van het niveau van het instrument in de reële waarde-hiërarchie:

Niveau 1

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 1 wordt gebaseerd op genoteerde prijzen voor gelijke instrumenten in actieve markten zonder enige aanpassing.

Niveau 2

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 2 wordt gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven aangevuld met andere beschikbare informatie. Bij de waardering methodiek wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van observeerbare marktprijzen. De waardering van niveau 2 energiecmoditycontracten is gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven voor liquide perioden voor onderliggende waarden als elektriciteit, gas ('title transfer facility'), olie-gerelateerde prijzen en emissierechten. Andere contracten worden gewaardeerd middels afstemming met de tegenpartij waarbij observeerbare forwardcurves van rente en valuta worden gehanteerd.

Niveau 3

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 3 wordt gebaseerd op berekeningen waarin één of meer significante inputfactoren niet zijn gebaseerd op objectieve marktdata.

Presentatie in de balans

Afgeleide financiële instrumenten met een positieve waarde worden opgenomen als kort- (afwikkeling binnen een jaar) of langlopende activa (afwikkeling na een jaar). Instrumenten met een negatieve waarde worden opgenomen onder de kort- of langlopende verplichtingen. Activa en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens de intentie bestaat om de contracten netto af te wikkelen.

Eigen gebruik

Contracten worden aangemerkt voor eigen gebruik als deze worden afgewikkeld door middel van fysieke levering of ontvangst van energiecommodities of emissierechten in overeenstemming met de behoefte van de vennootschap. De transacties op basis van deze contracten worden in het resultaat verantwoord in de periode waarin de levering of ontvangst plaatsvindt (accrual accounting).

Kasstroomafdekking (cash flow hedge accounting)

Contracten worden aangemerkt als afdekkingsinstrument als daarmee het risico op schommelingen in (toekomstige) kasstromen die het resultaat kunnen beïnvloeden wordt afgedekt. Indien de afdekking is toe te wijzen aan een specifiek risico of aan de volledige mutatie van de transactie (energiecontracten) verbonden met een actief, een verplichting of een zeer

waarschijnlijke toekomstige transactie, kunnen de daaraan toegewezen afgeleide financiële instrumenten worden verwerkt als afdekkingsinstrument.

Als wordt voldaan aan de voorwaarden van hedge accounting wordt het effectieve gedeelte van mutaties in de reële waarde van de desbetreffende afgeleide financiële instrumenten rechtstreeks via de reserve kasstroomafdekkingen in het eigen vermogen verwerkt. Het niet-effectieve gedeelte wordt direct verwerkt in het resultaat.

In het eigen vermogen verwerkte bedragen worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht op het moment dat het afgedekte actief of verplichting wordt afgewikkeld. Wanneer een afdekkingsinstrument afloopt, wordt verkocht, beëindigd, uitgeoefend, wanneer niet langer wordt voldaan aan de voorwaarden voor deze wijze van administratieve verwerking (hedge accounting), terwijl de onderliggende toekomstige transactie nog steeds moet plaatsvinden, blijft het cumulatief resultaat in het eigen vermogen (in de reserve kasstroomafdekkingen) totdat de verwachte toekomstige transactie uiteindelijk plaatsvindt. Als de verwachte toekomstige transactie niet langer waarschijnlijk is, wordt het cumulatieve resultaat direct overgebracht van het eigen vermogen naar het resultaat.

Afdekking van netto-investeringen in een buitenlandse activiteit

Om translatieverschillen op buitenlandse, niet-euro activiteiten te mitigeren wordt 'net investment hedge accounting' toegepast. Door toepassing van deze wijze van hedge accounting worden zowel de koersverschillen als gevolg van omrekening van de buitenlandse entiteiten als de koersverschillen van de daaraan toegewezen financiële instrumenten (bijvoorbeeld leningen of valutatermijncontracten) ten gunste of ten laste van de reserve translatieverschillen gebracht (rekening houdend met uitgestelde belastingen) tot het einde van de hedge-relatie of eventuele eerdere beëindiging.

2.14 Overige financiële vaste activa

De overige financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit langlopende vorderingen met een looptijd langer dan een jaar zoals leningen, vorderingen en vooruitbetalingen aan geassocieerde deelnemingen, joint ventures of externe partijen. De langlopende vorderingen, leningen en vooruitbetalingen worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Voor zover nodig wordt voor de overige vorderingen en leningen een bijzondere waardevermindering in aftrek genomen op basis van de 'expected credit losses'-methode volgens IFRS 9. Zie toelichting 2.17 'Handelsdebiteuren en overige vorderingen' voor meer informatie over deze methode.

2.15 Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop

De activa (en verplichtingen van een activagroep) aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zodra de boekwaarde niet wordt gerealiseerd door voortgezet gebruik maar door verkoop. Deze classificatie vindt alleen plaats als de verkoop van de activagroep of bedrijfsactiviteiten zeer waarschijnlijk is, deze in hun huidige toestand onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop en de verkoop naar verwachting binnen een jaar zal zijn afgerond. Indien af te stoten activiteiten classificeren als beëindigde bedrijfsactiviteiten (zoals belangrijke bedrijfsonderdelen) worden de resultaten hiervan, inclusief de vergelijkende cijfers in de winst- en verliesrekening gepresenteerd op de regel beëindigde bedrijfsactiviteiten. Voor zover noodzakelijk worden eliminaties ten behoeve van de consolidatie uitgevoerd.

Activa aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op boekwaarde voorafgaand aan classificatie als aangehouden voor verkoop of lagere reële waarde verminderd met verkoopkosten.

2.16 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs, volgens de methode van het gewogen gemiddelde of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige locatie en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van normale bedrijfsvoering, verminderd met verwachte verkoopkosten. Waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het resultaat geboekt als de opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

2.17 Handelsdebiteuren en overige vorderingen

Handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. De prestaties die Eneco heeft geleverd per balansdatum en die nog niet zijn gefactureerd aan de afnemer zijn opgenomen onder de 'Nog te factureren bedragen'. Dit is inclusief de bedragen die op balansdatum aanvullend op de reeds in rekening gebrachte voorschotten nog moeten worden gefactureerd. Vorderingen worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een bijzondere waardevermindering op basis van de 'expected credit losses'-methode volgens IFRS 9.

Voor handelsdebiteuren wordt deze bijzondere waardevermindering bepaald voor de gehele verwachte looptijd van de vordering (de 'lifetime expected credit losses'-methode volgens IFRS 9). Dit gebeurt voor handelsdebiteuren aan de hand van een 'voorziening-matrix' die is gebaseerd op historische cijfers inzake verliezen per categorie/type debiteur, gecorrigeerd voor éénmalige effecten uit het verleden, en die relevante informatie weergeeft over de huidige omstandigheden, een redelijk betrouwbare voorspelling kan geven en de implicatie voor deze verwachte verliezen. Voor overige vorderingen (zowel lang- als kortlopend) wordt deze waardering uitgevoerd op basis van de verwachte bijzondere waardeverminderingen voor de komende twaalf maanden ('12-month expected credit losses method').

Handelsvorderingen worden afgeboekt wanneer er geen redelijke verwachting is van ontvangst van de gehele of gedeeltelijke betaling van de vordering respectievelijk het nog te factureren bedrag.

Bijzondere waardeverminderingverliezen op handelsvorderingen worden gepresenteerd als 'Overige bedrijfskosten' binnen het bedrijfsresultaat. Latere terugboekingen van eerder afgeboekte bedragen worden gecrediteerd op dezelfde regel in de winst- en verliesrekening.

Vorderingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet tegen contante waarde gewaardeerd bij eerste opname. Vanwege het kortlopende karakter van de posten handelsdebiteuren en overige vorderingen is de boekwaarde per balansdatum gelijk aan de reële waarde.

2.18 Liquide middelen

De liquide middelen omvatten de kas- en banksaldi en deposito's met een looptijd van circa drie maanden of die in circa drie maanden kunnen worden opgevraagd.

2.19 Personeelsvoorzieningen

Toegezegde-bijdrageregelingen pensioenen

Pensioenverplichtingen van bijna alle Nederlandse bedrijfsonderdelen zijn ondergebracht bij de bedrijfstakpensioenfondsen: Stichting Pensioenfonds ABP (ABP) en de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT). Voor de medewerkers in Duitsland geldt een staatspensioenregeling, de bijdrage daarvoor wordt via de sociale lasten ingehouden op het salaris van de werknemers. Voor een beperkt aantal medewerkers zijn individuele verzekerde regelingen van toepassing bij verschillende verzekeringsmaatschappijen.

In geval van toekomstige tekorten kunnen pensioenpremies alleen prospectief en binnen een beperkte bandbreedte door de pensioenfondsen worden bijgesteld. Op basis van IFRS classificeren de betreffende pensioenregelingen bij het ABP en PMT als toegezegde- bijdrageregelingen van meerdere werkgevers. Een toegezegde-bijdrageregeling is een regeling waarbij een vaste premie wordt betaald ten gunste van een werknemer zonder enige resterende aanspraak van of verplichting jegens die werknemer. Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan pensioen- en daaraan gerelateerde regelingen op basis van beschikbare premies, worden als last in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben.

De hoogte van het pensioen in Nederland is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Medewerkers hebben de keuze om onder aanpassing van de hoogte van het pensioen eerder of later dan de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen te gaan. Dat laatste kan alleen met instemming van de Groep. Bij het ABP kunnen medewerkers met pensioen tussen 60 jaar en AOW-gerechtigde leeftijd +5 jaar. Bij PMT ligt dit tussen 5 jaar voor en 5 jaar na de AOW-gerechtigde leeftijd.

Toegezegd-pensioenregelingen

Toegezegd-pensioenregelingen zijn verplichtingen om toekomstige pensioenaanspraken uit te keren. Deze toegezegd-pensioenaanspraken zijn afhankelijk van leeftijd, dienstjaren en salaris. De verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen worden voor iedere regeling afzonderlijk actuariael berekend. Dit geldt vooral voor de pensioenregelingen in België, die inhoudelijk kwalificeren als toegezegd-pensioenregelingen doordat de werkgever een bepaalde rendementsgarantie heeft afgegeven.

Verplichtingen voor toegezegd-pensioenregelingen zijn gebaseerd op de actuariële contante waarde van de betreffende verplichting bepaald aan de hand van de 'projected unit credit'-methode. Deze methode berust op een lineaire opbouw van rechten op basis van geprojecteerde salarissen en houdt onder meer rekening met toekomstige salarisstijgingen en de inflatie. De (netto) verplichtingen zijn bepaald als het saldo van de actuariael berekende contante waarde van de verplichtingen en de reële waarde van de fondsbeleggingen volgens de actuariële rapporten. De servicekosten en netto interest zijn begrepen in de personeelskosten. Winsten en verliezen op de afwikkeling van een toegezegd-pensioenregeling worden genomen en in het resultaat verantwoord op het moment dat de afwikkeling plaatsvindt. Actuariële winsten en verliezen inzake de herwaardering van een (netto) pensioenverplichting worden in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten verwerkt.

(Overige) personeelsvoorzieningen

Er wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting om bedragen uit te keren bij dienstjubilea en pensionering van medewerkers. Verder wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting bij te dragen in de ziektekostenpremie van gepensioneerde medewerkers, voor loondoorbetaling bij ziekte en het werkgeversrisico inzake de Werkloosheidswet. Deze verplichtingen worden per rapportagedatum, voor zover van toepassing, actuariael berekend volgens de vergoeding/dienstjaren- methode ('projected unit credit'-methode) met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt

2.20 Overige voorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen als een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen.

Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende

verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

Amoveringsvoorziening

Voor materiële vaste activa waarvoor een verplichting bestaat om bij het einde van het gebruik de activa te ontmantelen, te slopen en te verwijderen wordt een voorziening opgenomen ter hoogte van de contante waarde van de kosten die daaraan naar verwachting zijn verbonden. Als op grond van de verplichting de uitstroom van middelen zeer onwaarschijnlijk is, wordt geen amoveringsvoorziening gevormd. De eerste opname van een amoveringsvoorziening voor een actief wordt verwerkt in de kostprijs van het betreffende actief. Als bij latere beoordeling blijkt dat de contante waarde van de geschatte kosten voor amovering en herstel aanzienlijk afwijken van de opgebouwde voorziening, dan wordt het verschil als dotatie of vrijval verrekend met de kostprijs van het betreffende materieel vast actief. De aangepaste kostprijs wordt verder afgeschreven over de resterende gebruiksduur van dat actief. De amoveringsvoorziening wordt periodiek opgerent.

Verlieslatende contracten

Voor verlieslatende contracten wordt een voorziening gevormd indien het waarschijnlijk is dat de onvermijdelijke kosten van het nakomen van de verplichtingen hoger zijn dan de economische voordelen van die contracten.

Reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen als een gedetailleerd formeel plan is opgesteld en goedgekeurd waarbij tevens de belangrijkste kenmerken van dat plan aan de direct betrokkenen zijn meegedeeld en de geldige verwachting is gewekt dat de reorganisatie zal worden doorgevoerd. In een reorganisatievoorziening zijn slechts die kosten opgenomen die direct met de reorganisatie te maken hebben, dus die als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk zijn en die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten

2.21 Rentedragende schulden

Rentedragende schulden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde van de ontvangen tegenprestatie verminderd met de transactiekosten die direct aan deze schulden toewijsbaar zijn (incl. eventuele agio / disagio). Na eerste opname worden rentedragende schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

2.22 Handelscrediteuren en overige schulden

Handelcrediteuren en overige schulden worden tegen reële waarde in de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Verplichtingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet verdisconteerd bij eerste opname. Gezien de korte termijn van de posten handelscrediteuren en overige schulden is de boekwaarde per balansdatum gelijk aan de reële waarde.

De bijdragen van klanten voor aansluitkosten op het warmtenetwerk maken onderdeel uit van de contractverplichtingen.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

3. Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten

In de onderstaande tabellen is de opbrengst voor energielevering en energie-gerelateerde activiteiten uitgesplitst naar soort product en geografische markt.

	2019	2018
Elektriciteit	2.457	2.347
Gas	1.430	1.398
Warmte	298	279
Energie-gerelateerde activiteiten	86	76
Totaal	4.271	4.100

In de opbrengst Elektriciteit 2019 is voor € 115 mln. (2018: € 95 mln.) aan overheidssubsidies opgenomen. Voor meer informatie wordt verwezen naar toelichting 11 'Overheidssubsidies'.

Jaarlijks rekent de Groep opbrengsten over voorgaande jaren af met haar afnemers. In 2019 is voor € 26 mln. (2018: € 30 mln.) aan opbrengsten opgenomen met betrekking tot eerdere leveringsjaren waarvan € 11 mln. is verwerkt in de 'Overige opbrengsten'.

	2019	2018
Nederland	2.893	2.615
België	627	717
Duitsland	669	686
Verenigd Koninkrijk	82	75
Overige	-	7
Totaal	4.271	4.100

In de totale omzet 2019 is voor de Duitse activiteiten circa € 256 mln. (2018: € 261 mln.) aan gefactureerde transportvergoedingen namens netbeheerders en circa € 210 mln. (2018: € 220 mln.) aan (milieu)heffingen en belastingen opgenomen, omdat Eneco voor deze posten gezien de lokale regelgeving optreedt als principaal.

4. Overige opbrengsten

De overige opbrengsten bestaan voornamelijk uit vergoedingen voor doorbelastingen van kosten, verkopen van CO₂-rechten, vrijval bijdrage aansluitkosten en baten uit hoofde van het afstoten van belangen in dochterondernemingen en joint operations.

5. Personeelsbeloningen

	2019	2018
Lonen en salarissen	199	178
Sociale lasten	23	25
Pensioenpremies	18	18
Overige personeelskosten	20	43
Totaal	260	264

De totale personeelsbeloningen bedragen € 281 mln. (2018: € 281 mln.), hiervan zijn voor een bedrag van € 13 mln. (2018: € 8 mln.) personeelskosten geactiveerd. Voor een bedrag van € 8 mln. (2018: € 9 mln.) zijn personeelskosten als onderdeel van de kosten voor 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' verantwoord in verband met het direct aan de omzet gerelateerde karakter van deze kosten. In de 'Lonen en salarissen' zijn voor € 25 mln. personeelskosten opgenomen gerelateerd aan de verkooptransactie van Eneco. Deze gratificatieregeling is niet van toepassing op de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen.

Personeelsaantallen

De specificatie van het gemiddelde aantal personeelsleden herleid naar fulltime equivalenten (Fte) gedurende het jaar is als volgt te specificeren:

	2019	2018
Gemiddelde		
FTE's in dienst	2.775	2.990
waarvan werkzaam buiten Nederland	766	726
Per 31 december		
FTE's in dienst	2.802	2.873

6. Bezoldiging bestuurders

Het bezoldigingsbeleid voor de Raad van Bestuur is op voorstel van de Raad van Commissarissen goedgekeurd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van destijds Eneco Holding N.V. op 20 mei 2005 en is ongewijzigd van toepassing op de Groep.² De beloning van de Raad van Bestuur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen op advies van de Remuneratie-, Selectie- en Benoemingscommissie. Het Remuneratierapport over 2019 wordt beschikbaar gesteld op de website van Eneco.

De bezoldiging van de bestuurders bestaat – met uitzondering van de bezoldiging van de heer Sondag – uit een vaste beloning en een variabele beloning. De heer Sondag heeft enkel een vaste beloning. De variabele beloning bedraagt op target 20% van het vaste jaarinkomen inclusief vakantietoeslag. Ook in 2019 was de variabele beloning van leden van de Raad van Bestuur afhankelijk van prestatiecriteria. De hoofdcriteria voor de variabele beloning liggen grotendeels in lijn met de strategische thema's en zijn:

- Financieel Resultaat (EBITDA);
- Succesvol privatiseringstraject;

² De leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen worden aangemerkt als 'key management personnel' op grond van de bepalingen in IAS 24 'Related Party Disclosures'.

- Duurzame doelstelling;
- Strategie, groei en overnames (prestatiecriteria CSGO), herstructurering (prestatiecriteria COO) en in control (prestatiecriteria CFO).

De pensioentoezeggingen voor de leden van de Raad van Bestuur zijn ondergebracht bij de reguliere pensioenregeling van Eneco. Sinds 1 januari 2015 is de fiscaal gefaciliteerde opbouw van pensioenaanspraken gemaximeerd op een geïndexeerd jaarsalaris van € 107.593,- bruto (2019). Als gevolg hiervan is de pensioenbijdrage voor het salaris boven € 107.593,- bruto (2019) anders vormgegeven en ondergebracht in de kolom 'Overig'.

De huidige arbeidsovereenkomsten met de leden van de Raad van Bestuur zijn – met uitzondering van de heer Sondag – aangegaan voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van vier maanden voor de vennootschap (N.V. Eneco Beheer). De leden van de Raad van Bestuur zijn elk benoemd voor een periode van vier jaar. Bij het gedwongen verlaten van de vennootschap hebben de heren Rameau, Dubbeld en Van de Noort recht op een uitkering van 12 maanden salaris.

De arbeidsovereenkomst van de heer Sondag is aangegaan voor de bepaalde tijd van vier jaar met een opzegtermijn van 6 maanden voor de vennootschap (N.V. Eneco Beheer). Aangezien de heer Sondag, op eigen verzoek, bij overdracht van de aandelen Eneco zal verlaten, heeft hij recht op een vergoeding². Van dit recht heeft hij zelfstandig afstand genomen. Na overdracht van de aandelen treedt de heer Sondag aan als senior adviseur van de vennootschap voor een periode van 6 jaar, tegen een vergoeding van € 100 duizend per kalenderjaar.

Specificatie van het totaal van de vergoedingen:

Bezoldiging bestuurders

x € 1.000	Bruto salaris	Variabele beloning	Pensioen premie	Overig	Totaal 2019
mr. L.M. Sondag	558	N.v.t.	32	60	650
ir. C.J. Rameau	395	85	28	40	548
drs. G.A.J. Dubbeld	395	100	28	40	563
F.C.W. van de Noort	332	78	25	30	465
Totaal	1.680	263	113	170	2.226

x € 1.000	Bruto salaris	Variabele beloning	Pensioen premie	Overig	Totaal 2018
mr. L.M. Sondag	336	N.v.t.	20	36	392
ir. C.J. Rameau	395	85	27	41	548
drs. G.A.J. Dubbeld	395	67	27	41	530
F.C.W. van de Noort	321	80	24	29	454
mr. J.F. de Haas ¹	1.608	N.v.t.	21	40	1.669
Totaal	3.055	232	119	187	3.593

1 De heer De Haas was tot 1 september 2018 in dienst, waardoor de kosten tot deze datum zijn meegenomen. Dit bedrag is inclusief het aan hem uitgekeerde bedrag conform de afvloeiingsregeling (€ 1.221 duizend). Daarnaast is conform de gemaakte afspraken een bedrag van € 30 duizend betaald voor de prestaties over 2018.

2 De waarde van de vergoeding is gefixeerd op anderhalf maal het daadwerkelijk laatstgenoten jaarsalaris vermeerderd met de vakantietoeslag, met als maximum de waarde van het salaris vermeerderd met de vakantietoeslag in de periode vanaf de beëindigingsdatum tot aan de datum dat de arbeidsovereenkomst van rechtswege zou eindigen.

7. Resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Voor een overzicht van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt verwezen naar Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen.

	2019	2018
Aandeel in het resultaat na belastingen	9	-4
Resultaat uit desinvesteringen	-	-
Bijzondere waardeverminderingen	-9	-5
Totaal	-	-9

8. Financiële baten

De financiële baten betreffen voornamelijk rentebaten van een lening aan een joint venture met betrekking tot de financiering van windparken op zee.

9. Financiële lasten

	2019	2018
Rentelasten	16	25
Oprenting voorzieningen	2	2
Overig	6	5
Totaal	24	32

Voor de gemiddelde rentelast van de leningen wordt verwezen naar toelichting 27 'Rentedragende schulden'.

10. Belastingen over het resultaat

De vennootschap vormt met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met aan het hoofd N.V. Eneco Beheer. De specificatie van de belastingen over het resultaat is als volgt:

	2019	2018
Actuele belastinglasten/-baten	52	47
Mutatie uitgestelde belastingen	-15	-53
Belastingen over het resultaat	37	-6

In december 2018 heeft de Eerste Kamer in Nederland ingestemd met een wetswijziging die in stappen leidt tot een lager tarief van de vennootschapsbelasting (VPB) van 25% in 2018 tot uiteindelijk 20,50% in 2021. Echter, op Prinsjesdag 2019 heeft de Nederlandse regering het Belastingplan 2020 gepresenteerd waarin is voorgesteld om de verlaging van de

vennootschapsbelasting pas in 2021 te laten ingaan in plaats van in 2020. Het tarief wordt dan verlaagd naar 21,7% (in plaats van 20,50% zoals in 2018 was besloten). De Eerste Kamer heeft hiermee ingestemd op 17 december 2019. Eneco heeft de gevolgen hiervan opnieuw verwerkt in de waardering van de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen voor zover deze betrekking hebben op entiteiten die onder de Nederlandse vennootschapsbelasting vallen (conform de bepalingen hiervoor in IAS 12 'Income Taxes'). Deze latere tariefsverlaging in Nederland heeft geleid tot een verhoging van de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen van per saldo circa € 8 mln. die ten laste van het resultaat 2019 is gebracht. Dit bedrag is verwerkt in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' in de hierboven opgenomen tabel als onderdeel van de post 'Belastingen over het resultaat' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Voor België en het Verenigd Koninkrijk zijn in 2018 besluiten genomen over tariefsverlaging voor de vennootschapsbelasting die in 2019 niet zijn gewijzigd: in België geldt voor 2018 en 2019 een verlaagd tarief van 29,6% (was: 33,99%) en vanaf 2020 wordt dit verder verlaagd tot 25%. In het Verenigd Koninkrijk worden de VPB-tarieven verlaagd van 19% in 2018 en 2019 naar 17% in 2020.

De actuele belastinglasten zijn inclusief belastingcorrecties inzake voorgaande jaren (€ 4 mln.; 2018: € 3 mln.) en bedragen € 52 mln. (2018: € 47 mln.). De mutatie uitgestelde belastingen in de tabel hierboven is inclusief vrijval van te amortiseren Energie Investeringsaftrek van € 3 mln. (2018: € 3 mln.). Daarnaast is in dit bedrag aan uitgestelde belastingen voor per saldo € 6 mln. bate (2018: last van € 1 mln.) opgenomen voor correcties uitgestelde belastingen inzake voorgaande jaren.

De specificatie van de effectieve belastingdruk uitgedrukt als percentage van het resultaat voor belastingen en het overeenkomstige belastingbedrag is als volgt:

		2019		2018	
Resultaat voor belasting		117		130	
Nominaal belastingtarief (in Nederland)	25,0%	29	25,0%	33	
Effect van:					
- Deelnemingsvrijstelling	4,6%	5	-5,2%	-7	
- Fiscaal niet-aftrekbare kosten	2,6%	3	3,8%	5	
- Fiscale stimuleringsmaatregelen	-2,7%	-3	-2,5%	-3	
- Inhaalregeling buitenlandse verliezen	0,0%	0	1,4%	2	
- Mutatie uitgestelde belastingen (effect tariefswijziging)	6,7%	8	-30,8%	-40	
- Mutatie uitgestelde belastingen (overig)	-2,0%	-2	2,2%	3	
- Correctie resultaat voorgaande jaren (actuele en uitgestelde belastingen)	-1,8%	-2	2,5%	3	
- Investeringsaftrek en verrekenbare verliezen buitenland	0,0%	0	-0,9%	-1	
- Fiscaal afwijkende tarieven buitenland	-1,1%	-1	2,2%	3	
- Overige	0,3%	0	-2,3%	-4	
Effectieve belastingdruk	31,6%	37	-4,6%	-6	

11. Overheidssubsidies

De specificatie van de overheidssubsidies die ten gunste van het resultaat zijn gebracht is als volgt:

	2019	2018
Energie-investeringsaftrek (EIA)	3	3
Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE)	115	94
Overige overheidssubsidies	-	1
Totaal	118	98

Toelichting op de geconsolideerde balans

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in miljoenen euro.

12. Materiële vaste activa – activa in eigendom

	Grond en bedrijfs- gebouwen	Machines en installaties	Overige bedrijfs- middelen	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschafwaarde					
Per 1 januari 2018	86	3.810	44	180	4.120
Investerings	1	50	1	187	239
Acquisities	-	25	-	-25	-
Desinvesteringen	-11	-44	-1	-6	-62
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	3	-	4	7
Herclassificatie overig	3	41	1	-113	-68
Translatieverschillen	-	-3	-	-	-3
Per 31 december 2018	79	3.882	45	227	4.233
Investerings	-	69	2	292	363
Acquisities	-	6	-	-	6
Desinvesteringen	-	-9	-2	-9	-20
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-2	-	-	-2
Herclassificatie overig	-	191	-	-183	8
Translatieverschillen	-	19	-	1	20
Per 31 december 2019	79	4.156	45	328	4.608
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen					
Per 1 januari 2018	21	1.504	29	28	1.582
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	3	174	5	-	182
Desinvesteringen	-3	-19	-1	-	-23
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	1	-	-	1
Herclassificatie overig	-	-3	-	-	-3
Translatieverschillen	-	-1	-	-	-1
Per 31 december 2018	21	1.656	33	28	1.738
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	3	191	4	-	198
Acquisities	-	3	-	-	3
Desinvesteringen	-	-2	-2	-	-4
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-2	-	-	-2
Herclassificatie overig	-	9	-	-	9
Translatieverschillen	-	4	-	1	5
Per 31 december 2019	24	1.859	35	29	1.947
Netto boekwaarde					
Per 1 januari 2018	65	2.306	15	152	2.538
Per 31 december 2018	58	2.226	12	199	2.495
Per 31 december 2019	55	2.297	10	299	2.661

Geactiveerde rente

De in het boekjaar toerekenbare geactiveerde rente in de materiële vaste activa is € 3 mln. (2018: € 1 mln.). In 2019 bedraagt het activeringspercentage voor interest 1,40% (2018: 1,35%).

Activa in aanbouw

De activa in aanbouw betreft voornamelijk in aanbouw zijnde windparken, zowel op land als op zee, en reguliere investeringen in warmtenetten.

Leases – verhuur van materiële vaste activa door Eneco ('lessor')

Verbruikstoestellen en energie-installaties (zoals geisers en zonnepanelen) die verhuurd worden aan klanten, blijven eigendom van de Groep. De verhuur omvat de terbeschikkingstelling aan gebruikers inclusief het onderhoud. De verhuuropbrengsten die in het resultaat zijn verwerkt bedragen € 21 mln. (2018: € 21 mln.).

13. Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen

De classificatie en het verloop van de gebruiksrechten voor de geleasede activa zijn als volgt:

	Grond en bedrijfsgebouwen	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal
Aanschafwaarde			
Per 31 december 2018	-	-	-
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	212	8	220
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	212	8	220
Acquisities	7	1	8
Herclassificatie	2	4	6
Translatieverschillen	-	-	-
Per 31 december 2019	221	13	234
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen			
Per 31 december 2018	-	-	-
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	19	3	22
Translatieverschillen	-	-	-
Per 31 december 2019	19	3	22
Netto boekwaarde			
Per 1 januari 2018	-	-	-
Per 31 december 2018	-	-	-
Per 31 december 2019	202	10	212

Het verloop van de leaseverplichtingen is als volgt:

	2019
Per 1 januari bij implementatie IFRS 16	225
Toevoeging nieuwe leases	10
Betaalde termijnen	-29
Oprenting leaseverplichtingen (financiële lasten)	4
Wijziging contractduur, indexering	6
Herclassificaties	-
Translatieverschillen	-
Per 31 december	216
Classificatie per 31 december	
Kortlopend	23
Langlopend	193
Per 31 december	216

Lease-activiteiten van Eneco als huurder ('lessee')

De Groep huurt activa als grond van landeigenaren voor wind- en zonneparken, daken van bedrijfsgebouwen voor zonnepanelen, kantoren, magazijnen, (ICT-)apparatuur en bedrijfsauto's. Huurcontracten worden meestal aangegaan voor vaste perioden van 1 tot 40 jaar, maar kunnen verlengings- of beëindigingsopties bevatten. Huurtermijnen worden op individuele basis onderhandeld en bevatten een breed scala van verschillende voorwaarden. De leaseovereenkomsten leggen geen enkel convenant op, maar geleasede activa mogen niet worden gebruikt als zekerheid voor financieringsdoeleinden.

Bedragen inzake leases verantwoord in de winst- en verliesrekening

	2019
Afschrijvingskosten inzake eigendomsrechten geleasede materiële vaste activa	22
Interestkosten door oprenting leaseverplichtingen	4
Overige leasekosten ¹	2

¹ Dit betreft kosten van 'short-term leases', kosten van 'low-value leases' niet zijnde 'short-term leases' en kosten i.v.m. variabele leasebetalingen die niet zijn opgenomen in de leaseverplichtingen

Bedragen inzake leases verantwoord in het kasstroomoverzicht

Het totaal bedrag aan betalingen voor leases in 2019 was € 31 mln. (aflossing van leaseverplichtingen € 25 mln., rentebetalingen € 4 mln. en overige leasekosten van € 2 mln.). Zie ook Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht.

Variabele leasebetalingen

Eneco heeft een aantal leasecontracten waarin afspraken zijn vastgelegd inzake variabele leasebedragen (die niet afhankelijk zijn van een index of een koers). Dit geldt met name voor de grondleasecontracten voor de wind-activiteiten in het Verenigd Koninkrijk. Deze variabele componenten hangen vooral af van de geproduceerde hoeveelheid elektriciteit.

Overige mogelijke leasebetalingen en -verplichtingen

De eventuele toekomstige leasebetalingen als gevolg van verlengings- en beëindigingsopties in leasecontracten, restwaarde-garanties en/of leasecontracten die nog niet in uitvoering zijn maar wel reeds zijn afgesloten zijn niet materieel in het kader van deze jaarrekening c.q. zijn niet van toepassing voor Eneco. De leasecontracten kennen verder geen bijzondere afspraken inzake restricties of convenanten die zouden kunnen leiden tot een beperking in het gebruik van de geleasede materiële vaste activa. Er zijn ook geen 'sale and lease back' transacties afgesloten.

14. Immateriële vaste activa

	Goodwill	Klanten- bestanden	Licenties en software	Concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten	Ontwikkelings- kosten	Totaal
Aanschafwaarde						
Per 1 januari 2018	506	509	116	127	10	1.268
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2018	6	-2	-	-	-	4
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	512	507	116	127	10	1.272
Investerings	-	-	14	-	5	19
Acquisities	1	82	2	-	-	85
Desinvesteringen	-	-	-13	-	-2	-15
Inkrimping consolidatiekring	-1	-	-2	-1	-1	-5
Translatieverschillen	-	-	-	-	-	-
Herclassificatie overig	13	-1	4	51	-3	64
Per 31 december 2018	525	588	121	177	9	1.420
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-	-	-	-
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	525	588	121	177	9	1.420
Investerings	-	2	15	-	1	18
Acquisities	10	4	3	1	7	25
Desinvesteringen	-	-	-2	-	-	-2
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-	-	-	-
Translatieverschillen	-	-	-	1	-	1
Herclassificatie overig	2	-	1	-	-	3
Per 31 december 2019	537	594	138	179	17	1.465
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen						
Per 1 januari 2018	-	182	75	33	2	292
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	49	16	5	2	72
Desinvesteringen	-	-	-15	-	-	-15
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-2	-	-1	-3
Per 31 december 2018	-	231	74	38	3	346
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	49	18	7	2	76
Desinvesteringen	-	-	-2	-	-	-2
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-	-	-	-
Per 31 december 2019	-	280	90	45	5	420
Netto boekwaarde						
Per 1 januari 2018	506	327	41	94	8	976
Per 31 december 2018	525	357	47	139	6	1.074
Per 31 december 2019	537	314	48	134	12	1.045

Goodwill

De goodwill per 31 december 2019 bedraagt € 537 mln. (31 december 2018: € 525 mln.). Dit betreft met name de goodwill die betrekking heeft op de groep van KGE's in Nederland voor € 148 mln., de groep van KGE's in België voor € 213 mln. en € 159 mln. goodwill die betrekking heeft op de groep van KGE's in Duitsland.

Voor de goodwill heeft een impairment-analyse plaatsgevonden waaruit is gebleken dat de realiseerbare waarde per (groep van) KGE('s) (bedrijfswaarde) hoger is dan de boekwaarde. Voor het bepalen van deze bedrijfswaarde zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd: de bedrijfswaarde van de KGE's is gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen voor drie jaren zoals opgenomen in de meerjarenplanning van de Groep, die mede tot stand is gekomen door ervaringscijfers. Vervolgens zijn deze kasstromen geëxtrapoleerd rekening houdend met de verwachte economische levensduur van de (im)materiële vaste activa die onderdeel uitmaken van deze KGE's en die doorgaans langer is dan deze driejaarsperiode, waarbij een langetermijngroei van 1,0% is gehanteerd. De disconteringsvoeten voor belastingen bedragen 3,3% - 5,4% en sluiten aan op de risico's van de activiteiten van de betreffende KGE's (in 2018 voor alle KGE's: 4,9% - 7,2%). Deze disconteringsvoeten zijn gebaseerd op de methode 'weighted-average cost of capital' ('WACC') waarbij de gehanteerde parameters zijn afgeleid uit de gegevens van een peer group en marktgegevens. De berekening van de bedrijfswaarde van deze activa is gevoelig voor onder meer de volgende veronderstellingen: de disconteringsvoet, het gehanteerde groeicijfer voor het extrapoleren van kasstromen voorbij de meerjarenplanning van drie jaar en de gemiddelde levensduur van de activa. Daarbij is de disconteringsvoet de meest gevoelige factor: bij een stijging met 0,5%-punt daalt de berekende bedrijfswaarde voor het totaal van de KGE's met circa € 0,3 mld., waarbij er voor elke (groep van) KGE('s) nog geen sprake zou zijn van een impairment.

Klantenbestanden

De post klantenbestanden betreft de klantenbestanden van REMU (in 2003 overgenomen), Dong Energy Sales (in 2014 opgenomen), in 2017 de aangekochte klantenbestanden van LichtBlick en Eni, en in 2018 de aangekochte klantenbestanden van E.ON Benelux Levering. In 2019 zijn het klantenbestand van Robin Energie aangekocht en de klantenbestanden/oplaadpunten van enkele bedrijven inzake de elektrisch rijden-activiteiten (zie ook toelichting 15. 'Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur').

Concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten

De post concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten bestaat voornamelijk uit de geactiveerde merknaam voor LichtBlick en vergunningen die zijn verleend voor bestaande windparken in België en het Verenigd Koninkrijk.

Immateriële vlottende activa en voorraden

De post 'Immateriële activa en voorraden' bedraagt per 31 december 2019 € 158 mln. (2018: € 178 mln.). Hiervan heeft € 130 mln. (2018: € 145 mln.) betrekking op groenestroomcertificaten en emissierechten. Het restant op overige voorraden.

15. Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur

Algemeen

In 2019 hebben vier acquisities plaatsgevonden. Dit betreft één bedrijf in Nederland (FLOW Nederland B.V.) en één in Duitsland (ChargeIT mobility GmbH) op het gebied van laadpunten voor elektrisch rijden. Daarnaast een crowdfunding bedrijf in België voor projecten in de energietransitie en een bedrijf in België inzake de opwekking van zonne-energie. Deze acquisities zijn niet materieel in het kader van deze jaarcijfers, daarom zijn de toelichtingen volgens IFRS 3 'Business Combinations' slechts in beperkte mate vermeld. De totale koopprijs bedraagt € 22 mln. waarvan € 2 mln betrekking heeft op earn-out verplichtingen. Dit betreft vooral de aankoop van

(im)materiële vaste activa gewaardeerd tegen reële waarde (klantenbestanden/laadpunten/zonnepanelen) van € 17 mln., daarmee samenhangende latente belastingverplichtingen van € 4 mln. en in totaal € 10 mln. goodwill.

In het tweede halfjaar van 2019 is de op reële waarde gebaseerde beoordeling van de geïdentificeerde activa en verplichtingen afgerond en daarmee zijn de cijfers voor de bedrijfscombinaties in Nederland en België 'definitief' geworden. De beoordeling van de op reële waarde gebaseerde geïdentificeerde activa en verplichtingen voor het bedrijf in Duitsland is op balansdatum 31 december 2019 nog niet volledig afgerond gezien de korte termijn tussen datum van deze transactie en de balansdatum. Dit onderzoek kan de allocatie van de koopprijs aan deze activa en passiva in beperkte mate nog beïnvloeden. Om die reden zijn de cijfers van deze bedrijfscombinatie als 'voorlopig' verwerkt in de Groeps cijfers 2019.

Acquisitie LichtBlick – aankoop 2e tranche 50% aandelen in 2018

Eneco heeft in 2018 het recht uitgeoefend om de resterende 50% van de aandelen in LichtBlick Holding AG te verwerven voor een totaal bedrag van circa € 0,2 mld. Door deze aankoop van de resterende LichtBlick-aandelen, had Eneco ook 'control' verkregen over een 100%-deelneming van LichtBlick die voorheen werd aangestuurd door de oude aandeelhouders. In het tweede halfjaar van 2019 is de op reële waarde gebaseerde beoordeling van de geïdentificeerde activa en verplichtingen afgerond en daarmee zijn de cijfers voor deze niet-materiële bedrijfscombinatie 'definitief' geworden wat niet heeft geleid tot aanpassing van de 'voorlopige' cijfers zoals verwerkt in de jaarrekening 2018.

Pro forma Groeps cijfers 2019 incl. acquisities

De impact op de opbrengsten en het resultaat na belastingen van de Groep, indien bovenstaande vier acquisities op 1 januari 2019 zouden hebben plaatsgevonden, is niet materieel en derhalve niet toegelicht.

16. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures

De Groep neemt samen met één of meerdere partijen deel in diverse ondernemingen voor gezamenlijk uit te voeren activiteiten in de vorm van geassocieerde deelnemingen en joint ventures.

De boekwaarde van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures bestaat uit:

		Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Deelneming in Greenchoice (30%)	Geassocieerde deelneming	60	59
Deelneming in windpark Norther (25%)	Joint venture	15	9
Overige geassocieerde deelnemingen		33	32
Overige joint ventures		3	9
Totaal		111	109

De totale mutatie in 2019 in de boekwaarde van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures bedraagt per saldo ca. € 2 mln. positief. Dit bedrag betreft onder meer investeringen in bedrijven die aansluiten op de 'smart energy' bedrijfsactiviteiten voor innovatieve energiediensten (en producten) en investeringen in windparken, totaal € 9 mln. Daarnaast is er voor enkele deelnemingen in 2019 een bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat gebracht van totaal € 9 mln. (2018: € 5 mln.).

De samenvatting van de financiële gegevens van de deelnemingen in Greenchoice en Norther, die materieel zijn voor de Groep, is in onderstaande tabellen weergegeven. Deze cijfers zijn afkomstig uit de meest recente gepubliceerde financiële informatie (Greenchoice) en de meest recente intern beschikbare informatie (Norther) en zijn voor zover nodig aangepast voor verschillen tussen de

eigen waarderingsgrondslagen en IFRS. De tabel bevat ook een aansluiting tussen de samengevatte financiële informatie per deelneming en de boekwaarde volgens het belang van Eneco in deze deelnemingen.

Greenchoice

Informatie over de balans	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa	141	78
Vlottende activa	234	227
Langlopende verplichtingen	61	51
Kortlopende verplichtingen	189	132
Netto activa (100%)	125	122
Netto activa deel van de Groep	38	37
Boekwaarde belang in Greenchoice (incl. betaalde goodwill)	60	59

Informatie over de winst- & verliesrekening	2019	2018
Opbrengsten (100%)	437	366
Resultaat na belasting (100%)	3	10
Totaal niet-gerealiseerde resultaten (100%)	-	-
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (100%)	3	10
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten - deel van de Groep (30%)	1	3

Norther

Informatie over de balans	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa	993	694
Vlottende activa	152	178
- waarvan liquide middelen	111	173
Langlopende verplichtingen	959	759
- waarvan langlopende financiële verplichtingen (excl. handelscrediteuren, overige verplichtingen en voorzieningen)	908	734
Kortlopende verplichtingen	125	76
- waarvan kortlopende financiële verplichtingen (excl. handelscrediteuren, overige verplichtingen en voorzieningen)	105	76
Netto activa (100%)	61	37
Netto activa deel van de Groep	15	9
Boekwaarde belang in Norther	15	9

Informatie over de winst- & verliesrekening	2019	2018
Opbrengsten (100%)	105	-
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties (im)materiële vaste activa (100%)	27	-
Financiële baten (100%)	-	-
Financiële lasten (100%)	20	-
Belastinglast of -bate (100%)	24	-
Resultaat na belasting (100%)	51	-
Totaal niet-gerealiseerde resultaten (100%)	-27	-9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (100%)	25	-9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten deel van de Groep (25%)	6	-2

Het totaal van de gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten (deel van de Groep) bedraagt voor de overige geassocieerde deelnemingen € 4 mln. negatief (incl. € 1 mln. bijzondere waardeverminderingen) en voor de overige deelnemingen in joint ventures € 10 mln. negatief (incl. € 8 mln. bijzondere waardeverminderingen).

17. Uitgestelde belastingen

De specificatie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen is als volgt:

	Vorderingen		Verplichtingen	
	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Materiële vaste activa	-	-	147	144
Immateriële vaste activa	21	21	115	123
Kasstroomafdekkingen	3	2	-3	3
Compensabele verliezen	5	4	-17	-18
Te verrekenen stallingsverliezen	-	-	11	12
Voorzieningen	1	3	-7	-2
Effect nieuwe IFRS-standaarden in 2018 en 2019 ²	-	-	5	5
Totaal	30	30	251	267

1 aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

2 Dit betreft uitgestelde belastingen inzake handelsdebiteuren en overige vorderingen (IFRS 9), omzetverantwoording - contractwervingskosten (IFRS 15) en gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen (IFRS 16)

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen die betrekking hebben op kasstroomafdekkingen worden via het eigen vermogen verwerkt. De post te verrekenen stallingsverliezen is het gevolg van vóór 2012 in Nederland verrekende verliezen uit een (buitenlandse) vaste inrichting, die weer tot het belastbaar Nederlands resultaat wordt gerekend (ingeaald) indien en voor zover de vaste inrichting winst maakt.

De veranderingen in de uitgestelde belastingen gedurende 2019 zijn als volgt:

	Netto-positie per 1 januari 2019 ¹	Verwerkt in winst- en verlies- rekening ²	Verwerkt in totaal niet-gerealiseerde resultaten	Overige (inclusief bedrijfs combinaties)	Netto-positie per 31 december 2019	Vorderingen	Verplichtingen
Materiële vaste activa	- 144	- 3	-	- 1	- 148	-	- 148
Immateriële vaste activa	- 102	12	-	- 4	- 94	21	- 115
Kasstroomafdekkingen	- 1	-	8	- 1	6	12	- 6
Compensabele verliezen	22	-	-	1	23	23	-
Te verrekenen stallingsverliezen	- 12	-	-	1	- 11	-	- 11
Voorzieningen	5	3	-	-	8	8	-
Effect nieuwe IFRS-standaarden in 2018 en 2019	- 5	-	-	-	- 5	-	- 5
Uitgestelde belastingverplichtingen (vorderingen) voor saldering	- 237	12	8	- 4	- 221	64	- 285
Saldering						- 34	34
Totaal						30	- 251

1 Aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

2 Dit bedrag is opgenomen in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' als onderdeel van 'Belastingen over het resultaat.' Zie hiervoor toelichting '10 Belastingen over het resultaat'.

De veranderingen in de uitgestelde belastingen gedurende 2018 zijn als volgt:

	Netto-positie per 1 januari 2018	Verwerkt in winst- en verlies- rekening ¹	Verwerkt in totaal niet-gerealiseerde resultaten	Overige (inclusief bedrijfs combinaties)	Netto-positie per 31 december 2018	Vorderingen	Verplichtingen
Materiële vaste activa	-172	19	-	2	-151		-151
Immateriële vaste activa	-112	24	-	-4	-92	21	-113
Kasstroomafdekkingen	-4	-	2	-	-2		-2
Compensabele verliezen	22	-	-	1	23	23	-
Te verrekenen stallingsverliezen	-16	6	-	-2	-12		-12
Voorzieningen	4	1	-	-3	2	6	-4
Effect nieuwe IFRS-standaarden in 2018 en 2019	- 5	-	-	-	- 5	-	- 5
Uitgestelde belastingverplichtingen	-283	50	2	-6	-237	50	-287
Saldering						-20	20
Totaal						30	-267

1 Dit bedrag is opgenomen in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' als onderdeel van 'Belastingen over het resultaat.' Zie hiervoor toelichting '10 Belastingen over het resultaat'.

De specificatie van de vervaltermijnen van verrekenbare tijdelijke verschillen na 31 december 2019 is als volgt:

Vervaltermijnen van verrekenbare verschillen	In jaren
Materiële vaste activa	1 - 45
Immateriële vaste activa	1 - 20
Kasstroomafdekkingen	1 - 20
Compensabele verliezen	1 - 10
Voorzieningen	1 - 10
Handelsdebiteuren en overige vorderingen (IFRS 9)	1 - 3 (aflopend)
Omzetverantwoording - contractwervingskosten (IFRS 15)	variabel (afhankelijk contractduur)
Gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen (IFRS 16)	1 - 20

Voor compensabele (voorvoegings)verliezen (met inbegrip van nog niet benutte belastingfaciliteiten) ten bedrage van € 14 mln. (per 31 december 2018: € 18 mln.) is geen uitgestelde belastingvordering opgenomen, omdat niet zeker is of voldoende toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor de deelnemingen en vaste inrichting, die geen onderdeel vormen van de fiscale eenheid. Volgens de fiscale regelgeving in de betreffende jurisdicties is verrekening van deze verliezen voor € 8 mln. onbeperkt mogelijk en voor € 6 mln. beperkt van 1 tot 7 jaren.

18. Afgeleide financiële instrumenten

18.1 Financiële instrumenten van de Groep

De specificatie van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Valutacontracten	2	8
Energiecommoditycontracten	259	233
CO ₂ -emissierechtencontracten	15	19
Totaal	276	260

Classificatie	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Kortlopend	225	176
Langlopend	51	84
Totaal	276	260

Financiële verplichtingen	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Renteswapcontracten	30	4
Valutacontracten	4	-
Energiecommoditycontracten	251	219
CO ₂ -emissierechtencontracten	1	3
Totaal	286	226

Classificatie	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Kortlopend	214	150
Langlopend	72	76
Totaal	286	226

18.2 Financiële instrumenten met waardemutaties verwerkt in het resultaat

De specificatie van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten waarvan de waardemutaties zijn verwerkt in het resultaat is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Valutacontracten	1	-
Energiecommoditycontracten	224	202
CO ₂ -emissierechtencontracten	15	19
Totaal	240	221

Classificatie		
Kortlopend	211	160
Langlopend	29	61
Totaal	240	221

Financiële verplichtingen	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Energiecommoditycontracten	240	200
CO ₂ -emissierechtencontracten	1	3
Totaal	241	203

Classificatie		
Kortlopend	205	139
Langlopend	36	64
Totaal	241	203

18.3 Financiële instrumenten met waardemutaties verwerkt in het eigen vermogen

De specificatie van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten waarvan de waardemutaties zijn verwerkt in het eigen vermogen via de reserve kasstroomafdekkingen is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Renteswapcontracten	-	-
Valutacontracten	1	8
Energiecommoditycontracten	35	31
CO ₂ -emissierechtencontracten	-	-
Totaal	36	39

Classificatie		
Kortlopend	14	16
Langlopend	22	23
Totaal	36	39

Financiële verplichtingen	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Renteswapcontracten	30	4
Valutacontracten	4	-
Energiecommoditycontracten	12	19
CO ₂ -emissierechtencontracten	-	-
Totaal	46	23
Classificatie		
Kortlopend	9	11
Langlopend	37	12
Totaal	46	23

Deze instrumenten worden gebruikt in kasstroomhedge-afdekkingen om rente-, valuta- en energieprijrisico's af te dekken en in afdekkingen van een netto-investering in buitenlandse entiteiten om valutarisico's af te dekken.

18.4 Reële waarde hiërarchie

De hiërarchie van de op reële waarde gewaardeerde afgeleide financiële instrumenten is als volgt::

Per 31 december 2019	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	72	183	19	274
Renteswap- en valutacontracten	-	2	-	2
	72	185	19	276

Verplichtingen				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	-	252	-	252
Renteswap- en valutacontracten	-	34	-	34
	-	286	-	286

Per 31 december 2018	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	50	189	13	252
Renteswap- en valutacontracten	-	8	-	8
	50	197	13	260

Verplichtingen				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	4	218	-	222
Renteswap- en valutacontracten	-	4	-	4
	4	222	-	226

18.5 Kasstroomafdekkingen

In toelichting 31.2 'Marktrisico' is het verloopoverzicht van de reserve kasstroomafdekkingen opgenomen.

De kasstroomafdekkingsinstrumenten betreffen afgeleide financiële instrumenten die netto tussen partijen worden afgerekend. De specificatie van de perioden waarin de uitgaande kasstromen van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd is als volgt:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Verwachte kasstroom		
Binnen 1 jaar	22	84
Van 1 tot 5 jaar	-5	21
Na 5 jaar	29	-1
Totaal	46	104

Het totaal van de kasstroomafdekkingen dat in de toekomst in het resultaat wordt verwerkt is onder aftrek van belastingen opgenomen in de reserve kasstroomafdekkingen. De specificatie van de perioden waarin de resultaten van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd is als volgt:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Verwachte verwerking in het resultaat na belastingen		
Binnen 1 jaar	2	-
Van 1 tot 5 jaar	-11	-3
Na 5 jaar	1	-
Totaal	-8	-3

19. Overige financiële vaste activa

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Overige kapitaalbelangen	-	-
Overige vorderingen	92	99
Contractwervingskosten	22	30
Totaal	114	129

In de Overige vorderingen is voor € 52 mln een lening opgenomen die is verstrekt aan een joint venture (2018: € 48 mln.) en zijn voor € 4 mln. (2018: € 7 mln.) contractactiva opgenomen. Deze bedragen worden gedurende de looptijd van de desbetreffende contracten ten laste van het resultaat gebracht.

Voor het verloop van de contractwervingskosten wordt verwezen naar toelichting 22 'Overige vorderingen'.

20. Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop

In 2018 is gestart met het verkoopproces van de CO₂-netwerken. In 2019 is verdergaand gevolg gegeven aan deze verkoop, die naar verwachting in het eerste halfjaar van 2020 zal worden afgewikkeld. Een niet-materieel bedrag is als een bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat 2019 gebracht. Daarnaast zal waarschijnlijk in het eerste halfjaar van 2020 het laatste deel van te verkopen warmte-infrastructuren en -installaties, waartoe in een eerder boekjaar was besloten, worden afgewikkeld.

21. Handelsdebiteuren

De specificatie van de handelsdebiteuren is als volgt:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Energiedebiteuren	557	659
Nog te factureren bedragen	121	86
Overige handelsdebiteuren	50	55
Af: Voorziening voor verwachte kredietverliezen	-73	-78
Totaal	655	722

De specificatie van de handelsdebiteuren naar ouderdom is als volgt:

	Percentage voor verwachte kredietverliezen	Per 31 december 2019		Per 31 december 2018	
		Nominale vorderingen	Voorziening voor verwachte kredietverliezen	Nominale vorderingen	Voorziening voor verwachte kredietverliezen
Voor vervaldatum	0%	498	-	548	3
Na vervaldatum					
- tot 3 maanden	8%	110	9	130	7
- 3 tot 6 maanden	27%	22	6	21	4
- 6 tot 12 maanden	32%	28	9	23	8
- meer dan 12 maanden	70%	70	49	78	56
Nominale waarde		728	73	800	78
Af: Voorziening voor verwachte kredietverliezen		-73		-78	
Totaal		655	73	722	78

Het verloop van de waardeverminderingen van de handelsdebiteuren is als volgt:

	2019	2018
Per 1 januari (berekend volgens de principes van IAS 39)		79
Aanpassing voorziening a.g.v. invoering IFRS 9 per 1 januari		1
Per 1 januari (op basis van IFRS 9)	78	80
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	11
Toevoegingen via het resultaat	19	10
Onttrekkingen	-25	-22
Vrijval	-	-1
Overige mutaties	1	-
Per 31 december	73	78

22. Overige vorderingen

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Contractwervingskosten	26	19
Overlopende activa	120	136
Zekerheidsstellingen aan handelspartijen (margin calls)	9	75
Overige vorderingen	7	9
Totaal	162	239

Het verloop van de geactiveerde contractwervingskosten is als volgt:

	2019	2018
Per 1 januari	49	18
Reclassificatie	-4	5
Activering	43	44
Amortisatie ¹	-40	-18
Per 31 december	48	49

Classificatie per 31 december

Kortlopend	26	19
Langlopend	22	30
Totaal	48	49

1 inclusief € 13 mln. bijzondere waardevermindering van geactiveerde contractwervingskosten in 2019.

De amortisatie van de contractwervingskosten is in het resultaat verwerkt voor nihil in de 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten' (2018: € 3 mln.), voor € 20 mln. in de 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' (2018: € 2 mln.) en voor € 20 mln. in de rubriek 'Uitbesteed werk en andere externe kosten' (2018: € 13 mln.).

23. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en deposito's en bedragen per 31 december 2019 € 537 mln. (31 december 2018: € 504 mln.). Hiervan bedragen de niet direct opvraagbare deposito's en geblokkeerde rekeningen op 31 december 2019 € 58 mln. (31 december 2018: € 58 mln.). Deze laatste categorie middelen staan niet ter vrije beschikking van de Groep.

24. Groepsvermogen

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Aandelenkapitaal	122	122
Reserve translatieverschillen	-4	-7
Reserve kasstroomafdekkingen	-21	-3
Ingehouden resultaten	2.756	2.688
Onverdeeld resultaat boekjaar	79	136
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	2.932	2.936
Minderheidsbelangen	5	3
Groepsvermogen Eneco	2.937	2.939

Algemeen

De openingsbalans per 1 januari 2018 van het groepsvermogen is aangepast met in totaal € 13 mln. Dit betreft de aanpassing in verband met de implementatie van IFRS 9 'Financial Instruments' en IFRS 15 'Revenue from Contracts with Customers' per die datum (verwerkt in 'Ingehouden resultaten').

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van N.V. Eneco Beheer bedraagt € 341,25 mln., verdeeld in 750 duizend aandelen met een nominale waarde van elk € 455,-. Per 31 december 2019 zijn 267.458 aandelen geplaatst en volgestort. In 2019 is hierin geen wijziging opgetreden. N.V. Eneco Beheer heeft alleen gewone aandelen uitstaan.

Reserve translatieverschillen

De activa en passiva van de buitenlandse groepsmaatschappijen in vreemde valuta alsmede de op de financiering van deze dochterondernemingen betrekking hebbende langlopende leningen in vreemde valuta worden, rekening houdend met belastingen, per balansdatum omgerekend tegen de eindkoers in euro's. De hieruit voortvloeiende koersverschillen worden in de translatiereserve binnen het eigen vermogen verwerkt. De resultaten van de buitenlandse groepsmaatschappijen worden tegen gemiddelde koersen omgerekend in euro's. Het verschil tussen de nettowinst op basis van de gemiddelde koersen en de nettowinst op basis van de koersen per balansdatum wordt verwerkt in de translatiereserve binnen het eigen vermogen. Bij afstoting of vermindering van een investering in een buitenlandse activiteit worden de cumulatieve koersverschillen die verband houden met die activiteit opgenomen als resultaat in de winst- en verliesrekening. De translatiereserve staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders.

De Groep past 'net investment hedge accounting' toe om haar omrekeningsverschillen van Britse activiteiten in de translatiereserve en de winst- en verliesrekening te beperken. De koersverschillen van de aangetrokken lening in Britse ponden hebben een tegengesteld effect op de koersverschillen van de Britse activiteiten. Zowel de koersverschillen van de Britse activiteiten en de aangetrokken Britse pondenlening worden in de translatiereserve verwerkt.

Reserve kasstroomafdekkingen

In de reserve kasstroomafdekkingen worden veranderingen verwerkt van de reële waarde van het effectieve deel van afgeleide financiële instrumenten die zijn aangewezen voor kasstroomafdekking waarvan de afdekkingstransactie nog niet is afgewikkeld. De Groep voldoet hierbij aan de voorwaarden van kasstroomhedge-accounting. Deze afdekkingsinstrumenten bestaan vooral uit energie-, forward- en swapcontracten die met andere marktpartijen zijn afgesloten om de marktprijsrisico's af te dekken van de inkoop en verkoop van energiecommoditycontracten. Daarnaast is onder deze reserve het effectieve deel van de afdekking met rente- en valutaswapcontracten opgenomen. De reserve kasstroomafdekkingen staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders. In toelichting 31 'Beheersing van financiële risico's',

onderdeel 31.2 'Marktrisico', is een nadere toelichting op de kasstroomafdekkingen opgenomen, onder meer het verloopoverzicht van deze reserve.

Minderheidsbelangen

Dit betreft het aandeel van derden in het eigen vermogen van dochterondernemingen, waarvan de Groep niet alle aandelen bezit.

25. Personeelsvoorzieningen

	Diensttijd gebonden uitkeringen	Overige	Totaal
Classificatie per 1 januari 2018			
Kortlopend	-	7	7
Langlopend	9	1	10
Per 1 januari 2018	9	8	17
Dotaties	-	4	4
Onttrekkingen	-	-4	-4
Vrijval	-	-1	-1
Overig	-	-	-
Per 31 december 2018	9	7	16
Classificatie per 31 december 2018			
Kortlopend	1	6	7
Langlopend	8	1	9
Per 1 januari 2019	9	7	16
Dotaties	-	4	4
Onttrekkingen	-2	-3	-5
Herclassificatie	-	2	2
Vrijval	-	-2	-2
Overig	-	-	-
Per 31 december 2019	7	8	15
Classificatie per 31 december 2019			
Kortlopend	1	6	7
Langlopend	6	2	8
Per 31 december 2019	7	8	15

Diensttijd gebonden uitkeringen en pensioenverplichtingen

Deze voorziening dekt de verplichting voor het uitkeren van bedragen bij het bereiken van een bepaald aantal jaren dienstverband en de pensionering van medewerkers.

Tevens zijn enkele toegezegd pensioenregelingen opgenomen ('defined benefit plans'). Gezien de niet-materiële omvang van deze netto verplichtingen (toegezegd pensioenverplichtingen minus de beleggingen van deze pensioenregelingen) van circa € 4 mln. (31 december 2018: € 4 mln.) is de toelichting volgens IAS 19 'Employee Benefits' voor 'defined benefit plans' niet opgenomen.

De voorzieningen zijn actuariel bepaald op basis van de volgende uitgangspunten:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Diensttijd gebonden uitkeringen (NL)		
Disconteringsvoet per 31 december	0,7%	1,6%
Toekomstige salarisstijgingen	1,25%-3,50%	1,50%-2,50%
Sterftetabel	GBM & GBV 2013-2018	GBM & GBV 2012-2017
Pensioenverplichtingen (BE)		
Disconteringsvoet per 31 december	0,45% - 0,75%	1,3% - 1,5%
Toekomstige salarisstijgingen	1,5%/schaal +1% 1,51%/schaal +0%	1,5% / schaal+1%
Sterftetabel	MR-5/FR-5	MR-5/FR MR (gepensioneerd)/FR

De uitgaven van de personeelsvoorzieningen vinden over een langere periode plaats. De voorziening wordt jaarlijks herrekend op basis van actuele personeelsgegevens en geeft de adequate weergave van de verwachte kasstromen.

Overige personeelsvoorzieningen

Onder de overige personeelsvoorzieningen zijn de verplichtingen opgenomen voor uitkeringen als gevolg van loondoorbetaling bij ziekte en uitkeringen bij werkloosheid, omdat de Groep eigenrisicodrager is voor de Werkloosheidswet (WW). Gezien het overwegend kortlopende karakter zijn deze voorzieningen tegen nominale waarde opgenomen.

26. Overige voorzieningen

	Amoverings voorziening	Verlies latende contracten	Reorganisatie	Overige	Totaal
Classificatie per 1 januari 2018					
Kortlopend	-	4	1	2	7
Langlopend	76	4	3	11	94
Per 1 januari 2018	76	8	4	13	101
Dotaties	12	-	16	3	31
Onttrekkingen	-	-	-12	-5	-17
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	-	7	4	11
Vrijval	-1	-4	-	-1	-6
Overig	-	-	-	-	-
Per 31 december 2018	87	4	15	14	120
Classificatie per 31 december 2018					
Kortlopend	-	4	9	-	13
Langlopend	87	-	6	14	107
Per 31 december 2018	87	4	15	14	120
Dotaties	41	-	1	2	44
Onttrekkingen	-	-	-7	-3	-10
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	-	-	-	-
Vrijval	-3	-4	-3	-	-10
Herclassificatie	-	-	-3	1	-2
Per 31 december 2019	125	-	3	14	142
Classificatie per 31 december 2019					
Kortlopend	-	-	1	1	2
Langlopend	125	-	2	13	140
Per 31 december 2019	125	-	3	14	142

Amoveringsvoorziening

De amoveringsvoorziening heeft een langlopend karakter. De kasstromen zullen over het algemeen na tien jaar en binnen twintig jaar plaatsvinden. De opgenomen bedragen vormen de beste schatting per balansdatum van de verwachte uitgaven voor onder meer de benodigde machines, transport, materialen en arbeid die zullen worden ingezet. Deze bedragen worden jaarlijks beoordeeld voor de verwachte toekomstige kostenontwikkelingen, rekening houdend met inflatie van 1,3% (in 2018: 1,0%) voor het verwijderen van activa. De ingeschatte bedragen voor amoveringsvoorzieningen hebben inherent een onzeker karakter doordat de ontmanteling van de activa naar verwachting ver in de toekomst ligt en ervaringscijfers beperkt beschikbaar zijn. De voorzieningen zijn in 2019 opgerent met percentages in een range van 0,1% - 1,4% (2018: 2,1% - 3,8%).

Verlieslatende contracten

De uitgaven voor verlieslatende contracten zullen binnen één jaar plaatsvinden. De voorziening geeft een goede weerspiegeling van de kasstromen door de relatief kort resterende looptijd van de contracten.

Reorganisatievoorziening

In 2019 is de reorganisatie bij de Nederlandse en Belgische bedrijfsonderdelen nagenoeg afgerond en financieel afgewikkeld. Gezien het doorgaans kortlopende karakter is de reorganisatievoorziening niet opgerent.

Overige voorzieningen

De uitgaven van de overige voorzieningen zullen naar verwachting over een langere periode plaatsvinden. Het verwachte afwikkelmoment voor deze voorzieningen is moeilijk in te schatten. De huidige bedragen vormen de beste inschatting op balansdatum.

27. Rentedragende schulden

Op 31 december 2019 hebben de rentedragende schulden van de Groep grotendeels betrekking op financieringen van windparken alsmede algemene financiering.

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Non-recourse (vooral financiering wind- en zonprojecten)	347	311
Overige leningen en verplichtingen	204	194
Totaal	551	505

Voor de specificatie van de perioden waarin de aflossingen zullen plaatsvinden wordt verwezen naar toelichting 31 'Beheersing van financiële risico's'.

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Classificatie		
Kortlopend	72	41
Langlopend	479	464
Totaal	551	505

De belangrijkste mutaties in de (lang- en kortlopende) rentedragende schulden gedurende 2019 betreffen enerzijds vooral het opnemen van gelden vanuit de projectfinanciering van de windparken in aanbouw zoals Blauwwind en SeaMade (ca. € 0,1 mld.) en anderzijds de reguliere aflossingen op bestaande leningen.

Voor de rentedragende schulden inzake de financiering van windparken en zonprojecten hebben bepaalde zekerheidstellingen plaatsgevonden in de vorm van het recht van hypotheek, pandrechten op de aandelen van de juridische entiteiten, pandrechten op energie- afnamecontracten of subsidie-overeenkomsten. De uitstaande hoofdsom voor dergelijke leningen bedroeg ultimo 2019 € 347 mln. (per 31 december 2018 € 311 mln.). Voor de overige rentedragende schulden hebben geen zekerheidstellingen plaatsgevonden.

De verplichting uit hoofde van leningen met een vastrentend karakter (reële waarde risico) bedraagt per 31 december 2019: € 95 mln. (per 31 december 2018: € 82 mln.). Voor de overige leningen gelden variabele rentepercentages die de ontwikkeling van de marktrente (kasstroom-renterisico) volgen. Aflossingsverplichtingen voor het eerste jaar na balansdatum worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

De gemiddelde rentelast van de leningen was in 2019 2,3% (2018: 3,3%). De gemiddelde rentelast is in 2019 berekend als het gewogen gemiddelde van de rentelasten die direct zijn gerelateerd aan de rentedragende schulden, exclusief de overige financieringslasten.

De reële waarde van de leningen bedraagt per 31 december 2019 € 541 mln. (per 31 december 2018: € 454 mln.) en is berekend op basis van de 'inkomstenbenadering'. Hierbij is uitgegaan van relevante marktrentetarieven voor vergelijkbare schulden. Daarmee vallen de gegevens voor deze waarderingsberekening onder 'niveau 2' binnen de reële waarde hiërarchie.

28. Handelscrediteuren en overige schulden

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Handels- en energiecrediteuren	759	829
Ontvangen bijdragen aansluitkosten	108	101
Overlopende passiva	352	319
Pensioenpremies	2	2
Overige schulden	344	408
Totaal	1.565	1.659
Classificatie		
Kortlopend	1.417	1.517
Langlopend	148	142
Totaal	1.565	1.659

In de geconsolideerde balans zijn onder de Overige schulden (onderdeel van de Langlopende verplichtingen) contractverplichtingen opgenomen in verband met vergoedingen die klanten betalen voor aansluiting op het warmtenetwerk (ontvangen bijdragen aansluitkosten). Daarnaast is in het bedrag van € 344 mln. volgens de tabel hierboven een bedrag van € 17 mln. opgenomen (2018: € 12 mln.) voor overige meerjarige contractverplichtingen. Onder de post Handels- en energiecrediteuren zijn ook de reeds gefactureerde voorschotten opgenomen voor zover deze groter zijn dan het (geschatte) energieverbruik gedurende het boekjaar.

Het verloop gedurende het jaar van de ontvangen bijdragen aansluitkosten is als volgt:

	2019	2018
Per 1 januari	101	84
Toevoeging bijdrage aansluitkosten	9	17
Vrijval bijdrage aansluitkosten als overige opbrengsten	-2	
Overig	-	
Per 31 december	108	101
Classificatie per 31 december		
Kortlopend	3	2
Langlopend	105	99
Totaal	108	101

Gezien het karakter van de post handelscrediteuren en overige schulden is de boekwaarde gelijk aan de reële waarde.

29. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen, met uitzondering van de garanties en leasevorderingen, worden gewaardeerd tegen contante waarde. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet waarin de actuele marktbeoordeling van de tijds waarde van geld tot uitdrukking komt.

Rechten uit operating leasecontracten (Eneco als verhuurder)

Verbruikstoestellen en energie-installaties worden verhuurd voor perioden van 5 tot 15 jaar, waarbij de betreffende activa eigendom van de Groep blijven.

De minimale vorderingen (nominale bedragen) uit hoofde van niet-opzegbare huurovereenkomsten vervallen als volgt:

	2019	2018
Binnen 1 jaar	19	19
Van 1 tot 2 jaar	18	-
Van 2 tot 3 jaar	16	-
Van 3 tot 4 jaar	14	-
Van 4 tot 5 jaar	12	-
Van 1 tot 5 jaar	-	59
Na 5 jaar	41	36
Totaal	120	114

Inkoop- en verkoopverplichtingen energie

De Groep heeft inkoopverplichtingen voor energie ter grootte van € 10,6 mld. (per 31 december 2018: € 9,4 mld.). Deze inkoopcontracten hebben betrekking op 2020 en latere jaren. De afloop hiervan zal voor € 2,0 mld. binnen 1 jaar geschieden, voor € 4,1 mld. tussen 1 en 5 jaar en voor € 4,5 mld. later dan 5 jaar. De inkoopverplichtingen omvatten energiecontracten voor eigen gebruik ('own use' volgens IFRS 9) met verschillende energieproducenten. Daartegenover staan reeds afgesloten verkoopverplichtingen, met name voor de zakelijke markt, die betrekking hebben op 2020 en latere jaren ter grootte van € 5,5 mld. (per 31 december 2018: € 4,7 mld.). De afloop hiervan zal voor € 2,1 mld. binnen 1 jaar geschieden, voor € 2,9 mld. tussen 1 en 5 jaar en voor € 0,5 mld. later dan 5 jaar.

Voor de inkoop van warmte zijn verplichtingen ter grootte van € 0,6 mld. (per 31 december 2018: € 0,6 mld.) aangegaan tot en met 2043. De jaarlijkse (verwachte) verkoopverplichting, voor onbepaalde tijd, van warmte bedraagt € 0,3 mld. (per 31 december 2018: € 0,3 mld.).

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2019 is de Groep investeringsverplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van € 0,3 mld. (per 31 december 2018: € 0,4 mld.).

Verplichtingen inzake leasecontracten die niet in de balans zijn opgenomen

De minimale verplichtingen inzake kortlopende leasecontracten ('short-term leases'), leasecontracten met een lage waarde ('low value leases') en variabele leasebetalingen die niet zijn gewaardeerd onder de leaseverplichtingen in de balans bedragen € 12 mln. waarvan € 2 mln. binnen 1 jaar vervalt, € 3 mln. tussen 1 en 5 jaar vervalt en € 7 mln. na 5 jaar vervalt.

Overige (voorwaardelijke) verplichtingen

Ultimo 2019 bedragen de overige contractuele verplichtingen € 0,5 mld. (per 31 december 2018: € 0,4 mld.). Hieronder zijn voornamelijk onderhoudscontracten opgenomen.

Garanties

De Groep heeft aan derden concern- en bankgaranties verstrekt ter grootte van € 0,5 mld. (per 31 december 2018: € 0,5 mld.). Ultimo 2019 heeft N.V. Eneco Beheer garanties verstrekt voor € 0,4 mld. (per 31 december 2018: € 0,4 mld.). De resterende concerngaranties zijn verstrekt door dochtermaatschappijen van N.V. Eneco Beheer waarvoor een 403-verklaring is afgegeven.

Fiscale eenheid

N.V. Eneco Beheer vormt met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Daarnaast maakt N.V. Eneco Beheer onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting voor een groot deel van de Groep. Alle

vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden, waarvoor die fiscale eenheid geldt..

Cash pool

Uit hoofde van de deelname in de cashpools van de Groep is N.V. Eneco Beheer hoofdelijk aansprakelijk, evenals de andere deelnemers in de cashpool, voor de tekorten in de cashpool als geheel.

Juridische procedures

De Groep is betrokken bij een aantal juridische en regulatorische claims en procedures die verband houden met de bedrijfsactiviteiten, ofwel als eiser ofwel als gedaagde. Het management zorgt ervoor dat deze zaken goed behartigd worden. Bij sommige van deze zaken kunnen bedragen worden geëist die significant zijn voor de geconsolideerde jaarrekening.

Aansprakelijkheden en voorwaardelijke verplichtingen in relatie tot deze claims en procedures worden periodiek beoordeeld op basis van de meest recente beschikbare informatie. Hierbij wordt regelmatig gebruik gemaakt van de adviezen van juristen en andere specialisten. Een voorziening wordt alleen getroffen als een negatieve uitkomst van de procedure 'waarschijnlijk' (IFRS: 'probable') wordt geacht en het bedrag van het verwachte verlies redelijkerwijs kan worden ingeschat. De daadwerkelijke uitkomst van een claim of procedure kan anders zijn dan de eerder ingeschatte aansprakelijkheid, en als gevolg daarvan een materieel negatief effect hebben op de financiële prestaties en positie van de Groep. Zo is Eneco bijvoorbeeld in rechte aangesproken tot betaling van een materieel bedrag, maar Eneco ontkent alle aansprakelijkheid hiervoor en betwist iedere vermeende verplichting tot betaling.

Splitsingsprotocol tussen de Netwerkgroep en het Energiebedrijf³

N.V. Eneco Beheer zal voor een periode van 6 jaar gerekend vanaf 31 januari 2017 Eneco Holding N.V. (op splitsingsdatum 31 januari 2017 gewijzigd in Stedin Holding N.V.) en daarmee verbonden vennootschappen vrijwaren voor:

- alle aansprakelijkheden, claims en kosten geleden of te lijden door Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen, indien en voor zover dergelijke aansprakelijkheden, claims en kosten betrekking hebben op de activiteiten of vennootschappen behorende tot de groep van N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen, ongeacht of de rechtsverhouding voor een dergelijke claim is ontstaan uit een relatie die betrekking heeft op een periode voor of na de splitsing;
- regresrecht van derden op Stedin Holding N.V. of een daarmee verbonden vennootschap betrekking hebbend op verplichtingen, als in voorgaande alinea is bedoeld; en
- belastingclaims die betrekking hebben op N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen.

Daarnaast is bepaald dat Stedin Holding N.V. voor een periode van 6 jaar gerekend vanaf 31 januari 2017, N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen zal vrijwaren voor:

- alle aansprakelijkheden, claims en kosten geleden of te lijden door N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen, indien en voor zover dergelijke aansprakelijkheden, claims en kosten betrekking hebben op de activiteiten of vennootschappen behorende tot de groep van Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen, ongeacht of de rechtsverhouding voor een dergelijke claim is ontstaan uit een relatie die betrekking heeft op een periode voor of na de splitsing;

³ Het 'Energiebedrijf' bestaat uit: Eneco Groep N.V. (de nieuwe topholding van het Energiebedrijf vanaf 31 januari 2017) met al zijn dochterbedrijven en overige deelnemingen.

- regresrecht van derden op N.V. Eneco Beheer of een daarmee verbonden vennootschap betrekking hebbend op verplichtingen, als in voorgaande alinea is bedoeld, exclusief enige aansprakelijkheid, claim, kosten of regresrecht met betrekking tot de belastingzaken; en
- belastingclaims die betrekking hebben op Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen.

30. Transacties met verbonden partijen

Aan de Groep verbonden partijen zijn gelieerde maatschappijen (aandeelhouder en haar dochterondernemingen die geen onderdeel van de N.V. Eneco Beheer Groep vormen), geassocieerde deelnemingen, joint ventures en tevens haar bestuurders.

De verkopen aan en inkopen van verbonden partijen hebben plaatsgevonden volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn. De vorderingen en schulden zijn niet zeker gesteld en zullen door bankbetalingen worden verrekend. In de hieronder vermelde vorderingen op joint ventures is een verstrekte lening opgenomen inclusief te ontvangen interest van totaal € 52 mln. (2018: € 48 mln.). De interest-vergoeding bedraagt circa 10% op jaarbasis. Daarnaast is Eneco de verplichting aangegaan om, indien nodig, een aanvullende lening te verstrekken van circa € 20 mln. Verder heeft Eneco bank- en concerngaranties afgegeven voor een bedrag van circa € 20 mln. waarvan € 10 mln. vervalt in 2020.

De specificatie van de handelstransacties met de belangrijkste verbonden partijen is als volgt:

	Verkopen		Inkopen	
	2019	2018	2019	2018
Geassocieerde deelnemingen	9	13	1	-
Joint ventures	2	-	17	5

	Vorderingen		Verplichtingen	
	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Geassocieerde deelnemingen	4	2	1	-
Joint ventures	55	48	1	1

Voor de bezoldiging van de bestuurders en commissarissen wordt verwezen naar toelichting 6 'Bezoldiging bestuurders'.

Indien bestuurders energiekland zijn van de Groep bestaat hiervoor geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme voorwaarden. De Groep past de vrijstelling toe om transacties met verbonden overheidsinstellingen niet toe te lichten. De gemeente Rotterdam heeft een indirecte invloed van betekenis. Naast de aandeelhoudersrelatie bestaat geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme condities.

31. Beheersing van financiële risico's

In het kader van de normale bedrijfsvoering wordt kredietrisico, (commodity-)marktrisico, valutarisico, renterisico en liquiditeitsrisico gelopen. Het beleid is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden op de financiële resultaten te minimaliseren.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de risicobeheersing en er zijn procedures en richtlijnen opgesteld die ten minste eenmaal per jaar worden geëvalueerd en indien nodig aangepast. In dit kader worden door haar de procedures en richtlijnen vastgesteld en ziet zij toe op de naleving. De bevoegdheden om namens de Groep verbintenissen aan te gaan zijn vastgelegd in het Corporate Authority Manual. Daarnaast zijn voor alle business units en haar management mandaten opgesteld die de benoemde risico's beheersen zoals bijvoorbeeld bij het commodityrisico (elektriciteit, gas, warmte, emissierechten, groencertificaten en brandstoffen) voor de inkoop- en handelsafdeling van de Groep, de business units met energie- en warmteproductie en de verkoopkanalen van de Groep. Tevens is er een credit mandaat voor de Groep dat geldt voor alle business units binnen Eneco. In dit mandaat is aangegeven onder welke voorwaarden er transacties aangegaan mogen worden met externe partijen om het kredietrisico te kunnen beheersen.

De Raad van Bestuur bespreekt periodiek met het (business unit-)management de ontwikkeling van de resultaten, kengetallen zoals de ontwikkeling van de kpi's en de handelspositie, de belangrijkste risico's (en eventuele concentratie van bepaalde risico's) en de maatregelen om deze risico's te beheersen. Op basis van belangrijke geïdentificeerde risico's worden stress tests ontwikkeld en toegepast op de financiële meerjarenplanning. Hiermee wordt de impact van risico's op de bedrijfsvoering inzichtelijk gemaakt. Elk jaar legt het (business unit-)management verantwoording af aan de Raad van Bestuur middels een 'in control statement'.

Een intern Audit & Risk Committee, een Commodity Risk Team en een Investment Risk Team zien toe op de formulering en toepassing van het risicobeleid en adviseren de Raad van Bestuur hierover.

31.1 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een verlies ontstaat omdat de tegenpartij of de garantiesteller van de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan of zal voldoen. Voor de beheersing van dit risico wordt onderscheid gemaakt tussen debiteurenrisico (betreft handelsdebiteuren en overige vorderingen) en tegenpartijrisico (counterparty risico). Het maximale kredietrisico is gelijk aan de balanswaarde van de financiële activa met inbegrip van de afgeleide financiële instrumenten.

Debiteurenrisico

Debiteurenrisico is het risico dat een debiteur, niet zijnde een handelstegenpartij, een vordering niet zal voldoen. De meeste vorderingen zijn van beperkte omvang en verdeeld over een zeer groot aantal debiteuren. Concentratie van risico is daarom niet aan de orde.

Het beleid is erop gericht om aan klanten geen andere kredieten te verstrekken dan normale leverancierskredieten zoals vastgelegd in de van toepassing zijnde leveringsvoorwaarden. Daarnaast is op decentraal niveau in de organisatie beleid geformuleerd. De effectiviteit van dat beleid wordt centraal gemonitord en zo nodig bijgesteld.

Maatregelen die worden toegepast om het debiteurenrisico te beperken zijn:

- een actief incassobeleid;
- het gebruik van kredietlimieten, bankgaranties en/of margining (cash collateral) voor zakelijke partijen; en

- de inzet van incassobureaus en differentiatie in incassomethoden voor actuele en historische klanten.

Handelsdebiteuren

De Groep past de vereenvoudigde IFRS 9-benadering toe ('simplified approach') voor het bepalen van verwachte verliezen voor handelsvorderingen waarbij de 'lifetime expected credit losses'-methode wordt gebruikt. Deze methode is gebaseerd op het inherente risico dat een debiteur gedurende de gehele looptijd van de vordering, niet of niet volledig zal betalen. Daardoor moet vanaf de eerste opboeking van de vordering met dit risico in de waardering rekening worden gehouden en wordt, als gevolg van de toepassing van IFRS 9 vanaf 1 januari 2018, voor handelsvorderingen waarvan de betaaltermijn nog niet is verstreken en voor de nog te factureren bedragen al een (klein) deel van deze bedragen voorzien. Om de verwachte verliezen te bepalen voor vorderingen op consumenten-klanten en zakelijke MKB-klanten, wordt gebruik gemaakt van een 'voorziening-matrix' ('provision matrix'). Daarin zijn handelsvorderingen gegroepeerd op basis van overeenkomstige kredietrisico-merken en het aantal dagen dat de vorderingen open staan.

Deze 'voorziening-matrix' bevat voor de verschillende incassostappen waarin een vordering zich kan bevinden, bijvoorbeeld '1e herinnering', 'dispuut', 'deurwaarder' of 'faillissement', afzonderlijke percentages gerelateerd aan het betreffende risicoprofiel voor het bepalen van deze verwachte verliezen. Die percentages zijn door ervaringscijfers tot stand gekomen, gecorrigeerd voor éénmalige effecten in het verleden. Bij de totstandkoming van deze percentages wordt rekening gehouden met actuele en toekomstgerichte informatie over macro-economische factoren per land die van invloed kunnen zijn op het vermogen van klanten om de vorderingen te kunnen voldoen. Daarnaast is deze 'voorziening-matrix' gesegmenteerd naar de diverse categorieën klanten, bijvoorbeeld verschillende klantproposities, en naar land.

Voor grootzakelijke klanten geldt deze procedure eveneens, aangevuld met een individuele beoordeling. Dit gebeurt onder meer op basis van credit ratings (indien beschikbaar), jaarrekeningen, persberichten en specifieke contractafspraken met deze klanten.

Op basis hiervan zijn de verwachte verliezen voor handelsvorderingen op 31 december 2019 bepaald. Voor de cijfermatige uitwerking wordt verwezen naar toelichting 21 'Handelsdebiteuren'.

Overige vorderingen

Voor de overige vorderingen, zowel langlopend als kortlopend en gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, geldt dat voor het bepalen van verwachte verliezen deze berekening wordt uitgevoerd op basis van de '12-month expected credit losses'-methode, tenzij zou blijken dat er voor die vorderingen een significante/aanzienlijke toename in het kredietrisico is ontstaan na eerste opname van die vorderingen. In dat geval wordt een eventuele bijzondere waardevermindering ook bepaald volgens de 'lifetime expected credit losses'-methode volgens IFRS 9. Daartoe vindt een individuele beoordeling per vordering plaats. Dit gebeurt onder meer op basis van credit ratings (indien beschikbaar), jaarrekeningen, persberichten en specifieke contractafspraken met deze klanten en overige partijen.

Voor cijfermatige toelichting over de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt verwezen naar toelichting 21 'Handelsdebiteuren'.

Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat een handelspartner niet aan haar leverings- of betalingsverplichtingen kan of zal voldoen. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op de handel in energiecommodities (hieronder worden tevens begrepen emissierechten, groencertificaten en brandstof ('feedstock') voor onze biomassacentrales) en rente- en valuta-afdekkingstransacties.

De basis voor de beheersing van dit risico is vastgelegd in het 'Credit Mandaat Eneco Groep' en het 'Treasury Statuut', welke beide door de Raad van Bestuur zijn vastgesteld.

De omvang van het tegenpartijrisico wordt voornamelijk bepaald door de vervangingswaarde van de toekomstige leveringen en de geleverde commodity die nog niet betaald is. De vervangingswaarde wordt per tegenpartij dagelijks berekend op basis van de actuele marktprijzen voor toekomstige leveringen. De risicopositie wordt afgemeten aan de risicotolerantie. Deze tolerantie wordt per contractpartij vastgesteld op basis van een beoordeling van de kredietwaardigheid van die tegenpartij volgens een openbare of interne rating en/of andere beoordelingsmethodieken.

Het tegenpartijrisico wordt beperkt door:

- stellen van een bepaalde financiële limietruimte gebaseerd op financiële sterkte van de handelspartner;
- stellen van bepaalde handelsrestricties per tegenpartij (positiemanagement);
- gebruik maken van gestandaardiseerde overeenkomsten, met name op basis van EFET- en ISDA-voorwaarden;
- gebruik maken van margining en clearing via een derde partij;
- gebruik maken van bilaterale margining overeenkomsten met tegenpartijen;
- uitvoeren van risico reducerende transacties met tegenpartijen waar onderling elkaar (deels) opheffende posities uitstaan;
- vragen van additionele zekerheden aan tegenpartijen, zoals bankgaranties; en
- eventueel afsluiten van kredietverzekeringen voor de afdekking van exposures buiten de limieten.

Margining en clearing via een derde partij vindt plaats bij het gebruik van futures. Hierbij wordt het tegenpartijrisico van een termijncontract overgedragen aan een clearingbank. Deze bank is aangesloten bij het clearinghuis dat faciliteert in de afwikkeling van futures transacties via de handelsbeurzen, zoals ICE ENDEX (InterContinental Exchange European Energy Derivatives Exchange N.V.), EEX (European Energy Exchange A.G.) en ECX (European Climate Exchange). Het clearinghuis verrekenet dagelijks tussentijdse marktwaardeveranderingen met zijn clearingbanken, die dat op hun beurt weer verrekenen met de betrokken handelspartijen (margin calls). Hierdoor wordt voor de contractpartijen het tegenpartijrisico op elkaar geneutraliseerd. Bilaterale margining impliceert eveneens een periodieke verrekening, dit kan bijvoorbeeld dagelijks of wekelijks zijn, maar dan rechtstreeks met de tegenpartij van de transactie. In het contract met de tegenpartij worden op basis van de kredietwaardigheid van beide partijen individuele limieten afgesproken ('threshold') afgesproken, bilaterale margining wordt alleen toegepast wanneer deze thresholds overschreden worden.

Door de margining systematiek ontstaat liquiditeitsrisico (liquidity risk). Het risicobeleid is gericht op het bewaken en op elkaar afstemmen van het tegenpartijrisico door handel in forwards enerzijds en het liquiditeitsrisico door margining anderzijds. Voor de beheersing van beide risico's bestaat een systeem waarmee interne limieten worden bewaakt op basis van periodieke rapportages.

Financieringsinstrumenten en tegenpartijrisico bij het uitzetten van gelden

De wijze waarop de financieringsinstrumenten worden beheerd is vastgelegd in het Treasury Statuut dat is vastgesteld door de Raad van Bestuur. Bij het opnemen van gelden is het tegenpartijrisico zeer beperkt. Bij het uitzetten van gelden wordt rekening gehouden met de risicotolerantie zoals deze in het Treasury Statuut is geformuleerd. De risicopositie met een

tegenpartij wordt afgemeten aan de risicotolerantie. Deze tolerantie wordt per contractpartij vastgesteld op basis van een beoordeling van de kredietwaardigheid van die tegenpartij volgens een openbare credit rating. Het tegenpartijrisico wordt verder beperkt door spreiding over meerdere partijen, vastgestelde limieten per tegenpartij en maximale looptijden voor uitzettingen.

Het tegenpartijrisico voor financiële instrumenten (swapcontracten) wordt beperkt door:

- het gebruik van raamovereenkomsten op basis van ISDA-voorwaarden; en
- procedures voor periodieke beoordeling van het tegenpartijrisico.

Door de margining systematiek op basis van credit support agreements ontstaat liquiditeitsrisico (liquidity risk). Het risicobeleid is gericht op het bewaken van dit liquiditeitsrisico op basis van periodieke rapportages.

31.2 Marktrisico

Marktrisico is het risico dat wordt gelopen over waardeveranderingen in huidige of toekomstige kasstromen en financiële instrumenten die het gevolg zijn van veranderingen in marktprijzen, markttrente en wisselkoersen.

Prijrisico

Prijrisico's op de energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles worden beheerst door een ingerichte structuur van mandaten en limieten welke zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur. Hierbij worden positielimieten, MtM-limieten, value-at-risk maatstaven (VaR)⁴ ingezet, waarbij per activiteit wordt bepaald welke limieten het beste gebruikt kunnen worden om de risico's te beheersen. Dagelijks wordt aan de riskmanagers en de energiehandelaren gerapporteerd over zowel de VaR als de MtM en de posities in relatie tot de afgegeven limieten. Limietoverschrijdingen worden gerapporteerd conform de daartoe ingestelde escalatie procedures.

Het marktprijrisico op de commodityportefeuilles voor inkoop en levering aan klanten wordt in de eerste plaats beperkt door back-to-back-transacties voor inkoop- en verkoopverplichtingen, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van afgeleide financiële instrumenten. Waar back-to-back hedging niet mogelijk is, of alleen tegen excessief hoge transactiekosten, wordt gebruik gemaakt van gestructureerde hedging strategieën. Bij dit laatste worden de posities tijdelijk afgedekt in andere commodities, leveringstijdvakken en/of landen die historisch gezien een sterke correlatie hebben met de af te dekken prijsrisico's. Verder wordt onder meer gebruikt gemaakt van gasopslag en andere mogelijkheden uit eigen en gecontracteerde posities, om in te spelen op vraag- en aanbodschommelingen op de kortere termijn, bijvoorbeeld vanwege weersinvloeden.

Het marktprijrisico op de 'must run' eigen opwek en de langjarige ('structured') commodity inkoopcontracten wordt eveneens beperkt door back-to-back-transacties en 'structured hedging' strategieën zoals hierboven beschreven. Voor de stuurbare opwek in het portfolio wordt een afweging gemaakt van de verwachte opbrengsten versus de kosten en het neerwaartse risico. Hierbij dient aangetekend te worden dat voor exposures die verder in de toekomst liggen er geen liquide energiehedingsmarkt is en deze uit dien hoofde moeilijk tot niet afdekbaar zijn.

De via de markten in te dekken posities uit bovenstaande activiteiten worden samengebracht, zodat de netto exposure van de Groep op actuele basis inzichtelijk is. Bij het beheer en de strategiebepaling ten aanzien van deze posities worden de vigerende marktomstandigheden in ogenschouw genomen, alsmede de verwachte vraag naar en aanbod van energie vanuit de Groep op korte en middellange termijn. Uitsluitend bij de handelsafdeling worden deze afwegingen voor

⁴ De VaR representeert het potentiële verlies van een negatief scenario op een portefeuille over een bepaalde tijdsperiode, uitgaande van een betrouwbaarheidsinterval grens van 95%. VaR-calculaties zijn gebaseerd op een prijs historie en omvatten onder meer correlaties tussen producten, markten en tijdsperiodes. Door middel van backtesting worden de berekende VaR-waarden en het gebruikte model gecontroleerd

de gehele Groep gemaakt. De overige bedrijfsonderdelen dienen ten alle tijden hun exposure direct in te dekken bij de handelsafdeling. Vanwege de inherent bestaande imperfecties tussen af te dekken posities en beschikbare hedge instrumenten, weersinvloed, beperkte marktliquiditeit en veranderingen in commodityprijzen ten opzichte van elkaar (bijvoorbeeld tussen verschillende commodities, leveringstijdvakken en/of landen) blijft er een restrisico bestaan bij de bovengenoemde activiteiten.

De VaR (jaarbasis) van het prijsrisico op het totaal van commodity posities (inkoop-, klantenbelevering-, opwek- en portefeuilioposities) voor het komende leveringsjaar 2020 bedroeg per 31 december 2019 € 26,5 mln. (31 december 2018 - voor het leveringsjaar 2019 - € 21 mln.). Deze VaR bedroeg gemiddeld in 2019 € 19,4 mln. (2018: € 26 mln.). De lagere VaR over 2019 is voornamelijk een resultante van de gedaalde gas commodity prijzen dit jaar. De VaR (10 dagen) voor portfolio posities die op korte termijn via de markt afdekbaar zijn, bedroeg per 31 december 2019 € 2,4 mln. (31 december 2018: € 1,8 mln.). Deze VaR bedroeg gemiddeld in 2019 € 2,3 mln. (2018: € 2,3 mln.).

De Groep past kasstroomafdekking toe voor haar energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de afdekkingsrelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de volumes van de af te dekken risico's en termijncontracten (afdekkingsinstrumenten). De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de kasstroomafdekkingsrelaties zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen (in GWh)	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddeld tarief per MWh(x € 1)
Nominale omvang contracten				
2019	-450	-701	-1.151	53,68
2018	-3.627	-450	-4.077	35,29

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen.

De afdekkingsinstrumenten van de afgedekte commodityrisico's in kasstroomafdekkingen per 31 december 2019 en 2018 zijn als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor prijsrisico's energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles	2019	2018
Per 31 december		
Bruto contractwaarde van de afgeleide financiële instrumenten (deze worden veelal netto afgewikkeld ten opzichte van de marktprijs)	-62	-144
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	23	12
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake afgeleide financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	6	-9
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-11	11
Wijziging van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	10	-8
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-2	-2
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	9	-1

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Verschillen in het verbruik van elektriciteit en gas en opwekking van elektriciteit kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdeckingsrelatie. De gereclassificeerde bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomafdeckingsrelaties voor commodityrisico's worden in de regel 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen.

Vreemde valutarisico

Vreemde valutarisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van koersveranderingen in vreemde valuta. De Treasury-afdeling is verantwoordelijk voor de beheersing van de andere valutarisico's van de Groep. In de consolidatie opgenomen vennootschappen mogen zonder instemming van de Treasury-afdeling geen open posities (exclusief commodity-gerelateerde financiële instrumenten) in vreemde valuta aanhouden die groter zijn dan € 250.000. Op basis van de totale positie in een vreemde valuta en de bijbehorende vastgestelde limiet voor open posities bepaalt de Treasury-afdeling of afdekking gewenst is en welke strategie daarbij zal worden gevolgd. Daarnaast gebruikt Eneco derivaten en leningen in vreemde valuta om het valutarisico te mitigeren. De gebruikte derivaten en leningen hebben een tegenovergesteld risicoprofiel en dezelfde onderliggende valuta, hoofdsom en timing als het risico dat ontstaat uit de bedrijfsactiviteiten, hetgeen tot een effectieve afdekking leidt, waarvoor hedge accounting wordt toegepast. Voorstaande aanpak leidt nauwelijks tot ineffectiviteit van de valuta-afdekkingen. Valutarisico's verbonden aan de commodity-gerelateerde financiële instrumenten worden overeenkomstig het prijsrisico beheerst.

De gevoeligheid van de koersmutatie voor GBP/Euro voor de Reserve translatieverschillen binnen het eigen vermogen in 2019 bij 1% koersverandering bedraagt € 2,5 mln. (2018: € 1,2 mln.).

Eneco is de afdekkingsinstrumenten aangegaan voor toekomstige inkomende kasstromen van haar buitenlandse operaties (kasstroomafdekkingen) en voor de waarde van de Britse bedrijfsactiviteiten (afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit). De Groep past kasstroomafdekkingen en afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit toe voor haar valutarisico's en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de afdeckingsrelatie. De Groep streeft een één op één afdeckingsrelatie na tussen de omvang van de vreemde valuta en termijncontracten of leningen in vreemde valuta.

De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de kasstroomafdekkingen zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

x € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddelde koers (€)
Kasstroomafdekkingen				
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten				
2019	26	35	61	0,88
2018	42	46	88	0,87

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen. Indien rentedragende schulden als afdekkingsinstrument worden toegepast, staan deze onder deze post in de balans opgenomen.

De afdekkingsinstrumenten voor de kasstroomafdekkingen van valutarisico's zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor valutarisico's x € 1 mln.	2019	2018
Per 31 december		
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	61	101
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	1	7
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake (afgeleide) financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-6	-1
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	6	3
Wijziging van de reële waarde van de (afgeleide) financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-6	-2
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	-
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	-	1

1 De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

x € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddelde koers (€)
Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit				
Nominale waarde (afgeleide) financiële instrumenten				
2019	116	100	216	0,85
2018	110	100	210	0,91

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen. Indien rentedragende schulden als afdekkingsinstrument worden toegepast, staan deze onder deze post in de balans opgenomen.

De afdekkingsinstrumenten voor de afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit met valutarisico zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit x € 1 mln.	2019	2018
Per 31 december		
Nominale waarde (afgeleide) financiële instrumenten	216	231
Boekwaarde (afgeleide) financiële instrumenten ¹	-121	-113
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake (afgeleide) financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-13	-
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	13	1
Wijziging van de reële waarde van de (afgeleide) financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-13	-
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	-
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	-	-

1 De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Afwijkingen in de ontvangsten van de kasstromen in buitenlandse valuta kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De reclassificatie van bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomhedge-afdekkingen voor valutarisico's worden in de regel 'Financiële baten' of 'Financiële lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen. Voor de ongerealiseerde resultaten op valutarisico's wordt verwezen naar de regel 'Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen' in het 'Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten'.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisico wordt beheerd door de Treasury afdeling. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Hiertoe wordt uitgegaan van een bepaalde bandbreedte voor de verhouding tussen vast en variabel rentende leningen. De Groep kan gebruik maken van afgeleide financiële instrumenten zoals renteswapcontracten om het gewenste risicoprofiel te bereiken.

Indien alle overige variabelen constant blijven, zal een algemene stijging van Euribor (voor een periode van twaalf maanden) met 1%-punt naar schatting leiden tot een daling van het resultaat vóór belastingen met € 0,5 mln. (2018: € 0,5 mln.).

De Groep past kasstroomafdekkingen toe voor haar renterisico's en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de hedgerelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de omvang van het renterisicoprofiel en de hiervoor afgesloten afgeleide financiële instrumenten. De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de afdekkingsrelatie zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen in € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddeld rentetarief
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten				
2019	21	220	241	1,11%
2018	20	168	188	1,07%

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen.

De afdekkingsinstrumenten voor de kasstroomafdekkingen van renterisico's per 31 december 2019 en 2018 zijn als volgt nader te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor renterisico's	2019	2018
Per 31 december		
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	34	7
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	-30	-4
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake afgeleide financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-29	-3
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	29	1
Wijziging van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-26	-4
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	1
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	3	1

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Afwijkingen in de tijdsplanning van de constructie van windparken kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De gereclassificeerde bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomhedge-afdekkingen voor renterisico worden in de regel 'Financiële baten' of 'Financiële lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen.

Reserve kasstroomafdekkingen

Het verloop van de reserve kasstroomafdekkingen over 2019 en 2018 is als volgt:

	Energie- commodities	Renteswap- contracten	Valutaswap- contracten	Totaal
Per 1 januari 2018	14	-3	-1	10
Mutatie reële waarde kasstroomafdekkinginstrumenten	-8	-3	-2	-13
Reclassificatie van reserve kasstroomafdekkingen naar de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-1	1	1	1
Uitgestelde belastingverplichtingen	2	-	-	2
Ineffectief deel van kasstroomafdekkingen opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-2	1	-	-1
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen in het Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	5	-4	-2	-1
Aandeel in mutatie van de kasstroomafdekking van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	-	-2	-	-2
Per 31 december 2018	5	-6	-2	-3
Mutatie reële waarde kasstroomafdekkinginstrumenten	3	-29	-	-26
Reclassificatie van reserve kasstroomafdekkingen naar de geconsolideerde winst- en verliesrekening	9	3	-	12
Uitgestelde belastingverplichtingen	-2	7	-	5
Ineffectief deel van kasstroomafdekkingen opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-2	-	-	-2
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen in het Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	8	-19	-	-11
Aandeel in mutatie van de kasstroomafdekking van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	-	-7	-	-7
Per 31 december 2019	13	-32	-2	-21

Reserve translatieverschillen

Het valutarisico waarvoor afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit wordt toegepast, beïnvloedt de reserve translatieverschillen. De invloed van de valuta-afdekkingen op deze reserve is hieronder weergegeven:

	2019	2018
Per 1 januari	-7	-6
Translatieverschillen in het boekjaar	13	-1
Mutatie afdekking van netto-investeringen in een buitenlandse activiteit	-13	-
Mutatie in de reserve translatieverschillen voor belastingeneffecten	-7	-7
Belastingeffecten in de mutatie reserve translatieverschillen	3	-
Per 31 december	-4	-7

31.3 Liquiditeitsrisico

De Groep is een kapitaalintensief bedrijf. Het financieringsbeleid is erop gericht om te groeien naar een optimale financieringsstructuur, rekening houdend met de huidige activa-basis en het investeringsprogramma, en deze te onderhouden en verder te ontwikkelen. Uitgangspunten zijn toegang tot de kapitaalmarkt en flexibiliteit tegen acceptabele financieringskosten en -voorwaarden.

Financieringen worden voornamelijk decentraal aangetrokken voor duurzame activa, voor zover dit bijdraagt aan de realisering van het project en de decentrale financiering tegen acceptabele

financieringskosten en -voorwaarden afgesloten kan worden.

Ten behoeve van de 'sourcing' voor haar energielevering koopt de Groep, naast de eigen opwek, tevens energie in via gestandaardiseerde fysieke leveringscontracten en gestructureerde langjarige inkoopcontracten met derden. Hierbij worden met tegenpartijen afspraken gemaakt over onderling te verstrekken garanties en zekerheden. De hoogte hiervan is deels afhankelijk van de kredietwaardigheid van partijen en de op elkaar gelopen ('Marked-to-Market') exposures vanwege prijsontwikkelingen op de energiemarkten. In het geval van een neerwaartse bijstelling van het kredietwaardigheidsniveau van de Groep kan dit, zonder aanvullende maatregelen ter mitigatie, mogelijk leiden tot een significante toename in de kapitaalbehoefte door zekerheidsstellingen.

Een specifiek liquiditeitsrisico vloeit voort uit margining van energiecontracten via clearinghuizen en contracten met een bilaterale margining-verplichting. Voor de beheersing van dit risico zijn limieten in het mandaat van de inkoop- en handelsafdeling van de Groep ('Commodity Trading Mandate') voor zowel het openstaande saldo als de gevoeligheid voor prijsmutaties. Hierover wordt periodiek gerapporteerd aan het (business unit) management en aan het Commodity Risk Team. De gevoeligheid van de margin call bij een prijsverandering van 1% bedraagt per ultimo 2019 € 0,1 mln. (2018: € 1,1 mln.). Per ultimo 2019 is er door de Groep per saldo € 6 mln. ontvangen (2018: € 16 mln. ontvangen) ten aanzien van margining.

Om te voorkomen dat de Groep niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt groot belang gehecht aan het beheersen van alle hiervoor vermelde risico's en hiervoor zijn de nodige stuur-rapportages, -applicaties en back-up faciliteiten ingericht. Daarnaast wordt de liquiditeitsbehoefte gepland op basis van kasstroomprognoses die tevens een middellange horizon hebben. Deze kasstroomprognoses omvatten onder meer operationele kasstromen, investeringskasstromen, dividenden, te betalen interest en aflossing van schulden. Specifiek neemt de Groep daarbij de periodiciteit van haar kasstroom in ogenschouw, waarbij zij tevens rekening houdt met de gevoeligheid voor weersinvloeden. De vermogensbehoefte wordt door de Treasury-afdeling afgezet tegenover de beschikbare middelen. Maandelijks wordt hierover gerapporteerd aan de Raad van Bestuur.

Niet-gecommitteerde krediet- en garantiefaciliteiten

Bij een aantal banken zijn niet-gecommitteerde krediet- en garantiefaciliteiten overeengekomen ter grootte van in totaal € 564 mln. (2018: € 660 mln.). Hiervan is € 111 mln. getrokken per ultimo 2019 (2018: € 103 mln.). Daarnaast heeft Eneco de beschikking over een Euro Commercial Paper programma van € 750 mln. waaronder eind 2019 niet getrokken is.

Gecommitteerde krediet- en brugfaciliteiten

Eneco heeft de beschikking over een gecommitteerde Revolving Credit Facility ('RCF'). De RCF van € 600 mln. is in juli 2017 afgesloten en heeft een looptijd van 5 jaar.

Uitgaande kasstromen financiële instrumenten

De specificatie van de verwachte uitgaande nominale kasstromen met eventuele rente van financiële instrumenten gedurende de komende jaren is hieronder opgenomen. De kasstromen van de derivaten zijn gebaseerd op de prijzen en volumes in de contracten.

Per 31 december 2019	Binnen 1 jaar	Van 1 tot 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Afgeleide financiële instrumenten	-176	14	-18	-180
Leaseverplichtingen	26	92	158	276
Rentedragende schulden	74	350	136	560
Handelscrediteuren en overige schulden	1.417	23	-	1.440
Totaal	1.341	479	276	2.096

Per 31 december 2018	Binnen 1 jaar	Van 1 tot 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Afgeleide financiële instrumenten	88	18	-	106
Rentedragende schulden	41	331	133	505
Handelscrediteuren en overige schulden	1.517	49	93	1.659
Totaal	1.646	398	226	2.270

31.4 Saldering van financiële activa en financiële verplichtingen

Financiële activa en financiële verplichtingen worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen voor zover de Groep voldoet aan de IFRS-criteria voor saldering. Voor de transacties in afgeleide financiële instrumenten worden gestandaardiseerde contractvoorwaarden en contracttypen gebruikt zoals de 'master netting'-overeenkomsten op basis van de ISDA- en EFET-voorwaarden. De meeste contracten voor afgeleide financiële instrumenten van de Groep voldoen aan de salderingscriteria. Enerzijds omdat een in rechte afdwingbaar recht bestaat om de verantwoorde bedragen te mogen salderen en daarnaast omdat alle bedragen met betrekking tot gesaldeerde financiële activa en financiële verplichtingen in één bedrag worden afgewikkeld.

De tabel hieronder geeft alleen de financiële activa en financiële verplichtingen weer die zijn gesaldeerd in de geconsolideerde balans in overeenstemming met de salderingscriteria van IAS 32. Doordat in deze tabel niet alle in de balans vermelde financiële activa en verplichtingen zijn verwerkt, is geen aansluiting mogelijk met de nettobedragen zoals gepresenteerd in de balans.

Per 31 december 2019	Brutobedragen van opgenomen financiële activa	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële activa gepresenteerd in de balans
Activa			
Afgeleide financiële instrumenten	1.298	1.035	263
Overige vorderingen	659	526	133
	1.957	1.561	396

	Brutobedragen van opgenomen financiële verplichtingen	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële verplichtingen gepresenteerd in de balans
Verplichtingen			
Afgeleide financiële instrumenten	1.286	1.035	251
Overige schulden	943	526	417
	2.229	1.561	668

Per 31 december 2018	Brutobedragen van opgenomen financiële activa	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële activa gepresenteerd in de balans
Activa			
Afgeleide financiële instrumenten	1.489	1.237	252
Overige vorderingen	771	597	174
	2.260	1.834	426

	Brutobedragen van opgenomen financiële verplichtingen	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële verplichtingen gepresenteerd in de balans
Verplichtingen			
Afgeleide financiële instrumenten	1.443	1.237	206
Overige schulden	1.091	597	494
	2.534	1.834	700

32. Kapitaalmanagement

Het primaire doel van het kapitaalbeheer van de Groep is de instandhouding van een goede kredietwaardigheid en een gezonde solvabiliteit als ondersteuning van de activiteiten en het minimaliseren van de kostenvoet voor vreemd vermogen. De Groep beschouwt zowel kapitaal als ook netto schuld als relevante onderdelen van haar financiering en derhalve van haar kapitaalbeheer. De Groep kan haar kapitaalstructuur beïnvloeden door de wijziging van de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. De netto-rentedragende schulden (exclusief die van beëindigde bedrijfsactiviteiten) zijn gedefinieerd als de lang- en kortlopende rentedragende schulden verminderd met de liquide middelen.

De Groep bewaakt haar kapitaal met behulp van het 'Financieel Sturingskader'. Hierin wordt de ratio voor het groepsvermogen / totaal vermogen periodiek gemonitord door de Raad van Bestuur. Ultimo 2019 bedraagt deze ratio 49,2% (per 31 december 2018: 51,2%).

33. Gebeurtenissen na balansdatum

Eneco wint gunning aanbesteding windpark Maasvlakte 2

Eneco heeft de aanbesteding gewonnen voor de bouw van een windpark op de zeeuwering bij de Tweede Maasvlakte van ruim 100 MW en heeft nu de onherroepelijke verplichting om dit windmolenpark te realiseren. Daartoe is Eneco verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa € 0,2 miljard. Deze verplichtingen zijn gewaarborgd door een aantal uitgegeven bank- en concerngaranties die geen materiële impact hebben op het totale bedrag per ultimo 2019 voor soortgelijke verplichtingen (zie toelichting 29. 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' onder 'Garanties').

Aankoop klantenportfolio in Duitsland

Op 3 maart 2020 hebben Eneco en haar dochteronderneming LichtBlick een overeenkomst getekend voor de aankoop van een klantenportfolio in Duitsland voor de levering van elektriciteit voor het verwarmen van huizen en voor regulier elektriciteitsverbruik. Na goedkeuring van de relevante autoriteiten zal de formele afronding van deze transactie naar verwachting plaatsvinden in het tweede kwartaal van 2020. Deze aankoop betreft een bedrag van circa € 0,2 miljard.

Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in miljoenen euro.

Het geconsolideerd kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt het resultaat na belastingen aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening en balansmutaties die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in boekjaar 2019.

In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt naar kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden.

Ontwikkelingskosten, investeringen en desinvesteringen in vaste activa (inclusief financiële belangen) worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De betaling van dividend wordt gezien als een uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Impact van IFRS 16 'Leases' op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

Onder IAS 17 'Leases' werden alle leasebetalingen uit hoofde van operating leases gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten'. Het gevolg is dat door toepassing van IFRS 16 de netto kasstroom uit operationele activiteiten in 2019 is toegenomen met € 25 mln. in vergelijking tot de pro forma 2019-cijfers op basis van IAS 17. De netto kasstroom uit financieringsactiviteiten is afgenomen met hetzelfde bedrag.

34. Mutatie werkkapitaal

Het werkkapitaal omvat de voorraden en kortlopende vorderingen verminderd met de niet-rentedragende kortlopende schulden.

De mutatie van het werkkapitaal zoals opgenomen in de operationele kasstroom is als volgt:

x € 1 mln.	2019	2018
Mutatie immateriële vlottende activa	14	-111
Mutatie voorraden	6	-10
Mutatie handelsdebiteuren	68	26
Mutatie overige vorderingen	71	3
Mutatie niet-rentedragende schulden	-104	212
Totaal	55	120

Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen

Hieronder zijn de belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen weergegeven. Voor een nadere toelichting over de activiteiten en samenstelling van de groep wordt verwezen naar 1.1 'Algemene informatie'.

Dochterondernemingen

Naam	Plaats	Belang
AgroPower B.V.*	Delft	100%
BioEnergieCentrale Delfzijl B.V.	Rotterdam	100%
CEN B.V.*	Hilversum	100%
Eneco B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco België B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Belgium N.V.	Mechelen (B)	100%
Eneco Bio Golden Raand C.V.	Rotterdam	100%
Eneco Consumenten B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Consumenten Nederland B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco eMobility B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Energy Trade B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Gasspeicher B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven Groep B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven TI B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Leiding over Noord B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Mistral B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Services B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Smart Energy B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Solar Belgium N.V.	Gent (B)	100%
Eneco Solar, Bio & Hydro B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco UK Limited	Leeds (VK)	100%
Eneco Verda B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmte & Koude B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmte & Koude Leveringsbedrijf B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmtenetten B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmteproductie Utrecht B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Wind B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Wind Belgium SA	Wavre (B)	100%
Eneco Windpark Delfzijl Noord v.o.f.	Rotterdam	100%
Eneco Windmolens Offshore B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Zakelijk B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Zakelijk Nederland B.V.	Rotterdam	100%
LichtBlick Holding GmbH (voorheen LichtBlick Holding AG)	Hamburg (D)	100%
LichtBlick SE	Hamburg (D)	100%
Oxxio Nederland B.V.*	Rotterdam	100%
Quby B.V.	Amsterdam	100%
Windpark de Beemden B.V.	Rotterdam	100%

* Voor deze dochterondernemingen is door N.V. Eneco Beheer een 403-verklaring afgegeven.

Joint operations

Naam	Plaats	Belang
Blauwwind Management II B.V.	Rotterdam	10%
Enecogen v.o.f.	Rotterdam	50%
Q10 Offshore Wind B.V.	Rotterdam	50%
Seamade N.V.	Oostende (B)	12,5%
Zonnepark Ameland B.V.	Ameland	33,3%

Joint ventures

Naam	Plaats	Belang
EnspireME GmbH	Kiel (D)	50%
Norther SA	Gembloers (B)	25%
PVNED Holding B.V.	Middelburg	33,3%

Geassocieerde deelnemingen

Naam	Plaats	Belang
Greenchoice B.V. (voorheen Groene Energie Administratie B.V.)	Rotterdam	30%
Next Kraftwerke GmbH	Keulen (D)	35,1%
Thermondo GmbH	Berlijn (D)	8,2%
Luminex B.V.	Amsterdam	33,3%

Een volledig overzicht van de maatschappijen, zoals bedoeld in artikel 379 Boek 2 BW Titel 9, is ten kantore van het Handelsregister te Rotterdam gedeponereerd.

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening

x € 1 mln.	2019	2018
Resultaat dochterondernemingen	74	147
Overige resultaten na belastingen	5	-11
Resultaat na belastingen	79	136

Vennootschappelijke balans

Voor winstbestemming

x € 1 mln.	Toelichting	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa			
Materiële vaste activa		1	1
Financiële vaste activa	3	3.474	3.537
Totaal vaste activa		3.475	3.538
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop		-	-
Vorderingen op groepsmaatschappijen		216	189
Overige vorderingen		13	4
Liquide middelen		312	174
Totaal vlottende activa		541	367
TOTAAL ACTIVA		4.016	3.905
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal		122	122
Reserve translatieverschillen		-4	-7
Reserve kasstroomafdekkingen		-21	-3
Reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen		58	34
Reserve kosten onderzoek en ontwikkeling		9	5
Ingehouden resultaten		2.689	2.649
Onverdeeld resultaat boekjaar		79	136
Totaal eigen vermogen	4	2.932	2.936
Langlopende verplichtingen			
Overige voorzieningen		-	-
Rentedragende schulden		167	193
Overige schulden		3	2
Totaal langlopende verplichtingen		170	195
Kortlopende verplichtingen			
Overige voorzieningen		1	-
Rentedragende schulden		68	35
Schulden aan groepsmaatschappijen		633	556
Schulden inzake belasting en premies sociale verzekeringen		176	176
Te betalen pensioenpremies		2	2
Overige schulden		34	5
Totaal kortlopende verplichtingen		914	774
TOTAAL PASSIVA		4.016	3.905

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

1. Waarderingsgrondslagen

De vennootschappelijke jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij dezelfde waarderingsgrondslagen zijn toegepast als in de geconsolideerde jaarrekening, zoals toegestaan in artikel 362 lid 8, Titel 9 Boek 2 BW. Dochterondernemingen vormen een uitzondering op het voorstaande en worden gewaardeerd op netto-vermogenswaarde, die is bepaald op basis van de IFRS-grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening. De beschrijving van de activiteiten en de structuur van de onderneming, zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening is eveneens van toepassing op de vennootschappelijke jaarrekening.

2. Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Voor de bezoldiging van bestuurders en commissarissen in overeenstemming met art. 383 BW2, Titel 9, wordt verwezen naar toelichting 6 'Bezoldiging bestuurders' van de geconsolideerde jaarrekening.

3. Financiële vaste activa

	Dochter ondernemingen	Vorderingen op dochter ondernemingen	Overige vorderingen	Afgeleide financiële instrumenten	Uitgestelde belasting vorderingen	Totaal
Per 1 januari 2018	2.608	397	1	10	1	3.017
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	13	-	-	-	-	13
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	2.621	397	1	10	1	3.030
Resultaat dochterondernemingen	147	-	-	-	-	147
Ontvangen dividend	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Herwaarderingen van FVA	-	-	-	-	-	-
Mutatie leningen aan dochterondernemingen	-	1.379	-	-	-	1.379
Mutatie kasstroomafdekkingen	-13	-	-	-	-	-13
Mutatie reële waarde financiële instrumenten in eigen vermogen	-	-	-	-2	-	-2
Mutatie uitgestelde belastingvorderingen	-	-	-	-	1	1
Saldering latente belastingen	-	-	-	-	-2	-2
Translatieverschillen	-1	-2	-	-	-	-3
Per 31 december 2018	1.754	1.774	1	8	-	3.537
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-	-	-	-
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	1.754	1.774	1	8	-	3.537
Resultaat dochterondernemingen	74	-	-	-	-	74
Mutatie leningen aan dochterondernemingen	-	-131	-	-	-	-131
Mutatie kasstroomafdekkingen	-17	-	-	-8	-	-25
Mutatie uitgestelde belastingvorderingen	-	-	-	-	4	4
Translatieverschillen	5	10	-	-	-	15
Omzetting vordering in kapitaal	155	-155	-	-	-	-
Per 31 december 2019	1.971	1.498	1	-	4	3.474

4. Eigen vermogen

Voor een toelichting op het eigen vermogen wordt verwezen naar het geconsolideerde mutatieoverzicht groepsvermogen, dat is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. Een toelichting op de afzonderlijke vermogenscomponenten wordt gegeven in toelichting 24 'Groepsvermogen' van de geconsolideerde jaarrekening.

Op grond van Titel 9 Boek 2 BW worden wettelijke reserves onderkend. De wettelijke reserves van N.V. Eneco Beheer zijn te onderscheiden in een reserve translatieverschillen, reserve kasstroomafdekkingen, reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen en een reserve kosten van ontwikkeling.

Uitkeerbare resultaten

Er is in 2019 € 68,0 mln. (2018: € 63,5 mln.) dividend uitgekeerd door N.V. Eneco Beheer.

Per 31 december 2019 bedraagt het niet-uitkeerbare vermogen dat toe te rekenen is aan de aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer € 112 mln. (per 31 december 2018: € 47 mln.), waarbij voor de reserve kasstroomafdekkingen de individuele methode is toegepast.

5. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Aansprakelijkheidsstelling

N.V. Eneco Beheer heeft voor haar dochterondernemingen die in het Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen zijn gemarkeerd met * een hoofdelijke aansprakelijkheidsverklaring afgegeven zoals bedoeld in artikel 403, lid 1, sub f, Titel 9 Boek 2 BW.

Fiscale eenheid

N.V. Eneco Beheer vormt met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Daarnaast maakt N.V. Eneco Beheer onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting voor een groot deel van de Groep. Voor beide fiscale eenheden geldt dat alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de belastingschulden, waarvoor die fiscale eenheid geldt.

Cashpool

Uit hoofde van de deelname in de cashpools van de Groep is N.V. Eneco Beheer hoofdelijk aansprakelijk, evenals de andere deelnemers in de cashpool, voor de tekorten in de cashpool als geheel.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Garanties

Voor de door N.V. Eneco Beheer verstrekte concerngaranties wordt verwezen naar toelichting 29 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' van de geconsolideerde jaarrekening.

6. Accountantskosten

De gegevens met betrekking tot de accountants honoraria, zoals bedoeld in artikel 1.1 van de 'Wet toezicht accountantsorganisaties' (Wta), zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Eneco Groep N.V.

7. **Voorstel winstbestemming 2019**

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt voorgesteld te besluiten tot een dividendbetaling aan de aandeelhouder van € 68 mln. van het aan de aandeelhouders toe te rekenen geconsolideerde resultaat na belastingen. Dit betekent over 2019 een uitkering van € 254,25 per aandeel. Het dividend zal uiterlijk worden uitgekeerd in maart 2020. Verder wordt voorgesteld te besluiten om het resterende deel van het geconsolideerde resultaat na belastingen van € 11 mln. toe te voegen aan de 'Ingehouden resultaten'.

Rotterdam, 03 maart 2020

N.V. Eneco Beheer

Raad van Bestuur

Mr. L.M. (Ruud) Sondag, voorzitter

Ir. C.J. (Kees-Jan) Rameau

Drs. G.A.J. (Guido) Dubbeld

F.C.W. (Frans) van de Noort

Overige gegevens

Statutaire Winstbestemming	164
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	165

Statutaire Winstbestemming

Volgens de statuten van de vennootschap staat de behaalde winst ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders. Winstuitkeringen kunnen alleen plaatsvinden indien uit de jaarrekening blijkt dat deze geoorloofd zijn. Daarnaast bepalen de statuten dat de algemene vergadering van aandeelhouders kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen. Voor wat betreft de omvang en in dit verband in acht te nemen formaliteiten zijn statutaire en wettelijke bepalingen van toepassing.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van N.V. Eneco Beheer ("Eneco" of de "Vennootschap") te Rotterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de vennootschappelijke jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Eneco Beheer op 31 december 2019 en van het resultaat en de kasstromen over 2019 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 BW.
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen vennootschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Eneco Beheer op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2019.
2. de volgende overzichten over 2019: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht groepsvermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht.
3. de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit:

1. de vennootschappelijke balans per 31 december 2019.
2. de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening over 2019.
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Eneco Beheer zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in

Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 22,5 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op een weging van factoren waarvan de belangrijkste zijn:

- 2% van de brutomarge;
- 5% van het bedrijfsresultaat voor afschrijvingen en bijzondere waardemutaties;
- 0,5% van de opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten; en
- 10% van het resultaat voor belastingen.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de Raad van Bestuur overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1,125 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

N.V. Eneco Beheer staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (de “**Groep**”). De financiële informatie van de Groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van N.V. Eneco Beheer

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Wij hebben:

- bij de groepsonderdelen Consumenten, Zakelijk, Heat & Industrials, Energy Trade, Solar & Wind, Eneco België, LichtBlick en de joint venture Norther een controle uitgevoerd op de financiële verantwoording; en
- bij andere groepsonderdelen, waaronder Eneco Smart Energy, Eneco Wind België en de joint operations Blauwwind en Seamade een controle van bepaalde rekeningsaldo, transactiestromen of toelichtingen uitgevoerd.

Wij hebben voor Eneco België, LichtBlick en Seamade gebruik gemaakt van andere accountants binnen het Deloitte-netwerk. Voor de joint venture Norther en de joint operation Blauwwind hebben wij gebruik gemaakt van accountants buiten het Deloitte-netwerk.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Schattingonzekerheid bij het bepalen van de energiebalans

<i>Beschrijving van het kernpunt</i>	<i>De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd</i>
<p>Middels de energiebalans elektriciteit en gas (de “Energiebalans”) worden in- en verkoop met elkaar in overeenstemming gebracht. Bij het opstellen van de Energiebalans spelen de volgende processen een belangrijke rol: allocatie, reconciliatie, brutomargemodellering, aansluitregistratie en schatting van het netverlies. De Energiebalans vormt de basis voor de (volledigheid van de) opbrengst energielevering en de daarmee samenhangende balansposten. De inschatting van de omzet binnen de Energiebalans was een kernpunt in onze controle omdat het inschattingsproces in enige mate complex en subjectief is en gebaseerd is op veronderstellingen, waaronder het verbruik door afnemers van elektriciteit en gas. In het kader van de toepassing van de verslaggevingsstandaard IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers, concludeerde Eneco dat op het moment van levering van de energie aan klanten de opbrengsten en de hiermee gepaard gaande inkoopkosten verantwoord dienen te worden in de winst- en verliesrekening. Wij verwijzen hierbij ook naar toelichting 2.2 ‘Opbrengsten’ en toelichting 3 ‘Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten’ op de geconsolideerde winst en verliesrekening waarin de schatting van de opbrengsten nader uiteengezet is.</p>	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen van Eneco met betrekking tot het proces voor het opstellen van de Energiebalans getoetst. Daarnaast stelden wij vast dat de informatie waarop de omzetschatting is gebaseerd betrouwbaar is en dat de gehanteerde veronderstellingen in het model van de Energiebalans redelijk, relevant en consistent zijn toegepast. Wij verifieerden de rekenkundige juistheid van het model van de Energiebalans. Daarbij besteedden wij bijzondere aandacht aan het gehanteerde standaardjaarverbruik en de schatting van de invloed van de weersomstandigheden op het verbruik. Wij verrichtten ook controlewerkzaamheden met betrekking tot nacalculatieresultaten voor oude leveringsjaren en de per jaareinde nog te factureren omzet, waaronder afloopcontrole in 2020.</p>

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

<i>Beschrijving van het kernpunt</i>	<i>De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd</i>
<p>Voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de bedrijfsactiviteiten en de totstandkoming van betrouwbare financiële verslaggeving is Eneco in belangrijke mate afhankelijk van (de onderlinge samenhang tussen) systemen, applicaties en interfaces (de “IT-infrastructuur”). De opzet, het bestaan en de werking van de IT-beheersmaatregelen waarmee de IT-infrastructuur wordt beheerd zijn kritisch voor de voortdurende betrouwbaarheid en continuïteit van de processen van Eneco en daarmee voor de totstandkoming van de jaarrekening.</p> <p>De IT-infrastructuur die de klantprocessen ondersteunt verwerkt bijvoorbeeld grote volumes aan transacties. Aantasting van de integriteit van (klant)data of uitval kunnen ertoe leiden dat de facturatie en de omzetschatting niet juist, volledig en tijdig plaatsvindt en dat herstel daarvan complex en ingrijpend is. De IT-infrastructuur die de handelsactiviteiten van Eneco ondersteunt is vanwege het grote volume, het belang voor de financiële resultaten en de complexiteit ook kritisch. Om deze redenen waren belangrijke aandachtsgebieden bij onze werkzaamheden onder andere change management en informatiebeveiliging.</p>	<p>Wij hebben de betrouwbaarheid en continuïteit van de IT-infrastructuur getoetst, uitsluitend voor zover noodzakelijk binnen de reikwijdte van onze controle van de jaarrekening. Daarbij hebben wij gespecialiseerde IT-auditors opgenomen in ons controleteam. Onze werkzaamheden bestonden uit de evaluatie van, voor de controle van de jaarrekening relevante, ontwikkelingen in de IT-infrastructuur en daaropvolgend het testen van de opzet, het bestaan en eventueel de werking van IT beheersingsmaatregelen. In onze management letter aan de raad van bestuur hebben wij tekortkomingen die wij constateerden gerapporteerd en aanbevelingen gedaan, gericht op verdere verbeteringen. Met aanvullende, systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden stelden wij vast dat de geconstateerde tekortkomingen geen materiële afwijkingen in de jaarrekening tot gevolg hadden. Verwezen wordt ook naar de alinea ‘Operationele risico’s’ van het Bestuursverslag.</p>

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het Bestuursverslag inclusief bijlagen (het “**Bestuursverslag**”).

- de Overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Bestuursverslag en de Overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

VERKLARING BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- OF REGELGEVING GESTELDE VEREISTEN

Benoeming

Wij zijn door de Algemene Vergadering benoemd als accountant van N.V. Eneco Beheer vanaf de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar datum tot nu toe de externe accountant.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur voor de jaarrekening

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of de Vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Raad van Bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de Raad van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een Vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de Raad van Bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de Raad van Bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 3 maart 2020

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend,

drs. J. A. de Bruin RA

Bijlagen

Personeelsgegevens	173
Veiligheidsprestatie	175
Verslaggevingsbeleid	176
GRI Content Index	180
Stakeholders en materialiteit	185
Verklaring naleving gedragscode leveranciers	186

Personeelsgegevens

Jaarverslag 2019		
	2019	2018
Aantal eigen medewerkers		
Gemiddelde aantal eigen medewerkers	2.775	2.990
Totale personeelsbestand in fte ultimo	2.802	2.873
Man-vrouw verhouding		
<i>percentage mannen en vrouwen op het totaal aantal medewerkers in fte ultimo</i>		
Mannen	67%	64%
Vrouwen	33%	36%
Leeftijdsopbouw		
<i>percentage per leeftijdscategorie op het totaal aantal fte ultimo</i>		
15-24 jaar	2%	2%
25-34 jaar	28%	29%
35-44 jaar	33%	33%
45-54 jaar	21%	21%
55+ jaar	16%	15%
Diversiteit		
<i>in procenten ultimo</i>		
Vrouwen in leidinggevende posities	24%	27%
Arbeidsovereenkomst		
<i>in procenten ultimo</i>		
Medewerkers met een cao-contract	70%	80%
Contract onbepaalde tijd		
Mannen	67%	65%
Vrouwen	33%	35%
NL	71%	71%
BE	9%	10%
DE	16%	15%
Overig	4%	4%
Contract bepaalde tijd		
Mannen	69%	62%
Vrouwen	31%	38%
NL	57%	72%
BE	0%	0%
DE	27%	19%
Overig	16%	9%
Medewerkers met een fulltime-contract		
Mannen	92%	83%
Vrouwen	48%	39%
Medewerkers met een part-time-contract		
	585	591

	Jaarverslag 2019	
Mannen	8%	17%
Vrouwen	52%	61%
Ziekteverzuim		
<i>in procenten</i>	4,8%	5,4%

Eneco registreert de personeelsgegevens voor het grootste gedeelte in SAP. Voor een aantal bedrijfsonderdelen zowel in binnen- als buitenland werken we met andere managementsystemen.

Veiligheidsprestatie

Bedrijfsgezondheid en veiligheid

Voor alle medewerkers	Eneco Group ¹	Support Functions	Innovation & Ventures	Solar & Wind	Heat & Industrials	Energy Trade	Field Services	CCO	Belgium	Germany
Type ongeval										
Ongeval met EHBO behandeling	x	x	-	x	x	-	x	-	-	-
Ongeval zonder verzuim met medische behandeling	x	-	-	-	x	-	x	-	-	-
Ongeval met verzuim (verzuim > 1 dag)	x	x	-	x	x	-	x	-	-	x
Ongeval met vervangend werk	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-
Ongevallen ratio²	0,89	0,40		0,83	1,90		4,66			4,21
Beroepsziekten ratio³										
Uitval dagen ratio⁴	91	7		13	41		30			89
Verzuimpercentage	4,8%	4,7%	1,3%	3,4%	3,3%	1,9%	9,2%	5,6%	4,1%	5,5%
Werk gerelateerde dodelijke slachtoffers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1 LichtBlick maakt geen onderdeel uit van de totale groeps cijfers (Eneco Group) maar is wel in de tabel opgenomen conform de gehanteerde definities. We streven ernaar om over 2020 de groeps cijfers inclusief LichtBlick te rapporteren.

2 Kleine incidenten (EHBO-gevallen) zijn niet meegenomen in de RIF

3 Betreft alleen Nederland.

4 Bij het berekenen van de 'lost days', worden geplande werkdagen aangehouden en wordt de dag na een incident begonnen met tellen van het aantal dagen.

Voor alle arbeidskrachten (excl. medewerkers)	Eneco Group	Support Functions	Innovation & Ventures	Solar & Wind	Heat & Industrials	Energy Trade	Field Services	CCO	Belgium	Germany
Type ongeval										
Ongeval met EHBO behandeling	x	-	-	x	x	x	-	-	-	-
Ongeval zonder verzuim met medische behandeling	x	-	-	x	-	-	x	-	-	-
Ongeval met verzuim (verzuim > 1 dag)	x	-	-	x	x	-	x	-	-	-
Ongeval met vervangend werk	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
Ongevallen ratio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Werk gerelateerde dodelijke slachtoffers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Verlaggevingbeleid

In dit geïntegreerde jaarverslag over het boekjaar 2019 legt Eneco Groep verantwoording af over de realisatie van de strategie, het gevoerde beleid en de financiële en niet-financiële prestaties die daarmee samenhangen. Dit verslag is opgesteld in overeenstemming met de GRI Standards: Core optie.

Integrated reporting

Het jaarverslag van Eneco Groep is opgesteld als integraal verslag over financiële en niet-financiële prestaties. Met het <IR> Framework van de International Integrated Reporting Council (IIRC) zijn we in staat om de samenhang tussen de kernelementen van ons beleid in ons verslag toe te lichten. Dit komt onder meer tot uitdrukking het waardecreatiemodel. De inhoudselementen die het <IR> Framework voorschrijft zijn aanwezig in dit verslag. (Profiel van de organisatie, Governance, Businessmodel, Risico's en kansen, Strategie, Performance en Outlook.) Het <IR> Framework is gebaseerd op principes die een grote overlap hebben met de richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving van het Global Reporting Initiative, de GRI Standards. We koppelen de verhalende kwaliteit van IIRC aan de kwantitatieve methodiek van de GRI Standards.

Eneco's boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december 2019. Het vorige verslag verscheen op 21 februari 2019.

Rapporteren volgens GRI

Voor de verantwoording van niet-financiële informatie in dit verslag passen we de principes van de Global Reporting Initiative Standards (GRI) toe. Twee van de belangrijkste principes werken we hierna uit: stakeholderbetrokkenheid en materialiteit. We verwijzen graag naar de paragraaf Strategie en in het bijzonder Markttrends om onze prestaties te duiden in het bredere perspectief van duurzame ontwikkeling. Hiermee voldoen we aan het GRI-principe Sustainability Context. Deze drie principes samen maken dat we ook voldoen aan het principe Volledigheid.

We kiezen bewust voor de Core-variant. Deze variant past bij onze wens en die van belanghebbenden om bondig verslag te doen over onze financiële en niet-financiële prestaties. De Core-variant betekent dat we per relevant aspect (onderwerp), dat is voortgekomen uit de materialiteitsanalyse, rapporteren over minimaal één GRI Standard en -indicator die het beste past bij ons sturingskader. Het sturingskader met de set strategische KPI's is leidend bij de onderwerpkeuze (zie *Topic specific disclosures en management approach* in de bijlage GRI Content Index). Daarnaast komen onderwerpen aan de orde die stakeholders hebben aangeduid als belangrijk (zie verderop bij Materialiteit). Waar we concluderen dat GRI Standards geen goede aansluiting bieden, hebben we de definities van de betreffende strategische KPI gehanteerd.

Stakeholderbetrokkenheid

Tot onze kring van directe stakeholders rekenen we personen en/of groepen van personen, organisaties en/of bedrijven die een direct of indirect belang hebben bij Eneco en omgekeerd. Deze belanghebbenden zijn op de een of andere wijze nodig voor het realiseren van onze doelstellingen: vanuit het perspectief van de sector, als totaal, als afdeling of als project. Om tot een helder afgebakende selectie van stakeholders te komen, hebben we een analyse gemaakt op basis van een model (Mendelow). Daarmee hebben we een rangorde kunnen aanbrenge op basis van invloed en belang van de stakeholder op het functioneren van Eneco Groep. Zo wordt het begrip 'materialiteit' in de context van stakeholders beter hanteerbaar. Tot de groep belanghebbenden waarvan de mening over Eneco en de materiële thema's moet worden meegenomen behoren:

Klanten (zowel consumenten, mkb, als grootzakelijk): noodzakelijk voor voortbestaan van Eneco Groep.

Medewerkers: in alle landen, noodzakelijk voor implementatie businessplan en andere activiteiten.

Aandeelhouders: de eigenaren van het bedrijf. In feite de gemeenteraden van de 44 aandeelhoudende gemeenten. In praktijk vertegenwoordigd door de wethouders met deelnemingen in hun portefeuille, die op hun beurt organisatorisch zijn vertegenwoordigd door de Aandeelhouderscommissie.

Niet-gouvernementele organisaties: De One Planet-strategie is een belangrijk onderdeel in de business-strategie, waarbij duurzaamheid een belangrijke driver is. Dit heeft ook grote impact op grootzakelijke klanten (client to asset deals, groene stroom). Ngo's gericht op het milieu, zoals WWF, Greenpeace, Natuur en Milieu, Urgenda, zijn de belangrijkste externe beoordelaars van Eneco Groep op het vlak van One Planet, met invloed op politiek en media.

Regelgevers: Het regelgevend kader is van cruciaal belang voor Eneco, zowel qua speelveld en inkomsten (subsidie, tarieven warmte) als vergunningverleners voor de bouw van assets op land en zee. Daarom is de mening van beleidsmakers van de overheid ook van materieel belang.

In verband met het privatiseringsproces hebben we ook banken, financiers en credit rating agencies toegevoegd uit de categorie belanghebbenden die zeer goed geïnformeerd dienen te worden.

Materialiteit

Dit boekjaar hebben we een light update gedaan van de materialiteitsanalyse uit 2018. Uitgangspunt was om te bepalen of de onderwerpen die we hadden vastgesteld nog altijd actueel en relevant zijn. Op basis van deskresearch is de lijst van onderwerpen van voorgaand boekjaar vergeleken met de actuele strategische KPI's, de in de sector gebruikelijke onderwerpen en de onderwerpen die uit de media-analyse komen. Dit heeft geleid tot een hergroepering en herschikking van onderwerpen (zie Materialiteitsmatrix).

De top 11 van onderwerpen is door de Raad van Bestuur vastgesteld als kern van dit verslag. In ons rapportagebeleid hebben we vastgelegd dat we de materialiteitsanalyse structureel onderdeel maken van ons beleid. Dat wil zeggen dat het onderwerp materialiteit regelmatig op de agenda staat van klantpanels, overleg met zakelijke klanten, overleg met aandeelhouders, de OR en in reguliere gesprekken met credit rating agencies en ngo's. Zie voor verdere details over wat stakeholders belangrijk vinden en hoe wij met hen communiceren de bijlage Stakeholders en materialiteit.

In de hoofdstukken Resultaat: groei in energielevering, Resultaat: groeien in innovatieve diensten, Resultaat: groei in duurzame energie en Resultaat: One Planet gaan we uitgebreid in op de concrete doelen die we – via doelstellingen voor de genoemde KPI's – voor de relevante onderwerpen hebben gesteld. Ook komt daar aan de orde wat we gedaan hebben en van plan zijn te doen om onze doelen te bereiken. Daarnaast hebben we in de GRI Content Index een overzicht opgenomen van de GRI-indicatoren die zijn gekoppeld aan de meest materiële thema's.

Rapportageproces

Uitgangspunt bij de voorbereiding van het jaarverslag zijn de strategie inclusief strategische thema's en kritische performance indicatoren (KPI's) zoals die door de Raad van Bestuur zijn vastgesteld. De inhoud van het jaarverslag komt mede tot stand op basis van de hiervoor beschreven materialiteitsanalyse. Voor het rapportageproces hebben wij afspraken gemaakt. Voor iedere strategische KPI die is gekoppeld aan een strategisch thema zijn onder meer de verantwoordelijkheid, definitie, scope, berekening, benodigde bronnen en systemen, kwaliteitsborging en het proces vastgelegd. De ontwikkeling per strategische KPI wordt periodiek gerapporteerd en besproken met de directies van de betrokken Eneco-entiteiten. De afdeling Internal Audit borgt de juistheid en volledigheid. Waar nodig wordt bijgestuurd.

Informatieverzameling en accountability

We kennen een procesbeschrijving voor het tot stand komen van het jaarverslag. De hoofdlijn is als volgt: de Raad van Bestuur (RvB) is eindverantwoordelijk voor het geïntegreerde jaarverslag. De RvB heeft de totstandkoming ervan gedelegeerd aan een procesmanager die een multidisciplinair team aanstuurt. De inhoudelijke verantwoordelijkheid is verdeeld tussen de afdelingen Strategie, Communicatie en Finance. De financiële en niet-financiële strategische KPI's zijn integraal onderdeel van de planning-en-controlcyclus. In de reguliere business-reviews worden de resultaten besproken. Aan de hand van een accountability index wordt per onderwerp een verantwoordelijke aangewezen. De RvB beoordeelt de eindversie voordat deze naar de Raad van Commissarissen gaat.

Definities

CO₂-uitstoot bepaling van onze keten (leverancier, klanten en eigen operatie) conform het Greenhouse Gas (GHG) Corporate Value Chain Standard en ISO 14064-1 standaard. Wij rapporteren over CO₂ equivalenten zijnde CO₂, CH₄, NO_x.

SDGs

We rapporten over de voor ons relevante Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties, die zijn opgesteld om de wereld tot 'een betere plek' te maken in 2030. Eneco Groep draagt naar vermogen bij aan het realiseren van deze doelen. In het hoofdstuk Resultaat: One Planet geven we inzicht in de gekozen SDGs, de targets en de aansluiting op ons sturingskader.

Assurance niet-financiële informatie

Om de betrouwbaarheid van onze rapportage te toetsen, hebben wij Deloitte Accountants gevraagd om naast de jaarrekening ook de strategische KPI's en de toepassing van de Core-variant van de GRI Standards te beoordelen (beperkte mate van zekerheid). Het assurance-rapport is te vinden op pagina 81.

Postbus 8208, 3009 AE Rotterdam

Dhr. H.E. António Guterres
Secretaris-Generaal
Verenigde Naties
New York, NY 10017
USA

Rotterdam, 21 februari 2020

Verklaring Eneco aangaande voortzetting ondersteuning van de principes van de UN Global Compact

Geachte secretaris-generaal,

Het doet ons deugd te bevestigen dat Eneco Groep N.V. de Tien Principes van de United Nations Global Compact betreffende mensenrechten, arbeid, milieu en corruptiebestrijding blijft ondersteunen. Met dit schrijven geven wij uitdrukking aan ons streven om deze principes toe te passen. Wij zetten ons in om de UN Global Compact en de principes daarvan deel uit te laten maken van onze bedrijfsstrategie, cultuur en dagelijkse werkzaamheden en om betrokken te zijn bij samenwerkingsprojecten ter bevordering van de bredere ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties, in het bijzonder de Sustainable Development Goals (SDG's). Eneco zal deze inzet in een duidelijke verklaring kenbaar maken aan haar belanghebbenden en het brede publiek.

Wij zijn ons bewust dat het indienen van een jaarlijkse toelichting over de voortgang van de wijze waarop onze organisatie zich inzet om de Tien Principes toe te passen, een belangrijke eis is voor deelname aan de UN Global Compact. Het doet ons deugd u hierbij ons geïntegreerde jaarverslag te doen toekomen waarin wij verslag doen over onze voortgang ten aanzien van de meest relevante SDG's en de Tien Principes. Ten behoeve van de leesbaarheid is ook een UNGC-index opgenomen in ons jaarverslag.

Hoogachtend,

L.M. Sondag
CEO

Eneco B.V. - P.O. Box 8208, 3009 AE Rotterdam - T 0031 88 895 11 11 - I www.eneco.nl
Chamber of Commerce Rotterdam 24433142 - NL65ABNA0640001025 - NL.8192.41.222.B01

UN Global Compact

Als lid van UN Global Compact rapporteren we over onze voortgang op de tien principes in elk van de vier gebieden (mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu, anti-corruptie). Deze voortgangsrapportage, de zogenoemde 'Communication on Progress' (CoP), is te vinden in de bijlage UN Global Compact Principles.

GRI Content Index

General disclosures

GRI Standards 2016	Beschrijving	Referentie
Profiel		
102-1	Naam van de organisatie	Profiel(zie pagina 4)
102-2	Voornaamste activiteiten, merken en producten en diensten	Profiel(zie pagina 4)
102-3	Locatie van het hoofdkantoor	Jaarrekening Toelichting 1.1 (zie pagina 85)
102-4	Landen waar de organisatie actief is	Profiel(zie pagina 4)
102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Governance(zie pagina 62)
102-6	Belangrijke afzetmarkten (geografische verdeling, sectoren en soort klanten)	Profiel(zie pagina 4)
102-7	Omvang van de organisatie	Resultaten op hoofdlijnen (zie pagina 5), Handel en inkoop van energie(zie pagina 28)Jaarrekening(zie pagina 79), Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176), Personeelsgegevens(zie pagina 173)
102-8	Informatie over totale personeelsbestand	Personeelsgegevens(zie pagina 173)
102-9	De waarde- en leveringsketen van de organisatie	One Planet(zie pagina 49): Circulariteit
102-10	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode	Jaarrekening note 15, One Planet(zie pagina 49): Circulariteit
102-11	Toelichting over de toepassing van het voorzorgsprincipe	Risicomanagement(zie pagina 64)
102-12	Externe economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten of principes die door het bedrijf worden onderschreven	One Planet(zie pagina 50): DuurzaamheidsscoresVerslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-13	Lidmaatschap van verenigingen of belangenorganisaties	Document Bekijk onze lidmaatschappen
Strategie		
102-14	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie over de relevantie van duurzame ontwikkeling voor Eneco Groep en haar strategie om te streven naar duurzame ontwikkeling	Voorwoord RvB(zie pagina 2)
Ethiek & Integriteit		
102-16	De waarden, principes, standaarden en gedragsnormen van de organisatie	Integriteit en compliance(zie pagina 72)
Governance		
102-18	Governance structuur	Governance(zie pagina 62)
Stakeholder engagement		
102-40	Lijst van stakeholdergroepen	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-41	Percentage medewerkers dat onder een CAO valt	Personeelsgegevens(zie pagina 176)

GRI Standards 2016	Beschrijving	Referentie
102-42	Basis voor inventarisatie en selectie van belanghebbenden	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-43	Werkwijze en frequentie voor het betrekken van stakeholders	Stakeholders en materialiteit(zie pagina 185)
102-44	Resultaat stakeholdermanagement	Stakeholders en materialiteit(zie pagina 185)
Verslaggeving		
102-45	Operationele structuur deelnemingen	Deelnemingen in Jaarrekening
102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud van het verslag en toepassing GRI principes	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-47	Lijst van materiele thema's	Stakeholders en materialiteit(zie pagina 185)
102-48	Gevolgen van herformuleringen van eerder verstrekte informatie	Klanttevredenheid na klantcontacten, voetnoot pagina 13
102-49	Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslaggevingsperiodes	Wat is materieel?(zie pagina 24)
102-50	Verslagperiode	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-51	Datum van het meest recente verslag	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-52	Verslaggevingscyclus	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan	Kader: Uitgave, binnenzijde omslag
102-54	In accordance optie die de organisatie heeft gekozen	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176)
102-55	GRI content index	GRI Content Index(zie pagina 180)
102-56	Beleid met betrekking tot externe assurance	Verslaggevingsbeleid(zie pagina 176), Assurance-rapport(zie pagina 76) en Verslag RvC(zie pagina)

Topic-specific disclosures en management approach

Materiële thema's gekoppeld aan GRI	Definitie	GRI standard 2016	Strategische KPI	Scope	Strategie en beleid	Doelstellingen/ sturing
1 Bijdragen aan energietransitie	Eneco draagt bij aan de energietransitie door in te zetten op het verminderen van het aandeel elektriciteit dat is opgewekt met fossiele brandstoffen en op het vermeerderen van het aandeel duurzaam opgewekte energie. Het betreft het percentage geproduceerde duurzame elektriciteit (in eigendom en/of met PPA's) t.o.v. de totale leveringsportfolio van Eneco.	302-1	Aandeel duurzame energie t.o.v. leveringsportfolio	NL, DU, B	Strategie (zie pagina 20)	Handel en inkoop energie (zie pagina 28) Duurzame energie, (zie pagina 36) innovatieve diensten, (zie pagina 30) In en om het huis (zie pagina 30)
2 Veiligheid, gezondheid en welzijn	De veiligheid, de gezondheid en het welzijn van onze medewerkers vinden we zeer belangrijk. Veiligheid, ook bij onderaannemers, krijgt topprioriteit. We streven naar nul incidenten en aandacht voor vitaliteit, met als resultaat een laag ziekteverzuim.	403-2	RIF	NL, DU, B	Veiligheid (zie pagina 56)	Waardecreatie, pagina 19 Veiligheid (zie pagina 56), Veiligheidsprestatie (zie pagina 175)
3 Privatisering organisatie		nvt	nvt	NL, DU, B	Voorwoord (zie pagina 2)	Verkoop (zie pagina 6)
4 Innovatieve diensten uitbreiden	Innovatie is essentieel in de energietransitie. We ontwikkelen innovatieve diensten in en om de woning en voor elektrisch vervoer en energiemanagement van bedrijven. We streven naar een leidende positie in deze drie segmenten en participeren in start-ups.	nvt	#contracten	NL, DU, B	Strategie (zie pagina 20)	Innovatieve diensten (zie pagina 30)
5 Groei in warmteoplossingen (gastransitie)	Faciliteren van warmtetransitie en behouden waarde van warmteklanten is ons doel. Eneco wil aantrekkelijke proposities voor de relevante marktsegmenten ontwikkelen en bieden om de positie op de markt te behouden en de waarde van klanten te behouden. Enerzijds middels de verdichting en uitbreiding van het huidige netwerk en anderzijds door een sterke positie op het gebied van individuele warmtepompen (hardware, sturing en 'field services') in Nederland en België.	302-1	Waarde warmteklanten	NL	Strategie (zie pagina 20)	Stoom en warmte, pagina 38
6 Relevant voor de klant	Eneco wil relevant blijven voor haar klanten door zowel het duurzame assortiment waarmee klanten zelf ook duurzamer kunnen leven als een excellente kwaliteit van de dienstverlening. Onze service levels zijn op orde als het gaat om proactief advies, overstappen, informatie en voorlichting. Via verdergaande digitalisering bieden we klanten gemak en inzicht in hun gegevens. Dankzij data-inzichten en een soepel	nvt	Klanttevredenheid	NL, DU, B	Strategie (zie pagina 20)	Waardecreatie, pagina 13 Digitalisering van de dienstverlening (zie pagina 29)

Materiële thema's gekoppeld aan GRI	Definitie	GRI standard 2016	Strategische KPI	Scope	Strategie en beleid	Doelstellingen/ sturing
	verlopende digitale klantreis realiseren we voor de klant een goede persoonlijke ervaring. Ons klachtenmanagement is op hoog niveau.					
7 Investerings in hernieuwbare bronnen - Herkomst E+G +W	In 5 jaar tijd ons duurzaam opgesteld vermogen verdubbelen van 1.100 MW naar 2.200 MW. Het betreft hier alle eigen duurzame elektrische productiecapaciteit (MW) en duurzame productiecapaciteit voor warmte (MWth) (Wind, Solar, Biomass proportioneel o.b.v. eigendomsverhouding). De herkomst van onze energie rapporteren we ook onder deze definitie. Naast eigen ontwikkeling van duurzame energie kopen wij groene stroom ook langjarig in. Dit biedt een goede garantie voor investeerders in duurzame productie, die alleen investeren als ze voor een lange termijn elektriciteit kunnen afnemen. Tegelijk geven we nog meer klanten toegang tot duurzame energie. Zo vergroten we het percentage geproduceerde duurzame elektriciteit ten opzichte van de totale leveringsportfolio van 21,6% nu, naar 50% in 2022.	201-1	Aandeel duurzame energie t.o.v. leveringsportfolio	NL, B	Strategie (zie pagina 20)	Duurzame energie (zie pagina 36)
8 Omgevingsmanagement - draagvlak voor hernieuwbare energieprojecten	Duurzame-energieprojecten kunnen we alleen realiseren in goede harmonie met de omgeving. We spannen ons in om draagvlak te creëren en te behouden voor nieuwe projecten. Onder meer door zorgvuldig om te gaan met de biodiversiteit op land en op zee. We nemen samen met partners maatregelen om de natuur op land en op zee te beschermen.	nvt	One Planet	NL, B	Omgevingsmanagement (zie pagina 40)	Omgevingsmanagement (zie pagina 40)
9 Concurrerende prijsstelling - (behoud klanten)	Uit onderzoek blijkt dat klanten de prijs van energie nog altijd erg belangrijk vinden, naast de herkomst van energie. Om klanten aan ons te binden, bieden wij hen duurzame energie tegen een concurrerende prijs.	201-1	#contracten	NL, Du, B	Strategie (zie pagina 20)	Stichting in tarieven (zie pagina 29)
10 Bijdragen aan Parijse klimaat-afspraken	Wij willen een bijdrage leveren aan de doelen van het Parijse klimaatakkoord uit 2015. Dat betekent dat onze ketenemissies (de gerelateerde emissies van onze leveranciers, onze eigen bedrijfsvoering en onze klanten) beperkt moeten blijven tot het koolstofbudget om onder 2°C opwarming van de aarde te blijven. Dit budget is voor Eneco berekend met de methodiek van het Science Based Target initiative (SBTi), dat is geïnitieerd door het	305-5	One Planet	NL, DU, B	One Planet (zie pagina 42)	Waardecreatie, pagina 17 One Planet, (zie pagina 42) Innovatieve diensten (zie pagina 30)

Materiële thema's gekoppeld aan GRI	Definitie	GRI standard 2016	Strategische KPI	Scope	Strategie en beleid	Doelstellingen/ sturing
	Wereld Natuur Fonds, UN Global Compact en het World Resources Institute. De grootste inspanning voor Eneco ligt in de verduurzaming van energie, het stimuleren van e-mobility en het verduurzamen van onze eigen mobiliteit, waarmee we tevens bijdragen aan schone lucht.					
11 Rendement uit een financieel gezond bedrijf - groei in NL, DU en B	Eneco Groep is een financieel gezond bedrijf met een duidelijke groeiambitie in Nederland, België en Duitsland. We willen een gezond rendement maken voor onze (toekomstige) aandeelhouders. We drukken dat uit in ROCE die laat zien welk rendement we kunnen behalen met de uitstaande investeringen (geïnvesteed vermogen).	201-1	ROCE	NL, DU, B	Strategie (zie pagina 20)	Financieel resultaat (zie pagina 60) Jaarrekening (zie pagina 79)

Stakeholders en materialiteit

Stakeholder	contactmomenten	onderwerpen	pagina
Klanten	klantonderzoeken	serviceniveau	
	website	klachtenafhandeling	
	klantmagazine	proactief advies	
	social media	makkelijk overstappen	
	klantenservice	digitaal en selfservice	
	accountmanagement	data privacy	
		voldoende duurzame energie	
		ondersteuning aan bijdrage aan de energietransitie	
		leren van innovatief bedrijf als Eneco	
		energiebehoefte koppelen aan wind/zonparken Eneco	
	concurrerende prijs		
	warmteoplossingen		
Aandeelhouders	AvA's, reguliere contacten	verkoop organisatie	
	Aandeelhouderscommissie	rendement uit een financieel gezond bedrijf	
	Jaarverslag	rendement op investeringen in hernieuwbare bronnen	
		risico's en kansen internationale activiteiten	
	lokale duurzame energieprojecten		
	governance organisatie		
Medewerkers	COR	veiligheid	
	townhall meetings	eerlijke beloning	
	jaarverslag	gezondheid en welzijn	
	alignment onderzoek	werkgelegenheid	
	interne media	samenstelling top bedrijf	
	werkoverleggen	privatisering	
Natuur en milieu	reguliere overleggen	hoe duurzaam is Eneco	
	jaarverslag	bijdragen een klimaatverandering	
	benchmarks	bijdragen aan energietransitie	
		zorg voor biodiversiteit	
	herkomst E+G+W		
Financiële stakeholders	reguliere overleggen	bestendigheid businessmodel,	
	jaarverslag	strategie en risicomanagement	
	jaarlijkse audits	investeringen in hernieuwbare bronnen buitenland	
		compliance	
	anti-corruptie		
Omwonenden-corporaties	diverse contactmomenten	veiligheid	
		luchtkwaliteit	
		biodiversiteit	
		warmteoplossingen	

Verklaring naleving gedragscode leveranciers

aangaande gegevens uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn.

Naam rechtspersonen: Eneco Consumenten B.V. en Eneco Zakelijk B.V., hierna gezamenlijk te noemen Eneco, en Oxxio Nederland B.V. en CEN B.V., hierna gezamenlijk te noemen Oxxio.

Statutaire vestigingsplaats: Rotterdam

Periode: 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019

Eneco en Oxxio maken voor het goed kunnen uitvoeren van hun diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens (thans de Algemene Verordening Gegevensbescherming) hebben leveranciers en de onder hun verantwoordelijkheid handelende meetbedrijven in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruiken, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is.

Hierbij verklaart Eneco B.V., te dezen vertegenwoordigd door haar bestuurder F.C.W. (Frans) van de Noort, in haar hoedanigheid van bestuurder van Eneco Consumenten Nederland B.V., die op haar beurt bestuurder is van Eneco Consumenten B.V., Oxxio Nederland B.V. en CEN B.V., alsmede in haar hoedanigheid van bestuurder van Eneco Zakelijk Nederland B.V., die op haar beurt bestuurder is van Eneco Zakelijk B.V., dat Eneco en Oxxio zich gedurende de bovenvermelde periode hebben gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen,

genoemd in de Gedragscode Leveranciers Slimme Meters 2012.

In artikel 3.1.2 van de gedragscode is vermeld dat persoonlijke meetgegevens in overeenstemming met de wet worden verwerkt. Ten aanzien van dit specifieke punt kan worden opgemerkt dat op 25 mei 2018 de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht is geworden. Eneco heeft een groot aantal activiteiten afgerond om op een juiste wijze aan deze wetgeving te voldoen. Tevens is tezamen met Energie Nederland een voorstel voor een nieuwe gedragscode opgesteld, waarin de verplichtingen zijn opgenomen die voortvloeien uit de AVG. Dit voorstel is met de Autoriteit Persoonsgegevens besproken en zal na formele goedkeuring door laatstgenoemde, naar verwachting in 2020 in werking treden.

Rotterdam , 21 februari 2020

F.C.W. (Frans) van de Noort,
lid Raad van Bestuur

Disclaimer

In dit jaarverslag worden toekomstgerichte uitspraken gedaan. Deze uitspraken zijn herkenbaar aan het gebruik van bewoordingen als 'verwacht', 'naar verwachting', 'voorziet', 'heeft het voornemen' en vergelijkbare uitdrukkingen. Deze uitspraken zijn onderhevig aan risico's en onzekerheden en de werkelijke resultaten en gebeurtenissen kunnen aanmerkelijk afwijken van de huidige verwachtingen. Factoren die daartoe kunnen leiden zijn onder meer, maar niet uitsluitend, de algehele economische omstandigheden, de situatie op de markten waarop Eneco actief is, het gedrag van klanten, leveranciers en concurrenten, technologische ontwikkelingen en juridische bepalingen en voorschriften van regelgevende instanties die consequenties hebben voor de activiteiten van Eneco. In aanvulling hierop, maar niet beperkt daartoe, kunnen toekomstige resultaten beïnvloed worden door financiële risico's, zoals valuta- en renterisico's en liquiditeits- en kredietrisico's. Eneco verwerpt iedere aansprakelijkheid of verplichting ter zake van het bijwerken of herzien van onderhavige prognoses op basis van nieuwe informatie, toekomstige gebeurtenissen of anderszins.

Op alle in dit jaarverslag gepubliceerde foto's berust copyright.

Eneco, Oxxio, Toon, Jedlix, Luminext, Eneco HollandseWind, Eneco WarmteWinner en Eneco HeatWinner zijn geregistreerde merknamen van Eneco B.V.

Dit jaarverslag wordt alleen gepubliceerd op internet in een Nederlandstalige en Engelstalige versie.

Aan de gegevens, zoals die in deze site worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend. Indien de op het internet vermelde gegevens van Eneco afwijken van de gedrukte versie, prevaleert de laatstgenoemde.

Om de interactiviteit te bevorderen wordt gebruik gemaakt van links tussen locaties in het jaarverslag alsook daarbuiten. Indien een link leidt naar een locatie buiten het jaarverslag (zichtbaar door het openen van een nieuw venster) betreft dit informatie welke geen onderdeel is van het door de accountant beoordeelde jaarverslag.

Uitgave

N.V. Eneco Beheer
Communications & Public Affairs
Postbus 1003
3000 BA Rotterdam
Telefoon 088 806 0600
corporatecommunicatie@eneco.com
www.eneco.nl

Vormgeving

C&F Report

N.V. Eneco Beheer
Postbus 1003
3000 BA Rotterdam
www.eneco.nl